לא נהוג עכ"ל משמע דמפרש הא דאמר ותתן הבא בשב' ר"ע דר"ל בפ' כי תשא ואמר דבפ' ראה מתחילין להפטיר בר"ע בשביל התוכחה שתבא בפ' כי תשא ול"ע א"כ מאי האי דקאמר בתר הכי ואם בא בשבת של עניה סוערה כו' שכבר אמר ע"ס ואפשר שט"ס הוא וצ"ל יפטיר שוש אשיש ויאמר ע"ס כו' או אפשר לומר דה"ק אם יהיה התוכחה ברני עקרה יתחיל בשבת של ע"ס בר"ע ממילא ה"ה אם יהיה התוכחה בע"ס יאמר בשבת ר"ע גם ע"ס ואח"כ אמר דאם גם בע"ס יהיה תוכחה דאז לא יוכל להשלים אותן הפטורת אפ"ה יפטיר שוש אשיש משום שכבר אמרם אילו בפ' נח דבו מפטירין ר"ע אמרו ג"כ בו ע"ס ויהי' הפשט איך שיהיה קשה לי הלא שוש אשיש היא הפטורה אחת מז' דנחמתא דמפטירין אחר ט' באב א"כ למה לא יאמרו שוש אשיש כשתהיה תוכחה באחד משבתות הללו ואח"כ בשבת שוש אשיש יפטירו אותה הפטורת שדחו את"ז מצאתי בתו' שכתבו דף ל' א' וז"ל ולכך מקדימין ע"ס קודם ר"ע דדרך הנחמות להיות הולכת ומשובחות יותר וכו' ולעולם שוש אשיש באחם נצבים דהיינו שבת שלפני ר"ה לפי שהוא סוף נחמות עכ"ל ולפ"ז א"ש דצריך להיות שוש אשיש באחרונה : והפטירו רבותינו בארבע אנשים ר"ל ולא בהפטורה דשבת גדול : וכל סדר המועד פרש"י כסדר האלפסי כפי הנוסחא דאלפס שלנו אינו כן אלא האלפס פירש פי' אחר ומה שמקשה א"כ דסדר זה אינו נכון לפי שמשתנה כ"ז אינו קשה לפי הרי"ף ע"שול"ע : ואי מקלע ר"ח אלול בשבת כו' ובשפירא נהגו כו' דוקא ר"ח אלול לפי שיש בהשמים כסאי ג"כ נחמות דירושלים כמ"ש במנהגים אבל בר"ח אב אין שייך עדיין להפטיר בנחמות אלא ג' דפרענותא : ע"ג ואנו מפטירין השמים כסאי ע"פ פסיקת' והא דכתב לעיל דקורין דש"ח ע"פ פסיקת' היינו היכ' דלא חל ר"ח בשב' וע"ש בתו' דפ' כ"ש דף מ' דכתבו זה על ר"ח אב שחל בשב' דמפטיר בו השמי כסאי ול"ע דהא בפירקין כתבו דמפטיר בו שמעו וכ"כ הפוסקי' ומ"כ ע"ז וי"ל דהפסיקת' לא מיירי כלו' מר"ח אב או מאלו' שחלו בשב' אלא שארי להפטיר סי' דש"ח ט"ע ער"ק כו' אלא שהתו' דפסחי' ודמגיל' מוכיחי' מהפסי' דאין אנו הולכין בתר תלמודינו בכ"מ שהרי לפי תלמודינו בר"ח אב שחל בשבת מפטירין חזון ישעי' א"כ בוודאי בשבת שלפני ט"ב צריכין להפטיר הפטורה אחרינא וזה נגד מנהגינו לפי הפסיקתא שאנו מפטירין סי' דש"ח לפני ט"ב אבל מה שאנו מפסיקין להפטיר השמים כסאי במקום שמעו בר"ח אב שחל להיות בשבת בזה לא נסתר סי' הפסיקתא כיון דהפטורת ש"ח מסי' דש"ח במקומה עומדת ומ"ש שם בפסחים שאנו מפטירין השמים כסאי וכאן כתבו דאנו מפטירין שמעו בזה לק"מ לפ"ז דהא ג"כ כתב המרדכי בר"ח שחל בשבת שבשפי"רא נוהגין לדלוג להפטיר השמים כסאי ובשאר מקומות אין מדלגין א"כ י"ל דגם בר"ח אב שחל בשבת נחלפו מנהגי מקומות והתו' לא באו לכתוב הדין איך שינהגו בר"ח אב שחל להיות בשבת אלא עיקר כוונתם להביא ראיה שאין הולכין בכ"מ אחר התלמוד ודו"ק : כי שמעתי לבלע זה החזן כך היה שמו וכ"ה בכתוב בלע ובכר : כ"ל דה"ג מדלג יותר מי' פעמים ז' פסוקים ומי התיר לו לדלג ולאשר אמר ולנפתלי אמר ולדן אמר ולגד אמר ולאשר אמר כו' ר"ל ששוב חזר אלילה ודילג כסדר הזה עד י"פ ודו"ק : עמוד ב' והשיב רבינו יואל כו' כתב מהר"י אבוהב נראה מדברי ר"י דדוקא כשקרא ג"פ ואח"כ שח צריך לחזור ולברך אבל אם לא קרא עדיין ג"פ עדיין לא עשה גמר מצוה שהתחיל ואפילו שח אין לו לחזור ולברך עכ"ל ב"י בטא"ח סי' קמ"ס סליק

בכ"לך ולאע"י :

מודעא רבא כ"מ שנז' בספר שם עכו"ם או ע"א הכל נאמר על האומות הקדמונים אשר היה עובדי כוכבים ומזלות ואינם מאמינים כלל בדת הבורא יתברך כמו שזכר הרמב"ם ז"ל שאין זה נוגע אל העמים שבזמן הזה אדרבה עליהם אמרו חז"ל הוי מתפלל בשלומה של מלכות :

אנכי עשיתי לכבוד המקום ולפרנס אשתי בני זבנותי : ועסקתי במלאכת הזעצ'ן מעשה אצבעותי :
ליישר אותיותי : כ"ד ברוך בן אליעזר ליפמן ווינר ז"ל :

ומדמוכרח לומר שהנשים אין עושין מלאכה ע״כ אמר שאין בו ביטול מלאכה לעם כגון ר״ח דהיינו משום שהנשים
אין עושין בו מלאכה וכן פרש״י ודו״ק : דף שע״א דקתני התם ברייתא כו ואמר רב חייא כו׳ כתב זה
להוכיח דטעמא דאביי ורבא דמגלו אגלויי הוא משום שלא יהא נראה כמשתחוה ולא כפרש״י וכמשמעות הרי״ף
שס״ל שעשו כן משום הא דר״א דאין אדם חשוב רשאי ליפול כו׳ דמדמייתי לה בתר הך ברייתא דקידה על
אפיים כו׳ אמר רב חייא בריה דר׳ הונא לאשמעינן אע״ג דמן התורה אין השתחואה אסורה על הרצפה אלא
בפישוט ידים ורגלים ומדרבנן אסור אף בלא פישוט ידים ורגלים ולהכי הוו מגלי אביי ורבא כן הוא לשון
הרא״ש : דאין חשב מועד אלא לגבי תחנים אבל לגבי אחרים לא וא״ת א״כ איך יקראו בציבור והא איכא
ביטול מלאכה לעם במה שהן מאחרין בב״ה כדפרש״י בתלמודא דף כ ב ריש ע״ב וי״ל דאין האיחור הוא מה
שמפסיקין הפרשה לד׳ דמאי אכפת בזה אם מחלקקן לג׳ או לד׳ מאחר דעכ״פ צריך לגומרה אלא האיחור הוא
במה שצריכין לקרות כל פעם איש אחר מן הציבור ולהשהות עליו עד שיבא אבל בנידון דידן שכהן קורא
פעמים וא״כ הוי כפעם אחר שקורין ג׳ ודו״ק : וכן נוהגין בצרפת וכתב הרא״ש ע״ז ומנהג כשר הוא דלא
מסתבר דקטן המפטיר שאינו מן המנין שיקרא חובת היום עכ״ל : ואי משום אורחים הבאין מארץ רחוק ר״ל
שאינן יודעים שהוא ש״ץ : סליק

בני העיר עמוד ג׳ וכן אם בנו לשם בית ר״ל אפילו אם התפללו בו : ר׳ יונה עביד ליה מגדול
ז״ל הירושלמי עבד ליה מגדל ואתני עליה עילייה עילאה דספרייא וארעיא דמנין פי׳
מגדל יש בו חילוקים זה ע״ג זה והתנה שיהא העליון לספרייא והתחתון לכלים : דבר פשוט הוא כו׳ מבי כנישתא
לבי רבנן דכן אי׳ בהדיא פ׳ בני העיר דבי כנישתא יכולין לשנותה לבי רבנן : עמוד ד׳ לפשיטותא אין שייך
כאן ליסנא דש״ס הוא ור״ל לומר שמא יפשע ולא יעשה אחר אין שייך כאן דהא עשו אחר : דקאי אמתניתן
דקאי אכפרים ש״ס דף כ״ו ע״א א״נ בכרכים כדפי׳ לעיל ר״ל א״נ מיירי בכרכי׳ ר״ל דע״ד שפירש שם ר׳ אשי מיירי
מתני׳ כמי בכרכים דאמר שם אמר ר״א האי בי כנישתא דמתא מחסיא כו׳ דלפ״ז מלינו כמי לפרש מתני׳ בכרכים
וברא״ש ישיבה כרב אשי וע״ז קאי הא דאין מוכרין ס״ת דבין ס״ת של כרכים ובין של כפרים אסורין למכור אותה
אבל יחיד יכול למכור ס״ת שלו ואין נקרא ס״ת של יחיד אלא כשלא הקדישה אבל הקדישה נקרא ס״ת של רבים
עיין בב״י בט״א אסי׳ קנ״ג : אבל היכא דפריש ר״ל שמפרש דעתו ואומר שדעתו היה ליתן למקום שאפן :
דף שע״ט עמוד א׳ ה״ה כל הני דשרינן למכור אסור לד׳ דבריש ר״ל דמיהם : אלא הלכתי ד אמות דלאי
הוי פירושורק ששהה אין שייך בזה התפארות דהא איכא מאן בש״ס דס״ל דצריך שהייה וק״ל : אלא שאינן
ת״ח ר״ל דמ״ש בשוין כלומר שפוין הם בזה שאיכהם ת״ח ולא א׳ ת״ח וא׳ ע״ה : אמר לרב קום משי ידך וא״ת מה
מייתי ראיה מרב דהוא ת״ח לגבי ע״ה וי״ל דתלמיד גבי רבו יש לו דין ע״ה : וקפץ ובירך על הפרגיות אפשר
דמייתי לראי׳ שאינו ת״ח הוי אותו תלמיד שהרי טעה במה שבירך עלה : פרגיות כדאי׳ שם ואפ״ה נתן לו
רשות : שנטועים בבית הקברות נראה דגרסי׳ וכ״ה באשר״י דאל״כ מה חילוק יש בין אילנות לעשבים דאמרינן
בהן ואם ליקט שורפן במקומן והשתא ניחא דמיירי שנטועין מקודם שנעשה בית הקברות : עמוד ב׳ וכתב
בס א״ז וז״ל מעתה יש ללמוד כו׳ נלע״ד דהא״ז הוא מפרש תשובת רבינו משולם שפתח דבריו בחתן שחל להיות
בר״ח וסיים בחתונה דהיא בערב ר״ח ע״ז כתב הא״ז דסיים כן משום דאז יש ללמוד בחתונה שחלה בר״ח דמכ״ש
שאין דוחין הפטרת ר״ח : ובשבת של ענייה סוערה יתחיל רני עקרה נ״ע דהא מפטירין ענייה סוערה קודם
לרני עקרה דע״ם היא הפטרת ראה ור״ע היא הפטרת כי תצא ונלע״ד דר״ל בפ׳ נח דגם בפרשה זו מפטירין ר״ע
ואז כשאירע חתונה בפ׳ נח ונדחית הפטרת ר״ע טוב הוא מאחר שיכול לשלם ולהגיד אותה דנעשה כן דהיינו
כשיגיע פ׳ ראה שבו מפטירין ע״ס שהוא באמצע סי׳ נ״ד בישעי׳ אז יתחיל מראש הקפיטול דהיינו מר״ע ואל תתמ׳
ע״ז שהרי כדמות זה כתב בסמוך ובשנת העיבור היה שבת הגדול כו׳ ודו״ק : ואם בא חתן בשל ענייה סוערה
אז בזו נדחה הסי׳ של דש״ח הו׳ מאחר שכבר בפ׳ נח נאמר גם ענייה סוערה ודו״ק : אחר כותבי זה מצאתי
בהגה״ת מנהגים סי׳ ל׳ וז״ל לא נהיגין כמרדכי דכתב בשבת ענייה סוערה מתחילין רני עקרה בשביל שיבא
חתונה בשבת דרני עקרה וילטרכו לומר שוש אשיש וכן אם חתונה בשבת דענייה סוערה מפטירין שוש אשיש

ב׳ מדמה לה א״ל לד״ת : ואם היתה כתובה בין הכתובים במס׳ סופרים הנדפס ז״ל ואעפ״י שכתוב בין הכתובים מברך כו׳ : עמוד ג׳ אלא בחנוכה כו׳ דמתפרסמא מלתא דניסא ר״ל בחנוכה מפורסם הנס מכח הנירות שמדליקין ובפורים מפורסם הנס מכח מקרא מגילה : דוקא בקראו המגילה ונתעברה השנה שקראו המגילה בי״ד ובו ביום עיברו השנה אסור בהספד ותענית אסר״י : דף שנ״ז עמוד א׳ אפילו כתובים בכתבי הקודש ר״ל בכתב אשורית : ורש״י כתב כו׳ אם אמרום יונתן ואונקלום כו׳ לא שהזכיר רש״י בדבריו אונקלום דלא הזכיר עם רש״י ר״פ כ״כ אלא תרגום יונתן ובאותו תרגום מיירי שם אלא ה״ק שמכח מה שפירש״י ר״פ כ״כ מוכח דמ״ש פ״ק דמגילה דתרגום של תורה אונקלום אמרו ושל נביאים יונתן בן עוזיאל אמרו דר״ל שהם אמרו אבל לא כתבו דהא רש״י ב״כ בהדיא אתרגום יונתן שר״ל אמרו ולא כתבו ממילא ה״ה מ״ש תרגום של תורה אונקלם אמרו שג״כ ר״ל אמרו אבל לא כתבו והא דאיתא בברכות אמר ר׳ אמי לעולם ישלים אדם שנים מקרא וא׳ תרגום מ״ש ואחד תרגום ר״ל שיאמר אותו בע״פ וק״ל : ואין בה בליטת עליה אין להוסיף פי׳ דכשהחומש שוה למעלה ולמטה שאין לה בליטות כלל מלמטה יותר מלמעלה תפיל בקל ואין יוכל להוסיף בנין עליה משא״כ בחומה שיש לה בליטה מב׳ צדדיה אף אם יוסף עלי׳ ויגביה החומה ויקים אותה לא תפיל : והך דשמעתין לא תקשה ר״ל אין להקשות דאמר כל השירות לבינה ע״ג אריח או אריח ע״ג לבינה חוץ מזו והא איכא נמי שירת האזינו דאיכה אריח ע״ג לבינה או איפכא ומשני דלא כו׳ : סליק

הקורא את המגילה

עמוד ב׳ שמתפלל שן עינינו בין גואל לרופא ר״ל ושכח לאמרו עד שסיים ברכת רפאינו וא״כ לר״י ורשב״ם אין לו להחזיר ולהתפלל עינינו דאם יתפלל עינינו יצריך להתפלל גם רפאינו דהא עינינו נתקן בין גואל לרופא וא״כ הוי׳ ברכת רפאינו ברכה לבטלה וק״ל : ולעשות כב׳ הפירוש׳ וא״ת והיאך אפשר וי״ל דלא קפדינן אלא שלא יפחות אבל יוסף כרצונו : הלכך אם ראה מאורות כו׳ ואתי דרבנן ומפיק דרבנן אע״ג דמביא לקמן בס״ס תשל״ט דלא אתי תרי דרבנן ומפיק חד דרבנן כבר הקשו התו׳ זה דף כ״ד ע״א וחילקו בין סומא שהוא גדול לקטן ע״ש : עמוד ג׳ לידי חיוב דאורייתא אם נתפקח ר״ל לרפאות עיניו : אלא משום דכתיב בעבור זה ר״ל ש״מ מדמצריך קרא למפטר גבי הגדה ש״מ דסומא חייב במקום אחר דאורייתא : ה״ג ומיהו שאני התם דמדרבנן נמי פטור ר״ל לעולם אימא לך דאין הסומא חייב אלא מדרבנן והא דאצטרך קרא דבעבור זה לפטור אותו מהאגדה היינו משום דיהיה פטור אף מדרבנן ומביא הכתוב לאסמכתא בעלמא והטעם שפטור כאן אפי׳ מדרבנן הוא משו׳ שאמר התם דף ק״ך דכעין דאורייתא תיקון ע״ש : אע״ג דלית ליה מלה ר״ל דנ״ל אע״ג דאית ע״ש : עמוד ד׳ דדייקינן בפ׳ העומר פרק ר׳ ישמעאל נקרא פ׳ העומר משום דמיירי כולו מעומר וכן בכ״מ קורא המרדכי פ׳ איזהו נשך פ׳ הריבית משום דמיירי מריבית : סליק

הקורא עומד

ול״ע בברכות המזון אם י״ל כו׳ וקשה למה יהא חילוק בין ברכת המזון לברכת הרב את ריבנו דהא גם בברכת המזון אנו כבר ה׳ אלקינו וכ״כ לעיל בסיף מסכת ברכות בנוסח ברכת המזון סי׳ רי״ז בפשיטות אבינו מלכינו ולא הזכיר האל וי״ל דמ״ה יש סברא בברכת המזון לומר האל משום דמפסיק בין ה׳ אלהינו מ״ה להאל אבינו מלכינו בתיבות הטוב והמטיב כדאי׳ שם הנוסחא ולא כנוסחא שלנו וק״ל : והכי איתא גבי הפטורה לקמן סי׳ אלף קכ״ו דקאמר שם המפטיר בנביא לא יפחות מכ״א פסוקים כנגד ד׳ שקראו בתורה שחיובייהו כ״א פסוקים כי כל א׳ צריך לקרות ג׳ פסוקים וזהו שכתב קורון פחות מג״פ ר״ל מפטירין פחות מכ״א פסוקים דאז לא מגיע נגד כ״א שקרא ג״פ וכס״א בספרי דפוס כתב פחות מכ״א פסוקים : באלפסי משמע כו׳ שבמנחה כו׳ לעיל דף שע״א ע״א כתב ובשבת מרביעי קורא כו׳ ש״מ דעד השתא לאו בשבת קמיירי : ובספרים כתוב לולי ר״ל ללמ״ד דהוי״ו ל״ד ולא כמ״ש הרי״ף והרא״ש לו תכוו עיין ברש״י ותו׳ פרק בתרא דר״ה : ובפרשת והקרבתם ר״ל המפטיר בי״ט בחו״ה דפסח שמתחיל מוהקרבתם שהוא לסוף ב׳ פסוקים מראש הפרשה תו׳ : כי דוקא לנשים נתנה מצוה זו עיי׳ בתו׳ דהקשו מפ׳ אין דורשין דאמר שם ר״ח יוכיח כו׳ ומותר בעשיית מלאכה והכא משמע דאסו׳ ועו״א כי דוקא לנשי׳ כו׳ א״כ ה״ק כי דוקא לנשים נתנה כו׳ ולא לאנשים וא״ב במה נודע שנתנה לנשים אם לא מכח מלאכה שהנשים אין עושין

ומדמוכר ז

יותר נראית בשעת שמקריב את התמורה משא״כ מקודם שאינה ניכרת התמורה ולא מידע ידיע כ״כ ואף אפשר דקודם הקרבה אינו עובר אלא בשעת הקרבה אז עובר על שהחליף התמורה לכך אין מתכפר בה מאחר שבשעת המצוה עדיין העביר׳ עשויה ביד ישרא׳ והמצוה והעבירה באין כא׳ משא״כ בלולב שבשעת לקיחתו לא מכבר׳ הגזילה ואיסור גזילה כבר עבר ודו״ק : והתו׳ ואשר״י תירצו בע״א דבדבר שהוא מדרבנן כגון ביום ב׳ לא חיישינן אמצוה הבאה בעבירה ואפשר שגם דעת הספר הוא כן ולא קשה ליה מידי אלולב הגזול ביום ב׳ או אערבה של ה״ר דכל נטילה הוא מדרבנן ומה מקשה ואע״ג דבתמורה כו על עשיית הגוי כופר שתקיעתו מן התורה או על לקיחת לולב שנטילתו מן התורה ביום א׳ שהובא מחוץ לתחום וע״ז מתרץ דהתם שאני וה״פ התם משום עבירה נעשית ביד ישראל שעבר בלא דלאו יחליפנו ור״ל התם מ״ה אין מתכפר בה משום שהעבירה הנעשית ביד ישראל היא שעבר בלאו ומאחר שהוא כן שהעבירה נעשית הוא לאו איסור דאורייתא לכן א״א מתכפר בה ודו״ק : מיהו אי בעי עביד כמי כר״ע ר״ל דכן מוכח בגמ׳ מדפריך וכדרש להו כר״ע א״כ ש״מ דזה שוה ג׳ קטומין או חד ולא קטים כ״כ הגה״ה אשר״י בשם ראב״ה שהסכים עם רמב״ן : צריך שיהא ארכו י״ד אצבעות עיין בר״ן דף שמ״ו סוף ע״א וריש ע״ב וס״ל להספר כהרמב״ן דג׳ טפחים של הדס וערבה הם טפחים קטנים שכל טפח הוא פחות מטפח גדול שתות ומתילא יגיע לג׳ טפחים י׳ גודלים כי כל טפח גדול הוא ד׳ גודלים וכשתפחת מהם שתות כמ״ש בגמ׳ דף ל״ב ע״ב שג׳ קטנים הם ב׳ ט׳ ומחלה גדולים אזי יהיו י׳ גודלים וטפח עליון של לולב שאמר שם שצריך שיצא מן הלולב ס״ל להרמב״ן ולהספר דמיירי בטפח גדול שהוא ד׳ גודלין הרי י״ד גודלין אורך הלולב : דמי שאין לו אתרוג שיטול שאר מינים כגון תפוחים ופריסין ורמונים שנקראו פרי ודייקו כן מדהזכיר בדבריו דמי שאין לו אתרוג ולא אמר סתם מי שחסר לו מין אחד מד׳ מינים אלא משום דבאינהו לית מין אחר דשייך לחלופי בהו וטעות הוא דאם היה כך למה סמך דבריו אהא דתניא ומנין שד׳ מינים מעכבין זא״ז יותר היה לו לסמוך אהא דתניא אין לו אתרוג לא יביא לא פריש ולא רמון ולכתוב דביום ב׳ מותר ועוד כיון דאין זה אתרוג מה לי צורך בלקיחתו ומ״ל יום א׳ או יום ב׳ בשלמא שאר פסולים שמותרי׳ בשני היינו משום דלא בעינן הדר אלא לוקח אותם המינים שנלקטו עליהם כמות שהם אבל בדבר שלא ציוה עליו הש״י ליטלו א״כ אין לקיחתו אלא טילטל בעלמא וכ״ת כי היכא דלא תשתכח תורת אתרוג לכך מביא מין אחר הדומה לו לזכרון בעלמא הא דהי בגמרא סברא זו דאי׳ התם לא יביא לא פריש ולא רימון פשיטא מ״ד כי היכא דלא תשתכח מצות אתרוג קמ״לן זימנן דנפיק מיניה חורבא דכי איתא לאתרוג כמי שביק ליה ומייתי להנך וכן הסברא נותנת דמסתמא אין האתרוג נשכח כלל וכלל דהא כתיב בהדיא ולקחתם לכם וגו׳ פרי עץ הדר אבל שיטול שנה זו פריש או רימון במקום אתרוג יסברו לשנה הבאה שפרי עץ הדר הנאמר בתורה הוא פריש או רימון והוא מבואר ועוד דהי״לל שיטול משאר מינים ולא הי״ל שיטול שאר מינים אלא פירש הוא דבשאר ימים הד׳ מיני׳ אין מעכבין זא״ז ואם אין לו אתרוג יטול שאר הג׳ מינים והא דהזכיר דוקא אתרוג ולא אמר סתם אם חסר א׳ מכל אלה מינים שיטול השאר חדא מינייהו נקט וגם אורחא דמלתא הוא שהאגוד של לולב עם ההדס דרך להיות קיים משנה לשנה וגם ערבה לעולם נמצאת משא״כ אתרוג וגם משום דהברייתא זו מדבר מאתרוג כמו שתני ברישא דברייתא תניא ר׳ אליעזר אומר יכול יאגדם כלם כאחד ר״ל והאתרוג עמהם אמרת כו׳ ומנין שמעכבין זה את זה כו׳ סליק : מסכת מגילה

מגילה נקראת

דף שע״ו עמוד א׳ אע״פי שאמרו כפרים מקדימין כו׳ ר״ל אע״פי שמקדימין בקריאת המגילה וגובין ומחלקין ביום שקורין כשמקדימין כמו שמפרש בתוספ׳ הטעם מפני שעיניהם של עניים נשואות ליום מקרא מגילה אפ״ה מקיימין השמחה בזמנה דהיינו בי״ד באדר : בשביל הולכי דרכים אין זה לשון הירושלמי אלא הספר מפרש דמה שמכשיר קריאת המגילה היינו בשביל הולכי דרכים וק״ל : וחייב לבדוק וכ״ש הכא הואיל ויודע שלא יהיה לו מגילה בי״ד : ואע״פ שקרא כבר ר״ל בי״ד שהוא זמנו דאז אין עובר על ולא יעבור שהרי קרא בזמנו : איכא אסורא בעלמא משום בל תוסיף ר״ל מא״כ אין לקרות המגילה ג״כ בט״ו דאם תחשב קריאת יום י״ד לקריאה א״כ איכא ביום ט״ו איסור משום בל תוסיף ואם לא תחשוב קריאת יום י״ד לקריאה אז אסור משום בל יעבור דשמא אתמול היה י״ד באמת בשלמא מה שאנו עושים ב׳ ימים י״ט הוא משום תנאי דבי״ט לא כתיב ולא יעבור אבל במגילה לא שייך זה מטעם ספרי׳ ודו״ק : עמוד

ב׳

ר"ל שמזה נלמד שא"צ להסיר הלט"ש כיון שחמתה מרובה מצלתה אפי' אם הם למעלה מד' וס"ל להספר כן אפילו לדעת ר"ש מקוצי מאחר שפסולים אינו אלא מחמת שהם למעלה מד' ולא מחמת עצמם כמו האילן דהא הסיר הנסרים שהם עצמם סכך פסול ולא נשארו אלא הלט"ש שהם עצמם סכך כשר כמ"ש הטור סי' תרל"ו בשם בעל העיטור אלא שפסולם הוא כשהם למעלה מד' לזה אמר דמסוכה שתחת סוכה למדנו דזה אין נקרא פסול מה שהוא למעלה מד' לכך אינו צריך להסיר הלט"ש ודו"ק אבל לעיל הגה"ה מס"מק חילק וס"ל דנקרא סכך פסול כמ"ש הטור מתחילת לכך כתב לעיל הגה"ה דלפי' הר"ש מקוצי צריך להסיר הלטי"ש וק"ל: עמוד ד' וה"ה פסק עיטורי סוכה כו' דע שהסמ"ג והטור סי' תרל"א הביאו הסמ"ג בסיגנון אחר שכתבו בשמו איך שחילוק לענין מוקצ' בין שבת לי"ט דבשב' אסור לטלטלן ובי"ט מותר לטלטלן והקשה הב"י שהרי הסמ"ג פסק בין שבת בין בי"ט כר"ש דמתיר מוקצה וכמו שהביאו הטור ריש הלכות י"ט ואפשר לומר דשאני ליה בין מוקצה מחמת איסור למוקצה מחמת בזויי מצוה דחמיר יותר עכ"ל ב"י ע"ש: אלא אפילו תחת הסככים המופסקים כשר דלא גרע מפסל הספ' מיירי שאינו מפסיק על פני כל רוחב הסוכה אלא כמו שפסקו התו' והאשר"י וז"ל אם מתחיל מן הדופן שבצד ומהלך עד הדופן שכנגדו אם נשאר מן הכשר לצד הדופן האמצעי כשיעור הכשר סוכה כשרה דהא אית ליה ג' דפנות ושל צד הפתח פסולה והיכא דהאויר או הפסול אין מהלכין ע"פ כל הסוכה כגון דאיכא באמצע סוכה ג' על ג' אויר או ד' על ד' פסול אם ממנו ועד הדופן האמצעי בהכשר סוכה הכל כשר בין מה שבצדדין בין מה בצד הפתח ואפילו מה שיוצא לחוץ לגמרי דהואל והכל מחובר לשיעור הכשר סוכה הרי זה כפסל היוצא מן הסוכה דניתר בלא דפנות כו': סליק

לולב הגזול

דף שנ"ו עמוד א': אבל אשרה של גוי כו' ואם נטל כשר כתב הר"ן דף שמ"ה וז"ל וא"ת והלא כיון דבא ליד ישראל וזכה בו ה"ל אשרה דישראל וכ"ת בשנטלו בשעה שלא לזכות בו הא לא קפידא ביה לכם משלכם ולפיכך נראה דכי מכשירין אשירה של גוי היינו בשאול שלא זכה בו הישראל דכיון שיש לו ביטל לא מכתת שיעורא ובי"ט עסקינן שהוא יוצא בשאול אבל ביום ראשון פסול מג"כ כו': רא"מ אמר דלכתחילה קאמר כו' כתב הב"י סי' תרמ"ה ולא ידעתי מי הכריחו לרא"ם לפרש כן ונ"ל דרא"ם מפרש נקטם ראשו היינו ב' עלים האמצעים היוצאים מראש השדרה והנה הקשה התו' ריש פרקין ע"ז דהא בגמ' קאמר רי"בל ניטלה התיומ' פסול והן אותן עלין האמצעין והא אפי' בנקטם ראשו פסו' כ"ש נטלו לגמרי ולפי מ"ש הרא"ם אתי שפיר דמתני' מיירי בלכתחילה ורי"בל פוסל אפילו בדיעבד ודו"ק: עמוד ב' דאין אדם מתכפר בדבר הבא בעבירה וכתבו התו' שם דף ד' וז"ל אין אדם מתכפר בדבר הבא בעבירה ותמורה בא בעבירה הוא שעבר על לא יחליפנו ואע"ג דתרומה עולה ושלמים קרבה הנהו לאו לכפרה אתיין עכ"ל וא"ת א"כ מה מקשה הספר כאן מולד תרומת הסם אלולב הלא גם לולב אינו בא לכפרה אלא לקיחתו הוא מצוה בעלמא כמו תמורת עולה שאינו בא לכפרה וי"ל דבהקרבת תמורת עולה ושלמים אף אם אינו נחשב למצו' מה בכך אבל גבי תמורת עולה צריך להתכפר לכן לקיחת לולב דלא סגי בלא"ה שהרי מחויב שיטול את הלולב ואם הוא מצוה הבא בעבירה אין יוצא ידי לקיחתו לכך מדמה שפיר כמו שאומרים שם כשצריך כפרה אין אדם מתכפר כו' והקרבן שהביא אין נחשב לכלום כן ה"נ שצריך ליקח את הלולב א"כ כשלוקח הגזול אין נחשב לקיחתו לכלום וא"כ למה יהי' יוצא בו ומשני התם משום עבירה נעשית ביד ישראל עבר אלאו דלא יחליפנו כנ"ל לגרוס וה"פ דלא דמי להת' דהת' משום עביר' שכבר היתה בידו שצריך להביא עלי' כפרה משום עבירה זו רוצה להתכפר בקרבן שעבר עבירה אחת עלי' דהיינו בלאו דלא יחליפנו וא"כ איך יתכפר על עבירה בדבר עבירה ואלו לא הי' עובר עבירה ראשונה לא הי' עובר גם עבירה זו כי לא היה מחויב להביא קרבן אשם ולכך אין מתכפר משא"כ בלולב דלא שייך הך טעמא שהרי לא עבר מתחלה עבירה שנאמר דלקיחת לולב הוא כפרה עלה עוד דגם בקושי' ידע סברא זו שהתם מתכפר בעביר' על עבירה ואדרבא מכח זה הקשה וכך הוא ביאור הענין ואע"ג דולד תרומת אשם כו' מפני שא"א מתכפר כו' משום דאמרינן שהוא מעשה לסתור דבא להתכפר על עבירה שעשה בדבר עבירה ה"ה ה"נ היאך יברך אק"בו ובאמת אין השי"ת צוהו על לקיחת לולב זה דהא כתיב לא תגזול ומשני שאני התם דהתם משום עבירה נעשית ביד ישראל ר"ל שהעבירה היא עשויה ביד ישראל ואף בשעת הקרבן היא העבירה ואדרבא או היא

יותר

אנו סוברים לא כדברי זה ולא כדברי זה דהא הלכה כב"ה ועוד לא ישמעינו כלל דב"ש איירי בהידוש דיהא כשמע דלב"ה א"נ חידוש דמהיכי תיתי לומר מעצמינו דסובר ב"ה דצריך לעשות בה הידוש אלא ש"מ דאב"ה קאי : ופרש"י ור"ת ז"ל דאין קפידה כו' כתב הרב המגיד בפ"ה בשם הר"מ וכ"כ הגה"מ בשם ראבי"ה וכתבו שאע"פי שמדברי רש"י משמע דאם הסוכה צלתה מרובה מחמתה כשרה אף אם האילן מצל נגד סכך הסוכה אח"כ חזר בו ופירש גבי סוכה שתחת סוכה דכשהעליונה למעלה מך' אע"פי שהתחתונה צלתה מרובה מחמתה פסולה עכ"ל והב"י הביא סי' תרכ"ו אבל דעת הספר הוא שלא חזר רש"י וכ"ל דהדין עמו דלקמן מיירי שהתחתונה צלתה מרוב' עם העליונה וכ"כ התו' וכמו שאכתוב אח"כ דמיירי שהיא לבדה המתה מרובה נ"א עם העליונה היא צלתה מרובה מחמתה וכ"ה דעת הספר כמ"ש אח"כ סוכה ע"ג סוכה כו' אבל אם העליונה המתה מרובה כו' ולא אמר שהתחתונה צלתה אלא דס"ל דהתחתונה צלתה מרובה עם העליונה וע"ז מקשה אח"כ וא"ת והא קא מצטרף סכך פסול כו' : כהסיר כל הלטי"ש כו' אע"פי שחמתה כו' ר"ל חמתם של הלט"ש מרובה מצלתם : הג"ה אבל צריך שתהא התחתונה הג"ה זו סברה דהתחתונה לבד צ"ל צלתה מרובה מחמתה בלא צירוף העליון שהוא פס"ל דהא הוא למעל' מעשרים ולא כהספר שסובר דהתחתונה צלתה מרובה עם העליונה : וגרסי' נמי כו' וקיימא עליונה בתוך ד' ר"ל שגם העליונה הוא בתוך ד' לארץ וזו היא גי' רש"י שגורס וקיימא תרווייהו בתוך ד' : והיינו כדפי' ר"ל מ"ש בגמרא דהתחתונה צלתה מרובה מחמתה היינו כדפי' דצריכא להיות התחתונה צלתה מרובה מחמתה בלא העליונה אבל צ"ע למה אמר בגמר' שגם העליונה היא בתוך ד' למה צריך לזה מאחר שהתחתונה צלתה מרובה מחמתה בלא צירוף העליונה ודוחק לומר דמ"ש בגמ' דהתחתונה צלתה מרובה מחמתה ר"ל עם צירוף העליונה לכך צ"ל גם העליונה בתוך ד' כדי שלא תהא העליונה סכך פס"ל ויצטרף סכך פסול עם כשר דזה דוחק דהלשון שאמר דהתחתונה צלתה מרובה מחמתה משמע דהיא לבדה צלתה מרובה בלא צירוף העליונ' בשלמא לפי ר"ש מקו"י ניחא דס"ל באילן אף אם הסוכה שתחתיו צלתה מרובה מחמתה והאילן שהוא סכך פסול חמתו מרובה מצלתה צריך לבטל סכך' האילן לכך כשהכשר למעלה מך' שאז נעשה פסול מאחר שהוא למעלה מך' אין מה שכנגדו הכפסל נתבטל למטה ברוב כמו שאין מתבטל מה שכנגד האילן לכך צ"ל למטה מך' כדי שלא יהיה נעשה סכך פסול : ומיהו ר"ת לא גרים וקיימא תרווייהו אלא גרים וקיימא תחתונה אבל העליונה לא אכפת לן אף אם תהא למעלה מך' ומכח זה אתי שפיר דמיירי כפשוטה דהסוכה שלמטה היא לבדה צלתה מרובה מחמתה ובעליונ' לא אכפת לן בין היא למטה מך' או למעלה מך' ודע שבכאן כשלמה הגה"ה וכצ"ל אבל בעליונה לא אכפת לן עכ"ה ולמטה נמחק עכ"ה ואח"כ וא"ת כו' הוא דברי ספר שסובר דמ"ש התחתונה צלתה מרובה הוא עם העליונה כמ"ש וגם ס"ל דלא גרים וקיימו תרווייהו כמ"ש ר"ת לכך מקשה שפי' וא"ת כיון שהעליונה למעלה והתחתונה צריכא לה יצטרף סכך פסול עם הכשר כו' וכ"כ התוספות דף ט' בד"ה הא קמצטרף בשם ר"ת דס"ל דמ"ש בגמ' תחתונה כשרה והעליונה פסולה כגון שהתחתונה צלתה מרובה מיירי שהוא צלתה מרובה עם העליונה שפי' ר"ת הא שאמר בגמ' פשיטא תחתונה כשרה והעליונה פסולה איצטריכא ליה מ"ד נגזו"ר דלמא מצטרף סכך פסול בהדי סכך כשר קמ"לן ופירש כלומר שיהשוב העליונה סכך פסול מאחר שהיא למעלה מעשרים וע"כ ר"ל דהתחתונה היא צלתה מרובה עם העליונה דה"לכ מנ"מ אף אם יהא מה שלמעלה פסול הא מכשר באילן אם הסוכה למטה צלתה מרובה וא"כ איך היה ה"א שיצטרף הפסול עם הכשר אלא ש"מ דמיירי שהתחתונה צלתה מרובה עם העליונה וכן הביאו התו' ראיה לר"ת לזה ממה שאמר מקלת סכך בתוך ד' ומקלת סכך למעלה מך' דאע"ג דכי שקלת לעליון נשאר למטה חמתה מרוב' אפ"ה כשר זהו דעת ר"ת ולכך מקשה אח"כ וא"ת והא קמצטרף סכך פסול כשהסוכה העליונה היא למעלה מך' אז נעשי' סכך פסול וא"כ מצטרף עם מה שלמטה דהכי' שלמט' אינה צלת' מרוב' רק עם העליונ' ודו"ק והג"ה זו סברא כמ"ש התו' בסוף אותו הדיבור דיש לפרש ההוא דמקלת בתוך ד' ומקלת למעלה מך' דמיירי שההוא למטה בלבדו הוא צלתה מרובה ע"ש ולפ"ז גם הכא בסוכה התחתונה מיירי שהיא לבדה צלתה מרובה אבל הספר לא ס"ל כן ודו"ק וגם ס"ה הוגה בהגה"ה קודם וא"ת כך אבל בעליונה לא אכפת לן וס"ל דהתחתונה צלתה מרובה מחמתה עם העליונה וא"ת כו' והכי אמרינן לעיל וקאי אמר שאמר סוכה ע"ג סוכה שהתחתונה כשרה אם העליונה חמתה מרובה אף אם התחתונה למעלה מך' כמו מקלת בתוך ד' ומקלת למעלה מך' והכי אמרינן לעיל כו' ולמדתי כו'

אסור לרחוץ כו' ר"ל שריב"א אומר שגם ר"ת פוסק כמותו דבשחרית נוטל ידיו ומוכיח כן מהא דתניא כו' וכן פסקו ר"ע וש"ר רבותינו דכיון כו' שרי לרחוץ ידיו ע"כ הם דברי ריב"א ואח"כ מבאר המרדכי ומביא איך כתב ר"ת ואיך הם דבריו ואומר וכך כתב ר"ת דבלא נתינת פת כו' ושיבתא דפ' בתרא דיומא הוא רוח רעה השורה על התינוק כשנותנים לו פת בלי נט"י אף אם נטל ידיו שחרית כנ"ל וכ"ה בתו' וברא"ש ובסמ"ג בשם ר"ת וזהו שלא כדברי ריב"א שפי' שיבתא כפירש"י שפי' רוח רעה השורה על הידים שלא נטלן שחרית ואליביה כשנטל ידיו שחרית אסור ליטול ידיו אח"כ כשנותן פת לתינוק ולר"ת מותר וכן ס"ל לר"ת דבשחרית נוטל ידיו כדעת ריב"א ולכך הביא הספר דברי ר"ת להורות שלא ס"ל לר"ת כריב"א בכל דבריו ודו"ק ויש מחקו כך פירש ר"ת ותניא אסור לרחוץ כו' הוא מלתא באנפי נפשיה ולא נהירא דא"כ כשתניא מלתא באנפי נפשיה הוא מה הוא זה שאמר וכן נמצא בדברי רב עמרם כו' יהודא ועוד לקרא מה צריך להביא סיוע לברייתא מרב עמרם ועוד קשה למה לא מביא קודם תניא פסק של ר"ת שכותב אח"כ שסובר כריב"א לכך נראה כמו שכתבתי: ואותן ששורין מפה בי"כ כו' ז מנהג טעות קשה והא בגמרא אמר דכך הי' מנהג של רי"בל והספר הביאו לעיל דף שכ"ח ע"ב וג"ל דהספר סובר דשריית המפה הנזכרות בגמ' לא הותרה אלא להעביר ע"ג עיניו כדאמר שם בגמרא למחר מעבירה ע"ג עיניו ולפי זה מיירי שיש בה יותר מטופח ע"מ להטפיח והטעם שיש היתר יותר בעינים מבידיו הוא משום שארז"ל טובה טיפת צונן שחרית כו' ולכך מותר שהוא רפואה וכן הטור הזכיר שריית המפה לענין להעביר ע"ג עינים הילכך מה שכתב הספ' בכאן קאי אדלעיל מיניה שמדבר מרחיצת ידים וע"ז כתב ואותן שעושין הדרך שכתבתי לעיל במפה להעביר ע"ג עינים אבל הידים שטות הוא דאי משום תענוג הא ודאי דאסור דהספר סובר דמיירי ביותר מטופח ע"מ להטפיח ודייק כן מדאמר למחר מעבירה ע"ג עיניו ולא אמר ידיו אלא ש"מ דלא שרי אלא לגבי עינים ולא בידים וק"ל ומ"ש הב"י על הספר שם בסי' תרי"ג לא ישר בעיני ומה מאוד תמיהני על הב"י שהוא בעצמו כתב בסי' תקנ"ד וז"ל כתב המרדכי בסוף הלכות ט"ב בשם ראב"יה וז"ל מטונף שרי לרחוץ אף בי"כ וגם בט"ב ומטפחת דרי"בל היתה כדי להעביר ע"ג עיניו הרי לך בהדיא דרי"בל לא מיירי אלא ע"ג עיניו ואין להקשות הא הביא הספ' לעיל הנוסחא וערב ט"ב שורה כו' ולמחר רוחץ בה פניו ידיו ורגליו כו' א"כ קשה והלא כשידיו מטונפות מותר לכתחילה לרחוץ יפה ואם אינם מטונפות אסור וי"ל דמיירי כשידיו מטונפות וזה היה באמת רחילה יפה דהא לא היה עושה אותה כמין כלים נגובים ו.ה"ש למחר רוחץ כו' ולא אמר למחר מקנח כו' וס"ל לריב"ל דאף אם מותר לרחוץ כשהם מטונפים מ"מ טוב הוא שיעשה ע"י שינוי ובי"כ אסור לעשות כן גזירה שמא יסחוט אלא עושה כמין כלים נגובים זה עושין כמין כלים נגובים לענין רחילת ידים שטו' הוא דזה הדרך לא הזכיר אלא לגבי עינים כדפי' לכך אמר אבל י"כ למחר מקנח בה פניו ידיו ורגליו כמו שהביא הספר הנוסחא מכל זה נשמע דהא כמו שפירשתי וכ"כ הר"ן חילוק זה שבין עינים לידים דף שכ"ב ע"ב ע"ש ודו"ק סליק: מסכת סוכה

עמוד ג'

לא שייך דופן עקומה דלא אמרינן דופן עקומה אלא למעלה: ופירש"י טפח כו' ר"ל דרש"י פי' בל"ק דרבא שאמר ואינה ניתרת אלא בל"ה פי' מעמיד קנה של חצי טפח במקצוע זה וקנה של חצי טפח במקצוע שכנגדו וקנה על גביהן כו' ואע"ג דלענין שבת וכלאים סגי בקנה כל דהוא מכאן וקנה כל דהוא מכאן כתב הרא"ש גבי סוכה הלכתא גמירי לה דבענין טפח בדופן ג' כדאיתא בברייתא לעיל ורבא גמר מרבותיו שגם צריך לעשות צורת הפתח מאותו הטפח וכתב הר"ן דף של"ב על רש"י וז"ל ומדבריו נ"ל שאין צ"ה מתיר בב' דפנות של סוכה אע"פי שמתיר לשבת ולכלאים שאם אתה אומר כן להאי לישנא קמא דרבא מאי קולא דדופן ג' דאמרי בה אפי' טפח כיון שיש בה צ"ה על פני כולה הא מתיר אף בב' דפנות אלא ש"מ דאינו מתיר בב' דפנות כו' ע"ש אבל לרא"בי' ס"ל דאינו עושה צ"ה על פני כל הדופן אלא מעמיד קנה הב' באמצע אבל אם היה עושה ע"פ כל הדופן אז מהני צ"ה לעולם ליחשב כמחילה כמו שמצינו גבי כלאים וכן גם כאן מותר בדופן השניה כשעושה צ"ה ע"פ כל הדופן ורבא מיירי בצ"ה שמעמיד קנה הב' באמצע ודו"ק : ויש להחמיר לכתחילה לעשות הסיכך כדי שיהא כוכבי החמה נראים מתוכ' איתא בגמ' דף כ"ב דב"ה מכשירין וכתב הרא"ש מדאמר מכשירין משמע בדיעבד כו' : ואדב"ה קאי ר"ל אבל אין לומר דקאי אב"ש דב"ש אינו פוסל אלא בלא חידוש ובא להשמיעני דלב"ה מכשירין אפילו בלא חידוש דא"כ קשה למה שקלי וטרי ובאה חבריא אמרי טפח כו' מאי נפקא לן בזה והלא אין

יהוא אבל ביום ב׳ ובשבת לית בהו קושי כו׳ לכך ס״ל להנך דברותא להתענות קודם ר״ה ו׳ ימים והטעם הוא משו׳
דעכ״פ ראוי ונכון להקדים קודם ר״ה שבוע א׳ לעשותה ימי סליחה וכפרה ולהשכים קודם אור הבוקר ולהתענות
בהם דהא יש שמקדימי׳ מר״ח אלול כמ״ש הטור ולכך על הפחות יגיע ד׳ ימי׳ דהיינו כשחל ר״ה ביו׳ ה׳ דכשחל ר״ה
בב״ג ראוי להתחיל ביום א׳ בשבוע שלפני השבוע שחל ר״ה להיו׳ בתוכה הרי יגיע עכ״פ ד׳ ימי תענית שהם מצד
הקדימה והגאונים הנ״ל היו מתענים עוד ב׳ ימים קודם ר״ה יום א׳ בשביל יום א׳ מר״ה שאין מתענין בו ויום ב׳
בשביל ערב י״ה שגם בו אין מתענים ובכל אותן הימים היה טוב לאדם שיתענה בהם לא שבאותן הב׳ ימים אסור
להתענות לכך התענו ב׳ ימים אחרים בעד אותן הב׳ ימים ולכן התענו קודם ר״ה ו׳ ימים אבל לא כמ״ש רבינו נתן
גאון והספר הביאו לעיל דף ש״ט דאסור להתענות בב׳ ימים ר״ה ובשבת ולכך תקנו חז״ל להתענות ד׳ ימים
קודם ר״ה בעד ד׳ ימי׳ שאוכלין בהן אבל הנך גאונים לא ס״ל כן אלא תענית ד׳ ימים מקודם הוא מצד הקדימה
ועוד היו מתענים ב׳ ימים בשביל יום א׳ מר״ה ועי״כ ועז״א ואנו נוהגין להתענות קודם ר״ה ו׳ ימים ואפילו בשבת
ר״ל שאנו נוהגין להתענות קודם ר״ה ו׳ ימים וגם אנו נוהגין להתענות קודם ר״ה ו׳ ימים ואפילו בשבת ר״ל שאנו
נוהגין להתענות קודם ר״ה וגם אנו נוהגין להתענות אפילו בשבת ר״ל בשבת שדיבר עתה ממנו שהוא השבת שבין
ר״ה לי״כ וברוב ס״א ובדפוסי׳ מצאתי הכי ואנו נוהגין להתענות קודם ר״ה ד׳ ימים ואפילו בשבת ור״ל שאנו
תופסין הב׳ אומרות שאנו מתענין קודם ר״ה ד׳ ימים כדרך שאתם עושין כנגד ד׳ ימים שאתם אוכלין כי אין
אנו רוצין לפרוש עצמינו מכם אבל אנו מתענין ג״כ אפילו בשבת שבין ר״ה לי״ג ודו״ק ועיקור: עמוד ב׳
ירושלמי תני יום מיתה כיום תשובה שמוחל כו׳ כ״ז הוא בירושלמי בפ׳ י״כ ומה שהביא הספר תני יום מיתה כו׳
אינו כתב בירושלמי אלא האי מאמר של שמוחל כו׳ אלא הוא מלתא באנפי נפשא ופירושו יום מיתה מכפר כיום
תשובה שאדם עושה ואפשר דהספר לא הביאו לכאן אלא להראות שעל כל החטאים מכפר יום מיתה או תשובה
מלבד מה שחטא נגד חבירו: לא ה׳ שלחני וגו׳ וזה היה חטא דאם לא הי׳ נעשה הנס של בליעת הארץ היה גורם
לכפור בכל התורה כי היה אומרים שכל מצות בדה משה מלבו ולא ה׳ שלחו: כל תענית שאין בו מפושעי ישרא׳
כו׳ נ״ל הטעם משום דאם לא היו כאן פושעי ישראל אפשר כשהיו מדקדקין למעלה במעשה הצדיקים לא היו נחשב
צדקתם לכלום ולא היו תפילתם מקובלת אבל כשיש ג״כ פושעי ישראל או כשרואין מעשה הצדיקים כנגד מעשה
הרשעים נחשבים לצדיקים גמורי׳ כשו לא חטאו כלל כענין שאמרה האשה הצרפת לאליהו באת אלי להזכיר את
עוני ופיר״שי עד שלא באת אלי היו שוקלין מעשי ומעשה עירי והייתי ראויה לנס ומשבאת לא נחשבתי לכלום:
מפני שאינו יכול לומר באמצע התפילה ר״ל לפי שאין ש״ץ אומר וידוי אלא באמצע התפילה והשתא אין יכול לומר
באמצע מאחר שנתקן לאומרו אחר התפילה הלכך לא יאמר הש״ץ כלל הוידוי בחזרת התפילה ועוד כי לא נתקן
אלא משום גזירה כו׳ וא״כ מאחר שאין עכשיו זמנו א״צ לש״ץ להחזירו: עמוד ד׳ בשעה שאני מזכיר שמו של הקב״ה
הבו ברכה וא״ת מנלן דאמרינן בשכמ״לו דלמא ענין אחר וי״ל דהכתוב אמר הבו גודל לאלקינו ר״ל כי שם ה׳ אקרא
אז הבו גודל בדבר שכתוב אצל אלקינו וזהו לאלקינו ר״ל בדבר שהוא שימש תמיד לשם וזהו אותיות של בשכ״מלו
שהוא ר״ת של ׳ברוך ׳שם ׳כבוד ׳מלכותו ׳לעולם ׳ועד שאותם האותיות הם נמצאים שימוש לשם ולא אחרות כמו
שכתב ספר הפליאה וז״ל שלכן נתייחדו תיבת אלו של בשכמ״לו ליחוד כנסת ישראל לסוד גדול והוא כי שם ה׳ ברוך
הוא שמו שהוא רמוז בתפארת משתמש מכל אותיות האלפא ביתא בחלה האותיות לבד הב׳ כמו אך בה׳ אל תמרודו
בפי״ן כמו אשרי העם שה׳ אלהיו בכ׳ כמו מי כה׳ אלקינו בכל קראינו אליו במ׳ כמו מה׳ יצא הדבר בל״מד כמו
איש כי ידור נדר לה׳ בוי״ו כמו וה׳ שמים עשה עכ״ל לכן אר״זל בכאן שהוא בשכמ״לו ואני אומר הבקי בסתרי תורה
והיודע משל בת מלך שהריחה ציקי קדירה יודע כשה׳ המיוחד יקרא שצריך לענות בשכמ״לו במהר׳ ובפרט בבית
הבחירה מקום שהשכינה שורה ובגבולין שגם השכינה בתוך הגולה זאת תורת העולה סוד אמן אללו אומן בכל
ביתו נאמן ודי בזה: הלכך ה״נ המפטיר כן דכן סדר ברכותיהם וכן דמנחת׳ ר״ל במ״ש שהם יום הוא שנתחייב
בד׳ תפילות ה״נ במפטיר כן הוא דכן הוא הסדר ברכותיה ר״ל ברכת הפטורה של שבת וי״ה הסדר הוא שאומרים
על התורה ואותמים וכן דמנחתא ר״ל כמו שהסדר הוא בשב׳ וי״ה לחתום בקדושת היום כן הוא הסדר ג״כ לחתום
במנחה די״ה הילכך הואיל וכן הוא אמ׳ על העבוד׳ ויחתום בשבת ובי״ה דף שב״ט: ה״ג וכך פסק ר״ת מהא דתני׳

יום טוב. וכן משמע מתוך האלפסי באן ר"ל: שהאלפסי כתב אמר שמואל הלכה כר' יוחנן בן נורי והסיקנא בס"פ אר"ח כיון שאמר ובתורתך כתוב לאמר שוב א"צ ומדהביא האלפסי דברי ר' י"ב"ן והביא עליה דברי ר"ה פ"מ דס"ל דקאי ר"ח אליביה דרי"בן : ואין לתמוה היאך יתכן להוסיף כו' דהא ז' שקורין בתורה כו' קשה לי הא הספר כתב לעיל במס' פסחים דף רס"ב ע"ג וז"ל וראיה מפ' התכלת דקאמר הפוחת לא יפחות מז' חוליות והמוסיף אל יוסיף יותר מג' וכ"ל דאי עביד טפי מז' חוליות דצריך לעשות י"ג דאי עביד יותר מז' ופחות מי"ג כנגד מאי הוי כו' עכ"ל ובכאן אמר דיכול להוסיף אע"פי שאז לא יהיה מכוון נגד שום דבר בשלמא בלא דברי הספר לא הי' קשה אהדדי מ"ש והמוסיף אל יוסף מי"ג אהא דתניא בז' שקורין בתורה דמוסיפין די"ל דהתם הטעם הוא משום דמחזי כיוהרא שמראה עצמו כאילו הוא חסיד ומצינו בכמה מקומות שיהא אדם נזהר בכיוצא בזה אבל בקריאת התורה שהיא לכל הציבור אין שייך טעם זה לכך אדרבא מצוה מן המובחר להוסיף וכן בהזכרות מלכיות זכרונות ושופרות שאין שום אדם שמיע שמוסיף אז ג"כ מצוה הוא משא"כ בציצית שכל א' רואה היך נעשו הציצית שלו כי הבגד של ציצית צריך להיות שיהא לבוש על כל הבגדי' כמ"ש וראיתם אותו ע"א על דברי הספר לעיל שכתב דאסור לעשות יותר מז' ופחות מי"ג קשה וכ"ל דבשלמא הכא במלכיות זכרונות ושופרות כל המרבה להוסיף ה"ז משובח רק שהחכמים אמרו שעל הפחות לא יפחות מעשרה כתוב להיות לעשרה כוונה אבל כשמוסיף עדיף אע"פי שאין מכוון נגד' שום דבר משא"כ בציצי' דאם היה רוצה להוסיף הרבה לאו שפיר הוי עביד דהא נוי ציצית הוא שליש גדיל וב' שלישים ענף ואורך כולו אינו אלא י"ב גודלים וא"כ מאחר שאין שבח בריבוי לכך צריך לעשות הכל ע"פ כוונה דבכל מקום צריכין אנו לראות שיהיה שום צד מעליותא שהוא לשבח או שיהיה ריבוי בהא שבח דכתיב ברוב עם הדרת מלך או שיהי' מכווין לאיזה כוונה כמו כאן בהזכרת מלכיות זכרונות ושופרות דאמרינן או יזכור הרבה וכשרוצה לפחות יראה שיהי' ע"פ כוונה וכן בחוליות מאחר שאין בריבוי שום שבח לכן צ"ל ע"פ כוונה ועוד נ"ל לומר דדבר זה ידוע הוא דלכל מנין שבעולם נוכל למצוא כוונה טובה שיהיה מכוון נגד שום דבר קודש מה כמו שתאמר י"א מכוון נגד י"א כוכבים י"ב נגד י"ב שבטים כו' י"ג עיקרים כו' וכל כיוצא בזה לכן במלכיות וזכרונות ושופרות יכול להוסיף מה שירצ' רק שבררו חז"ל המנין היותר משובח שבעול' הוא עשרה אבל בציצית אין שום חשבון שבעולם שראוי בציצית לכוון נגדו כמו ז' וי"ג שרומזים על הרקיעים כמ"ש הספר לעיל וידוע כי התכלת דומה לים וים לרקיע לכן ראוי לבחור במנין זה ולא בזולתו לכך ס"ל להספ' שיהיה תמיד מכוון לחשבון ה"ה ודו"ק: עמוד ד' דהא עבדינן שברים היינו משום גנוח גנח ר"ל דבסדר תש"ת דאז התרועה היא שברים ממילא שיעור תקיע' של סדר הזה הוא כשברי' שהוא גנוחי גנח ובסדר תשר"ת השיעור תקיעה הוא כגנוחי ויליל לכך מכ"ש דיכול להאריך בכל שבר ושבר ואין צריך לזהר בו שלא ימשך השבר כשיעור ג' כחות של כל שהוא אלא שפיר ליה למעבד הכי ואדרבא אם מקצר הרבה בשבר נראה ליה דלא יצא דאז דמיא לתרועה שהוא קולות קצרות ומתניתין דקתני דשיעור תקיע' כג' יבבות שהוא קולות קצרות היינו משו' דמתניתין סבירא לה לעשות ילולי יליל דהיינו כסדר הר"ת ואז התקיעה שיעור תרועה שלה אבל בסדר תש"ת ותשר"ת שאנו עושין אז שיעור התקיעה כתרועה של סדר זה דהיינו בסדר הש"ת שיעור תקיעה כשברים שהוא גנוחי גניח ובסדר תשר"ת שיעור תקיעה כגנוחי ויליל: לא כמר ולא כמר אע"ג דלרש"י נמי ס"ל דשברים היינו גנוחי גנח והוא טפי מתרועה א"כ היה נראה דאף אם מושך בשברים קצת דאינו מזיק דהא התקיע' של אותו סי' צריך שיהא ארוך כג' קולות ארוכות מ"מ ס"ל כיון דבסי' אחר של קר"ק מיקרי תקיעה צריך ליזהר נמי בסי' של קש"ק ור"י פליג כיון דבסי' זה לא מיקרי תקיעה אע"ג דלפעמים הוה שיעור תקיעה אסור : סליק: מסכת יומא

שבעת ימים דף שכ"ח עמוד א': ואף כי זוכרין אציפורניו של אדה"ר איתא במדרש ויעש להם אלהים כתנות עור שעשה לאדם ולאשתו מלבוש של ציפורין על כל גופו וא"כ ניטל ולא נשתייר ממנו אלא צפרני ידיו ומאחר שהצפרניים הם זכר לאדה"ר וגם האש הוא זכר לאדה"ר כדאי' בפ' מקום שנהגו שבמוצאי שבת לקח אדה"ר ב' אבנים וטחנן זה בזה והוציא מהן אור לכן כשמברך בורא מאורי האש וכהגה מן האש מסתכל בציפורני ידיו : ואנו נוהגין להתענות קודם ר"ה ו' ימים נ"ל דסבירא להו להנהו גאונים כרב נטרונאי גאון ז"ל שהביאו הספר לעיל ריש מסכ' ר"ה שכתב דיום א' של ר"ה א"א לישב בו בתעני' משו' דמדאוריית'

דבמקומות אחרות לא היינו אומרים כך מ"מ כדי להציל את הנפש אזלינן מאוד מאוד לקולא משום דרחמנא אמר ושפטו העדה והצילו העדה כן איתא נמי בגמרא דף י"ב ע"ש: עמוד ד' יש לחוש לר"ה ר"ל שט"ו בשבט ר"ה לאילנות ותנן ד' ראשי שנים הם והו דקתני בהדי הדדי ר"ל מתחילה אמר ד' ראשי שנים שכללם יחד ואח"כ בפרטם נרשם עוד יחו וקתני בהדי הדדי הכל להורות דדמיו להדדי א"כ ה"פ שלא מ' יגו תענית בר"ה וכ"ת מנלן דט"ו בשבט מקרי ר"ה דשמא ה"ק נא' בשבט ר"ה לאילנות דברי ב"ש ר"ל דפירות שחנטו קודם שבט אין מעשרין על פירות שחנטו לאחר שבט וב"ה אומר בט"ו דינו כך אבל אין עליו שם ר"ה עז"א דו"א דהא ד' ר"הם קאמר וא"כ מאחר דנקרא ר"ה אין להתענות בו שלא מצינו תענית בר"ה כמ"ש לעיל בשם רב האי גאון ותו אף את"ל דשאר ר"ה עדיפא מ"מ מאחר דתנינהו בהדדי הלמא כהדדי נינהו: דף ש"ם עמוד א' ולאחר עד שיתבע הגבאי ר"ל שיאחר מליתן עד שיתבע הגבאי: דבאותו המין ליכא בל תוסיף אפילו למ"ד לולב צריך אגד כדאי' בפ' הנחנקין דף פ"ח ע"ב דלמ"ד לולב צריך אגיד אז אסור לאגדו במין ה' דהיינו בחוט אבל צריך לאגדו בעלי הלולב כדי שלא יעבר עליו בבל תוסף ולמ"ד אין צריך אגד אז האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי דכיון דאינו מחויב לאגדו הוי כ"א מלתא באנפי נפשיה ואין עובר עליו בבל תוסיף אבל במין אחד דינו הכי כשמוסיף ואגדו בטיל לגביה מאחר שהוא מין אחד וכשאינו אגדו יחד והוסיף אז איכא בל תוסף כמ"ש לעיל בהלכו' קטנות דף ס' ע"ד ומ"ש בכאן אבל באותו מין ליכא בל תוסיף אפילו למ"ד לולב צריך אגד ה"פ דכשמוסיף בערבות יותר מב' ובהדסים יותר מג' בלולב אז ליכא בל תוסף ואפילו למ"ד לולב צריך אגד ר"ל והיה עובר בבל תוסף כשהיה אוגד אותו במין ה' אפ"ה במין א' דהיינו כשלוקח הרבה ערבות ליכא בל תוסף מאחר שהוא מין א' ביחד אבל למ"ד א"צ אגד אז לא מצינו כלל בל תוסיף בלולב אף אם הי' אגדו במין ה' כדפרישית ודו"ק: וצ"ע לפ"ז כו' כרא"ה דגם לר"י דסבר דיכול להוסיף עד ח' חוטין כדאיתא לעיל בה"ק אין זה משום דלא חיים בציצית משום בל תוסיף אלא נוכל לומר דהתורה נתנה בהדיא רשות לעשות ח' שלמים כיגדיל הוא ב' חוטין גדילים ד' חוטין וקאי אכל מין בפני עצמו אלבן ואתכלת ממילא הכל ביחד הוא ח' חוטין שלימים וכ"כ הרא"ש לעיל דף פ"ה ע"ב ועיין בב"י בטור א"ח סי' י"א אך קשה ממה שכתב הספר לעיל בריש הלכות קטנות דאמת מותר להוסיף בציצית כל מה שירצה דכתב דלית ביה משום בל תוסף אפילו יטול הרבה חוטין יותר מדיניהם לפי שגדילים כתיב דמשמע הרבה וי"ל דודאי מותר והכא ה"ק וצ"ע למה לא מותר בלא לימוד של גדילים ולמה הוצרך היתר זה: ההוא פירושו שאינו מדקדק בתפילתו ודייק לה דלא אמר שם מאריך משמע אדרבה שאינו מדקדק והיינו כפי' ר"ת ועוד תירוץ הר"ן ע"ש: עמוד ב' ירושלמי פ' בא לו אמר התם אהא דתנן חזן הכנס' נוטל הס"ת ונתנו לראש הכנסת וראש הכנסת נותנו לסגן והסגן לכה"ג ומקשה בכ"א את אמר הולכים אחר התורה והכא את אמר מוליכין את התורה אצלם ומתרץ אלא ע"י שהם גדולים [כמו ראש הכנסת והסגן כו'] התורה נתעלה בהם לכך מותר להולך התורה אצלם ומקשה והא תמן מוליכין כו': סליק פרק ד' ראשי שנים

ראוהו ב"ד וכ"ש דיבק ב' שופרות דקתני בסיפא דההוא מתניתן: ואפילו הי' הנקב מעכב התקיעה מקודם שסתמו בו בטל לגבי שופר אבל אם לאחר שנסתם מעכב את התקיע' אז אין בטל לגבי שופר וה"ל קול שופר וד"א כ"כ הר"ן: מיהו צ"ע די"ל דהלכה כר' נתן ר"ל צ"ע אם ההלכה כן כמו שפי' בדברי תנא דמתניתן דצריך להיות הסתימה במינו וגם לא יעכב התקיעה די"ל הלכה כר' נתן דסובר במינו אפילו מעכב התקיעה כשר וסבירא לפסוק כר' נתן וכן פסקו כל הפסוקים כוותיה משום דר' יוחנן מפרש מילתיה בגמרא וס"ל לר"י כר' נתן קאי היכא שמעכב את התקיעה וסובר דאם סתמו במינו דכשר וכ"כ הטור להדיא סי' תק"פו בשם ר"י דסובר כן ע"ש ועיין בב"י טעמו של ר"י והיאך מפרש פלוגת' ד"ר נתן ודו"ק: עמוד ג' שמעינן מהא דמברכין נמי להוציא נשים י"א קשה מה ראיה הוא מכאן שמא מ"ש בכאן אע"פ שיצא מוציא ר"ל דמוציא את מי שמחויב בדבר ונראה דהכי דייק משום דקתני בההוא ברייתא אבל פורס הוא לבניו ולבני ביתו דהיינו קטנים כדי לחנכן במצות ובהלל ובמגילה אע"פי שיצא מוציא ר"ל שמוציא אף לגדול כדמשמע בברייתא ע"ש וכ"ש דמברך ברכת הלל וברכת מגילה לקטנים כדי לחנכן ונשים וקטנים דינם שוה א"כ ש"מ דמברכין להוציא נשים י"ח: סליק פרק ראוהו ב"ד

הם ב' בעיסות שאין בכ"א מהם שיעור חלה שאז צריך להקיף ולסמוך אותם להדדי בכלי אבל לא יפריש מחתיכת עיסה זו על המונחת במקום אחר : אית מרבוותא דאמרי כו' משום דקשיא להו דמצינן כמה פעמים בתלמוד דקנסו המערים יותר מ שוגג כמו שהקשה הר"ן דף רפ"ג ע"ב : עמוד ב' ואוכל חשוב במקום קביעות הבשר ר"ל כי הבשר מלד עצמו מותר בכל מקום שהוא קבוע ואוכל חשוב : וספר לפנת פענח פליג וס"ל דאין מותר אלא בהנאה ולא בהעלאה : ומתשובה זו למדנו דהרי כאן אין לחוש שמא יאחר לו להביא או שירבה בשבילו : סליק פרק ביצה פרק יום טוב

עמוד ג' דודאי אין מועיל לתנאי כ"א בי"ט א"ר"ל דיכול להתנות ולגמר דאם היום חול יהיה עירוב עירוב ואם היום קודש ולמחר חול אז אינו צריך לעירוב : עמוד ד' וכ"ל דוקא באות תנור ובאותו קדירה וא"ת א"כ בלא טעמא דהואיל לשתרי בקדירה אחד כדלעיל בסי' תרע"א וכן בתנור אחד פסק ברשב"א דמתיר וי"ל דוקא בשלו אמרינן הכי אבל לא לרבות' בשביל גוים עיין בר"ן רפ"ח ע"א מה שפי' מהא דאמר ר' חסדא עיסת חמלה של גוי כו' : ועוד י"ל דבשפחה יש יותר להחמיר כיון שאופה לצורך שפחה. משא"כ בדין דרשב"א דאופה כל התנור כדי שיהא הפת הא' שהוא צריך נאפה יפה ודומה לזה מצאתי בהר"ן דף רפ"ח ע"א ועוד דיש חילק באפיית פת בתנורים שלנו שאין אנו מדביקין הפת בדפנות שנתיר מעט שנתמעט חללו ואין מקום לחמימת להתפשט כדפרשי' וכן אפשר שיש לחלק בקדירה ועיין בר"ן שכתב שיש היתר יותר בשפחות מבהמות ויש מותקים ובאותו הקדירה וצ"ע מצאתי : דף ש"ג עמוד א' פאלדן ר"ל של חלב בקמ"ן : פי' בירושלמי כשאין שם אויר ר"ל שאין לו חצר או מקום חוץ לבית להשליכה לשם אבל אם יש לו מקום חולה משליכו לשם והיינו מכבה : והיינו דפריך תלמודא מואין מכבין את הבקעת דא"ל להוכיח התלמודא דשרי ומתרץ דבר ייתא הכיא אתיא כר' יודא א"כ ש"מ דלר' יודא שרי כל מילי שהוא להנאות הגוף : סליק פרק י"ט

פרק אין צדין ופרק המביא ופרק משילין

עמוד ב' דמוקצה הוא דאורייתא וכ"ל דלא דוקא ר"ל דאורייתא אלא ר"ל שיש לו עיקור מן התורה וכמו שמסיק בסמוך בהג"ה ודו"ק : אבל אם אין ספק מוקצה אלא ספק תחומין כו' עיין בר"ן ריש דף רל"ג שכתב ומיהו היכא שנסתפק לנו אם באו חוץ לתחום כו ע"ש : והא דאמרינן לעיל כו' ר"ל דלפר"ח משמע דוקא כשאומר תן לי אגוזים בחצי דינר וכבר נתת לי כך וא"כ אני חייב לך אבל דינר זה אסור אבל כשאמר סתם תן לי בחצי דינר משמע דמותר וא"כ קשה מהא דאין פוסקין דמים לבהמה : עמוד ג' גם אם מזידין ועבדי איסורא ר"ל שגם הם בעצמם יודעים שאיסורא קעבדי אז מחויבין להוכיחם אפילו מאה פעמים ולא אמרינן הנח להם לישראל כו' אלא כשסברי שאותו הדבר שעוברים עליו אינו איסור ומותר הוא אז הנח להם לישראל ומוטב שיהיו שוגגים ואל יהא מזידין וז"ל הרא"ש לא אמרינן להו ולא מידי כתב בעל העיטור דוקא במידי דאתא מדרשא כגון תוספות עינוי די"כ אבל במידי דכתיבא באורייתא בהדי' מחינן בהו וענשין להו עד דפרשי עכ"ל : עמוד ד' שלא נחוש אם הגוי מטיב כו' מסובב אלמעלה וכ"ש כאן שלא נחוש כו' : ובירושלמי משמע דבכל ענין אסור כו' ר"ל דמפרש התם טעמא דאסור לקדש בשבת משום דנמלא כקונה קנין בשבת : סליק

מסכת ראש השנה ארבעה ראשי שנים : עמוד ג' שטר מאוחר הוא וכשר ר"ל א"כ ש"מ דתלינן בטעותא ה"כ נתלה בטעותא ונאמר דהלוואה היתה ביום ד' כאשר כתב בשטר רק טעה בין כ"ב לכ"ד : איכא למימר כי בשני עבורים טעה ר"ל שחשב שגם תמוז ואלול היו מעוברים שהיו ל' יום ובאמת היו חסירים ולכך חשב על כ"ד תשרי שהוא כ"ב א"כ לא טעה אלא בעיבור א' שחשב שאלול היה ל' יום ור"ה היה יו' ג' וד' וחשב ג' וד' ליום א' מאחר דכולן קדושה אחת הן כו' וקשה איך אמר בתחיל' דבב' עיבורים טעה והא תנן בסיפא דאותה משנה אחד אומר בג' וא' אומר בה' עדותן בטילה וכתבו התו' בפ"ק דפסחים דף י"א ע"ב ולא אמרינן דטעה בב' עיבורים דבתרי עיבורים לא טעי אינשי וי"ל דדוקא בעידו' דדיני נפשות אמרינן הכי דלא טעיכולי האי כדאיתא בפסחים דף י"ב ע"ב עדות מסורה לזריזין ופירש"י אין אדם בא להעמיד על הנפש אלא א"כ בקי שלא יטעה לפי שיודע שסופו לדרוש בשבע דרישות וחקירות משא"כ בדיני ממונות וגם איתא בסוגיא דשמעתא דהתם דבדיני נפשות תלינן להקל בכל מאי שאפשר לתלות אף

עד הערב ודו"ק : דאכיל גינבא פי' גבינה : ענינו בתענית חלום דמקרי נמי שעי"ת דלא קיבל עליו מאתמול ואינו מקבלו אלא כשעומד ממטתו : וראב"יה פליג עליה בה"ר ל דס"ל דדוקא בתענית חלום אומר ענינו אבל לא בשלא קיבל עליו מאתמול כשהיה בדעתו להתענות למחר : דכ"ש קודם לכן ר"ל דשמואל מודה דכ"ש יכול לקבלו קודם תפילת מנחה : דהיינו י' בטבת ע"ל בסי' תל"ד בהגה"ה שכתב שבע"ש טוב שלא להשלים : דף רע"ז עמוד א' אין ת"צ בבבל אלא ט' באב ר"ל לענין להפסיק מבע"י ולאסור ברחיצה וסיכה ונעילת הסנדל : דמעשה רב ר"ל רבנן דבריר' אשי סיימי כי אורחייהו : ומסקינן נמי התם בשומע תפילה ר"ל לומר השאלה בשומע תפילה ולא בברכת השנים וכ"ה בהשר"י בפירקין : סליק פרק מאימתי

הלכות ט' באב

דא"כ גיהנם שלהם כמי ר"ל דהא קתני שבת שחל ט"ב להיות בתוכה אסור לכבס משמע דבגיהנם בלא כיבוס שרי : עמוד ב' ואם חל ט"ב בב' יו בה' כו' כ"ה ג"כ בטור ואע"ג דא"א לחול בב' דהא לא בד"ו פסח ואיירי לדידהו שהיה מקדשין ע"פ ראיה ויכול לחול בכל יום : הנהיג שלא לאמר ענינו אפשר לומר דטעמיה הוא משום דדכתיב שתם תפילתי מדלא קתני סתמא ר"ל דהיה ליה למתני סתמא מתקנין בט"ב ולמה הוצרך לסיים א"כ למוצאי ט"ב אלא ש"מ דבא להורות לנו דבזמן שצריך לתקן למוצאי ט"ב דהיינו בסוף היום יתקן : עמוד ג' דאינו ר"ל כל השבוע פי' ר"מ : ופ"ק דתענית מסיק כו' ר"ל דפסק שם התלמודא דף י"ג ע"ב והלכתא אבל אסור לרחוץ כל גופו בין בחמין בין בצונן ופניו ידיו ורגליו מותר בצונן וה"ה בט"ב הדין כן דהא התם מדמה אבל לט"ב כו' : ופריך עליו מדר"י בר חנינא ר"ל ומיניה משמע דה"ה בט"ב מותר לרחוץ כל גופו כמו באבל אע"ג דהתם דף י"ג דתהו ואמר דר"י בר חנינא מיירי בשתכפוהו אבילות מ"מ ללישנא קמא דרבא שאמר אבל מותר לרחוץ כל גופו בצונן לא מיירי ר"י בר חנינא לפי האמת בשתכפוהו אבילות ועז"א דבפ"ב תרא דיומא ר"ל בענין מטפחת דריב"ל ובפ' מקום שנהגו דף נ"ד ע"ב משמע דאין הלכה כר"י בר חנינא דהא התם אסרו ברחיצה בט"ב אלא הוא כמו שפוסק תלמודא סוף פ"ק דתענית דפסק שאבל אסור לרחוץ בצונן ואע"ג דבפ' מקום שנהגו אמר דבט"ב אפילו להושיט אצבעו במים אסור וכן משמע במטפחת דריב"ל דאסור לרחוץ פניו ידיו ובפ"ק דתענית משמע דכל שהוא משום אבל מותר לרחוץ בצונן פניו ידיו רגליו כבר כתב הרא"ש ספ"ק דתענית דמדינא שוים רק בט"ב החמירו לאסור להושיט משום חומרא בעלמא ול"כ דצריך להיות ולא כמו שפוסק התלמודא ר"ל שבפ' מקום שנהגו וביומא משמע שאפילו להושיט אצבעו אסור וזהו שלא כדברי ר"י בר חנינא דמתיר באבל לרחוץ ולא כמו שפוסק תלמודא ג"כ דפניו ידיו מותר ודו"ק : הדר"ן על"ך מסכ"ת תעני"ת

מסכת ביצה

בילה כתב ראב"יה קבלתי מרבותי כו' ולא משערינן בס' ולא כמ"ש א"ח סי' תקי"ג בשם רת"ס דהא דאמרינן דבר שיש לו מתירין לא בטיל דוקא כשהוא שמין אבל טעמא בטל בס' : עמוד ד' ומיהו לא דמי להרומה ר"ל אין להביא ראיה מתרומה שא"צ לזרוק א' שאמר שם מפני גזל השבט דמשמע דאי לאו האי טעמא דא"צ לזרוק די"ל דדוקא בתרומה אם לא היה זה הטעם של גזל השבט אז לא הוי צריך להעלות אחד משום דהכל מעורב ביחד כו' אבל הכא אפשר שאוכל האיסור בעין בלא שום תערובות צריך לזרוק א' אף בלא ה"ו טעמא : יש טועים ורוצים כו' ז"ל תו' דף ה' יש שהיו רוצים לומר דאותן חרמות שעושין לזמן עד פסח או עד זמן אחר דכשיגיע הזמן צריך מנין להתיר את החרם אע"פ שעבר הזמן דהא הרי הכא דהקב"ה אסר להם התשמיש בשביל מתן תורה וממילא ידעינן דלאחר ג' ימים דנתנה התורה דמותרין ואעפ"כ התיר להם ואמר לך אמור להם שובו לכם לאהליכם ולא היא דהכא אין כאן שום זמן ולא היא כו' דקרא אל תגשו אל אשה משמע לעול' לכך היה צריך להתיר גבי תשמיש : דף ש"ב עמוד א' בליל י"ט ראשון של ר"ה ובליל י"ט ב' דגליות ר"ל דבי"ט של גליות אפילו נולד בי"ט ראשון מותר דאמרינן ממ"נ אם היום חול א"כ אינו מוקצה ואם היום קודש א"כ הי' יום א' חול אבל בר"ה ליכא למימר הכא משום דשניהם כיומא אריכתא : ולידת לילה לא שכיחא ודוקא היכא דבדיק מאתמול התם תלינן לחומרא היכא דליכא זכר ואמר דלמא איתיליד בלילה : כדחזינן פ"ק דפסחי' בדבר המתכבד ר"ל בדבר שהיה נתבער במכבדות שהיו מכבדין שם : חביבה מצוה בזמנה ר"ל הא דקאמר שאם שחט שיחפור בדקר ויכסה ולא אמרינן שימתין עד הלילה ויכסה : המוקף פי' א'

ודר"ש בשם ריב"ל נ"ל דה"פ כו' ר"ל דהא דריב"ל מלתא באנפי נפשא הוא ואינו בא לתירץ מה שהקשה לעיל ויתפלל מבערב כו' : ואי הוי אמר ברוך ברוב הודאות הוי שפיר טפי ר"ל אע"פ דעדיין היה קשה לי למימר רוב ההודאה כיון דאמר אל ההודאות מ"מ טפי הוא שפיר מלומר רוב ההודאות כי רוב ההודאות לא ידעינן מאי קאמר וכי הקב"ה בעצמו ובכבודו הוא רוב ההודאות שאמר ברוך רוב ההודאו' אבל כשאומ' ברוך ברוב ההודאות א"ש טפי מרוב ההודאות אבל עכ"פ אין מתירץ למה הוצרך כלל לומר זה מאחר שאמר ברוך אל ההודאות ועיין לעיל בר"ן דף רס"ו ע"א וגם תירץ קושיא זו בשם הרמב"ן ע"ש : מדלא קתני בסיפא מתענה ומשלים כדקתני ברישא ותימא דיותר ה"ל למימר מדלא קתני מתענה ומשלים כדקתני בסיפא ממקום שמתענין למקום שאין מתענין ה"ז מתענה ומשלים דזה הוא ראיה גדול כיון דבזה הדין עצמו כתב מתענה ומשלים בהולך ממקום שמתענין כו' ובהולך ממקום שאין מתענין למקום שמתענין לא כתב מתענה ומשלים ודו"ק ואפשר לומר דהספר גורס כגירסת הרי"ף ההולך ממקום שמתענין למקום שאין מתענין ה"ז מתענה ומשלים ממקום שאין מתענין למקום שמתענין מתענה ולכן כתב הספר מדלא קתני בסיפא מתענה ומשלים כדקתני ברישא ר"ל כגון גבי ההולך ממקום שמתענין כו' : עמוד ג' שלא יהא רואין אותו וסרכי פי' ונהגו אחריו : מיהו לעולם היכא דקיבל מבע"י להתענות כמו זה בלילה בלא יום אומר דחשיב תענית כו' ר"ל כשגמר אותו היום רק שמתחילה לא קיבל עליו אלא להתענות בלילה לבדה וכמו שמפרש אח"כ דברי רב חסדא שמביאו בסמוך ודו"ק : אבל לראב"יה דרך אחרת יש בביאור דברי רב חסדא כמו שיתבאר לקמן : וז"ל ראבי"ה כלל העולה מדברי ראבי"ה הוא כך דאם קיבל עליו להתענות למחר ג' או ד' שעות או כמו שירצה נקרא מתענה לשעות וכן אם אוכל עד חצות ומחצות ואילך הוא מתענה ג"ז נקרא מתענה לשעות ובענין זה יכול לקבל מאתמול או קודם חצות אבל אם רגיל לאכול בג' וכשיגיע ג' נמלך להתענות עד חצות מאחר דלא קיבל עליה קודם שהתחיל העינוי כי העינוי התחיל בשחרית אין בזה שום תענית לכן אם קיבל מאתמול עליו להתענות יום שלם ורוצה לאכול בחצי יום אין עולה לו אפילו לתענית שעות מאחר שלא קיבל מאתמול לשעות אבל אם אירע אונס שמוכרח לאכול בחצי היום ה"ז מתפלל תפילת תענית שגם מאתמול בשעת קבלה היה בדעתו שכשיארע אונס שיאכל : כמו שמורגל לאכול קודם חצות וגם לט' שעות ורוצה לסגף עצמו שלא לאכל עד הערב : ואכל בו' שעות ואי אין מתפלל עניגו קודם שיאכל מלאתי כתוב משום דס"ל דוקא כשמתחיל תעניתו בחצי היום וגמר בסוף היום מקרי תענית שעות אבל אם מתחיל מתחילת היום ומסיים באמצע לא ס"ל דמקרי תענית א"א נאנס כמ"ש בריש עמוד שאחר זה דלענין תענית שעות אינו עולה קודם ששקעה החמה והטעם משום דלא מנכרא מלתא דיש בני אדם שאינן אוכלים אלא עד חצות כדאמרינן דזמן סעודה היא עד ששואין להקשות למה הוצרך הספר לומר לקמן הא דאמרינן כל תענית שלא שקעה עליו החמה אינו תענית דמיירי בתענית יום שלם הא יש לפרש דאם קבל עליו עד חצי היום דאינו עולה לו איכא למימר דמשמע ליה שלא שקעה פי' דלא אכל כלל אותו היום עד שקיעת החמה א"כ ליכא לפרש אתענית שעות דהא אמרינן דמקרי תענית שעות אם התחיל להתענות מחצות ואילך ע כ וק"ל דהא בהדיא מוכח מהירושלמי דמייתי אח"כ דגם עד חצות היום מקרא תענית שעות דא"ר יוחנן הריני בתענית עד דמשלים פירקין וכ"כ הר"ן דף רס"ז ע"ב וי"א דדקביל תענית עד חצי היום נמי תענית שעות מעלייתא הוא והא דאמר דאינו תענית הוא משום דדרכו לאכול כו' והוא קיבל עליו להתענו' ו' והוא לא התענה ו' דהא בג' שעות לא התענה דהא בלאו הכי לא הוי אכיל בהו וגם זה לא שוהלי דהא לא קיבל עליו להתענות אלא עד ו' שעות ומחלה על היום אבל לא אמר ו' ומחלה ע"כ נ"ל דה"פ שבשעה שהגיע ג' שעות על היום היינו כשרגיל לאכול אז קיבל עליו ואמר אתענה עד ו' ולא כל היום ולא קבל עליו מאתמול לכך אינו תענית שעות דס"ל לראבי"ה הכשמתענה עד חצי היום צריך לקבל עליו מאתמול כמו שכתבתי לעיל : ומ"ש בעמוד שאח"ז דקודם ששקעה החמה אינו עולה גם לענין תענית שעות היינו הטעם משום שלא קבל עליו מאתמול בפי' לשעות ההוא מאתמול בשעת קבלה דעתיה הוי להתענות כל היום אבל כשאירע אונס בחצי היום אז שפיר מקרי למפרע תענית שעות דהא גם מאתמול בשעת קבלה ידע שכשיארע אונס שיאכל בחצי היום : עמוד ד' קצרו של דבר מעת שקבל עליו התענית ר"ל בכל עת ביום שקבל עליו התענית לא יטעום כלום

במותן כנ"ל: מברכין עליה תחילה כנ"ל: תר זוטרא מתני מפטירין אחר המצה אפיקומן כנ"ל שם: ולא כתיב ביה אכילת מצה אף ששת ימים אם רצה לאכול בשר לא ידיה או להתענות כו' כנ"ל: כדאיתא בירושלמי פ"ק דר"ה בגלע"ד דצ"ל וע"ל במרדכי ריש מס' ר"ה דף ט"ח ע"ב אבא דאין להתענות בר"ה וז"ל וה"ג איתא בירושלמי פ"ק דר"ה דגרסי' התם א"ר סימון כתיב כי מי גוי גדול וגומ' כו' ע"ש ובדף ט"ע סוף ע"א ודו"ק ומה שפי' דאם רצה לאכול בלא מצה כנ"ל וכן הגיה רש"ל: נראה לפרש הרשות במצה כל מצוה אבל מצה עשירה צריך לאכול כנ"ל וכן הגיה רש"ל והוא דעת הרא"ש בפ"ג שאכלו דבי"ט בעי פת וע"ל במרדכי בפ"כ"כ סי' שנ"ז ובהגהות מרדכי דף ק"פ ע"ב: דכל מה שנוהג כנ"ל: רק אותו היום כך פרשב"ם כנ"ל: ושלמים לב' ימים כנ"ל: והרים אומרים שאין תקנה כו' ז"ל רש"ל ולעיל דף ר"ס ריש ע"ג כתבתי שאין להזור עכ"ל: סליק מסכת פסחים

מסכת תענית

רע"ו ע"א מאימתי ופסק ראבי' שאם לא אמר משיב הרוח כו' עד וכיון דספיקא לא מתמינן מספיקא כתב הב"י סימן קי"ד וז"ל דאם לא הזכיר של ר"ח בברכת המזון קא מסתפיק לן בגמ' אי חתים או לא חתים ולכך מספיקא לא חתים וסבר דה"ה לתפילה ותימא כיון דבפ' ג' שאכלו אמרינן דכשטעה ולא הזכיר של שבת וי"ט בברכ' המזון אומר ברוך שנתן כו' וחותם הכי הל"ל גבי תפילה דהא תפילה חובה היא לברכ' המזון דשבתות וי"ט דמיא דחובה למיכל בהו ולא לברכת המזון דר"ח דאי בעי אכיל אי בעי לא אכיל כדאיתא בפ"ג שאכלו ואפשר דהזכרה דבר"ה מ שאני דמאחר דסמוך להזכרה הוא חותם בברכת הארץ בשצריך לאומרה אחר סיום ברכת הארץ צריך לחתום בה ג"כ בשבתות וי"ט אבל הזכרה דתפילה מאחר שאינו חותם סמוך לה בברכות גם כשמזכיר אחר שסיים תחיית המתים אינו חותם בברכה ומצאתי כתב ול"נ דה לא תקנו בברכה בפני עצמה במקום שיזכיר כמו בברכת המזון שאם שכח קובע ברכה א' של שבת אומר הר"ס מפני שהיה ספק אם יברך ולא דמי לברכת המזון דהתם כבר סיים הברכה דהטוב ו: מטיב ביבנה תקנוה עכ"ל ב"י: חוזר לראש הברכה שטעה בה ר"ל בשאלה אבל במשיב הרוח חוזר לראש התפלה דהא ג' ראשונות חשובות כאחת וכ' כהרא"ש: ואם עקר רגליו כו ואנן קי"ל דאפי' לא עקר רק התחיל אתה חונן חוזר:

עמוד ב' ויזכיר בכניסת י"ט האחרון דכיון דעברו ימי החג ואין הגשמים סי' קללה דאוי היה שיתחיל מיד מבערב לשון אפר"י: ונשארים בבית ומתפללין בערב ר"ל שנשארים בביתם ומתפללין בערב ואין נכנסין לבה"כ להתפלל ולא ידעו שהתחילו הקהל להזכיר כמנא זה מזכיר וזה אינו מזכיר ויהא אגודות אגודות: א"כ יסברו שהזכיר בערב ר"ל אותם שהיו בערב בב"ה יסברו שאתמול בערב הזה זמן התחלת הזכרתו אבל אותן בעלי מלאכ' לעולם אין יודעים להתחיל ולהזכיר עד שישמעו מפי הקהל שמתחילין ודו"ק: ולשנה הבאה יזכרו מקלתן בערב ר"ל אותם שהם בב"ה: כי בערבית אין ש"ץ מתפלל בקול רם ר"ל ודאי אם היה הש"ץ מתפלל גם תפיל' ערבית בקול רם אז היינו מתחילין להזכיר בשחרית דאז לא היה לנו לחוש שמא לשנה הבאה יטעו אותם שהיו בב"ה ויסברו שמתחילין בערב דזה אינו דהא הש"ץ לא הזכיר אותו בחזרת התפילה ואף אם יזכיר בשחרית כשמתפלל בקול רם דפשיטא שאין לקהל להתחיל בשחרית משום הטעם הנזכר שמא יטעו אלא אף אם הקהל לא יתחילו להזכיר אלא הש"ץ יזכיר כשמתפלל בקול רם גם בזה איכא למימר שמא יטעו ולשנה הבאה יתחילו להזכיר אותם שהם בב"ה בערב ואין להקשות למה הוצרך הספר לומר בנדון זה שיסברו ויטעו גם בערב חובה להזכיר נימא שיטעו ויסברו שאף להקהל בשחרית חובה להזכיר לא קשה מידי דבשחרית שאז לא כל העם בב"ה ובני עושי המלאכה עם שבשדות נגררים אחר עם העיר ואם יתחילו בני העיר בשחרית גם בני השדה הבאים יתחילו בשחרית ומתנם יראו וכה יטעו לכך אין החשש בלא משום הערב שבני השדה לא באים לב"ה ובני ב"ה יטעו ויתחילו מבערב ובני השדה עדיין לא התחילו ויהיה חבילות חבילות ור' חגי כתב טעם אחר כתב הרא"ש וז"ל נ"ל דהאי טעמא קאי אפירכא תניינא דפריך ויזכיר בשחרית וקאמר שאין ליחיד להזכיר עד שיזכיר הש"ץ פירש שיכריז קודם מוסף בקול רם משיב הרוח ומוריד הגשם והאי אי אפשר בבוקר לפי שאינו יכול להפסק בין גאולה לתפילה עכ"ל אבל לקושיא ראשונה שהקשה ויזכיר בערב בודאי צריכין אנו לטעמא משום דלית כל עמא תמן וזה יהיה ג"כ כוונת הספר ונ"ל דכ"ל ומיהו מה שבשחרית אינו מזכיר היינו מטעם שפירש ור"ל דהטעם מה שפירש ר' חגי הוא מה שבשחרית אינו מזכיר אבל מה שבערבית אינו מזכיר הוא מטעם הנזכר לעיל ודו"ק:

ודר"ש

סברת הטור בשם הר"ר פרץ ובעל העיטור ולא כדעת הרא"ש שמוחה בדבר ע"ש : עמוד ד' אחר שתיה ואכילה כנ"ל : כדפרישי' לעיל במשנה וע"ק היכי מצית למימר כנ"ל : למה הן באין כיון דאין כו' כנ"ל : א"כ מאן פוטר מרור מברכה שלפניו : וכזית חרוסת איני יודע מניין לו כזית זה ולא הוזכר בפוסקים דהא אדרבא אמרינן בגמ' לא לישהי איניש מרור בחרוסת דלמא אגב חולייה עלייה בייה ומטעם זה כתב הרר' יונה שצריך לנער החרוסת מעליו כדי שלא יתבטל טעם מרירתו כמ"ש הטור ואפשר דר"ל דצריך ליטול כזית חרוסת שישקע בו המרור ולא שיאכל הכזית חרוסת והטעם דצריך ליטול כזית הוא משום דס"ל כר' אליעזר דאמר חרוס' מצוה היא וכל דבר אכילת מצוה צריך להיות כזית ולא כת"ק דאמר אינו מצוה אלא בא שישקע בו המרור משום קפא וכ"כ הסמ"ג דמצוה ה"א ורש"ל מחק מן הספר הא' וכזית חרוסת וצ"ע : דחלוקין עליו חביריו על הילל ר"ל לענין מצות מבטלת זא"א ודו"ק : ומותר לאכלן בבת אחת כנ"ל : דבאורייתא ובדרבנן כו' ר"ל מצה בזמן הזה דאורייתא ומרור דרבנן ע"ל דף רנ"ג ע"א : ומכאן ואילך הוי מצה דרבנן וליכא למימר מאחר דילא בה א"כ מכאן ואילך הוה מצה רשות וכימא דמצה דרשות מבטל לה למרור דרבנן דלאו רשות גרידא היא דמבעי למעבד זכר למקדש אבל אי קי"ל כרבנן כיון שסבר אכיל מצה לחודא כי הדר צריך לה בהדי מרור הויא לה רשות גמר זכי היכי דרבנן מבטל לדאורייתא כן רשות גמור מבטל לדרבנן הלכך משום ספיקא דתרווייהו אכיל ברישא מצה לחודא והדר מרור לחודא והדר כריך לתרווייהו זכר למקדש כהילל כ"כ לעיל הר"ן ע"ש וכ"כ התו' והרא"ש : ור' יחיאל היה טובל הכריכה בחרוסת ז"ל רש"ל וכ"פ ר' שמעיה בשם רש"י וכן הסכים הרא"ש וכן נהג מהר"ס וכ"כ לעיל הר"ן : כדאמרינן לעיל כרכן ואכלן וא"כ ע"כ אז טיבל בחרוסת דאל"כ אימתי : דף רס"ה עמוד א' משום דצריך לעשות ברכת המוציא דהוי קודם טיבול שני וק"ק דלעיל כתב המרדכי דף ר"ס סוף ע"ג הנוטל ידיו בטיבול ראשון צריך ליטול בטיבול שני פי' כשמברך ברכת המוציא ומשמע דר"ל שטיבול שני פירושו ברכת המוציא משום דדרכם היה לטבול הפרוסה של מוציא ונראה לומר דלעיל אינו ר"ל דטיבול ב' פירושו ברכת המוציא אלא ר"ל כמו שנוטל לטיבול ב' כן נוטל להמוציא אמנם משמעות הלשון שם אינו כן : אלא צריך נטילה כמו בתרומה ז"ל רש"ל והתו' כתבו לאו דוקא נקט טיבול דהא עביד לה בתר המוציא בעינן לא אגב טיבול ראשון נקט טיבול ב' והנטילה מיגס לצורך טיבול באה ע"כ משמע דס"ל דלא בעי נטילה יותר לטיבול מלהמוציא וכ"ד הרמב"ם והטור ועיקור עכ"ל : דהיינו חיבור היד והזרוע כנ"ל וכן הגיה רש"ל : כדמיכח בחולין ז"ל רש"ל פי' מאחר שאמרינן בפ' כ"ה כל הפוסל את התרומה מטמא המשקין להיות תחילה א"כ משמע דשוין ולא נהירא דמכין שהחמירו לענין משקין ליטול ידיו במקו' שאין דרך ליגע בו כגון כף היד ומעלה בעלמא עשו בתרומה יותר מבחולין ותדע שהרי כתב ר' אלחנן בפ' אין דורשין דאפילו נטל ידיו לחולין אינו פוסל התרומה וק"ו ההידנא ודו"ק עכ"ל : דהשתא אינו עושה ברכת המוציא כ"ה במ"י ובדפוס קטן ונלע"ד דה"ק מאחר דאין לו אלא כזית צריך להמתינו מלאכול לאפיקומן עד לאחר גמר כל הסעודה נמצא שהטיבול הוא קודם ואינו בא למעט שאין מברכין עליו המוציא דודאי ז"א דהא ברכת המוציא היא ברכת הנהנין שלו אלא בא למעט ברכת המוציא שעליה מקשה שהוא לפני הטיבול ודו"ק : ובס"א דהשתא אינו נוטל קודם ברכת המוציא וסברא זו כתבה הרוקח והביאו הב"י בסי' קנ"ח וז"ל כתב הרוקח אוכל פחות מכביצה יטול מספק ולא יברך ע"ש בב"י : מיהו בכל ענין בין בלע מרור לחודיה בין בלע מצה ומרור ביחד והס"ד והשאר נמחק : ז"ל רש"ל וז"ל בגמ' אמר רבי שימי בר אשי מצה ומרוסת לפני כ"א ואין עוקרין את השלחן אלא לפני מי שאומר ההגדה ר' הונא אומר כולהו נמי לפני מי שאומר הגדה והלכתא כרב הונא ע"כ והנה המחבר סבר שרב הונא פסק שאינם עוקרים כלל אלא הכל יהיה בפניו וק"ל ואין הסוגיא לשם משמע הכי אלא כ"ע מודים בעקירת השלחן כדי שישאלו וכו' עכ"ל רש"ל : אז ודאי אין צריך להסיר התבשילין כנ"ל וכתב רש"ל דכ"פ מהרא"י : אלא שמסלקה מצד זה ומביא לצד השלחן ז"ל רש"ל ולעיל דף ר"ס ע"ג כתב שיעקור לגמרי ויניחה בקרן זוית וכן עיקור עכ"ל : על כוס ג' יותר מסיר אחר כנ"ל וכ"ה במ"י : ואמאי נקט ליל פסח אם לא כו' כנ"ל : והלכתא כר' יוחנן אבל הרי"ף דף רנ"ה ע"א פסק כרב יודא והסב"ס כתב כיון דלא אתמר הלכתא לא כמר ולא כמר עבדינן כתרווייהו והמסקנא כרבי חיים כהן : עמוד ב' אין מפטירין אחר המצה אפיקומן כנ"ל והוא לעיל דף רנ"ה ע"ב : שאין אנו זהירין

כזיתן

אכילת מצה והשתי השלימות אינן באות אלא משום הבירא דבעינן לחם משנה כן משמע לכאורה אבל בסוף העמוד כתב הספר בהדיא בשם הר"ר י"ט דסגי בב' מצות וכ"כ התו' בדף קי"ו ע"א בשמו ע"כ צריך לפרש דמ"ש והשלימות אינן ב"ות אלא משום הבירא ר"ל מה שמביאין מתחילה ב' מצות שלימות למה הן באין למה לא יהא די מצה אחת ויעשו הכל בה וק"ל ואפשר לומר דה"רר י"ט קאי אאותן שלוקחין ג' מצות ואמר אף שלוקחין כן משו' לחם משנה מ"מ לא יב"כו אלא אפרוסה וכן משמעות הלשון ודו"ק : דלמה יגרע משאר י"ט כצ"ל : לא אתקיש לעיל כדפרישית לעיל כצ"ל : משמע דשלימה היא עיקור וע"ל ברי"ף ובר"ן דף רכ"ד ע"א דדייק מזה להיפך דיבלע מן הפרוסה וכן דיקדקו התו' ריש דף קי"ו ע"ש : דרוקא קידוש והבדלה שהן ב' מצות השוב חבילות חבילות אע"ג דמסיק בגמ' דף ק' ב ע"ב דעושין יקנה"ז על כוס א' דהיינו קידוש והבדלה נלע"ד שהספר אומר לפי סברת המקשה דהתם דחשיב להו חבילות דפריך אהא דאמר רב נחמן בר יצחק לפי שאין עושין מצות חבילו' חבילות ולא והא יקנה"ז ובא להשמיענו הספר רבותא דאף לפי סברת המקשה דר"ל דאף קידוש והבדלה מחשב חשיבי לחבילות ואף התרצן לא דחה דבריו אלא משום דהבדלה וקידוש חדא מלתא היא משמע דא"ל ה"ט חשיב חבילות חבילות אפ"ה בנידון זה מודה דלא חשיב חבילות ועיין מ"ש כאן בשחרית יוסף ולא דק ועיין מ"ש לעיל דף ר"ס סוף ע"א : ומן המצה השלישי יעשה כריכה כיון דתקינו כצ"ל : ומה"יא דהכא לא קשה דקתני הבי"ו לפניו מצה כצ"ל וכ"ה במ"י : ורא"בי"ה כתב שבולע האמצעית ז"ל רש"ל ומ"כ בשם רוקח שיקח כל הג' מצות בידו דהיינו ב' שלמות והפרוסה ביניהם ויברך המוציא על לחם משנה ויבלע העליונה ולא יפרידנו לגמרי ואח"כ יקח השלימה והפרוסה ויניח השלימה על הפרוסה ויבלע משניהם יחד מכל א' כזית ויאכלם יחד בהיסבת שמאל וכ"פ מהרי"ל עכ"ל : עמוד ג' זכר ללחמי תודה כצ"ל : על השופרות שכותבין א"ב"ג לאו דוקא שיכתבו א"ב"ג' על המצות אלא סימנא בעלמא הוא ויעשו סימן אחר דאי יכתוב עליו יהיה אסור לאכול מקום הכתב משום איסור מחיקה כמ"ש הספר לעיל בפ' כלל גדול ע"ש : אין חרוסת מבטל אותו כצ"ל : ונאמר לפניו שירה חדשה מ"כ בכל מחזוריס שלנו כתוב ונאמר לפניו הללויה ולא נזכר בהם לא שיר חדש ולא שירה חדש' וכ"כ הגאון רש"ל בשו"ת שלו לומר נוסח זה ונאמר לפניו שירה חדשה ולפי גי' זו צ"ל ולנקוד ונאמר שהוא לשון עבר כמו ונאמר אל אדוני עכ"מ ולעיל כתבתי משם מהרי"ן ז"ל ניקוד אחר וכדבריו עיקור ע"ש : כדי שלא יבא לידי שבירת עצם פי' שיחטט אחר השמנונית שבתוך העצם : היה קשה אמאי לא הי' הפסח כו' כצ"ל : ומאותה גאולה לא תתחדש כו' כצ"ל : פ"ה דמחזי כמוסיף על ד' כוסות אבל בתוך הסעודה או בין כוס א' לב' לית בה דמשום גירור ליבא שרינן ליה אבל לאחר סעודה דליכא למימר גירור ליבא חיישינן לטעמא דנראה כמוסיף כן משמע מפי' רשב"ם : משום שמא ישתכר כלומר וישכח לגמור הלל : ויש נזהרין מלשתות כלומר לאחר אפיקומן משום דשתיה נופיג טעמא תימא הלא ע"כ צריך להפיג קמעא בב' כוסות אחרונות וא"כ מאי איכפהלן שוב אם ישתה יותר וכ"כ לעיל הר"ן דף רכ"ה ע"ב ע"ש : משום דמחזי כמוסיף על ד' כוסות וכ"פ הר"ן טעמו של הרי"ף אבל הטור כתב הטעם בשם הר"ר יונה משום שמא ישתכר וימנע מלספר בי"מ וכ"ה סברת הר"ר שמואל מאוירא וק"ל : ועוד כדפרי' לעיל כצ"ל והס"ד ז"ל רש"ל פי' דפי' לעיל דף רס"ג ע"ד דפת הינו ראוי לקדש עליו כמו שהוכיח ר"ת לפ"ז היה דוחק האי מימרא וק"ל עכ"ל : משום דמצות וריכות כוונה כר"ל ומציקרא מי היה מוכח אלא הכי הוא מפרש ואזיל כצ"ל וכ"ה במ"י : מהדר אסילקא ז"ל רש"ל מכאן נראה דאין עושין צלי וכ"כ התו' דב' תבשילין משמע מבושלים ולא צלויס ועוד כ"ל שאין לדקדק כ"כ בדבר הנלע"ד כתבתי וגם נראה בעיני שיאכל מהן אחר המרור כי כך נשנה במשנה וכל מה שבא באותה הלילה לזכר הכל נאכל והמדקדק שלא יאכל א"כ נראה כקדושים ממש וגם אין אוכלין צלי ואפילו ביצה צלויה אין לאכול כדאיתא בירושלמי והביאו הספר לעיל דף ר"ס אבל מנהג שתות הוא שדינו בבישול כדפרי' ואותן שצולין אין אוכלין כי אפשר המנהג שנתפשט שלא לאכול היינו משום שסוברין שצריך זרוע ומה יעשה בליל ב' ולפעמים א' משאיל שלו לחבירו וטעות הוא בידס כי לא נמצא בתלמוד זרוע אלא עילוי הוא בעלמא כמ"ש הטור ויכול ליקח בשר אחר אם אינה מספקת לב' לילות הנלע"ד כתבתי עכ"ל רש"ל : גמרא וביעולא י"מ דכשחל כו' כצ"ל ורש"ל הגיה גרמא וביעלא פי' הקונטרס חתיכת בשר ומרק שנתבשלה ביה מספיק לב' תבשילין י"מ דכשחל כו' : ומ"מ עתה יש לעשות ז"ל רש"ל כן

קבעו ודו"ק וא"ל הרא"ש רשב"ם ל"ג דלא קבע עילויה דס"ל כיון דבה"מ טעונה כוס מה תלוי בקביעו' סעודה מיהו היכא דהוי חמר מדינה נראה דמברכין עליו דהא הבדלה דלכ"ע טעונה כוס ומבדילין עליו וכ"ש ב"ה דאיכא למ"ד בפ"ה וא"ד אינה טעונה כוס עכ"ל : ונראה כמלא לוגמא וכתבו התו' והרא"ש והוא פחות מרביעית אבל מלא לוגמא ממש הוא יותר מרביעית וע"ל בר"ן בחורך דף ר"ן ע"ב : אלא כדפירש פ' בתרא דיומא כל שאלו כו' כצ"ל וכ"ה במ"י : וק"ק דאין זה דמיון דחריפה וזריעה תרי מילי נינהו ולא דמי לב' אכילות תו' : דפשטי' דקרא ה"ק כצ"ל : כדי להמית שרשי זרעים שבקרקע כצ"ל וכ"ה במ"י : היתה גורמת שתהיה החריבה כצ"ל : דף רס"ד עמוד א' ודוקא טובא אבל פורתא מסעד סעיד כדאמרינן בברכות כו' ומיהו יש לדחות ולומר דה"ק יין בין רב ובין מעט טובא מגריר גריר ר"ל שהרבה הוא מגרר אבל פורתא מסעד סעיד ר"ל שמעט הוא מסעד לכך כתב הטור סי' תע"א ויין מותר לשתות הן רב הן מעט ובזה מסולק תמיהת ב"י שתמה על הטור דבגמ' משמע דמעט אסור לשתות ולפי' פי זה דגם מעט מותר יתכן יותר מה שהביא רבא ראיה מה דאמר בין הכוסות הללו כו' ולא נצטרך לדחוק למ"ש הספר דזה הוי טובא ודו"ק : רב ששת איסטנים הוה דף ק"ח ע"א: דקאמר הבכורות מתענין ע"פ ז"ל רש"ל חל פסח ביום א' הבכורות מתענין ביום ה' וכ"פ מהרא"י ומהר"יו ואל יאכל עד שיבדק החמץ וה"ה לר"ח שחל ביום א' מתענין ער"ח יו' ה' אבל חל פסח בשבת מתענין ביום ו' וכן לר"ח נ"ל עכ"ל : ור' יחיאל היה אומר דמותרין לאכול מיני תרגימא וא"ת אי קאי אבכורים למה מותרין במיני תרגימא ממ"נ אם חייבים להתענות לא מקרי זה תענית ואם אינם חייבים והא דהתענה רבי הוא משום דהוי איסתנ"ס א"כ הם כשאר כל אדם לאכול מה שיטיב להם ונלע"ד דקאי אאיסטנים דשרי לאכול מיני תרגימא דהא דא"ר בגמ' רב ששת הוי יתיב בתענית משום דאיסטנים הוה לאו דוקא תענית אלא שומר עצמו מלאכול כמ"ש התו' אבל הב"י סי' ת"ע כ"ל דר' יחיאל אמר זה אבכורות שסם בדיני תענית בכורים כתב וז"ל והמרדכי כתב בשם ר"י דמותרין לאכול מיני תרגימא ולא נהגו כן עכ"ל ואפשר לתרץ דר"י דייק כן מהירושלמי הזה דבכורים מותרין במיני תרגימא דאם היו צריכין להתענות תענית גמור א"כ מה דחי בירושלמי דרבי לא היה מתענה משום דבכור הוה אלא משום דאיסטנים הוה ממ"נ אכל מיני תרגימא או לא אי לא אכיל בודאי לא היה עושה כן משום איסטניסו דגם איסנים עכ"פ אוכל מיני תרגימ' אא ודאי התענה משו' דבכו' הוה ואי אכיל תרגימ' בודאי לא עשה כן משום דבכור הוה דא"כ היה לו להתענות תענית גמור אא ש"מ דס"ל ליהרושלמי דגם בכורים לא יתענו תענית גמור מאחר דהוא ביומי ניסן אלא יאכלו מיני תרגימא ודוק : בעו הסיבה הס"ד ותיבת ע"ש נמחק : והיאך יתקן המעוות ז"ל רש"ל וראבי"ה כתב דבזמן הזה אין דרך חירות לאכול בהסיבה וכתב ההגודה אם שתה בלא הסיבה אין לחזור ולשתות ולהסב וכדי הוא ראבי"ה לסמוך עליו בכ"הג עכ"ל : הסיבת ימין שם ובר"יף דף רנ"ח ע"ב : ויבא לידי סכנה ע"י שיסיב בימין ז"ל רש"ל ולפ"ז אין חילק בין איטר לאחר והכי הילכתא וכ"פ מהרא"י ע"ש : דכולהו נשי דידן חשובות נינהו ז"ל רש"ל ולא נהגו כך : ור"ל אפילו רבו שאינו מובהק וכ"כ הרא"ש : שתאן בבת אחת ידי יין יצא ידי ד' כוסות לא יצא פירוש כו' כצ"ל : במה שמחב יין וא"ת פשיטא דידי יין יצא ושמא י"ל כיון כו' כצ"ל : במתניתן דקתני לא יפחתו לו מד' כוסות כו' כצ"ל : ומ"מ נראה דהלכה כת"ק כצ"ל וכ"ה במ"י : היינו לאחר ששתו כוכן מצ"ל : עמוד ב' ולא נראה כצ"ל : סד"ר ש"ל פס"ת רש"ל מחק זה והגיה במקומו הגהו"ת : מכלל דעד השתא לא בא חרוסת לפניו וכתב הרא"ש וא"ת תינח היכא דאית ליה שאר ירקות אלא מתניתן דאיירי בדלית ליה שאר ירקי [דגם בטיבול ראשון הזכיר במשנה חזרת] ות"ק ס"ל חרוסת משום קפא א"כ אמאי לא מייתי חרוסת בהדי חזרת קמא מפני הסכנה ותירץ הר' יונה ז"ל משום שטיבול הראשון אינו אלא להכירא בעלמא ורגילין כל השנה שאוכלין חזרת בלא חרוסת ואינן חוששין לקפא גם עתה נמי לא חשו חכמים אם יאכלוהו בלא חרוסת כמו שעושין בשאר ימות השנה אבל טיבול שני שהוא של מצוה הזהירו חכמים שלא יהיו בו חשש סכנה עכ"ל אבל לפי מ"ש הספר אח"כ בסמוך והני טעמי לא שייכי רק בטיבול ב' כו' משמע דס"ל דכשאין לו שאר ירקו' ואוכל חזרת גם לטיבול ראשון שיטבול אותו נ"כ לחרוסת וק"ל : ועוד פי' בתו' כצ"ל : דודאי בעינן לחם משנה שלם כצ"ל : והשלימות אינן אלא משום הכירא לפום רהיטא משמע שר"ל שמביא ג' מצות כמנהגינו אלא שאפרוסה מברך המוציא ועל

אכילת

א"ל שיטול קודם קידוש כדי לצאת בו ידי טיבול שיטבל עיד' אחר הקידוש דזה פשוט לו שאין אותה נטילה עולה
לו לטיבול דבשלמא בכל השנה אין קידוש אלא במקום סעודה לכך נפטר הסעודה בנטילה שקודם קידוש אפילו
לרב דסבר יש קידוש שלא במקום סעודה מ"מ שאני סעודה דדעתו עילוה דדרך לאכול משא"כ בטיבול ול"ד ג"כ
להבדלה שכתב הספר בעמוד שאח"ז דלא הויא היסח הדעת משום דדעתו לאכול אבל הטיבול שאינו צורך
הסעודה א"כ ודאי מחשב הקידוש הפסק ואין עולה לו וא"כ נמצא דברכה ראשונה תהיה לבטלה משא"כ בשאר בני
בית שאין עושין קידוש א"כ נטילה דקודם קידוש עולה להן לטיבול כיון דאין להן הפסק והרי מסולקת תמיהת
הב"י ומיהו ודאי גם בני בית בעי נטילה א' זריתי לאכילה מטעם הנ"ל דלא זירת האגדה שאומרים כ"א מבני בית
מחשב להם הפסק וזה שדיקדק הספר וכתב ולא יצטרכו ליטול ידיהם שנית לעשות הטיבול משמע אבל לאכילה
פשיטא דגם הם צריכין נטילה אחריתי וק"ל : ור' ירוחם ג"כ כתב דאין ליטול ידיו בפסח קודם קידוש ומטעם
אחרינא וז"ל בכל ימי השנה יכול לקדש על הפת והוא צריך נטילה קודם ולא חילקו בין קידוש לקידוש דמקדש על
היין נמי עולה משא"כ בפסח דאפילו עני המתפרנס מן התמחוי יש לו ד' כוסות עכ"ל וב"י הביאו שם גם הביא
שהרא"ש בתשובה כ"כ וגם מהרי"ל כ"כ מיהו כתב דיטול ידיו מעט קודם קידוש כדי לנקות ידיו לברכה ואם ידיו
נקיות א"ל : פ"ה שהי' מקדש כו' כנ"ל : עמוד ד' וה"פ זימנין דחביבא כו' כנ"ל : דא"כ לאו היינו
מקדש אריפתא כנ"ל : דעיקר נטילה קודם קידוש כב"ה נ"ע מאי קאמר כב"ה הלא אדרבה ב"ה אמרי מוזגין
את הכוס ואח"כ נוטלין כדאיתא לעיל ר"פ אלו דברים זה וביאורו כאן התו' ומפרש טעמא שם משום דתכף לנטי'
סעודה וב"ש סברי נוטלין ואח"כ מוזגין ומיהו אפשר לומר דגי' הרוקח בפלוגתות ב"ש וב"ה הית' איפכא וכן משמע
בא' ר"י לפי הנוסחא שבידינו שכתב וז"ל מיהו לכתחילה מוזגין ואח"כ נוטלין לידים כב"ש במס' ברכות אכן ט"ס
הוא באשר"י דהא הרא"ש העתיק דברי הרשב"ם וברשב"ם איתא כדברי ב"ה במס' ברכות וכ"ה בכל הנוסחאות
בגמר' ובתו' ואפשר דיש כאן חסרון וכ"ל כמו שהוא ברשב"ם ובאשר"י דעיקר נטילה קודם קידוש מיהו לכתחילה
מוזגין ואח"כ נוטלין לידים כב"ה ויותר נלע"ד דה"ל דעיקור נטילה אחר קידוש כב"ה ור"ל דעיקור נטילה היא
אחר קידוש אבל גם קודם קידוש מותר וכן מוכח מתוך אח"כ בהדיא ברוקח וז"ל בסי' כ"ב לאחר הקידוש נוטלין ידיהם
כדקיימא לן בברכות ב"פ א"ד בש"א מוזגין ואח"כ נוטלין ידיהם כדמסיק בסוף הלכה תיכוף לברכה נטילה ומש"ק
בע"פ אם נטל ידיו קודם הקידוש שיכול לקדש דרב כד חביבא ליה ריפתא מקדש אריפתא ומשמע דנטל ידיו
כבר מיהו עיקור נטילה אחר קידוש כב"ה עכ"ל : הויא היסח הדעת דהא רב אית ליה יש קידוש שלא במקום
סעודה ואפ"ה אחר דלא הויא היסח הדעת כדפרי' וה"ה כו' כנ"ל וכ"ה במ"י : וה"ה כל השבת כולה עד יום רביעי
עיין בגמ' ותמצא שאיתא בהדיא כדברי רבא מי שלא הבדיל במ"ש מבדיל והולך כל השבת כולו אלא שהרי"ף גור'
בדברי רבא מבדיל והולך כל היום כולו וצריך לדעת עוד דיש בספרים בל"א דאמימר מתני לה כו' ואף על פי
שאינו בנוסחאות גמרא שלנו מ"מ גם התוספות מסתכי ליה ריש דף ק"ז וכתבו התוספות דבלישנא דאמימר
גי' מבדיל והולך כל היום דאל"ה היינו לישנא קמא וכ"כ הר"ן ס"פ דף רמ"ט וז"ל תרי לישני איכא בגמ'
דבחד גרסי' כל היום כולו ובחד כל השבת כולו ובנוסחאות שלנו איכא בלישנא דרי"ף כל השבת כולו ובלישנא
דמרימר כל היום כולו אבל הרי"ף גורס בלישנא דרבא כל היו' כולו עכ"ל משמע דגם הרי"ף גורס לישנא דמרימר
אלא שגורס בו כל השבת כולו ובדברי רבא גורס כל היום כולו וכ"פ הלכתא כרבא דדוקא כל היום אבל הספר
שכתב מבדיל והולך כל היום וה"ה כל השבת נלע"ד דלא היה גורס לישנא דמרימר כלל כי גם בנים זאות גמ' שלנו
ליתא אלא לישנא דרבא לחוד ובדברי רבא היה גורס מבדיל והולך כל היום וכתב עליה דר"ל ה"ה כל השבת
ודו"ק : דהא לא פליג אהא דתני בני ר' חייא לעיל כנ"ל וכ"ה במ"י ודברי בני ר' חייא הם לעיל בגמ' דף ק"ו
ע"א י"ל דלמא אתי למסרך כנ"ל וכ"ה במ"י: לשנה זו מיהו חמר מדינא הוא כנ"ל: משום דבכל ענין אין מברכין עליו
כיון שאינו חמר מדינה ר"ל אף אם קבע עליה לא מהני אלא כשהוא ג"כ חמר מדינה וע"כ הקשה הר"ר אלחנן הלא
בהבדלה סגי כשהוא חמר מדינה ומבדילין עליו ועיין בתו' דף ק"ו ע"ב בסוף ד"ה מקדש אריפתא וצ"ל דס"ל
להרר' אלחנן דהנך תרתי שוים הם קבע עליה אף כשאינו חמר מדינה או חמר מדינה אף כשאינו קבע עליה
דאלת"ה מה מקשה הר' אלחנן שמא כוונת רשב"ם כך הוא דקבע לא מהני אלא כשהוא חמר מדינה ר"ל אף בלא

אלא פגום מברך על הפגום וז״ל תו׳ והרא״ש ותימא א״כ איך התירו לאכול קודם הבדלה משום קפידה דפגימה
וכתבו עוד התו׳ מיהו ראוי רשב״ם לסמוך עליו בשעת הדחק : דכמו כן מהני לתקנו במים וז״ל הרא״ש ותימא
א״כ הנא למה לא יבדיל על הכוס ויתקנו במים ויכשרנו לבה״מ וי״ל דמיירי שכבר הי׳ מזוג כדינו ואם הי׳ מטיל בו
מים יותר הי׳ מקלקל ולא הי׳ ראוי לשתיה עכ״ל : שאינו פגום ומברך עליו ז״ל רש״ל וכ״ל טוב לערות כוס
הפגום בשאינו פגום ולא להיפך דקמא קמא בטיל וכמדומה שכן מצאתי בשם מהר״ם וכשמוזגין כום לברך ידקדק
שיערה כל מה שבתוך הכוס לקנקן ואח״כ ימזוג לברכה כו׳ כ״ל עכ״ל : ביום מאי מברך כו״ל : ומ״מ בפ״ה
בעי בריש׳ ז״ל רש״ל פי׳ דלא תימא מאחר דבשחרי׳ הוא עיקור קידוש היום מבלילה א״כ נבעי בריש׳ לומר ויכולו
ודו״ק עכ״ל : והר״ן לעיל דף ר״ן ע״א כתב טעם אחר דמ״ה קרי ליה קדושי רבה לפי שאינו עיקור כקידוש
הלילה וזוטר שיעורא כדקאמרינן לסומא סגי נהור עכ״ל ז״ל רש״ל בביאוריו על הסמ״ג ומאמ״ז קבלתי שהוא
קידוש רבה כמשמעו כמו נומא רב׳ והוטענא רבא והוא חשיבתו שמקדש אפילו על שכר לאפוקי קידוש לילה שאינו
מברך אלא על היין ודומה ל׳ ה כתב הרא״ש בפ״ק דכתובות גבי כוס של ברכת האירוסין ע״ש עכ״ל רש״ל : מה
שנהגו לומר ויכולו כו׳ וכ״כ הספר לעיל ב״פ כ״כ וכ״כ הרא״ש : היינו משום דהוי עדות ועל כוונת זו אז״ל
המתפלל בע״ש וא׳ מר ויכולו ב׳ מ״ה המלוין לו לאדם מניחין ידיהן על ראשו ואומרים לו וסר עונך וחטאתך
תכופר ויש לשאול מה ענין וסר עונך כו׳ א״ל ויכולו אלא משום דהוי עדות ואו לא היה אומר ויכלו היה מכזבהי
עדות כ״כ לעיל ס״ג פ׳ כ״כ וכ״ה ג״כ באבן שועיב ובשבילי אמונה ובתולעת יעקב כתב דף מ״ב ע״ב הקשה שהרי
כבר אמרו ושמרו בני ישראל את השבת וגו׳ אות הוא לעולם וגו׳ ואין לך עדות גדול מזה ולמעומד לא חיישינן
שאין דנין ולא מקבילין עדות בלילה וגם על מ״ש שאומרי׳ ויכולו אחר התפילה שהוא מפני י״ט שחל להיות בשבת
כתב דגם זה אינו נראה כי בי״ט שחל להיות בשבת א״א לאומרו ומפני זה לא יטריחנו לאומרו כל השנה והעלה
הטעם ע״ד הסוד כי בויכלו יש ל״ה תיבות וצריך לא׳ מרו אחר התפילה כדי להשלים המנין שהוא ע׳ נגד ע׳
עטרות שנוטלת הכלה מז׳ מעלות שעליה בזאת הלילה כו׳ ומפני זה צריך לכפלו אחר התפילה כי בזה כולל
מעלות הקדושות שהם סוד מעשה בראשית ולטעם זה צריך לאומרו מעומד שהוא כנגד העולם העליון עכ״ל :
משם ר׳ אפריס ולא כדברי הרמב״ם שמצריך אף בסעודה שלישית : פ״ה לא יקדש אותו שנטל ידיו דא״כ
כנ״ל : וא״ת והא אמרינן בפ׳ כל הבשר כו׳ ע״ל בברכות בפ׳ אלו דברים דף מ״ה ע״ב בר״י באורך מה שתירץ
על קושיא זו : ואע״ג דמוכח התם דאמר כו׳ כנ״ל וכ״ה במ״י : והשתא לית הלכתא הכי כדאמר בסמוך
ר״ל דאמר א״ל ר׳ יצחק בר שמ״אל כו׳ עד זמנין דחביבא ליה ריפתא מקדש אריפתא כו׳ אבל בטור סי׳ רע״א
תמה על אביו הרא״ש שנטל ידיו קודם קידש מהמימרא דרב ברונא והתימא על הטור וסייעתו דהא נדחית
מימרא דר״ב מהא דזמנין דחביבא ליה כו׳ וכמו שפי׳ רש״י ורשב״ם ותו׳ וז״ל ברכת אברהם סי׳ רי״א ונלע״ד
דשיטת הטור כך היא זמנין דחביבא ליה ריפתא מקדש אריפתא אחר הנטילה וזה אינו הפסק מאחר שהקידוש
אחר הזוליא בא ודמי לגביל לתורי כמ״ש התו׳ וזה דלא כר״ב דאמר נטל ידיו לא יקדש דמשמע בין אחמרא בין
אריפתא וכד׳ הוי חביבא ליה חמרא מקדש אחמרא ר״ל קודם הנטילה והיינו כרב ברונא ובזה לא נדחו דברי ר״ב
או נאמר דס״ל לטור דמימרא דר״ב לא נדחית כלל כי הוא לא אמר בסתם נטל ידיו לא יקדש אלא אחמרא
דבסתם קידוש הוא איין אך התלמידים טעו וסברו שגם אפת אמר וע״ז בא ר׳ יצחק להוציא מטעותא דאפת לא
אמר דהא ר״ב כשחביבא למה ריפתא מקדש אריפתא ר״ל קודם נטילה כדפרי׳ בו׳ עכ״ל ועש״ב ועיין ג״כ בר״ן :
אבל בפסח שיש הפסק גדול בנתיים כו׳ משום דצריך ליטול ידיו כו׳ ז״ל הב״י סי׳ תע״ג ואינו יודע מה הפסק גדול
יש בקידוש הפסח יותר מבקידוש שאר שבתות וי״ט כו׳ גם איני יודע למה לא תעלה נטילה דקודם קידוש
לנטילה דקודם הטיבול כשם שעולה לו בשבתות וי״ט נטילה דקודם קידוש לנטילה דסעודה וצ״ע עכ״ל ואני
בעניי איני יודע ואיני מבין כלל תמיהות הב״י דהא בלאו הכי תקשה לנפשך אדברי הספר שפתח דבפסח איכא
הפסק גדול וסיים משום דצריך ליטול ידיו פ״א וע״כ צ״ל דה״ק דבפסח לא יטול ידיו קודם קידוש דלמאי יטול
אי כדי לאת בו י״א לאכילה כדרך כל השנה שנוטל ידיו קודם הקידוש ומועד אח״כ בלא נטילה אחריתי זה
ודאי לא שייך לומר בפסח כיון דאיכא הפסק גדול בין נטילה זו ולאכילה דהיינו סדר כל אמירה האגדה וגם
א״ל

אחריו והאריך: ומ"מ משמע מדפריך והרי גאולה כנ"ל · אבל אנו שמפסיקין בסעודה אין לנו לברך לא לפניו ולא לאחריו ולפ"ז הוי אלי לתירולי דמה"ט ברכת גאלנו פותחת בברוך משום דלפעמים אין מברך על ההלל כגון אם אוכל בביתו אלא דעדיפא מיניה קתני ועל המקשה לא קשה מה מתחיל להקשות משום דלא ידע זה החילוק והיה סבור דממ"כ כשמברך על ההלל לא יברך אשר גאלנו וק"ל : א"כ הק"ל מיהללוך ר"ת הדרא קושיא לדוכתא : השתא נמי דאינה סמוכה לא פלוג ואין להקשות גבי ברכת אשר גאלנו מה"ט ה"ל שלא לברך דהא אם אמר הלל כשעושה הסדר בבית אחר ה"ל סמוכה לחברתה אע"פ שלפעמים אינה סמוכה נימא ל"פ כמו הכא גבי יהללוך וי"ל בשלמא הכא רוב פעמים קורין בב"ה לכך הולכין תמיד אחרב"ה שלא לברך אבל ברכת גאלנו רוב פעמים אינה סמוכה דאם אמר הלל בב"ה שוב אין מברך עליו בביתו ואף לא אמרו בב"ה מ"מ כשאינו עושה הסדר אלא בביתו שאז מפסיק בסעודה אין מברך וק"ל : היינו משום דחתימה דברכה שלפניה כנ"ל · למה כל הברכות שאומר לאחר אלקי נשמה ז"ל רש"ל פי' כל אותן ברכות סמוכות זו לזו כסדר התלמוד עכ"ל · וברכה ארוכה אחת היא שפותחת שברוך כנ"ל : מיהו ק' לפר"ת ר"ל דמפרש כיון שהברכות קצרות פותחות בברוך : הא קידש כו' פי' שסמוכות לברכת בפ"הג ומשני שניא היא שאם היה אוכל מבע"י כו' והא סופה פי' סוף הקידוש שחותם בברוך וס"ד דכולי הודאה והויא כברכת פירות והמצות ומשני ר' יונה תופס ברכה כך היא דא"ר יודין מטבע קצרה פותח בברוך ואינו חותם בברוך מטבע ארוך פותח וחותם בברוך וקידוש הוא מטבע ארוך ויש הפסק שהוא אומר כי הוא יום תחלה למקראי קודש ולכך חותם בברוך תו' דפק"ד ע"ב : והשתא לא גרסינן והערב · אלא הערב ז"ל רש"ל והתו' והרא"ש הסכימו לדברי ר"ת לומר והערב וכ"כ דהא התו' הביאו דברי ר"ת בע"פ והביאו נמי הא הירושלמי ולא הקשו מידי ש"מ דלא חשו לה ודו"ק עכ"ל : אלא הערב ולעיל פ"ק דברכות כתב הספ' בשם ר"י לומר והערב לא בוין' משמע דסובר כוותיה ונלע"ד דג"כ כתב הספ' ל"ג והערב אין ר"ל דלא נאמר והערב אלא קאי אדלעיל דאמר וגרס ר"ת והערב בו' משום דלפי גרסת ר"ת היה כתוב בגמרא הערב והוצרך להגיה בנוסח שלו והערב משום פירושו שפי' אבל השתא דליתא פירושו דר"ת אז לפי הנוסחא שהיתה לפני ר"ת ל"ג והערב בו' אבל לפי האמת בנוסחאות המדויקת נמלא בהם והערב בו' משום דברכה אחת היא כמ"ש לעיל בשם ר"י ולא מטעם פי' דר"ת דליתא אלא שכ"ז הוא נוסח ברכה אחת ועיין בב"י א"ח סי' מ"ז שכתב וז"ל דנראה מדברי רש"י בפ"ק דכתובות גבי ברכת חתנים דמטבע קצר נמי ברכה הסמוכה לחברתה אינו פותחת בברוך וזה דלא כר"ת ומ"מ דעת רש"י בברכת והערב כדעת ר"ת שאינה ברכה בפ"ע שכתב ור' יוחנן מסיים בה הכי דבעי פתיחה בברוך וחתימה בברוך עכ"ל הרי לך שגם דעת רש"י הוא כמו שפי' דעת הספר ודו"ק : עיין בתו' דברכות כנ"ל והס"ד : עמוד ב אבל באחריני לא כנ"ל : דגרים כל השותה בע"ש במנחה כנ"ל : ומ"מ נראה כר"ת והרמב"ם כתב לאחר מנחה וכ"כ הטור דהכי עדיף וכן אנו נוהגין וא"ת לפי מנהגינו למה אין אנו נוהגין איסור לשתות בע"ש במנחה כמו שמלא רבינו משולם במדרש שלו דגרים כן ואנו קיי"ל כוותי' וי"ל דאין איסור לשתות אלא דוקא מן הנהר כ"כ הב"י סי' רצ"א וז"ל וכתבו הגהות מיימונית שאפי' התוספות זהו דוקא מהנהר אבל מים שבבית מותר ומדברי ההגהות נלמד למה שכתב רבינו משולם דה"ג במדרש כל השותה מים בע"ש דהיינו דוקא מהנהר עכ"ל : אין מזכירין דבונס כנ"ל : מיירי כגון שהתחילו לאכול בהיתר ובאמלע סעודה התפללו מנחה תו' : ובקושי' התירו ט' ב כו' ר"ל שאז אוכלין סעודה מפסקת לאחר מנחה משום חשש שמא לא יוכלו להתענות והא דאמר ט"ב שחל בשבת ונדחה ולא אמר ט"ב שחל ביום א' נלע"ד דאפשר משום רבותא דהתירו קאמר דאפילו בנדחה דהשתא כיון שאין התענית קבוע בזמנו לא חמיר כולו האי ולא הי' לנו לחוש כ"כ לשמא לא יוכל להתענות למחר אפ"ה התירו לאכול לעת ערב משום חשש זה ופי' זה דוחק : אבל כשחל ר"ח במ"ש אין אומרים אותו ואז אפשר דמותר ג"כ לשתות בעת ההיא : שלמו ישראל סדרן חוזרו נשמות כנ"ל : הי' בשב' ובז' באדר כנ"ל : ומיהו יש לדחות דמיירי בשכן ג' והלשון יחיד איכא לפרש דא' נכנס ושנים היו בבית וכ"כ הרא"ש וז"ל מיהו יש לדחות הנכנס לביתו היינו בעל הבית ויש לו בני בית ויכול לזמן מ"מ טעמו פגמו דף ק"ו ע"א : תרי נולי נינהו כנ"ל וכ"ה במ"י : עמוד ג' ממקום שיש בו רביעית כנ"ל : נמיהיכי דלית ליה

אלא

במס' ר"ה דף ש"ס ע"ג כתב וז"ל ואין לתמוה היאך יתכן להוסיף כו' ע"ד אבל מוסיפין דאפילו אינו מכוון נגד שום דבר אינו כלום ונלע"ד דלקמן אמרינן הכי דכל מה שרוצה להוסיף במלכיות זכרונות ושופרות יותר משובח רק שהחכמים אמרו שעד עשרה לא יוכל לפחות מאחר שהוא מכוון נגד י' מאמרות אבל בכאן לא נוכל לומר דכל מה שיוסיף יותר משובח ומ"ש אל יוסיף ירצה לומר אין מחוייב להוסיף רק שהכוונה של י"ג אמר על הפחות ע"כ ז"א חדא דהא המוסיף אל יוסיף הוא דומיא דהפוחת אל יפחות שר"ל דאסור לפחות ועוד דא"כ איך אמרו שיוכל לעשות ז' וא"ל דה"פ פחות מז' אסור לפחות ומז' עד י"ג יכול להוסיף אך יותר מי"ג אסור להוסיף דא"כ קשה מאחר שאין אנו מקפידין בדבר המכוון שלא יהא פחות מזה אבל ביותר מזה לא אכפת לן מאחר שהמנין המכוון הוא בכלל מנין זה א"כ למה לא הוי רשאי להוסיף יותר מי"ג נמי מאחר שמנין י"ג בכלל הוא ודו"ק ועיין עוד לקמן ומה שהארכתי בס"ד : עמוד ד' רק ותבדילנו ה' אלהינו בין קודש לחול ובין אור לחושך ובין ישראל לעמים דהיינו ג' הבדלות אבל אין אומרים בין יום ז' לששת ימי המעשה כצ"ל וכ"ה במ"י : והרי חותמין בחונן הדעת ומדובקין ביראתך כו' כצ"ל דצ"ל והס"ד ור"ל שחותמין וחנינו מאתך דיעה ובינה והשכל שהוא דומה לחתימה שהי' חונן הדעת וק"ל : בשלמא בין יום ז' כו' כצ"ל : בעי למיעבד כתרווייהו ר"ל כשמואל דאמר המבדיל צריך שיאמר מעין חתימה סמוך לחתימה וכמפומבדיתאי דאמרי מעין פתיחה סמוך לחתימה : והשיב לו ר"ת עיין בתו' ובאשר"י ותמצא שם בע"א : שנתקנו על ז' הבדלות שרצו לתקן ז' הבדלות כו' כצ"ל ר"ל דאמרו המוסיף אל יוסיף מז' הבדלות לכך רצו לתקן בפעם אחת ז' הבדלות ומפני חובת היום האריכו : כמי ניתקן מעין חתימה כצ"ל : ור"ל מחול המועד כצ"ל : וה"פ את יום ז' מו' ימי המעשה קדשת מימי חוה"מ דמותר לעשות דבר האבד בחוה"מ הרי ד' הבדלות וקדשת את עמך ישראל היינו ב' הבדלות בין כהנים ללוים ובין לוים וישראלים כדאמר לקמן הריו' הבדלות ובין קדש לקדש היינו הבדלה אחריתי כו' כצ"ל וכ"ה במ"י : והא דאמר עוד ואת יום ז' מו' ימי המעשה קדשת היינו כו' כצ"ל : אשתנו כל צלמנייא והוי למחללייא כצ"ל והס"ד ור"ל ש"מ דהוא גופא לא אסתכל בצורתא דזוא לכך כשמת אשתנו כל צלמנייא והוי למחללייא פי' חלקים בלא צורה תו' : ובין יום הז' לו' ימי המעשה שם בברייתא המתחלת סדר הבדלות היאך כו' שם פי' רשב"ם כן דהא דחשיב ליה הכא באמצע כו' : אלא אגב דהיא אחרונה כי ליכא ג' ז"ל רשב"ם לגבי שלש קתני לה דכי לא עביד אלא ג' הבדלות קאמר לה סמוך לחתימה עכ"ל : לא קידש אלא ישראל ז"ל רשב"ם ולפי פי' זה שייכא חתימה זו כמ"ש עכ"ל · י"ל דנקט מלה משום דשייך כו' והתו' דחו זה והסכימו עם תירץ האחר ע"ש : הא מטא זמן איסוריה פי' כו' כצ"ל : ואפילו רבי יוסי מודה כו' וקשה דלעיל דף רס"א ע"ב כתב הספר דאפילו ר' יודא מודה היכא דהתחיל בהיתר אע"ג דא"א לסיים סעודתו בזמן היתר דמותר להתחיל וא"ל דהתם דברי הספר הוא והכא הוא דברי רשב"ם דא"כ מה יעשה הספר עם מה שמשמע כן בהדיא הכא בתלמודא דאסור לאכול אף קודם זמן אסורו דהיינו בע' כשיודע בודאי שיאכל עד תוך זמן איסור בשלמא בלא הספר ל"ק תלמודא דהכי אתלמודא דלעיל דף ק' ע"ב דקאמר דקוד' ט' מתחילין אף לר' יודא די"ל דלעיל מיירי באדם שבדעתו לגמור קודם גמר ט' אבל לפי מ"ש הספר לעיל קשה ואין לחלק בין ע"ש לע"פ דהא לר' יודא מפסיקין בע"ש ואפ"ה כתב דהיכ' דהתחיל בהיתרא שרי אף כשא"א לסיים אכילתן ובזמן היתר כ"ש לר' יוסי דאמר אין מפסיקין בע"פ ומיקל יותר בע"פ מר' יודא בע"ש כ"ש דהיה לו להתיר בע"פ כמו ר' יודא בע"ש וצ"ל דה"ק לעיל הספר שיודע שא"א לגמור סעודתו קודם גמר ט' אבל סובר שיגמור סעודתו לגמר ט' והכא באגריפס ידע בודאי שלא יוכל לגמור עד אחר זמן איסוריה וצ"ע : מיהו קשה יהללוך שבסוף הלל אמאי אינה פותחת בברוך בשלמא בב"ה היינו משום דקאי אברכה שלפני הפסוקים שהרי אינה הפסקה כדפרי' שם מיהו בליל פסח שאומר הלל אמאי אינה פותחת בברוך וכ"ת משום דסמוכה לברכת הלל ז"א שהרי מפסיק בנתיים ואוכל כל סעודתו וי"ל דמברך ב' ברכות א' כשמתחיל הלל שמברך לקרוא הלל ואחת לאחר האכילה כשמברך לא לנו שמברך לגמור את הלל ולכך יהללוך שבסוף הלל אינה פותחת בברוך לפי שסמוכה לברכה אחרונה כו' כ"ה במ"י הגירסא ועיין בתו' : דפריך עלה דהך דהכא כצ"ל וכ"ה במ"י : דף רס"ג עמוד א' שניא היא דאמר ר' יוחנן כצ"ל וכ"ה במ"י : בב"ה יצאו אז כצ"ל · ומשני שתים שהן אחת להבא ואחת לשעבר ע"ל בר"ן דף רל"ב ע"א שהיתה לו גירסא אחרת בירושלמי ופי' עליה פירושי'

אחרים

למה לא יברכו ממ"נ כשבאו קודם המנחה אז ה"ל כשאר י"ט של גליות ואי כשבאו לאחר מנחה והלא יום שני
עיקור כו' עכ"ל: דכיון שהגיע זמן לקדש מקדשין מיד ז"ל רשב"ם ס"ל קדושת היום עדיפא מהבדלה א"כ דכי
מבדיל ברישא מחזי דהוי עליה קדושת היום כמשוי ולפיכך יין קודם לקידוש מטעם תדיר ואחר הקידוש נר
והבדלה כשאר מ"ש שהגר קודם להבדלה: כ"ה דלכך סמך יין להבדלה ז"ל רשב"ם קני"ה ס"ל דקידוש קודם
להבדלה כרב וסומך יין להבדלה משום דעיקור הבדלה כו' והאי דלא מקדים יין מקמיה מאור כשאר מ"ש שא"כ
היה נראה על הקידוש ולא על הבדלה אבל במ"ש דעלמא דליכא קידוש אקדמי ליה עכ"ל: מלא בירושלמי
דפ' אלו דברים ע"ל דף דף ק"ג ע"א שהביא הירושלמי בנוסח אחר וצ"ע: משמע דלוי כו' זה המשמע מדברי
הירושלמי הוא ודו"ק וכן הוא ברשב"ם ע"ש: והבדלה קודם קידוש כריב"ל מייתי ראיה דס"ל ללוי יקנ"ה אבל
לגירסת ר' אלחנן שהוא גורס רבה קודם א"כ צ"ל דס"ל ללוי קני"ה דהא חשיב יין קודם וכן סימנו התו' את הגמ'
בנוסח זה: לכן נראה דגרסת אבא אמה דאבוהו דשמואל כצ"ל וכ"ה במ"י: עמוד ג' הא כיון דבתי יין
בסעודה א"א לברך בלא יין ז"ל תו' וזה דוחק לומר שלא היו שותים בבי ריש גלותא יין באמצע הסעודה: פי'
הקונטרים עד דבריכתו ב"ה כצ"ל וכ"פ ר"ח ורב אלפס וכן הסכים הרא"ש והאריך ע"ש: ועל היין שבתוך
המזון פרשב"ם כו' וכן הוכיח לעיל המרדכי פ' כ"מ סי' קמ"א מהא דאמ' הכן דבירך אכסא דברכתא אם מברכין
על היין שבתוך המזון ברכה לאחריו א"כ מה אשמעינן הכא דבירך אכסא דברכתא הלא הפסיק בלא ברכת
המזון כשבירך לאחריו עכ"ל: דהשתא ברכה אחת מעין ג' כצ"ל: דבי"ס הבאים לאחר הסעודה פי' וקודם
ברכת המזון: ולא פטר להו ברכת המזון ואע"ג דברכה מעין ג' פוטרתן צ"ע מאי יוכיח זה דלעולם ג' עצמן
פוטרתן יותר מעין ג' והתם דאין ברכת המזון פוטר טעם אחר יש לדבר כמ"ש לעיל רבינו יונה בשם ר"י הזקן וז"ל
מפני שכבר סילוקו השלחן ע"כ אמרו שאינו מצרף עם מה שאכל שנראה כסעודה בפ"ע וצריך לברך עליו תחלה
וסוף עכ"ל מיהו גם רבינו יונה עצמו כתב לעיל שם בעמוד זה לעיל מיניה דרבני צרפת אמרו דמהכא שמעינן
דברכה ג' אינה פוטרת מעין ג' כו' ע"ש ואפשר לומר דר' יצחק הזקן חולק עלייהו וסברת ר' אלחנן דהכא היא
כדעת רבני צרפת ודו"ק: ר' אשי בריך אכסא קמא כצ"ל: דמי עדיף מברכת המזון דהכא דסבר רב אשי
דלא הוי הפסק כצ"ל וא"ת מה מקשה מר' אשי והלא אנו לא ק"ל כוותיה אלא כמר זוטרא דבירך אכסא קמא
ואכסא דברכתא וכן פסקו כל הפוסקים וכמ"ש הספר בסמוך וי"ל דגם מר זוטרא דבירך אכסא דברכתא אינו
משום דברכת המזון הוי הפסק אלא משום דהוי היסח הדעת דבה"מ הוא סילק אכילהו ושתיה א"כ פריך שפיר
מאחר דחזינן דר' אשי סבר דלא הוי הפסק ואף מר זוטרא דברך נוכל לומר שג"כ סובר דלא הוי הפסק אלא משום
דאסח דעתיה וכן אמר אח"כ בהדיא בגמ' דעקר דעתיה ממשתיא א"כ קשה למה אנו מברכין בפ"ג על ד' כוסות
וק"ל: וכן על כולן חוץ מן השני וכ"כ הטור סי' תע"ז בשם אבי העזרי שיש לברך אחר א' ואחר ג' ואחר ד' וכתב
הב"י וטעמו שכיון שמפסיק בין כוס לכוס שלא בעינייני אכילה ושתיה צריך לברך אחריו משא"כ בין שני לשלישי
שאין מפסיק ביניהם אלא בסעודה וברכת כוס שני פוטר יין שבתוך הסעודה הלכך אין לברך אחריו עכ"ל:
אלא כתלמידי דרב ק"ל כצ"ל: דקאי אעובדא דר' הונא בריה דר' יודא כצ"ל: וה"ק כי מטא לאבדולי רצה
לתרץ קושיות רשב"ם שהקשה אפירוש זה וז"ל וליכא לפרש דקאי אעובדא קמא דר' הונא בר יודא כו' דלא שייך
למימר כי מטא לאבדולי קם שמעי' כו' והרי כבר אמרנו שהיה מבדיל ובירך כבר אבשמים והמאור עכ"ל עז"א כי
מטא לאבדולי פירושו לומר המבדיל בין קודש לחול וק"ל: וראשון נראה עיקור וכ"פ רשב"ם ודלא כרש"י:
דרבא היה סבור שואל לו למה לו למר כולי האי הא מנחא שרגא ואע"ג דאבוקה להבדלה מצוה מן המובחר מ"מ
לית לן כו' כצ"ל וכ"ה במ"י: ורבא טעה ר"ל בהבנתו זו שהבין טעה שלא היה שואל לו כך אלא כך שאל ל"ל
אבוקה כלל כו': אלא שאל ל"ל אבוקה כצ"ל: מ"מ ל"ל לאהדורי אאבוקה כיון דאיכא כבר נר אחר ר"ל
ודאי אם לא היה כאן שום נר דאז צריך להדר אחר נר מצוה מן המובחר שיהדר אחר האבוקה אבל אי איכא כאן כה
לא צריך: ואמר ליה ודאי שמע ממני כצ"ל: שהיה נר אחר דולק כבר והאי עביד אדעתיה דנפשיה וכיון
שהיה נר אחר דולק כבר לא צריך לאהדורי אאבוקה כצ"ל והס"ד וכ"ה במ"י: דכיון דאמר טפי מג' צריך לומר
ז' כצ"ל: כיון שמוסיף על ג' כצ"ל וכ"ה במ"י: דאי עביד יותר מז' ופחות מי"ג כנגד מאי הוי צ"ע דלקמן
במס'

ע"ל בהרי"ף ובר' יונה ס"פ אלו דברים דף מ"ו ע"ב : משום דרב ושמואל ס"ל דידי יין לא יצאו ובשרוצה לשתות יין בביתו צריך לחזור ולברך ואינו יוצא בברכה זו דכיון שנעקר ממקומו הוי היסח הדעת וסברי דיין הוי מדברים הטעונים: ודע דהא דכתב הספר משום דרב ושמואל ס"ל כו' האי משום לא קאמרי אלא ר"ח ור' יואל הלוי אבל אם אין זה הטעם של האלפסי דהא הרי"ף מתרץ דברי ר"ח שאינם סותרים דברי רב ושמואל וכמ"ש הספר בעמוד שלפני זה דודאי לר"י ולר' אלפסי דדברים הטעונין היינו פת לחוד אלא רב אלפס פסק מטעם אחר כרב ששת כמ"ש לעיל דף רמ"ח ע"א ע"ש ולכן הפסיק הספר ביניהם וכתב האלפסי פסק כרב ששת וכ"פ ר"ח ור' יואל כו' ולא כתב האלפסי ור"ח ור"י הלוי פסקו כרב ששת וק"ל · וי"ס גרסי' ראשון אומר עליו ב"הוכצ"ל וכ"ה במ"י : ותימא מה צ"מ בהא כו' צ"ע הלא כתב לעיל דף רמ"ח ע"א הרי"ף בהדיא מאי צ"מ יש בדבר וראיתי לרש"ל שכתב דהאי תימא וי"ל הוא ג"כ מדברי הרי"ף עכ"ל ר"ל דהוא ממש הצ"מ שהזכיר הרי"ף וכ"ז מדברי הרי"ף הוא אלא שהספר קיצר הלשון וכך הוא ביאור דברי הספר ג"כ דאם אתרמי דגמר סעודתו ולא פירס מפה וקידש שיעשה כר' יוסי ומה שהאריך הרי"ף בלשונו והזכיר שנטל ידיו במים אחרונים הוא משום דא"לה היה סובר דעדיין יפרוס מפה ויאכל מעט כמו שפסק הטור סי' רע"א ואפשר שהספר לא היה גורס כדברי הרי"ף ואדמ"שו ידיי"הו וכן הטור סי' רע"א שהביאו לדברי הרי"ף ולא כתב זה בשמו והנה אותו הצ"מ שכתב הרי"ף ופסק כר' יוסי לא צייך אלא לפי גירסת הספרים שגרסי' לעיל כוס ראשון אומר עליו קדושת היום והשני אומר עליו ברכת המזון אבל הספר העלה לעיל דעיקור הגירסא היא כוס ראשון אומר עליו ב"ה כו' ע"כ אין חילק אם הלכה כר' יודא או ר' יוסי אא שהספר שאמר עבדינן כר' יוסי לשון הרי"ף הוא וק"ל : וקידש וגמר כל סעודתו כצ"ל וכ"ה במ"י : אבל לא פריך לר' יודא דהא כיון דסבר דצריך להפסיק כו' ואפילו לגירסת הרשב"ם דגרים כוס ראשון אומר עליו קדושת היום והשני ב"ה צ"ל ג"כ דפרי' אליבא דר' יוסי ולא אליבא דר' יודא דהא אליביה אף שאומר ב"ה אחר הקידוש מ"מ הוא על סעודת חול ולא על סעודת שבת דהא מיד אחר הקידוש צריך להפסיק ולברך ב"ה כמו שפי' רשב"ם : ה"כ אין צריך לאומרו על כוס א' כצ"ל והשאר נמחק וכ"ה במ"י ובדפוס קטן : וכיון שהתפלל א"כ מיירי לפי הפשט כצ"ל וכ"ה במ"י : וא"כ הדרא קושיא לדוכתי' וע"ל בפ' אלו דברים ברבינו יונה דף מ"ב ע"ב באורך : אבל היכא דאין לו יין א"צ שיתענה ז"ל רש"ל תימא דאין לזה הכרח דלמא לעולם צריך להתענות אם אין לו יין כמו שעשה אמימר והכא מאחר שיש לו יין טוב לשלשלו כולו לאחריו ואפשר דסבר דאין חילוק מאחר דאפילו לאכול קודם שיטעום מה לי יברך למחר או יברך לאחריו ס"ס טעם קודם שהבדיל ודו"ק עכ"ל : ודי לו בהבדלה כצ"ל : ליסני ליה דבכל י"ט מיירי לבד מי"ט ראשון ש"פ קושיא זו בתו' ליכא וגם לע"ד אינו מחוורת דהתרצן לא רצה לתרץ כך משום דהמקשה שהקשה והא י"ט שחל להיות אחר שבת דאית ליה ולא רצה לאוקמי דמיירי באותן י"ט דלית ליה משום דרב סתמא אמר י"ט שחל להיות אחר שבת יקנ"ה משמע דמיירי בכל י"ט דכל השנה ע"כ לא היה יכול התרצן לתירץ כך אלא תירץ לו דמיירי בז' ש"פ משום דלזה יש הוכחה דמיירי מז' של פסח כמ"ש אמרי מדלא אמר זמן ש"מ דבז' ש"פ עסקינן מיהו ע"כ לא סבר גם התו' סברא זו דהא הקשו בסמוך דפריך והא י"ט ראשון כו' ואמר רבא יקנה"ז לימא דבח' של חג מיירי דאיכא זמן ואם נאמר דקושיית המקשה היא מדאמר סתמא משמע דמיירי בכל י"ט דכל השנה לא הוי מקשה תו' מידי מיהו יש לדחות דשפיר מקשה התו' משום מאחר דרב מיירי בז' ש"פ כן נאמר ג"כ ורבא דאמר יקנה"ז מיירי בי"ט אחרון של חג אע"ג דאמר סתמא משום דקאי ארב שאמר יקנ"ה בי"ט של פסח אמר איהו די"ט אחרון של חג הוא יקנה"ז לכך דיקדקו התו' בדבריהם וכתבו ועוד דבסמוך דפריך מיקנה"ז לימא דבח' של חג מיירי ולא כתבו לימא דבשאר י"ט מיירי כגון בעצרת ובסוכות כמ"ש הספר אלא ש"מ הוא כדפרישית והספר דכתב לימא בעצרת ובסוכות מיירי הוא נמי משום דאזיל לשיטתיה דלא מסתבר לי' הך סברא דכתיבנא כדפרי' ודו"ק : והא י"ט ראשון וכו' ואמר אביי יקזנ"ה ורבא אמר יקנה"ז כצ"ל : שיש לו ריבוי יין בשביל ד' כוסות והא כל ד' כוסות צריכן כל חד וחד למילתיה לכ"נ דפריך כצ"ל וכ"ה בתוספת עוד הקשו בתו' על פי' הקונטרס ונ"ש דאכיל כל מה דה"ל לשון אכילה לא ה"ל להזכיר אכוסות : דכל מה דה"ל אכליה כצ"ל : עמוד ב' דאומר זמן ביום שני ז"ל רש"ל וכן המנהג רק שמהדרים אחר פרי חדש או מלבוש חדש כמו שעשה מהר"ם עכ"ל : ופרש"י בתשובה אחת כו' כ"כ הטור סי' ת"ר וע"ש ובב"י : וא"כ

למה

אא"כ כדעת הנך י"מ דפירשו הירושלמי אברכת ב"פג ודעת רשב"ם שמביא ראיה מירושלמי דדוקא כשהשני משובח כי הוא מפרש הירושלמי אברכת הטוב ומטיב וק"ל : דאמר ר' אבא ב"ר הונא יין חדש ויין ישן צריך לברך שינוי יין א"צ לברך לפי שהישן טוב מהחדש אבל שינוי יין סתם א"צ לברך ולכך נקט יין ישן כו' כן הגיה רש"ל וכן הוא בתו : ול"כ דקאמר בירושלמי דברכות רבי מברך אכל חבית כנ"ל : משמע אפילו בכל ענין כו' וז"ל התו' מיהו יש לדחות שהיה מברך לפי שלא היה מכירו אבל אם ידוע שהשני גרוע לא עכ"ל וכ"כ התו' בפ' הרואה וז"ל ולפרשב"ם יעמידנו הא דרבי במסופק אם אחרון טוב ומספק היה מברך אכל אחד שמא משובח הוא ע"כ וכתב הב"י בסי' קע"ה ומשמע מדבריהם דבמסופק אם האחרון טוב יותר לד"ה מברך הטוב ומטיב ואם הוא גרוע יותר מדאי שאין יכולין לשתותו אלא על ע"י דחק לד"ה אינו מברך הטוב ומטיב כי פליגי כשהאחרון גרוע מראשון אבל יכול הוא לשתותו ע"י דחק דלרשב"ם אינו מברך ולר"ת מברך ויש לתמוה על הטור שמשמע מדבריו דלרשב"ם אף במסופק אינו מברך ולר"ת מברך במסופק אבל לא בידוע עכ"ל : אבל על יין לבן מברך הטוב ומטיב ז"ל רש"ל ולפ"ז ה"ה יין ישן ואח"כ חדש דש"ס איכא מעלה שמתוק הוא וכן פסק המיימוני ועיקור עכ"ל : והא דמברכין הטוב והמטיב כו' כ"ז כולו הוא בתו' ובהרא"ש ובמרדכי לעיל בפ' הרואה : אע"פ שאין אשתו עמו באותו מעמד כנ"ל : אמאי לא מברכין הטוב ומטיב על שינוי פת ולא כראב"ד שפסק דמברכין כמ"ש הר"ן לעיל דף רמ"ז ע"ב ע"ש : עמוד ד' והכי איתא בירושלמי יין חדש ויין ישן צריך לברך בפ"הג כבר כתבתי לעיל שאינו כן בירושלמי בהדיא אלא שהוא מפרש הירושלמי כן ומ"ש בפסיטות והכי איתא בירושלמי משום דסוגית הירושלמי מתפרשת יותר בכך וכמ"ש הרא"ש בפ' הרואה והביאו הב"י בסי' קע"ה עש"ב ; והמיימוני חולק פ"ד דברכות הס"ד : אבל דברים הטעונין ברכה לאחריהם במקומה א"צ לברך כנ"ל וכ"ה במ"י : וי"מ לקבעי' קמא הדר ז"ל רש"ל אין חולק ביניהם אלא פי' הלשון לקבעא קמיא ודו"ק עכ"ל : וא"ת א"כ מאי איתותיב כו' כל זה כתב רשב"ם : בני חבורה שהיו מסובין שם ולעיל בערי"ף ריש דף רמ"ח : ואי גרס לשתות יין תפשוט ליה מדקתני כו' ולפי מ"ש הר"ן לעיל ריש דף רמ"ח דלא דייק מדקתני עקרו אז א"ש ולא קשה מידי : עד שיהו רעיבים מאותה אכילה פירוש ולא יאכלו אח"כ וק"ל : טעונין ברכה לכתחילה כנ"ל : בלא דיוקא ה"מ לאקשויי מגופא דברייתא דקתני כלא [הניחו שם זק' טעון ברכה לכתחילה] הגה"ה א"צ להגיהו האריכות הזה אלא דקתני הן טעון ברכה לכתחילה וקאי אחולה וזקן וק"ל : ע"כ הגה"ה : אלא מפרש הוא הקושיא כנ"ל וכן הגיה רש"ל ור"ל שודאי כוונת המקשה הוא על גופא דברייתא אלא שהאריכות הלשון שאמר הוא שמפרש קושיתו בהורך באר היטב וק"ל ואפשר לקיים גירסת הספרי' ולומר דה"פ בלא דיוקא דעקרו רגליהן דדייק מיניה דאיירי בדברים הטעונין ה"מ לאקשויי לגופא דברייתא לאותה ברייתא דמייתי מינה סייעתא בסמוך לרב חסדא מאחר שבה קאמר ועקרו רגליהן ומסתמא דפי' התם כמו הכא כיון דאיכא חד לשון א"כ היא ברייתא דפריך לעיל בסמוך מינה א"ר יוחנן דיש בה דשינוי מקום א"צ לברך ומתרץ משום דמפרק הוא כו' ר"ל לר"ח במה שמחלק בין דברים הטעונין לדברים שאינן טעונין איכא כמי לתרץ הב' ברייתות אהדדי א"כ ליכא לאקשויי מידי לא לר"ח ולא הברייתות אהדדי אבל השתא דדייק מהא לישנא דמיירי מדברים הטעונין א"כ ליכא לתרץ ב' ברייתות כה"ג א"כ קשה לר"ח מאי אולמי' האי ברייתא מהאי ולמה שביק האי ועביד כאידך ולפי' הראשון שכתבתי דמיירי בהאי דיוקא דטעמא דאיכא חולה כו' ק"ק דהאי אינו דיוק אלא לישנא דברייתא הוא מהדר ואזיל גם י"מ אלא מפ"ק כו' ר"ל הוא מתרץ ב' הברייתות בהאי דיוקא וקשה מה מייתי בסמוך ראי' מיניה לר"ח ואין להקשות לפי מה דפרישית עדיין למה לא פריך ב' הברייתות אהדדי איכא כאן ב' קושיות דהברייתא כנגדו וגם קושיות מה אולמה האי מהאי א"כ האי קושיא עדיפא ליה לאקשויי ודו"ק מ"מ כ"ז דוחק ומחוורתא כמו שהגיה מהרש"ל וכ"ה בכל הספרים ועיקור : אין צריכן לברך וא"ת אמאי לא מייתי סייעתא לר"ח מת"ק דרבי יודא כנ"ל וכ"ה במ"י : דף רס"ב ע"א דברים הטעונין א"צ לברך כנ"ל וכ"ה במ"י : וא"ת והא אמרינן בסנהדרין דלכ"ע במה לחלוק תימא גדולה דהא בסנהדרין פ' זה בורר ריש דף כ"ה אינו כן שם אלא דאפליגו ריב"ל ור' יוחנן דלריב"ל כ"מ שאמר ר' יודא בד"א אינו אלא לפרש דברי חכמים ור' יוחנן קאמר שהוא לחלוק וכ"כ הכסף משנה בפשיטות בפ"ד מהלכות ברכות דהאי ר' יודא דהכא לפרש הוא מדאמר במה ע"שוכ"כ כאן התו' : אבל מ"מ צריך נטילת ידים כדאי' פ"ק דיומא

דאיו אח"כ כתב הרא"ש מדיליה וז"ל דלכאורה נראה דהירושלמי פליג אגמ' דידן דלפי הירושלמי מאי קאמר בשמואל למה לקדושי בבי כנישתא לימא להוציא בני העיר שדעתם לאכול בביתם אלא שיש לפרש דה"ק לשמואל למה מקדשין בבי כנישתא דאתי למטעי ונפיק מינ' חורבא דמאן דחזי סבר שיש קידוש שלא במקום סעודה שלא יעלה על לבם לומר להוצי' את מי שדעתו לאכול בביתו ומשני דלא אתי למטעי שיבינו הכל שהוא להוציא האורחי' שבבית הכנסת ומיהו בהא פליגי אגמ' דידן כו' ע"ד מיהו יש לתירץ דלא פליג והאיא דירושלמי איירי כו' ע"ד והשתא פריך שפיר לשמואל ל"ל לקדושי בבי כנישתא כי אין תנאי מועיל לצאת בביתו ומהשתא הוי ברכה לבטלה הם אין שם אורחין כו' עכ"ל הרא"ש הרי דפתח בדברי ר"ן גאון ופילפול אח"כ בסוגית גמר' דילן וירושלמי עד שהעלה וסיים דהוי ברכה לבטלה אם אין שם אורחין וכך הם המשך דברי הספר ג"כ ודו"ק ובענין עיקר הטעם למה מקדשין בבה"כ עיין בטור סי' רס"ט ובב"י שם ותמצא הרבה טעמים ע"ז : דהא פריך לשמואל ל"ל לקדושי כו' ז"ל ספר ברכת אברהם דף ל"ב ויש להקשות דלעולם אימא לך דהתנאי והדעת מועיל אף בשינוי ב' בתים ואפ"ה שפיר קפריך ולשמואל כו' ל"ל לקדושי בבי כנישתא כלומר דאפילו אם כוונתם לצאת בזה הקידוש בעד האכילה שיעשו כ"א בביתו דבכה"ג מועיל התנאי והדעת אפילו בשינוי ב' בתים מ"מ למה להם להרחיק הקידוש ממקום הסעודה היה להם לקדש כ"א בביתו ובפרט להוציא בני ביתו כדקאמר תלמודא אליבא דרב וא"כ איכא תרתי לטיבותא חדא דאיתו מפסיק ומרחיק הקידוש מהסעודה שנית דמוציא בניו ובני ביתו ונראה לתירץ דמ"מ הא עדיפא לקדש בבה"כ להוציא את שאינו בקי כטעם הפלת ס"ן ועי"ל דמ"מ הא עדיפא לקדש בבה"כ לאשמעינן הלכה למעשה דהתנאי והדעת מועיל אפילו בשינוי ב' בתים דבכה"ג היה משמיענו חידוש ועוד כדי שלא יבא לחזור ולקדש בכה"ג אם קדוש שלא במקום סעודה על תנאי ודעת דלפ"ז הוי ברכה לבטלה הקידוש השני וראיה בזה דמהכי טעמי אמרינן המוציא ולא מוציא אע"ג דבמוציא כ"ע ל"פ כו' עכ"ל ועס"ב : והאמרינן לעיל דמילתא דשמואל אף ממקום למקום וא"ת דלמא שם איירי בשאין דעתו לאכול אבל אי היה דעתו לאכול הוי מועיל וי"ל דזה לשון הגמ' סבור מינה ה"מ מבית לבית אבל ממקום למקום לא אמר להו רב ענין כו' וא"כ ע"כ איירי כשדעתו לאכול דהא ע"כ מבית לבית אף כשדעתו לאכול לא מהני כמ"ש לעיל בסמוך וק"ל : ואם הדליק נרות בביתו ורוצה לאכול בחצר כו' זה חולק אדברי הספר לעיל שכתב שצריך לקדש לאור הנר שלא כדעת הרא"ש שהבאתי לעיל שפי' מתעקרו לכו שרגא ולא תוכלו לאכול בלא נר כן סובר הרוקח ואכתי קשה מה שהוא מתיר לאכול בלא נר וי"ל דעדיין בזמנו הוא היה מתיר דא"צ לנר דאין נר בא אלא משום שלום בית והאיכא : אבל היינו אסור לשתות והרא"ש והטור סי' רס"ט כתבו דאסור לשתות אלא יתן לתינוק וס"ד דהא אמרינן המברך צריך שיטעום לאו דוקא הוא אלא ה"ה נמי אם טעם אחר ס"ד עכ"ל : ולעשות להם ברכת המוציא קאי על אלמנות או מי שיצא כבר : שמא הוי כמו ברכת היין ר"ל בשאר ימים דלא בא משום קידוש והא דאמר שמא משום דאיכא נמי סברא למימר דלא דמיא וכמ"ש הב"י בסי' רע"ג בשם רבינו ירוחם שאע"פ שאינו מברך אלא ברכת הנהנין כיון דמשום דמצוה לקדש הוא מברך מוציא את אחרים : ומ"ש הספר כיון דליכא רק ברכה בפ"הג כתב רש"ל עלה וז"ל והא דאמרינן לשם ס"פ ראוהו ב"ד בסופו דברכת אכילת מצה וברכת היין של קידוש השם דיכול להוציא אע"פ שכבר יצא ס"ה מאחר דשייך באותה ברכה א"כ ה"ל כברכת הלל ומגילה כו' אבל היכא שמתענה דאין שייך לאותה ברכה כלל דמי לברכת היין בעלמא ודו"ק ומ"מ נ"ל הא דכתב לא יעשה ברכה לבני ביתו היינו גדולים דאי קטנים אפי' פורס לחם כדי לחנכם במצות כדאי' שם להדיא ודו"ק עכ"ל רש"ל : ולכך נקט יין ישן אחרון כנ"ל וכ"ה בכת"י : דאמר ר' אבא ב"ר הונא יין חדש ויין ישן צריך לברך קשה אדרבא הירושלמי סותר דבריו דמסיים צריך לברך בפ"הג כמו שמביאו בסמוך ראבי"ה וי"ל דהכי איתי ראיה כשם שאין מברכין בפ"הג על השני כ"א בזמן ששותה הישן באחרון כן הלין לענין שינוי יין וחד מין דאין מברך הטוב והמטיב אא"כ האחרון יותר משובח וק"ל כך מצאתי כתוב בשם הר"מ איסרלז ז"ל אבל אין צורך לכל זה ולא דק שבהדיא משמע בתו' וברא"ש דפ' הרואה והביאה הב"י בסי' קע"ה דבירושלמי לא נזכר לא בפ"הג ולא הטוב והמטיב אלא שהמפרשי' מחולקים בפי' הירושלמי וז"ל הרא"ש י"מ דהא דגרסינן בירושלמי יין ישן ויין חדש צריך לברך בברכת בפ"הג איירי כו' וכ"כ התו' די"מ דההוא חדש וישן איירי בברכת בפ"הג כו' הרי מבואר מדאמר י"מ כו' שהירושל' סובל ב' פירושי' ויהי דעת ראבי' שמביא הספר

על גאולת ישראל ממצרי' ועוד דשמא לא נקט אלא ג' עם כוס ב"ה אבל השתא שנשמע מד' לשונות של גאולה דצריך ליקח ד' תקינו חז"ל ליקח ד' כוסות מאחר שהם נזכרים ג"כ אצל שום גאולה דהיינו גאולת יוסף שמכח פתרון חלום זה נתגדל ויצא מבית האסורים למולך : ואפילו מן התמחוי פ"ה ואפילו מתפרנס מן התמחוי דהיינו עני כו' כצ"ל וכ"ה במ"י : שאין ערב לו לאדם לקח מקופה של צדקה כאן אפילו כו' כצ"ל וכ"ה במ"י : גבי אין אופין פתין גריצין י"ל דהתם גבי אפייה כו' ע"ד אע"ג דבפסח קר' יואח"כ צ"ל אך צ"ע כו' ע"ד דלאי יפחתו כו' : אבל הכא כיון דשייך ג"כ בע"ש כו' והתו' כתבו עוד תירץ אחר הכא דאיכא למטעי ולמימר דדוקא נקט ע"פ משום חיובא דמצה לא ה"ל למתני ע"פ : דלכאורה משמע בשמעתין דשני מחלוקת הם ר"ל דהא אותו תירץ הוא עיקר דמתני' אתיא כר' יוסי ובא להשמיענו דבע"פ לא יתחיל משמע הא בע"ש יתחיל : היינו לענין הפסקה כדקאמר תלמודא ה"נ הא דפסקינן הלכתא כר' יוסי בע"ש היינו לענין הפסקה ולפ"ז נכון כו' כצ"ל וכן הוא במ"י : תימא וכי תנא הוא לחלוק על ר' יודא ור' יוסי ורשב"ם כתב דא"ל לשמואל הלכה כר' יוסי אלא שבא להחמיר על דבריו שלא לגמור סעודה קודם קידוש והתו' כתבו דבחנם דחק לפרש כן דשמוא' סובר כחכמי' דהכי איתא בירוש' בו' וכ"כ לעיל הר"ן רמ"ז: ע"ב ומ"מ משני לא למפה כצ"ל: כמו עקירת שלחן והיינו כשמוא' ומה שהקשה לעיל וכי תנא הוא לחלוק כו' לא קשה מידי לרבינו יחיאל דהא שמואל סובר כהך ברייתא וכ"כ לעיל הר"ן אלא שלעיל מקשה לפי גירסת ספרים שלנו שכתב בהם תנ"ה בתר עובדא דרבה בב"ח כגי' הקונטרס : וקשה דהכא משמע כו' כצ"ל וכ"ה בתו' ובמ"י : על הלחם שחרית לאו היינו מה"ט דהא האי טעמא כצ"ל: ויש ליתן טעם דהיינו כו' ובתו' עוד טעם אחר שהוא זכר למן שלא היה יורד בשבתות וי"ט והי' טל מלמעלה ומלמטה והמן בנתיים עכ"ל : אם הבדיל לאחר שנטל ידיו וכ"כ לעיל המרדכי בפ' כ"מ סי' קמ"ד ע"ש והרא"ש כתב דאף אם הבדיל קודם שנטל ידיו אם הבדיל במקום סעודה א"צ לברך על היין שבתוך המזון דהא רב ס"ל דיש קידוש שלא במקום סעודה וא"כ אין חילוק בין קידוש להבדלה עכ"ל וכ"כ ר' יונה בפ' כ"מ דף ל"ד ע"א ע"ש : דכתב וקראת לשבת עונג כו' כ"כ רשב"ם וכ"ה ברי"ף וכתב עוד רשב"ם דג"כ סברא הוא מדא יקבע קידוש על היין כדתניא זכריהו על היין מסתמא על היין שבשעת סעודה הוקבע דחשיב עכ"ל : וה"נ אמרינן בר"ה כל הברכות כולן כו' הרי"ף הביא להך ברייתא לעיל סוף דף רנ"ה : ובהאי לא הוי מחוייב בדבר להוציאם ז"ל הר"ן לעיל חוץ מברכות הלחם והיין ושאר ברכת הפירות שאינן אלא שלא להנות מן העוה"ז בלא ברכה ובזו אין כאן ערבות שאין זה חובת האדם לא ליתהני ולא ליבריך עכ"ל : וק' דאמר אין אוכלין ושותין כצ"ל וכ"ה בתו' ובמ"י : אין אוכלין ושותין כו' ז"ל תו' אע"ג דאכילה ושתיה של מצוה מותר כדאמרינן בירושלמי שהיו אוכלין שם בקידוש החודש וגם עכשיו נוהגין לשתות בכוס של הבדלה וברית מילה מ"מ שאינה של מ' והשינה אסור : לא משום ילתא דמיטרא היו נכנסין בב"ה דאין נכנסין בב"ה כו' כצ"ל וכ"ה במ"י ובדפוס קטן : וי"ל דלאו דוקא בבי כנישתא כו' והר"ן כתב לעיל עוד תירוץ אחר דאפשר דאורחין מותרין שמצות הרבים היא שאוכלין שם מקופת הצדקה של בני העיר : פי' כי צריך נר לקידוש והרא"ש דחה זה וז"ל יש רוצים להביא ראיה מכאן שאין מקדשין אלא לאור הנר ומפרשין מתעקרא לכון שרגא ולא תוכלו לקדש בלא נר וליתא דה"פ ולא תאכלו בלא נר אבל אם היו רוצים לאכול בלא נר היו יכולין לקדש עכ"ל : אבל משום סעודה אין חששא ועיין בתה"ד סי' מ"ג ובכתבים סי' קנ"ח כחומרי דרב עביד כצ"ל : עמוד ג' ואם איתא דירושלמי לימא משום דדעתא כו' כצ"ל וכל הפלפול הזה הוא בתו' דף ק' ע"ב בד"ה ידי קידוש ובאשר"י ולעיל בר"ן דף רמ"ז ע"ב : נפקי שפיר בקידוש דבי כנישתא ועוד דא ל כו' כצ"ל : י"ל דלא פליג דהירושלמי מיירי מפינה לפינה כו' תימא גדולה א"כ הדרא קושיא לדוכתיה מה פרנילין לקדש יין בב"ה וליכא מאן דאכל התם והנה הסמ"ג במצות עשה כ"ט כתב בזה"ל אומר רב ניסים גאון דאם קידוש במקום א' כדי לאכול בבית אחר שזה נחשב במקום סעודה ומביא ראיה מהירושלמי דלולב וערבה דקאמר מי שסוכתו עריבה עליו מקדש בליל א' של סוכות בביתו ואוכל בסוכתו ואומר שם דלא פליגי אדשמואל דאמר אין קידוש אלא במקום סעודה דהכא שאני שדעתו לאכול בבית אחר עכ"ל ע"כ נלע"ד שדברי ר"ן גאון שמביא הספר הם עד שפיר נפקי ומאוס תאמר הא תלמודא דידן כו ואילך הם דברי הספר וכן מצאתי בהדיא כן באשר"י שמביא דברי ר"ן גאון שהביא ראיה מהירושלמי שאם הי' דעתו לאכול במקו' אחר דשפיר

לכוס גדול שכוונתם היתה בתיקונם שכל הכוס מהד' כוסת יהי' מהודר בשיר ושבח כמ"ש הספר לעיל בדף ז"ה ע"ב וא"כ אותו השבח שאמר להש"י באותו קצת ב"ה שבירך נתהדר הכוס ועולה לו לזה ע"כ חבב אם אשתה דאז לא יהי' ברכה לבטלה דיעלה לכוס ומ"מ לא אגמר ברכת המזון דאז אין קצת ב"ה שברכתי יצאני מידי חובתי כאו לא ברכתי ואז אוכל לאכול אפיקומן ולחזור ולברך ואותו קצת ב"ה שברכתי אינו עולה אלא שיצאתי ידי כוס ג' הרי א"ת בין ג' לד' לא ישתה ר"ל דבזה כ"ע מודים דעכ"פ לכתחילה צריך לברך ב"ה אכוס וזה לא יוכל לעשות דאסור לשתו' בין כוס ג' לד' ומסתייע להך סבר' דצריך לכתחיל' כוס ממ"ש אבי העזרי החולק על ר' קלונימוס הזה והביאו לקמן הספר בסוף המכילתין שס"ל דאם בירך ונזכר באפיקומן קודם שבירך בפ"הג שיטול ידיו ויברך המוציא ויאכלנו ואם לא נזכר עד אחר שבירך בפ"ה לא יאכל פעם אחרת מפני שהיה צריך לברך בפ"הג על הכוס אחר שיברך ב"ה ונמצא מרבה בכוסות ולאחר סיום ב"ה לא אכל כו' ר"ל לאחר סיום קודם שבירך בפ"הג אמר אם אטול ידיו ושוב אברך על הכוס כדעת אבי העזרי נמצאתי מוסף כוס מדעתי ר"ל דאדרבא ר' קלונימוס ס"ל היפך מזה שהבינו הב"י אלא ס"ל דבעלמא כשמברך על הכוס אף אם לא שותיהו די בכך דיצא בנטילה לחוד ע"כ אמר אף כי לא שתיתי כשברכתי ברכת המזון תחילה מ"מ מכח שנטלתי כוס גם לב"ה הראשון נמצא דנראה כאלו אני מוסיף כוס מדעתי ובזה יתורץ הא דלא אמר הרי א"ת בין ג' לד' לא ישתה דבאמת מיירי עתה כשאין שותה הכוס שנטל לב"ה הראשון אלא על נטילתו לחוד מתרעם ובזה מסולקת תמיהת ב"י שלא היה יכול כלום לתקן שלא יהא נראה כמוסיף על הכוסות ומ"ש ולאח"כ לברך ב"ה שניה על כוס ה' נלע"ד דט"ס הוא וצ"ל על כוס ד' או יש כאן חסרון וכצ"ל לברך בברכת המזון שניה על כוס ד' וברכת השיר על כוס ה' וק"ל ומה שהקשה הב"י ואע"פ שנמצא שאוכל ב' סעודות אין לחוש כדי לקיים מצו' אכילת מצה אין זה קושיא בעיני דבאמת יש לחוש ולחוש מפני הרואים הנכנסים שיסברו שכבר אכל אפיקומן ורוצה לאכול עוד אפיקומן וזה אסור אשר מטעם זה כתב לעיל הר"ן דף רכ"ה ע"ב שרי"ף אוסר לשתות יין אחר הסדר פ"ש א"כ בלא הואים הוא מחזי כאלו אוכל אפיקומן ב"פ מאחר שאכל כבר מצה שמורה ובירך אחריה ב"ה כן דעת ר' קלונימוס ודו"ק כנ"ל : ואני כיון שיצאתי י"ת כו' ז"ל ב"י בסי' תע"ז והא דאמרינן דכדי הם מצות שלנו לסמוך עליהם כתב הר"ר דוד אבודרהם וא"ת שמא לא אכל מצה לבסוף אלא פירות ומיני קטניות י"ל אין זה מעכב שלא אמרו הלא אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן אבל לא אמרו שאם הפטירו בעושין פסח שני ולא עדיף אפיקומן מפסח עכ"ל : סליק סדר של פסח :

תוספות ערבי פסחים

א נקט ערבי כו' ובתוספות כתב עוד תירץ אחר א"נ ערב פסח ראשון ושני : דמותר לאכול כדפרי' בשבת כנ"ל : כאלו בועל ארוסתו בבית חמיו ופי' מהרי"ו הטעם דכמו שאם בכלה מברכין ז' ברכות כן במצה מברכין ז' ברכות קודם אכילתה : וי"ל דהתם מיירי בהאותה סעודה עצמה דבאותה סעודה אדם נזהר ואינו אוכל כל שבעו כדי שיאכל מצה לתיאבון אבל מבעוד יום אין אדם נזהר ואוכל כל שבעו וסובר שעד הלילה יתאוה ואדרבה יהיה שבע יותר כי יתברך המאכל במעיו כן הוא לשון התוספות : י"ל כיון דמפסיק באגדת כו' והתוספות כתבו עוד תירץ אחר דשתיי' א"א להזהיר : דף ק"א עמוד א' א"ה אינו יכול לאכול בפסח עד שתחשך וטעמא משום דכתיב ואכלו את הבשר בלילה הזה ומצה ומרור אתקשו לפסח כן הוא בתו' : משא"כ בשאר י"ט ושבתות : א"ה אינו יכול לאכול בפסח עד שתחשך ולא נראה דא"כ מאי פריך בגמ' מאי איריא ע"פ כו' נימא דנקט ע"פ משום דאז אסור עד שתחשך משא"כ בשאר י"ט בנ"ל ואגב החידוש שונה בטוב עד שתחשך ר"ל דאגב אורחי' אזר נשניי' הכא בקיצור והכא אגב אורחיה הוא והתם העיקור ע"כ ליכא למפרך מתני' דאיזהו מקומן לל וק"ל עיין בחכמת שלמה: קמ"ל ובתו' כתבו עוד פי' אחר וז"ל וי"מ דאדלעיל קאי עד שתחשך ואפילו עני שבישראל פי' ואפי' עני שלא אכל כמה ימים לא יאכל עד שתחשך עכ"ל : וק' דא"כ נימא לבעי כו' כן הוא במ"י : לבעי ד' לחמים לכך י"מ כו' מכח סברא זו יתורץ שלא תקשה דברי רש"י אהדדי דברים מכילתא פי' ד' כוסות כנגד ד' לשונות של גאולה ולקמן דף ק"ח סוף ע"א כתב וז"ל ד' כוסות ג' כוסות שנאמרו בפסוק זה וכוס פרעה בידי וגו' ורביעי ברכת המזון וס"ל לרש"י דצריכין אנו לכל הדרשות דאי משום ד' לשונות גאולה ה"א יקח ד' לחמים ואי משום דרש של ג' כוסות הנזכרים בפסוק של וכוס פרעה לא הוי נשמע כלום קדא דמאן לימא לן דיקח כנגדן מאחר דאינם רומזן

על

מסובה ושלחנו לפניו אבל בסילק לא שייך כלל ע"כ מותר לשתות אף יין וק"ל : ובקושי התירו לאיסטניס וחולה להוסיף כוס ה' אם לא יכול להתאפק מלשתות עד גמר ההלל ובעלילה כו' כנ"ל כן הגיה רש"ל : ליקלס וא"כ שמונה הודאות כנ"ל : ובין תשובת הגאונים מצא רבינו מאיר כו' כן הגיה רש"ל : ומפרשי טעמא משום דאין מפטירין כו' ונלע"ד דטעמייהו דפרשי כך הוא משום המשנה שהיא אחר משנה זו דבין ג' לד' לא ישתה היא משנה דאין מפטירין אחר הפסח אפיקומן לכך סברי דהאי אין מפטירין כו' הוא טעם ע"ז דבין ג' לד' לא ישתה : משום שכרות כדפי' ר"ל כדמפרש לעיל פן ישתכר ולא יגמור את הלל וא"כ כיון שגמר ההלל מותר לשתות : בסוף על השובע כנ"ל : כדרך שהמלכים אוכלין פי' דאוכלין דבר צלי ובקיעה וכן הקרבנות הכהנים שהיו אוכלין בקיעה לא היו אוכלין אחריה מידי : וכשמגביה הקערה לא דמי לעקירת השלחן כנלע"ד דנ"ל ור"ל שהרשב"ם חולק בתרתי על אותן שמגביהין הקערה משום היכיר הב' יעוק ולוקחין משם התבשילין בשעת הגבהה וסובר דלקיחת התבשילין אין צורך בהן דהא אמרו בשר א"צ להגביה אין שייך אלא כשאומר פסח כו' וגם על מה שמגביהין הקערה משום היכר התינוק חולק ג"כ וסובר שלא די בהגבהה אלא צריך לעוקרה הקערה לגמרי ולהניחה בזווית אחרת וק"ל ועיין ברשב"ם בגמ' סוף דף קט"ז מבואר באר היטב עש"ב : לפי שגזרו על הידים שיהו שניות פי' דשניות מטמא משקין אבל לא אוכלין ואפילו ראשון אינו מטמא אוכלין והטעם דמשקין עלולים הם : ולפי ראות עיני נראה לי אפילו נתכוין כו' א"צ לחזור וליטול ז"ל ב"י בסי' תע"ה על דברי הספר כ"ל דלא לכוון בכך שלא לבטל תקנת חכמים שתיקנו ליטול פעמים בליל פסח : בטיבול שני פי' כשמברך ברכת המוציא ע"ל בהגהות ריש דף רס"ה ומ"ש שם : כתב ראב"ן בימיהם היו נוהגין כו' דבר זה כתב הטור סי' תע"ב בשם ראבי"ה וגם הגהות מיימוני כ"כ בשם ראבי"ה וכתבו עליו דיחיד הוא בדבר זה ע"כ נלע"ד שט"ס הוא כאן ונ"ל ראבי"ה במקום ראב"ן אלא שגם הב"י שם כתב דראב"ן כתב כן : עמוד ד' כתבו הגאונים שאין מברך עליו לגמור אינו ר"ל שלקרות יברך אלא ר"ל שלא לברך כלל ומ"ש שאין מברך עליו לגמור משום שסברי בכל השנה כשגומרין ההלל לגמור מברכין וק"ל : וכן פי' רב צמח ורב האי שאין לא כקורא בעלמא כנ"ל ועיין בטור סי' תע"ג שכתב להיפך בשם רב צמח ורב האי שיברך על ההלל אבל הר"ן לעיל דף רנ"ה ע"א כתב בשם רב האי ורב צמח שלא לברך כמ"ש הספר : מפרש הטעם למה אין גומרין כנ"ל : בורא פרי האדמה ר"ק על אכילת מרור בס"א האי רק אינו : רש"ל הביא הג"ה אחת וז"ל פעם אחת שכח מלומר הבדלה בי"ט של פסח במ"ש ולא הי' זוכר עד שעשה טיבול ראשון ובגמר ההגדה הזכיר ולא רצה לחזור וסיים גאל ישראל ואח"כ הבדיל שהי' אומר אכילת ירקות לאוכלס הוא ולא חשיב אכילה וחברו עליו כל חביריו ואמרו מיד כשהזכירו הי' לחזור ולהבדיל אבל כמדומה לי שיפה עשה משום דברכות אינן מעכבות לפנת פענח ע"כ : ולאחר סיום ברכת המזון לא אכל אפיקומן ז"ל ב"י ס"ס תע"ד ויש לתמוה עליו דהני לאו טענות נינהו שה"ל לסיים ברכת המזון כתקנה על הכוס ושותיהו והעפ"י שנמצא שאוכל ב' סעודות אין לחוש כדי לקיים מצות אכילת מצה ואפשר שהי' סובר דברכת המזון טעונה כוס וכל שבירך בלא כוס או שבירך על הכוס ולא שתהו הוי ברכה לבטלה ומפני כך לא תיקן בענין זה אבל לדידן ודאי יש לתקן כך וכדעת אבי העזרי עכ"ל נראה מהב"י שהבין הפשט כך ואם אשתה הרי א"ח כו' שר"ל אם אשתה אחר סיום ב"ה ולברך פה"ג ובאמת אין המשמעות כן דמשמע דקאי הכל אתוך ב"ה במקום שנזכר שלא אכל אפיקומן כמו שפתח ואמר אם אפסיק בברכה ולא אשתה כו' וע"ק למה בסוף דבריו לא סתר מכח סתירה זו דאמרו חכמים בין ג' לד' לא ישתה ולמה סתר מכח הסתירה שמזכיר בסוף דבריו דנמצא מוסיף כוס ה' מדעתו ובודאי אין זה סתירה גדולה דהא לפעמים יכול להוסיף כוס ה' כגון שהוא איסטניס ורשב"ם סובר דאפילו לכתחילה יכול לי.. סיפו וע"ק מ"ש ולאחר סיום ב"ה לא אכל אפיקומן כי אמר כו' קשה הלא סתר זה כבר במ"ש ואם אשתה כו' ומנאתי מ"ש דה"פ ולאחר סיום ב"ה ר"ל אחר גמר כל המזון שהוא אחר כוס הרביעי לא רצה לאכול כי אמר כו' ולפ"ז תיבת ברכ"ה ט"ס הוא ונ"ל לאחר סיום המזון ר"ל אחר סיום כל השייך למזון ואז א"שמ"ש ולאח"כ לברך ב"ה על כוס חמישי מ"מ כל זה נראה דוחק ונלע"ד דה"פ כי חשב בעצמו מה אעשה אם אפסיק בברכה ר"ל שלא אחשוב לכלום מה שברכתי וכאלו לא ברכתי ואכול אפיקומן ואח"כ אברך נמצא מה שברכתי הוא לבטלה ואם אפסיק ואשתה ומה שברכתי לא יהי' לבטלה כי יעלה למה שתיקנו רז"ל ברכת המזון

ז' וא' של שבת: שירות אלה לשון נקבה מיוסדים · כי תשופתם כיולדה לבא צרות ומספידים כצ"ל: ה"ג ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים שחגיגת י"ד נאכלת קודם לפסח כצ"ל וכן הוא בתו' סוף דף קי"ו : כדי שישאלו התינוקות וישאלו מה היום מיומים כו' והתשובה תהיה אנו מסלקין השלחן כי עדיין אין אנו רוצין לאכול עד שנספר הגדה ואז ישאל התינוק מה טיבה של הגדה וישיב לו שמדברת מנפלאות האל שעשה לאבותינו במצרים וכ"ה במהרי"ל: ולפי שלפעמים אין תינוקות בשעת אכילת מצה ומרור שישאלו כ"ה מוגה בהרבה ספרים ומ"כ וקשה דמ"מ אע"פ שיהיו שם אח"כ בשעת אכילת מצה ומרור מ"מ צריך שישאלו מיד קודם האכילה אחר הא כלחמא קודם מה נשתנה דע"ז השאלה נתקנה ונראה דה"פ דקשה ליה להספר למה לא נהגו הראשונים כן לעקור השלחן ולא הקערה ותירץ לפי שפעמים כו' פי' לפעמים בשאר ימות השנה אין התינוקות אצל השלחן דלרוב אין אוכלין אצל השלחן לכך לא מנכר להו מלתא בעקירת הקערה אא בעקירת השלחן שרושם גדול וק"ל: דק"ל הואיל ואיכא כוס נעביד מצוה בכולהו ר"ל והואיל שכ"א וא' מצוה בפ"ע הוא מברכין בפה"ג אכל כסא וכסא וכ"כ הרי"ף ואמרי רבוותא הואיל וכ"א מ' וה בפ"ע הוא מברכין בפ"ה אכל כסא וכסא אבל הרא"ש כתב דלא נהירא דאע"ג דכל חד וחד מצוה באנפי נפשה הוא כיון דליכא היסח הדעת לא בעי לברוכי אכל כסא וכסא: וחצי מצה הנפרסה ישים בין ב' השלימות כן הגיה רש"ל וז"ל היינו שסבר שצריך לפרוס מצה עליונה לשתים משום שאין מעברין על המצות וראבי"ה כתב דאין מצוה בשבירת מצה לשניים ואדרבה עיקור המצוה ברכת המוציא הלכך אם יבצע הראשונה ויברך על השנייה המוציא נמצא מעביר על המצות עכ"ל וכן המנהג כ"ל וכ"ה בפ' ע"פ לקמן ע"ש עכ"ל רש"ל ומצאתי כתוב וא"צ להגיה כלום אלא ה"פ דמנהג שלהם היה כן להשים הפרוסה העליונה על ב' השלימות ובוצעין מן השלימה עליונה שתחת הפרוסה דהיא השניה ממ"נ מן הפרוסה שכן מנהג קצת שבוצעים אפילו בשבת וי"ט על כיכר התחתון ואומרים שהוא לחם משנה ממש דהיא השניה ואנו סוברין דהעליונה חשיבא טפי לברך ולבצוע ועוד נראה קצת שהדין עמהם לבצוע אחת בין השלימות ואח"כ להשים פרוסה עליהם דאז לחם משנה בין שלימות מונחין יחדיו זע"ז אבל מנהגינו הפרוסה מפסיק בין ב' השלימות ולא נכון הוא דלא מקרי לחם משנה שלימות ועוד דגם שפיר דהמוציא בוצע מן העליונה הוא ג"כ דהיא עליונה מן השלימה שתחתי' עכ"מ : ד"כל אכילה המחוייבת ברכה לפניה ולאחריה צריך שיהיו שיעורו כזית ר"ל דברכה אחרונה אינו מברך על שום דבר אלא כשאכל כזית א"כ ש"מ דאין אכילה חשובה שיברך לפניו וגם לאחריו אלא בכזית והואיל שכן הוא שאין אכילה בפחות מכזית לכך במרור שמברך על אכילת מרור צריך שיאכל כזית וכ"כ הרא"ש וז"ל משום דמברך על אכילת מרור צריך שיאכל כזית דאין אכילה בפחות מכזית עכ"ל: הואיל ולא אתמר הלכת' ולא כהילל לעיל דף רכ"ג ע"ב וע"ש בר"ן ובאורך: פי' מדלא כתיב יאכלו כצ"ל : נעביד תרתי עכ"ה כצ"ל והס"ד: עמוד ג' ורמז בעלמא הוא למסובי' ז"ל רש"ל ומזה אני נוטה לדברי בעל העיטור שכתב אם שכח לאכול אפיקומן שלא יחזור דיצא במצה שאכל בראשונה ודו"ק וכמו שנהג ר' קלונימוס הזקן לקמן כ"ל : וגם מצוה הוא דמגרר גריר ז"ל רש"ל והמנהג הוא שלא לשתות אף בין כוס ראשון שהרי צריך לכוין לבו. שלא יצטרך לברך פעם שניה פה"ג כמ"ש אבי העזרי והביא הטור סי' תע"ג וא"כ שמא לא יכוין על כך ומי שרוצה לעשו' מצוה דמגרר גריר יקח כוס גדול וישתה ברכה כ"ל עכ"ל וז"ל הכלבו והביאו הב"י בסי' תע"ג ואפשר לומר דאף בין ראשון לשני לא ישתה כדי שלא ישתכר וימנע מעשות הסדר ומקריא' ההגדה והא דנקט בין ג' לד' לא ישתה ולא ביאר בין א' לב' משום דמלתא דלא שכיחא הוא להיות אדם שותה כ"כ קודם אכילה והר"ר יונתן כתב דיין שלפני המזון אינו משכר מ"מ ראוי להזהר שלא לשתות אם לא לצורך גדול בין א' לב' עכ"ל : בין ב' לג' אוכל ושותה כל צרכיו כצ"ל : ואם סילק כל שלחנו אף יין יכול לשתות חילוק זה לא נמצא בפוסקים ואדרבא משמע בהדיא בטור ס"ס תפ"א דכל הלילה אסור לשתות. ע"ש מ"ש בשם הר"ר יונה טעם למנהג שאין שותין יין מ"מ יש סמך לדבר למה שחילק הספר בין סילק שלחנו ללא סילק והוא דבר תמהו הרא"ש והטור על הרי"ף מנין לו דבר זה דאסור לשתות אחר ד' כוסות וכתב טעם לדבר בשם ר' יונה כדי שיעסוק בלילה בהלכת פסח וביציאת מצרים והספר סובר טעם אחר כדי שלא יהא מוסיף על ד' כוסות וכמ"ש הר"ן דף רכ"ה ע"ב דטעם הדבר כדי שלא יהא מוסיף אד' כוסות דנראה כמו שהתחיל בסדר אחר ורוצה לאכול פסח מצה ומרור ואין נמנין על ב' פסחים כא' כו' עכ"ל וזה הטעם לא שייך אלא בעודו יושב

הטעם משום כדי שישאלו התינוקות וכ"כ התו' דף קט"ו ע"א וז"ל והר"ר יוסף טוב עלם כתב בסדרו למה שאר ירקות באין תחלה לפטור הזרת מברכה ראויה לה וליתא דהא משום הכירא באין כו אלא הספר סובר שכוונת ר' יטוב עלם כך הוא דודאי הטיבול הוא משום הכירא דתינוק אלא למה נוטלין דוקא הירקות ולא בשר וכיוצא בו שדרכו לטבל ולא ירקות ועז"א דמ"ה נוטלים ירקות כדי שלא יהא חבילות והתו' הקשו עוד דאיך שייך חבילות ד: א"ר חסדא צריך תרווייהו וכ"כ לקמן ההגהות דף רס"ד ריש ע"ד ע"ש : ובודאי אין זה חבילות גמור כמ"ש התו' ז"ל ולא שייך כאן חבילות אלא בתרי מילי ואי לאו זמשום הכירא דתינוק לא הוה תקינו חז"ל טיבול זה אלא מאחר שעכ"פ מטבלין משום שישאל תינוק מטבלין ירקות כדי לפטור המרור שלא יהיה אפי' מעין חבילות וק"ל : שאין זה להתיר הנאה אלא מעלות היום מספר א"ע"ג דבגמ' סוף דף ק"כ תירצו דמש"ה לא חשיב חבילות משום דקידושא והבדלה חדא מלתא נינהו נלע"ד דכוונת הספר כך הוא דהמקשה גם הקבה אבא דאמר באין אומרין ב' קדושות על כוס א' משום דאין עושין מצות חבילות והא איכא יקנה"ז דמברכין אכוס א' משום דהבין שקידוש והבדלה הם ב' קדושות ותירץ דהבדלה וקידוש חדא מלתא היא ומקשה הספר א"ע"ג דהם קדושה א' וענין א' מ"מ הם ב ברכות וא"ך מברכין ב' ברכות הכוס א' ותירץ שאלו הברכות אין באות להתיר הנאה אלא מעלות היו' מספר א"ע"ג דברכת פ"הג מיק"נהז הוא בא להתיר הנאה מ"מ שאר הבר כו' אין להם שייכות על הכוס דאף אם אין לו כוס מ"מ מקדש היום משא"כ באכילת מרור ששני הברכות באים להתיר שא"א לו לאכול מרור בפסח בלא ברכת אכילת מרור ובלא ברכת פ"הא וגם ברכת על אכילת מרור א"א לברך בלתי אכילת מרור וב' הברכות שמברך כלם הם ברכות ששייכות על האכילה משא"כ בקי: וס שאין לו שייכות על הכוס כמו שאר שירות ושבחות שאינן שייכים על הכוס אלא שאלו תקנו חכמינו ז"ל לאומרם על הכ ם ואין להקשות א"כ למה אמרו בגמרא הבדלה וקידוש חדא מלתא היא ברכת המזון וקידוש תרי מילי נינהו נימא דאף אם הם הרי מילי מ"מ מאחר שאין שייכות להן על הכוס יברכם עליו דז"א דבודאי כל שהם תרי מילי הלוקים לגמרי לא ילרפם יחד בשום צירוף אלא דוקא כשהם ענין א' וכשהם ענין א' אז מצרפם יחד אף שיש בהם ב' ברכות מ"מ אין בכך כלום מאחר דאין אלו ב' הברכות באות להתיר ודו"ק : כמו שעושין על מצה כאחת המוציא כו' כנ"ל : דף ר"ס עמוד א' הג"ה לכך אנו חולקין כו' עד ועל הרביעי חצי הנשאר כ"ז מחק רש"ל כי כפול הוא : שבכל הלילות אנו מטבילין פעם אחת כנ"ל ועיין בגמרא דף קי"ו ע"א : אבל אשבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות כו' ליכא למיפרך כנ"ל וכ"ה ברשב"ם : אם נרדמו אפילו מקלתן כו' ע"ל בר"ן דף רכ"ה סוף ע"א ובבעל המאור שם ע"ב דדחה דאין מכאן ראיה : ה"ג ונאמר לפניו שירה חדשה כנ"ל וז"ל רש"ל פי' קודם הלל ובנוסח שלנו לא נמצא שירה חדשה אלא ונאמר לפניו הללויה וטוב הוא לומר שירה חדשה כדי שיהא היכר בין שיר זה למה שאחריו ונודה לך שיר חדש ודו"ק וכן הגירסא בתו' דף קי"ו ריש ע"ב וכ"כ רש"ל בתשובותיו בסדר ג"ל פסח לומר כן וראיתי בספר מהר"י ללאל ז"ל שנקד הא' ונאמר לפניו שירה חדשה בסגול תחת הנו"ן ובפתח תחת המ"ם וכן נלע"ד דהא מוכרח דהא שירה חדשה ר"ל אז ישיר שהיא נאמרה בלשון נקבה כמו שנאמר את השירה הזאת ואת הה השירה אין אנו אומרים בתוך הסדר אלא שאנו אומרין שאנו מחויבין להללו כמו שהם בשעת הגאולה שררו לפניו בשירה כן אנו מחויבין להללו עתה בהלל כמו שנאמר אז לפניו שירה וק"ל ומ"מ תיבת הללויה הנזכר במשנה לא אתיא לפי הגירסא הזו שפיר בשלמא לפי הגירסא שלפנינו שכתוב ונאמר לפניו הללויה א"ש והייתי רוצה לומר דתיבת הללויה הנזכר במשנה הינו מנוסח הסיפור שיאמ' תיבת הללויה לא התנא מסמן מה יאמר אחר הנוסח של לפיכך שסיומו הוא ונאמר לפניו שירה חדשה ואמר שיאמ' הללויה ר"ל הלל ויש קצת הוכחה לזה דהתו' והמרדכי לא כתבו אלא ה"ג ונאמר לפניו שירה חדשה ולא הזכירו תיבת הללויה אבל מ"מ אין המשמעות כן : אבל לא גרסינן שיר חדש לשון זכר אל תשגיח בנוסחת התו' שלנו שכתב בהם ה"ג ונאמר לפניו שיר חדש כי ס"ס הוא וכנ"ל ה"ג ונאמר לפניו שירה חדשה וכן הגיה רש"ל בחכמת שלמה ומ"ש וכן ונודה לך שיר חדש הא' וכן הינו קאי על נוסחת לשון זכר או נקבה אלא קאי אעיקר תיבות אלו דה"ג ונאמר לפניו שירה חדשה לאפוקי מספרים שלנו דאין בהם תיבת הללו וכן אמרינן ונודה לך שיר חדש ומה שמשנין הלשון שקודם הלל אומרי' בלשון נקבה ואח"כ בברכת אשר גאלנו אומרים בלשון זכר משום דהכי תניא במכילתא כל השירות לשון נקבה חוץ כו' : וכן יסד הפייט באופן של יוס

ובלבד מין שחיטה ר"ל. דאז הוא נראה כמקריב קדשים מבחוץ וכדאמר בגמ' דילן אסור שיאמר בשר זה לפסח אבל אחיטי ושערי לית לן בה : שאוכלין בשר עוף ר"ל צלוי : ונראה דרך בישול מנהג כשר הוא ז"ל ב"י בס"ס תע"ו ואיכא למידק למה כתב דמבושל מנהג כשר הוא דמאי כשרותא כיון דלא נהגו לאכול צלי אסור הוא לאכול צלי וכל מי שאינו אוכל צלי מ"ל אם יאכל בשר מבושל או אם יאכל דברים אחרים ואפשר דהיינו כשרותא דכי חזו ליה דאכיל בשר מבושל איכא הוכחה קצת דצלי אסור אבל כשאינו אוכל בשר מבושל לא מוכחא מילתא דמשום צלי אסור לא אכיל בשרא דא"כ ה"ל לאכלו מבושל וכיון דכי אכיל בשר מבושל מוכח דצלי אסור שפיר קאמר דמנהג כשר הוא לאכול בשר מבושל עכ"ל עוד אפשר לומר דה"ק ונראה דמנהג כשר הוא לאכול מחמת שמחת י"ט בשר מבושל דאין שמחה בלא בשר וכתיב ושמחת בחגיך והמנהג הוא כשר יותר משאם לא ירצה לאכול בשר מבושל משום הרחק צלי ודו"ק עוד אפשר לומ' דס"ל דחגיגה היתה מבושלת כמ"ש התו' בפ' ע"פ דף קי"ד ע"ב בשם ר"ת הא דלוקחין ב' מיני בשר דצלי זכר לפסח ומבושל לחגיגה וא"כ ה"א דגם מבושל יהא אסור קמ"ל דלא והטעם משום שלאכול דרך בישול כן הוא דרך בכל השנה ומ"ה לא הויא כאלו אוכל חגיגה משא"כ בצלי דבר חדוש הוא וק"ל : ואדרינו מקום שנהגו לאכול צלי בלילי פסחים ז"ל רש"ל ובארץ אשכנז מקום שנהגו שלא לאכול צלי עכ"ל : על הדלקת הנר אין מברכין הטור בסי' תר"ע כתב בשם הרא"ש דמברכין והכי נהיגין : ירושלמי ר' סימון כו' עיין בתה"ד בארוך בסי' קכ"ו : ר' סימון ור' יב"ל אמרי כל"ל : לא הוי אכיל בלילה ולמה לא הוי אכיל ביממא כדי שיכנס לתאוה כו' כן הביא לעיל בספר המלחמות דף רמ"ד ע"ב נוסח הירושלמי : ומחמיצים בשאור של גוים ומברכין על החלה ר"ל אע"ג דעיסות נכרי פטורה וא"כ ה"א דהואיל ששאור מחמיץ כל העיסה יהא פטור קמ"לן : אבל אם אחר שתסיר התרומה נשתיירו עדיין ה' רבעים חולין כו' ז"ל ר"ש במס' חלה ומסקנא דדמוע פטור מן החלה היינו כשאין מן החולין ה' רביעים דאם נתערב סאה תרומה בצ"ט של חולין ולקח מהן ה' רביעים קמח וגילגלן כמלא ה' מק' שבהן תרומה לכך פטורה מן החלה אבל אם אחר שתסיר א' מן ק' נשתיירו עדיין ה' רביעים לפי חשבון תרומה שנתערבה נתחייבה בחלה עכ"ל ר"ל כשנתערב סאה תרומה בצ"ט של חולין אז כל מה שליקט מזה מחשבין אינו חלק המאה שבו לתרומה דהיינו לפי חשבון שנתערב ע"כ אמר שאם מה שמגלגל נשאר ה' רביעים קמח לבד מחלק ק' שבו אז נתחייב בחלה וק"ל :

סליק מסכת פסחים

הסדר בקוצר כלו הפוך וצריך להיות אחר סוף המסכתא וכן הוא במרדכי ישן

בלילי פסחים שמא יקטפנו לקמן במס' ביצה ס"פ המביא כדי יין סתר הספר זה הטעם וכתב בשם הר"י הטעם דתענוג י"ט ושמחתו משיב נפש שאבדה וכ"כ התו' פ' ע"פ סוף דף ק"ב וסתרו ג"כ זה הטעם דאיבוד נשמה דא"כ ב"מי"ט אמאי לא תיקנו בשמים ע"ש : וקודם קידש אינו נוטל משום דאמרינן הנוטל ידיו לפירות ה"ז מגסי הרוח ז"ל רשב"ם דף ק"ו ע"ב אהא דאמר רב ברונא הנוטל ידיו לא יקדש משום דקידוש מפסיק בין נטילה לאכילה ובשביל קידש לא בעי נטילה דהנוטל ידיו לפירות ה"ז מגסי הרוח עכ"ל וכ"כ התו' בשם הר"ר אלחנן דנוטל ידיו לא יקדש משום דמחזי כנוטל ידיו לפירות : או מן אפיי"ו ז"ל ב"י כתב האגור מהר"י מולין הורה לחזור אחר כרפס לטיבול ראשון שקורין בלע"ז אפי"ו כי אינו מרור ויש סמך בלוקח כרפס אותיות ס' פרך שעבדו מצריים ס' רבוא עכ"ל : ונותן לכל א' וא' כזית וכ"כ הרמב"ם והביאו הב"י סי' תע"ג וכתבו עליו ההגהות כזית זה לא ידעתי מה טיבו דכיון דאין טיבול זה אלא להתמיה התינוקות בכל דהוא סגי עכ"ל וכן כל הפוסקים השיגו על הרמב"ם בזה : וצריך לטבול כולו תוך החומץ כ"כ הטור סי' תע"ה אבל הטיבול של מרור בתוך החרוסת שצריך שישקיענו כולו והב"י כתב דבגמ' משמע דא"צ לשקועיה כולו דקפא מריחא מיית ע"ש מיהו אפילו למשמעות הגמרא עדיין נוכל לומר דבטיבול ראשון שאין הטעם משום קפא הלא כדי שישאלו התינוקות צריך לטבלו כולו : ותפטור המרור הבא לאחר הגדה מברכת פה"א אבל דעת הר"י הוא דלעולם א"צ לברך אמרור שבתוך הסעודה משום דחשיב בדברי' הבאים מחמת סעודה שהפת פוטרתן : ואין לברך על המרור כבלע"ד דצ"ל : כי ב' טיבולים הללו נתקנו חלוקים הא דלא כתן לעיל האי טעמא ולא יצטרך לטעמא משום ברכה דאין עושין מצות חבילות חבילות י"ל דודאי לעיל לא רצה ליתן טעם על הא דניתקן טיבול ראשון דהוא משום דיפטור המרור מברכת פה"א דזה בודאי אינו דהא בגמ' אמרו

הטעם

מקום שנהגו נשאל רבינו מאיר כו׳ דין זה נמצא גם בהג״ה מיימוני פי״ב מהלכות שבועות ע״ש : ורא״יתו מפ״ב דנדרים כו׳ ע״ל בר״ן דף רמ״ד ע״ב ובאשר״י: כתב ר״י דהא דאמרינן
כו׳ בתוספות ריש דף כ״א : ליסב על ספסלי גוים כו׳ ולצאת בקורקסי כו׳ כל זה הוא בגמרא דף כ״א ע״א :
בי אמר במלאכת שמים הוא עוסק משמע דשאר מלאכות אפילו לעצמו אסור ורש״ל הביא בביאוריו על הסמ״ג
את הא״ז שכתב וז״ל נראה בעיני האי דאסור במלאכה בע״ש מן המנחה ולמעלה היינו דוקא לקבוע עצמו במלאכה
כדי להשתכר אבל מלאכה בעלמא שהיא לצורך שעה ההוא ודאי שרי כדתנן בפ״ק דשבת ב״ש אומרים אין שורין
דיו וב״ה מתירין : ומנחה ר״ל מנחה גדולה ולא כמו שפירש״י מן המנחה תשע שעות ומחצה דתימא לפ״ז
למאי צריך לומר התם מן המנחה הוא דאסור סמוך לא הלא ג׳ שעות וחצי הוא מותר קודם המנחה וזה לא נקרא
סמוך אלא חצי שעה מקודם כדלקמן בר״פ ערבי פסחים ועוד מאי ס״ד דמקשה דפריך מאי איריא ערבי פסחים
אפילו ערבי שבתות וי״ט נמי הלא ע״ש וערי״ט מן המנחה הוא דאסירי שהוא ג׳ שעות ומחצה אחר חצות ע״כל רש״ל
בא״ש ר״פ מקום שנהגו וכתב עוד רש״ל ונראה בעיני שט״ס הוא ברש״י ומן המנחה פירושו סמוך למנחה גדולה
שהיא חצי שעה אחר חצות והמקשה סבר דבחצי שעה לא דיקדק כך התנא ולא איירי ביה עד דמשני דאיכא חליק
חצי שעה בין חצות ובין המנחה והב״י סי׳ רנ״א כתב בע״א עש״ב ועיין בחידושי מזרחי ריש הלכת חמץ ומ״ש הספר
וזהו חצי היום לא דוקא דהא מנחה גדולה הוא חצי שעה אחר חצי היום וכ״כ הטור סי׳ רנ״א אלא ר״ל חצי היום
בקירוב לאפוקי מפירש״י ודו״ק : ולא שלא בפניו הס״ד ובכאן כתב המ״י טעמים אהא דנשים אין עושין מלאכה
בר״ח שהוא משום שלא חטאו בעגל וכתב עוד טעם אחר וז״ל כתיב תתחדש כנשר נעורייכי תדע שבכל חודש
האשה מתחדשת וטובלת וחוזרת לבעלה והיא חביבה עליו כיום החופה כשם שהלבנה מתחדשת בכל חודש
והכל מתאוים לראות׳ כן האשה בכל חודש מתחדשת ובעלה מתאוה לה וחביבה עליו כאשה חדשה עכ״ל :
היאך אנו אוכלין בנישואין בת כהן לישראל כו׳ ז״ל הגמ׳ תניא ר׳ שמעון אומר כל סעודה שאינה של מצוה אין ת״ח
רשאי ליהנות ממנה כגון מאי א״ר יוחנן כגון בת כהן לישראל ובת ת״ח לע״ה איני והא א״ר יוחנן הרוצה שיתעשר
ידבק בזרעו של אהרן וכ״ש שהתורה וכהונה מעשרתו ל״ק הא בת״ח הא בע״ה פרש״י ת״ח הוא שבח לו אבל ע״ה
ואינו כהן גנאי הוא לו לאהרן ע״כ הרי מהר״ס שאמר בת כהן לישראל ליסנא דר׳ יוחנן אמר וצריך לפרשו כמו
שפירשו בגמרא וק״ל : עם הכל אדם רוחץ כצ״ל והוא לעיל דף רמ״ד ע״א : דף ר״ם עמוד א׳ המנין לנו
לחלק מדעת הכרם ובאגוד״ה כתב אכן עתה שמכסין הערוה נהגו לרחוץ יחד : אלא ג׳ אומניות בלבד מתחילין
במקום שנהגו לעשות כו׳ עיין בחידושי מזרחי דף רכ״א ע״ד ורנ״ב ע״א : ואלו חייטין ספרים כובסין כו׳ ז״ל
רש״ל מהרי״ל פסק כדברי הרא״ש שאותן ג׳ מלאכות מותרין אפי׳ במקום שנהגו שלא לעשות ומהר״יו פסק כדברי
הרמב״ס וכתב להדיא שלא כדברי הרא״ש ומהר״יו כתב שאנו במקום שלא נהגו במלאכה ומהרי״ל כתב להיפך וכן
המנהג עד חצות אבל לאחר חצות אסור אפילו ע״י עכו״ס וכן משמע מהמחבר שאין חילוק בין לישראל לעכו״ס
וכן להסתפר מן העכו״ס פסק מר״ר חייס להדיא שמותר ואף התיר שס ע״י ישראל כשאינו עושה להשתכר ואין
המנהג כן עכ״ל רש״ל וז״ל רש״ל בביאוריו על הסמ״ג המרדכי כתב דאסור אחר חצות אפילו בחנם ואפילו ע״י
עכו״ס אבל בעל עץ חייס חולק וז״ל עץ חייס בסי׳ כ״א בהלכות ח״ה ואמר הר״ס שאין אסור להסתפר מהעכו״ס או
מישראל מחצות ואילך ודוקא בעלי אומניס שעשויים להסתפר אסורין אבל איש שמסתפר מחבירו אין לאסור
משום מלאכה עכ״ל והמנהג הוא להסתפר אחר חצות אבל לא ע״י ישראל אבל לא ע״י עכו״ס אבל לא ע״י ישראל וכן קבלתי וכן עמא דבר
עכ״ל רש״ל : לפי שאין העם צריכין לשאר אומניות כ״כ ז״ל חידושי מזרחי אע״ג דמברייתא דתנא בגמר׳ דף
קי״ו החייטין שכן הדיוט כו׳ משמע דטעם היתר ג׳ אומניות יותר מהשאר אינו אלא משום דאקילו בהו רבנן
בחוש״מ אבל לא משום צרכם הרב מיהו כבר פירשה רב אשי בפ׳ מי שהפך ג׳ אומניות דאית בהו צורך י״ט ומשתרו
נמי במועד שרו רבנן שאר אומניות דלית בהו צורך י״ט אע״ג דמשתרו במועד לא שרו בהו רבנן דאל״כ קשיא לבלר
ובנין דשרו בהו בח״וה אגב דוחקא ובי״ד אסירי בלא דוחקא עכ״ל והפשר לומר דהיא היא שגם שס בחו״ה ה״ט
דהתירו להס דוקא ג׳ אלו לפי שצריכס להס ביותר וק״ל : כדאמרינן פ׳ שהפך כצ״ל וכן הוא במ״י : סוברין
במימר אפילו בילה אפילו קולים פי׳ דג לשון קולים האספנין דפרק כירה כצ״ל וכן הגיה רש״ל וכן הוא במ״י :

וה"ל כעריבה שנתן לתוכה עורות וזה שכתב רבינו שאין צורות החמץ עומדת עכ"ל ובזה אין אנו צריכין
לדברי אבי העזרי שכתב רבינו לעיל שמחלק בין כשניכר החמץ לאינו ניכר דלטעם זה אפילו
בניכר החמץ שרי עכ"ל ב"י : אמרינן הואיל ומקלע דהלכתא כרבה והטור ס"ס תנ"ז כתב ומוטב שלא לקרא
לה שם אא"כ יש כהן בעיר לאפוקי נפשי' מפלוגתא עכ"ל : הרי הם כתרומת דגן ותנן כו' וז"ל רש"י פ"ק דבילה
ריש דף ט' והר"ן לקמן דף רפ"ב ע"ב ואע"ג דתנן אלו הן משום שבות אין מגביהין תרומות ומעשרות בי"ט והא כמי
כתרומת דגן דמיא שהיה יכול להפרישה מערב י"ט אפ"ה מפרים שלא גזרו על תרומת עיסה שהרי מותר לגלגלה
בי"ט ולאפותה כדי לאכול פת חמה עכ"ל ועיין שם בתו' באורך ריש דף ט' : דאם היתה כל העיסה נילושה
ביחד כנ"ל וז"ל התו' שם והיכא דאפה עריבה מליאה עיסה מעי"ט ושכח ולא הפריש חלה מעי"ט ישייר פת אחת
בשביל כלם עד למחר מפני שנגבלן כאחד אבל במצות בע"פ אם שכח ולא הפריש צריך להפריש מכל אחת ואחת
מפני שנגבלן כל אחת ואחת בפני עצמה ולמחר יניח כל החתיכות בסל א' ומצרפן לחלה ויפריש מן כלם אחת ומיהו
אם ירצה לעשות דבר קל יעשה מצה אחת ויאפה אותה ויצרפם ויפרוש מכל האחרות אגב אותה מפני שחיובא בא
עכשיו עכ"ל ועוד כתב הר"ר שמואל מפלייזא דיאפה מצה אחת בי"ט דאז יכול להפריש חלה על אותה מצה מאחר
שלא נתח לה היובא בחול ואגבה יפרוש על אותן שנאפו מעי"ט : אך מצות הנילושות כל עיסה ועיסה לבדה כן
הגיה רש"ל וכ"ה במרדכי ישן : ובשעת הפרשה יפריש אחת על כולן אין ר"ל דאותה מצה אחת שאופה אח"כ
מפרישה כולה אלא ר"ל דבורר מהמצות שנאפו מאתמול עם אותה מצה ומפריש מהן מצה אחת הקטנה שבהם על
כולן ובס"א יפריש מאחת על כולן וכ"ה בהגהות אשר"י פ"ק דבילה בהדיא וכן הגיה בחכמת שלמה שם בתו' ור"ל
שמאותה מצה האחת שאפה בי"ט מפריש ממנה על כולן : ופסק ר"י בר יודא כנ"ל וכן הוא במ"י : אבל תנורים דידן
עדיף טפי ללוש הרבה ביחד ז"ל הב"י סי' תנ"ו והגהות מיימוני כתב בפ"ה מה שאין אנו נזהרין מזה ואנו לשין
עיסות גדולות יחד אנו סומכין על דברי הא"י והרוקח ושאר גדולי אשכנז שהתירו ללוש עיסה גדולה כפי מה
שיש בפי אדם העוזרים וטוב הוא ללוש כ"כ שיהיו כלם וכל הכלים עסוקים בבצק וזה טוב יותר ממה שהיו מקצתם
פנויים ויתחמץ הבצק הדבוק בידיהם וכן ר"י בר יודא בביתו היו רגילין ללוש ב' עומרין או ג' יחד ואמר שלא
הקפיד התלמוד כ"א עליהם שתנוריהם היה קטנים ובקל מלטנן ואולי יצטרכו המצות לעמוד זמן ארוך אבל
תנורים שלנו גדולים הם ואין לחוש לזה אמנם הר"מ אינו סומך ע"ז ונזהר שלא ללוש בפעם א' יותר משיעור חלה
וצ"ע תשמעון עכ"ל : ע"ד ויפריש חלה ע"י צירוף סל והטור כתב ריש סי' תנ"ז דיקרב העיסות יחד בשעת הפרשת
חלה ואם לא הפריש מן העיסה יתנם בסל : שאין גודשין מדה של פסח ז"ל רש"ל ובאשר"י ריש חלה משמע דאין
צריכן לגדוש הקמח לחלה בשאר ימות השנה אלא חומרא נהגו הנשים וממילא בפסח אסור לגדש ומ"ה
לא כתוב הטור שום גידוש בהלכת פסח אלא בי"ד גבי חלה ודו"ק אבל מהר"ש פסק להקל הרבה ומהרי"ו פסק
להחמיר עכ"ל וכ"כ הב"י סי' תנ"ו שזו היא כוונת הטור והביא עוד הרבה דיעות דאסור לגדוש בפסח וכתב עוד
אדברי ריב"א שמביא הספר שהביא ראיה משל כהן הגדול וז"ל ואע"פ שאין ראייתו ראי' דאי איכא למגמור מהתם
איפכא הוא דאיכא למגמור דהתם היינו לומר שאותה מדה היתה גדולה כ"כ שכשהיתה נמחקת היה בה עשרון
גדוש מ"מ לענין הדין כיון שהוא מסכים להנך רבוותא הכי נקטינן עכ"ל : להחמיר דוקא עיין בב"י סי' תנ"ז :
והביא דף' כשם מתרץ בירושלמי כנ"ל וכ"ה במ"י : בהא פי' ר"ל כו' לעיל דף רמ"א ע"א : כלומר לא תשהא
עיסה כן הוא במ"י : דיש לאפות המצות בטוב ז"ל רש"ל פי' בפעם ראשון ולא לחזור ולאפות וכן פסק מהר"י
סג"ל עכ"ל : ובפ' התודה אמרינן הלחם אינו קדוש כו' כנ"ל ועיין ברש"י דף ל"ז סוף ע"א : ומשמע התם
דאפילו האמוראים היו הולכים לבית הרחיים וכתב הב"י ס"ס תנ"ג ועכשיו שאין נזהרין בכך אפשר שהוא מפני
שסוברים דליכא למיחוש להכי אלא לדידהו דהוי לתתי אבל לדידן כיון דלתיתה אסורה ליכא למיחוש להכי
ואפשר שמפני כך לא כתבוהו הפוסקים ומ"מ טוב לזהר אם אפשר עכ"ל : אם אפה בי"ט כו' שייך לעיל
לדף רל"ז ע"א : דדמיא להא דפ' כ"כ הגיל פת נקיה כו' ע"ל דף קמ"ג ע"ב והר"ן כתב שכתב שהרשב"א
חולק וכתב דלא דמי דגבי הלכה אסרו אפילו דברים המותרים משום דאי שרית ליה אתי לכבויי אבל בי"ט
אם התירתו פת הדראה אופה ואינו נמנע עכ"ל : סליק

ור"ל למה שאכלו אחר תחילת ליל פסח למה לא שאכלו במ"ש בין השמשות שאז הוא לאחר התקופה וע"ק למה לא שאכלו בבין השמשות של הכנסת שבת דאז היו יוצאין לדעת רש"י ורא"ש וכ"ת מפני התקופה עז"א וכי נפלה התקופה מה הוי כו' כן היא דעת ב"י אמנם לפ"י עד כ"ל פשוט כמ"ש ודו"ק: הגה"ה אבל על צד האמת נראה דכך היא כוונת הב"י דגם הוא מפרש דהתקופה היתה בליל שבת וס"ל שאכלו בליל שבת בשעת נפילת התקופה ולא חשו לתקופה כמו שפי' ואלו היה שואבים בע"ש קודם נפילת התקופה היו יכולין לתקן הדבר דהיינו להניח בו ברזל כמו שאנו עושין אבל מאחר שבשעת התקופה היו שואבין א"כ לא היו יכולין לתקן ע"כ תמה למה לא שאבו בע"ש בעוד היום ואמר בעוד היום ולא בין השמשות כי אז היו מרווחין ג"כ שלא חללו שבת לשאוב בו כמו שיתבאר וק"ל: ותירץ דס"ל כמ"ד שאסורין כשנשאבו בעוד החמה על הארץ כמבואר בב"י בסי' זה ואח"כ מקשה דבלא חשש דתקופה היאך היו רשאין לשאוב בשבת וכ"ת דשרי א"כ הי' להם לשאוב אז בבין השמשות קודם התקופה וגם אז מותר כי בא השמש ואין החמה בארץ ודו"ק וזה אמת: ע"כ ההגה"ה: וכולן לא יאפו אלא לצורך מחר ר"ל אם אופין במ"ש דהיינו בלילה ראשונה דפסח לא יאפו יותר מכדי צורך מחר וכל זה עד אין י"ט מכין לחול כתוב שם ברוקח ובמקו' וכולן לא יאפו כתב שם וכל א' לא אפה כו' והוא סיום סיפר המעשה שאמר איך התנהג כ"א ואע"פ שאין לזה שייכות להתקופה מ"מ מונה והולך ומספר המעשה כמו שהיה כדי לאשמעינן דבר זה שלא להכין מי"ט לחבירו בשעת אפייה ולא מי"ט לחול וכ"ל דכל"ל בספר וכולן לא אפו כו' וגם בליל שני לא אפו כו': שאם נשפכו המים עבור המת אין בידי להתיר מים שלא לנו ע"י הדחק נראה דה"פ דבשעת הדחק התירו ללוש במים שלא לנו וכדמשמע קצת מפרש"י דסוף פרקין דמשום קנס אסרו אפילו בדיעבד ללוש במים שלא לנו אבל ע"י דחק היכי דליכא למקנסיה שרי אבל בזה ששפכו אותו משום המת לא מחשב ע"י הדחק כי לא היו צריכין לשפוך אותם משום דליל שימורים הוא לכך לא התירו להם והוצרכו לצמצם לשאול א' מחבירו מצות או מים: מיהו האלפס פסק כלישנא בתרא כו' ועל בר"ן דפי' דאפילו ללישנא בתרא אסורין אפילו רומנין ניהו משמעות הרי"ף אינו כן וע"ש ברש"י: מצה דלא מליחו ורא"ש דהא ראיה זו דעור שלא נגמר כהלכתו קרי מצה משום דמצה נמי לא נגמרה כהלכתו כמו חמץ ולא שהדבר שלא נגמר בשניהם שוה אלא שבעור נקרא שלא נגמר שאינו מלוח ובמצה נקרא אינו נגמר מאחר שאינו כחמץ וק"ל: גם אר"י שמותר לתת תבלין במצה בפסח מצאתי כתב וקשה והלא לעיל ס"ס תקפ"ד כתב אר"י מפריש דלא אסרו אלא ללוש מצה בהם לפי שכח התבלין גורם לעיסה להחמיץ כו' וי"ל דלעיל מיירי בפילפלין שחד הסיר ללוש בהן וכאן מיירי בשאר תבלין וכ"כ הטור ס"ס תנ"ה חילק זה ע"ש ע"כ מצ' תי וכן הוא בביאורי סמ"ג ס"כ ע"ט ע"ש באורך וגלאתי להעתיקו: ול"נ דלק"מ דלעיל ה"ק דמאחר שהעיסה רכה גורמין התבלין לבלוע החמץ מהמדוכה לתוך העיסה אבל להכניס תבלין לתוך עיסת המצה אינו ענין לכאן וק"ל: בקצת פי' רש"ל אנו"ס בל"א: סליק

אלו עוברין

ורא"י מקדירת בפסח שמותר לשהותם אע"ג שחמץ נבלע בדפנותיהן אפ"ה שרי: וכהגו. כרש"י דאסר הרא"ש כתב דאפילו ר"ת אוסר להשהות אלא שסובר שאינו עובר עליו בבל יראה אבל הסמ"ג כתב דמותר לכתחילה: וכתב רא"בי' דאי בעי ללוש בהן בפסח כו' ז"ל הטור הא דבצק שבסדקי העריבה ואבי העזרי כתב כל זה מיירי בעריבה שאין לשין בה אבל אם לשין בה בפסח צריך לגורדה ולהגעילה והר"ר יחיאל מפריש כתב עריבו' שלשין בהן כל השנה אין לסמוך על מה שרותחין אותן בחמין ומנקרין החמץ מהם כי א"א לנקרן שלא ישאר בהן בין הכל כזית והכלי מצרפו וצריך ליתנן במתנה לעכו"ם עד לאחר פסח או לטוחן בטיט עכ"ל: שהיו בגדיו שטר"קים בפסח ז"ל הטור סי' תמ"ב וכן העיד רבינו משולם על רבי אליעזר הגדול שהיו בגדיו מכובסין במי קמח בפסח עכ"ל: ועוד שמיוחד לשכיבה כצ"ל וז"ל הרא"ש ואע"ג דאמרינן בפת שאור שמיוחד לישיבה צריך לבער אם לא שטח פני' בטיט משמע דלא מפסיל אלא ע"י הטיט הכא מאיס טפי עכ"ל: והא דאמר במתניתן קולן של סופרים דעובר עלייהו היינו בשמתקנין הנייר בכך ע"י עיבוד וכ"כ הטור סי' תמ"ב חילק זה בשם אבי העזרי וז"ל הב"י אהא דכתב הרמב"ם וכן נייר שדבקוהו בחמץ כתב הרב המגיד מ"ש רבינו וכן ניירים שדבקו אותם בחמץ אינו מה שנזכר בש"ס קולין של סופרים דהתם אסור לקיימו והוא קודם שדבקו בו הניירות שה"ה נוקשא בעיניה ואסור לקיימו אלא לדברי רבינו הם אחר שדבקו בו הניירות

מים שהיו בתלוש בשעת התקופ' כל שבועתה מהם או לש בהם ואוכל אפילו אחר כמה ימים הם מזיקים עכ"ל נלע"ד דכוונת ב"י כך הוא שהוא מפרש שהתקופה נפלה בליל פסח ע"כ לא היו יכולין לשאוב באותו בין השמשות משום שהיו התקופה בתחילת הלילה והוצרכו להמתין אחר שעברה תחילת הלילה ושאבו ולשו מיד אע"ג דלא עבדו כמאן דלרש"י צריך להיותן עומדין תלושין י"ב שעות ולר"ת מיהו צריך שיהיו תלושין בתחילת הלילה ואעפ"כ לא חשו לכל זה אלא לשו במים ששאבו בלילה ומפני הכי לא חשו לזה מפני סכנת התקופה דלא היה אפשר להם לתקן בשום ענין והקשה הב"י למה המתינו מלשאוב עד אחר התחלת הלילה של ליל פסח ולמה לא שאבו מע"ש שאז היה רחוק מהתקופה ולא היה שום סכנה בדבר ותירץ דסובר דכל כה"ג לא חשיבי מים שלנו ר"ל דללוש בע"ש בעוד היום גדול זה ודאי אסור כמ"ש ב"י בסי' דאם שאבו בעוד החמה על הארץ אין להם תקנה ולשאובן בליל ו' כמו כן ג"כ לא רצו לעשות מאחר שהשאיבה רחוקה כ"כ מהלישה פוסל כמ"ש ב"י בסי' זה דף שי"ד ע"א שהשואל שאל להרשב"א אם לנו יותר מלילה אחת בבית אם נחוש לכך אף שהרשב"א השיב בפשיטות דמותר מ"מ השואל היה מסופק בדבר לכך במעשה הזה שאבו בלילה בשעת הלישה ולא רצו לרחק כ"כ השאיבה מהלישה משום דהיו סוברין דזה עדיף טפי מאחר שבידעבד לא פסול אם לשו במים שלא לנו כדעת הרבה מהפוסקים וכמו שיתבאר בסיפך הדף דאפילו לכתחילה לשין בהן היכא דלא אפשר והקשה הב"י איך תלוי זה בתקופה תיפוק ליה בכל פסח שחל בא' בשבת מאחר שסובר בעל תשובה זו שלשין במ"ש וסובר דאין להרחיק השאיבה מהלישה כ"כ ממילא צריכין אנו לומר לדידיה דשואבין אחר התחלת הלילה במ"ש דאלו בין השמשות שהוא עדיין שבת אסור לשאוב בשבת לצורך י"ט וא"כ למה הוצרך הסבר לומר וגם נפלה התקופה כו' דמשמע דבלא"ה לא היו עושין כן וכתב שאין זה פרכא ומותר לשאוב בשב' לצורך י"ט א"כ כי נפלה התקופה נמי למה המתינו אחר התחלת הלילה ולמה לא שאבו בין השמשות של הכנסת שבת שאז אינו מרוחק מן הלישה אלא יום א' שלם שזה נקרא לינה אחת דזה פשוט בעיני ב"י דאין נפילת התקופה מזיק לאותן מים כיון שנשאבו זמן ארוך קודם נפילת התקופה וגם אינו שותה אותן בשעת נפילתה וכדמסיק וכתב ועוד יש לתמוה דאף בבין השמשות דמוצאי שבת אין סכנה בדבר אף שהוא סמוך לתקופה כיון שבשעת שלשין כבר עברה התקופה והשאיבה היא קצת קודם נפילת התקופה שאז אין סכנה בדבר שהרי אין סכנה אלא כששותן בשעת התקופה או עושה בהן מלאכה בשעת התקופה אבל כיון שבשעת הלישה לא היתה שעת התקופה א"כ מאי איכפת לן ואז בשום ענין לא הי' להם לאחר השאיבה יותר מבין השמשות של מ"ש אף אם הי' כוונתם שתהיה השאיבה סמוכה מאוד להלישה ודו"ק ותירץ דאפשר דס"ל שכל מים שהיו בתלוש כו' ולפי תירוץ זה מתורצת ג"כ קושיות ב"י הראשונה דלמה לא שאבו מע"ש וק"ל כן היא כוונת הב"י אבל הנך רואה שפירושו מראשו ועד סופו דחוק הוא ומגומגם ועוד דלישנא דלא חשו לא יתכן לפי פירושו דלא חשו משמע דקאי אתקופה שהזכיר ולא אשאיבה שעדיין לא הזכירה ועוד דלדידי' צריכין אנו לומר דרבינו יודא החסיד פליג אמעשה זה ומשמעו' הלשון אינו כן מדלא אמר ור' יודא חסיד כו' משמע דאינו חולק אלא פירושו קמפרש ועוד דלילה שלפניו דוחק לפרש דר"ל ליל פסח ע"כ נלע"ד דס"פ דהתקופ' נפלה בליל שבת וכן משמעות הלשון דאמר דנפלה התקופה בלילה שלפניו דאלו ליל פסח עצמו לא מקרי לילה שלפניו אלא ליל פסח והנה היה להם לחוש שלא לשאוב אלא עד מ"ש מפני סכנת התקופה אלא לא חשו לזה מטעם דכתב ר' יודא חסיד שומר מצוה לא ידע דבר רע ושאבו המים בליל ו' כדין וכדת ועז"א דלא חשו לאימת התקופה ולשו במים השאובין בלילה ר"ל שלשו בלילה במ"ש באותן המים התלושין אע"פ שעברה עליהן התקופה משום דאנשי בעלי המעשה הללו סברי כהנך דסוברי' כשחל פסח ביום א' שלא ללוש בע"ש אלא במ"ש ובא להשמיענו דאף שנפלה התקופ' בנתיים לא חשו לה לשאוב במ"ש או ללוש בע"ש אלא עשו המצוה כתיקונה ולשו בלילה באותן המים ששאבו כבר עמוד ג' ועז"א וכתב ר' יודא חסיד דמ"ה אין להקפיד משום דכתיב שומר מצוה לא ידע דבר רע ודו"ק : אח"כ מצאתי ברוקח סי' רע"ה מעשה זה כצורתו אלא שכתב שם וגם נפלה התקופה בליל ו' שלפניו וכן מצאתי במ"י ונלע"ד דט"ס הוא וצ"ל בליל ז' שלפניו א"נ ליל ז' נקרא ליל ו' בלשון בני אדם וכה"ג אשכחן לעיל בפ"ק דמכילתין דף רכ"ז ע"ב לא לפתח איניש באורתא דתליסר נגהי די"ד א"כ ש"מ דקורא ליל י"ד אורתא די"ג וק"ל והוא ממש כדברי כמ"ש ואפשר לומר שגם ב"י מסכים לזה דהתקופה היתה ליל שבת אלא שנגיה תיבה א' בב"י במקום שכתב היה להם לשאוב בע"ש בין השמשו'

מעט לאפות אלא שא"כ בא הרב או מאן דהו לפסוק לה שילא י"א כל הדעות לאפות ממנה מעט אזי אינו יצא י"א אא"כ יחתוך ממנה מעט ויאפה תחלה ואח"כ יקפינה אל העיסה ויפרוש משניהן ומזה איירי הספר והמ"י אבל אשה שהיא כבר מלומדת לעשות דבר זה ותחילת לישתה העיסה היתה אדעתה ליקח מן העיסה מעט לאפות כההיא דהירושלמי אז יותר טוב שיפריש חלה קודם שיחתוך ממ"נ שאז הוא בלול יחד החיוב עם הספק שבכה"ג מצטרפין אפילו כלאים גמורין חיטים ושעורין כמ"ש הר"ן לעיל דף רל"ו ע"ב והטור י"ד בסי' שכ"ד ע"ש וגם יותר טוב שאז שייך לומר שפי שמא יחתוך חתיכה גדולה שיעור חלה מש"כ כשחתכה כבר דאז לא שכיח כולי האי שיחזור ויחתכנה או תמלך על כולה ומזה איירי הרא"ש והטור סימן שכ"ט ע"ש בטור ות"ש ב"י עליו דלפי מ"ש יפה דיקדוק הטור בכותבו אם דעתם לאפות ממנו ור"ל שכן דרכו ולא כמו שפי' ב"י שם וכתב עוד הרא"ש דרבינו מאיר גם לענין ברכת המוציא היה מוצא עצמו מפלוגתא ולא היה אוכל בלא המוציא אחר שנתבשלה או נטגנה וגם לא היה מברך עליו המוציא אלא מברך על לחם אחר ואח"כ אכלה עכ"ל וכ"ה לעיל במרדכי פרק כיצד מברכין סי' ק"ך ע"ש : כדמשמע התם בירושלמי חדא איתתא כו' עכ"ל והאפר"י בפירקן הביא להירושלמי זה : דתנן תחילתה עיסה כו' ז"ל רש"ל ונשים שלנו מדקדקות לעשות אף לחם משנה מן אותה שעיסה דהוי כדי חלה כמה שתחילתה וסופה עיסה וזה הדרך הוא המובחר שאין כאן חשש ברכה לבטלה דלפי תיקון של מהר"ם לא אדע איך נכון לברך דדלמא הירושלמי לא חייב אלא בחלה לחוד מכח ספק כדפי' שמא תעשה לבנה כדי חלה אבל לא לברך ודו"ק עכ"ל : מאיר בר ברוך עכ"ה כנ"ל : שופכין במקום מדרון דף רל"ט ע"א : כתב רש"י אשו חכמים כו' כ"כ רש"י בתשובה והרא"ש הביאו ע"ש וז"ל רש"י בש"ס אשה לא תלוש אלא במים שלנו משום שבימי ניסן המעיינות חמין שעדיין הוא ימות הגשמים וחמה מהלכת בשיפולי הרקיע לפיכך כל העולם צונן ומעיינות חמין הלכך מלינין בלילה ומצנן עכ"ל וכתב הרא"ש כתב ראב"י לפי טעם זה השואב בבוקר ומניחין עד הערב ס"ד דאין קפידא אלא שיעבר עליהם י"ב שעות משנשאבו עד שילושנו : כתב ראב"י דניהוג כשר הוא כו' שהם ממלאים מן הנהרות ר"ל דהא הנהרות אינם רותחין כמו המעיינות לכך אף שמעביר עליהם י"ב שעות מ"מ מנהג טוב הוא שישאבו מן הנהרות שאינם רותחין וכ"כ הטור מדברי רש"י וז"ל ויראה מדבריו שבמי נהרות אין לחוש ומ"מ אין להקל אלא אפילו במי נהר אין ללוש אא"כ לנו עכ"ל : ועוד כתב ראב"י דנהגו לשאוב אחר שקיעת החמה אף לרש"י דאין קפידא בכך מ"מ עדיף שפי וק"ל וראיתי בהרא"ש שהביא לדברי ראב"י שכתב אלו ב' פירושים דהיינו פרש"י ופי' ר"א ממיץ ואח"כ כתב דמנהג של ראשונים כו' ע"ש וכך ולע"ד להגיה בספר ולהפך האי כתב ראב"י לאחר מ"ש אסור לשאוב אחר התחלת הלילה וכנ"ל ועוד כתב ראב"י דניהוג כשר הוא כו' עד שימשי וכוכבי ור"ל דלרש"י הקפידה שיהיו עומדין הלושין י"ב שעות ולר"א ממיץ הקפידה שלא יהיו מחוברין בהתחלת הלילה ואסור לשאוב לדידיה אחר התחלת הלילה והשואבין בתחילת הלילה לדידיה מותרין מיד והא דתלה הש"ס ההיתר במים שלנו עיין בב"י בסי' תנ"ה דף ש"ג ריש ע"ג ועש"ב בדעת ר"א ממיץ וע"ז כתב ראב"י דמנהג כשר הוא לצאת ידי שניהן ששואבין אחר שקיעת החמה והנה אין לשין הזמן אלא בע"פ ביום נמצא דלא היו מחוברין מתחלת הלילה כדעת רא"ם והיו עומדין הלושין י"ב שעות ודו"ק : ובה"ג כתב מיא מגוה ללוש כו' אינו פליג עם ראב"י ולשון שאינו מדוקדק כתב הספר דה"ל וכ"כ בה"ג הם לא שתאמר דר"ל דפליגי דראב"י כתב דמנהג בעלמא הוא ובה"ג כתב דמצוה הוא לשמוע דברי חכמים ולצאת ידי כלם א"כ אפשר דס"ל כפי' רא"ם לחוד ודו"ק : מעשה אירע בפסח שחל להיות בא' בשבת כו' ז"ל ב"י ס"ס תנ"ה וכן הוא בהגה מיימוני' ודבר פשוט הוא דהיינו כדברי האומרים שכשחל פסח בא' בשבת לשין בליל פסח עצמו דאו לדברי האומרים שלשין ואופין בע"ש לא שייך הא ואפילו לדברי האומרים דלשין ואופין בליל פסח עצמו יש לתמוה למה לא שאבן מע"ש ואפשר דס"ל כמי שאמר דבכל כה"ג לא חשיבי מים שלנו כמ"ש בסי' זה ואכתי קשה שאע"פ שלא היתה נופלת התקופה בלילה שלפניו היאך הי' מותר לשאוב בשבת לצורך י"ט וא"ת דשאיבה כיון דלא הויא טירחא כולי האי שריא א"כ כי נפלה בליל שלפניו מאי הוי הי' להם לשאוב בע"ש בה"ש ועוד יש לתמוה כי נפלה בלילה שלפניו מאי הוי כיון שבשעה שלשין דהן אינה שעת התקופה ועוד שאפילו היתה שעת התקופה בשעה שלשין לא הי' להן לחוש דלא חיישינן אלא כשאדם שותה מהם בשעת התקופה ואפשר דס"ל שכל

מים

לתירץ בתירץ אחר דהא דהכא מיירי בחלוט גדול דמפסל מפני חשיבתו ולא מקרי לחם עוני והסיא דחולין דאדם
יוצא בה דמקרי לחם עוני מיירי בחליטה קטנה שאינה חשובה והסיא דשמעתין דלא מקרי כלל לחם מיירי ג"כ
בחלוט קטן ומיירי שלא נאפה אחרי החליטה בתנור ד"כן משמע סתמיות הלשון דקוריהו סתם חלוט משמע דלא
נאפה אח"כ ולא נעשה בו שום מלאכה אלא החליטה לבד אבל בפ' החולין דאי' שם בש"ס בהדיא דף מ' ע"א וז"ל
אע"ג דחלטיה מעיקרא כיון דהדר אפייה בתנור או באילפים לחם קרינן ביה ואדם יוצא בו י"ח הרי דפי' שם
בהדיא דמיירי באפיה אח"כ וג' דיני חלוקי' יש חלוט גדול הדומה לאשישה אפילו לא אופאה אח"כ כדמשמע הכא
דלא אמר לא פרט לחלוט ולא אמר פרט לחלוט שנאפה אח"כ ש"מ דמיירי שלא נאפה אח"כ אלא נחלט לבד ואפ"ה
מקרי לחם מאחר שגדול ולא זו דמקרי לחם אלא שנקרא לחם עשירה ואין יוצא בו. והסיא דשמעתין דאמר דלא
מקרי לחם וכן הסוא דחולין דמקרי לחם עוני ואדם יוצא בו י"ח הנך תרווייהו איירי בחלוט קטן אלא שהכא
בשמעתין מיירי שלא נאפה אח"כ מדקרינהו חלוט וגם הוא קטן ולכך לא מקרי לחם כלל אבל הסיא דחולין שמיירי
ג"כ בחלוט קטן מ"מ מיירי שנאפה אח"כ כמ"ש שם להדיא לכך מקרי לחם ונקרא לחם עוני מאחר שהוא קטן
וק"ל והא דלא תפש הספר לכתוב החילוק שיש בין הסיא דשמעתין להחולין משום דמלתא דפשיטא היא בעיניו
כדפי' דבכ"מ שמזכיר חלוט סתם מיירי שלא נעשה בו מלאכה. אח"ת אלא החליטה ובהסיא דהחולין מפורש שם
בהדיא דמיירי בנאפה אח"כ ומ"ש אבל חלוט קטן אמרינן בשמעתין ובפ' החולין דאדם יוצא בהן תימא דלא
נזכר בשמעתין שום רמז מזה דאדם יוצא בחלוט ע"כ נלע"ד להגיה אבל בחלוט קטן איירינן בשמעתין ובפ' החולין
דאדם יוצא בהן ותרי מילי נינהו וה"ק דבשמעתין דאמר דחלוט לא מקרי לחם וכן הסיא דחולין דאמר דמקרי לחם
עוני הרווייהו מיירי בחלוט קטן אלא שמשמעתין לא מיירי בהדר אפיי' והסיא דהחולין בהדר אפיי' ולא חשש
לפרש זה משום דמלתא דפשיטא הוא בעיניו כדפי'. ומ"מ עדיין צ"ע הדבר דהספר כתב תירוץ זה בשם ר"ת
והתו' כתבו תירץ אחר בשמו דהסיא דהכא דאין אדם יוצא בו משום דלא מקרי לחם עוני מיירי בבלילתו עבה
והסיא דההם מיירי בבלילתה רכה ודוחק לומר דחלוט גדול וקטן ובלילתה עבה ורכה חדא מילתא היא והיא
היא דודאי תרי מילי נינהו אח"כ מצאתי בתו' דפ' החולין דף מ' ע"א דכתבו תירוץ זה שכתב הספר בשם ר"ת וכתבו
ב' תירוצים בשמו דהכא מיירי בבלילתו עבה והתם ברכה או הכא מיירי בגדולה והתם בקטנה ע"ש : כי פליגי
כשהדביק כו' דף ל"ז ע"ב : בלק בתנור קלת הס"ד : ור' יוחנן אמר מעשה כו' כצ"ל והוא שם : פירש ר"ת
ור"א מיין כו' באשר"י ובר"ן באורך וע"ש : אבל מתחילה עשאה עיסה לבשלה פטור ומה שהביא לעיל ר"ת ראי'
מהא דהיה עומד ומקריב מנחות בירושלים כתב הרא"ש דלאו במנחת מחבת ומרחשת איירי דמטוגנת בשמן
ובטילות מתורת לחם ולא במנחה מאפה תנור וסולתא איירי א"נ בכל המנחות ושומנא מעט והוי כמו אפוי עכ"ל:
ותעשה ממנה לבנה כדי חיוב חלה פי' שאותה החררה שאפאה ואם מה שתוסיף לעשות לבנה הקטן שמא יהי' הכל
ביחד כדי שיעור חלה ועיין באשר"י שהבי' לירושלמי באורך דמן העיס' ביחד דאין נוטלין חלה מן האפוי על העיס'
כצ"ל וכן הוא בש"י וז"ל הגהות מיימוני' דסדר זרעי' בהלכו' חלה והנה מורי ר' מאיר אמ' כדי להסתלק מן הספק
מן העיסה היא מעט חררה קטנה בגחלים דהויא אפיית לחם גמור וא"ז"כ יקיפנו אל העיסה ויפריש חל' משניהם
מן העיסה ומן החררה מכ"א מעט לפי שאין תורמין מן האפוי על שאינו אפוי לפיכך יקח גם מן העיסה ובכן יצא
ידי שניהם עכ"ל וז"ש אח"כ והשתא מת"ל שקלה חלה כדין ר"ל דאם חייב בחלה עיסת הסופגנין הזה הרי לקח
מיניה חלה דהא לקח משניהם מכל א' ואם פטור מן החלה או לא הי' צריך לכלום אבל האשר"י בפרקין כתב בשם
ר' מאיר ע"א מנת ש הספר והגהות וז"ל ורבינו מאיר הנהיג בביתו כשהי' לשון עיסה כדי לבשלה במים או לטגנה
בשמן הי' מצוה לאפות ממנה מעט ועי"כ נתחייבו כל העיסה קודם שיקחו ממנה מעט דחיישינן שמא תמלך עכ"ל
מזה מוכח דהי' לו שטה אחרת בהנהג' מהר"ם בתרתי חדא דהי' מפריש חלה מכל העיסה קודם שחתך ממנה
המעט שאפו לחררה והב' שהי' מפרישה לפעמים מן עיסת החררה על עיסת הבישול ולפעמים מעיסת הבישול על
עיסת החררה דהא בשעת הפרשת חלה העיסה כבר נילושה בתיקונה וכשמפריש חלה מגוף זה מהעיסה וחותך
מהעיסה מעט לחררה מגוף האחר הרי מפריש מעיסת הבישול על עיסת החררה ואם אפכא אפכא ונראה ליישב
דשניהם נדקדקו יחדיו כ"א לפי ענינו דודאי אם תחילת לישת העיסה הי' ע"ד לבשלו או לטגנו ולא ע"ד ליקח ממנו

הי׳ למלאכ׳ היתר כיון שאותה מלאכה לא נעשית מעולם אלא נראה פשוט דה״פ בשכרו לעשות מלאכה אחרת דהיינו להעביר לואביות ממקום למקום וא״ל שיש בהן דברי המותרי׳ ולא גילה לו שבהן יי״כ וקמ״ל דאע״ג דיש בהן נמי באותן החביות יי״כ וא״ל להעבירן וה״א שצריך זה הפועל לבדוק בחביות נעמוד על אמיתת הדבר כדי שלא יכשל ליהנות במלאכת איסור קמ״לן דאין זקוק כזה ושכרו מותר לדוגמא זה ה״נ כיון שישראל שכר לו תנורו והתנה עמו לאפות בו מצה לא חייבינהו תו לבדוק בפסח אם קיים העכו״ם תנאו או לא ובכל ענין שכרו מותר זק״ל: ומי פירות אין מחמיצין סוף דף רל״ו ואבל מי פירות ומים מחמיצין כ״כ התו׳ והרא״ש והר״ן וע״ש הוכחתם ע״ז: מהכל שמוכרין מוכרי בשמים כן הוגה בס״א וא״כ הקריאה היא הבשמים בפתח ור״ל בעלי בשמים כמו החמרים הגמלים וק״ל: שקורין רי״ז ופירש בערוך שהוא אורז ז״ל רש״ל אבל ראבי כתב שהוא דוחן וכ״מ לברכה וכן פסק מהר״י סג״ל: ואפילו לתנו במים רותחין נכון לאסור נלע״ד דר״ל אפילו ליתנו ברותחין דהיינו חליטה ועיין בטור סי׳ תס״א: כדאמר שורן בהומץ וחומץ גומהו ז״ל רש״ל ואיירי בחומץ שאפילו נתערב במים ז״ל״כ תיפק ליה דמי פירות אין מחמיצין כאשר כתוב הטור גבי הומץ והאידנא נראה שאין להקל בזה כי לא בקיאי בשיעור חומץ איזהו גומתו ואיזהו לא גומהו וגם משום מראית עין כ״ל עכ״ל: רבינו אבי העזרי כתב שמותר ללוש עיסה בבצים בלא במים ז״ל הב״י סי׳ תס״ג כתב בסמ״ק סי׳ רי״ט ר׳ נתנאל היה מקפיד במי ביצים כשהיה לשין העולם שיעור חלה מפני שהיא טהורה שמי פירות אין מכשירין ומה יעשה בחלתה דאע״ג דעכשיו בזמן הזה שאין לנו מי חטאת אין אדם טהור מטומאת מת מ״מ כיון שנילושה בביצים שלא הוכשרו בשום משקה אינה מקבלת טומאה וא״כ מה יעשה מ החלתה לשורפה אינו יכול כיון שהיא טהורה וגם לאכלה אינו יכול כיון שאין רובן טהורין ומיהו היה יכול ליתן לכהן קטן כדאי׳ בבכורות עכ״ל וע״ש בב״י מ״ש בסמוך מקודם לזה: כדאמר ר׳ יושיע לברי׳ כו׳ ז״ל רש״ל ובחלב שלנו אין להתיר כלל לפי שרגילין באחרונה לשטוף הכלי שחולבין במים ולערב בהותה אף שברור לנו שלא עירב מ״מ כדי שלא אתי לאחלופי ראוי לאסור עכ״ל: אבל אותן חיטין אסורין לאכול עם בשר כו׳ דדמי לאין טשין כו׳ ע״ל דף רל״ב ע״ב בההיא דאין טשין דפרש״י ואם טש כל הפת אסורה לאכלה אפילו במלח משום גזרה שמא יאכלנו עם בשר וכן הוא בהדיא בש״ס דף ל״ו ע״א ע״ש ואין מוהר אלא איעביד ביה סימנא כעין תורא והא דכתב הספר דאסור לאכול עם בשר ר״ל ג״כ אפילו אם רוצה לעשות בהם שום סי׳ להכירא דמטעם זה שעושה הכירא ליוה די״ב ל׳ לבניה ללוש מיומא קמא ואילך בחלבא כדאי׳ בש״ס ע״ש: לפי שרגילין לערב בו קמח או סולת וז״ל ב״י סי׳ תס״ז וחששא זו איני מכיר שאפילו נודע בבירור שנתערב בו קמח או סולת מה בכך מי פירות הוא ואינו מחמיץ אלא אם באנו לומר דשמא עירבו בו ג״כ מים דמי פירות עם המים מחמיצין את הקמח הנילוש עמהם ואפ״ה נראה דאין לאסור מפני חששא זו דחששא רחוקה היא לערב בו ב׳ דברים וכולי האי לא מחזקינן איסורא ומיהו לחוש שמא עירבו בו סולת אפשר דחיישינן שהסלת אנו מחזיקין אותו לחמץ גמור מפני שלותתין החיטין במים קודם טחינה וכמ״ש בתה׳ ד סי׳ קי״ט כו׳ עכ״ל עש״ב: שיודעין בו שאין בו תערובות היה נראה להתיר ז׳ ל רש״ל להתיר לכל אף ללוש בו מצות ולא חיישינן משום חימוץ וכ״ש לאכלו ולשתותו ודו״ק עכ״ל ולעד״נ דיש חסרון בספר מא׳ ף לא״ף וכנ״ל היה נראה להתיר אף ללוש בו אע״ג כו׳ אא״כ ראיתי במ״י כי צריך להיות הפוך וכך הוא הנוסח שם ואם היו מבוקעים אסורים והדבש שמוציאין אותו מן הכוורת שיודעין בו שאין בו תערובות כו׳ ע״ש וכוון שבא מן הפרח ה״ל מי פירות וא״כ נ״ל עוד כתב הר״ר יצחק כו׳ והא א״ש דנסמך זה הדין של הדבש המוציאין מן הכוורת להא דלעיל משום שמיירי שלשין בו את העיסה ומותר משום דמי פירות אין מחמיצין ודו״ק: רנ״ט עמוד ב׳ ומ״מ נכון לאסרו ז״ל רש״ל פי׳ לאכלו ולשתותו ובמדינת הללו רוסי״א ופולי״ן נהגו לשתותו ולא לאכלו עכ״ל: ואר״י כי התאנים השמינות א״צ תיקון סולת אבל הדקות מתקנין אותן סולת כן הוא בס״א ורש״ל הגיה ואר״י כי התאנים טובות ואין צריכין תיקון סולת וכן הגיה מהר״ל מפראג: פרט לחלוט דף רל״ז ע״א: פיר״ת דמיירי בחלוט גדול כו׳ עיין בהוספות סוף ל״ו וברא״ש ולעיל בר״ן בארוך דף רל״ז ע״ב שהקשו ג׳ ש״ס אהדדי דהכא אמרי׳ דחלוט הוי לחם אלא דלא הוי לחם עוני ובסמוך אמר דחליטו לא הוי לחם כלל ופטור מחלה ועוד אמרינן בפ׳ החולן דחלוט מקרי לחם עוני ויוצאין בו בפסח הרי לך דקשיא הני ג׳ אהדדי והאריכו הפרשנים בתירוצים הרבה ע״ז והנה הספר רוצה

לתירץ

והתירה ר"ת לפי שאינו תופס דמיו כדאמרינן חמצן של עוברי עבירה לאחר פסח מותר מפני שהן מחליפין עכ"ל
הרי דאף לכתחילה שרי מאחר שאינו תופס דמיו לכך צריך לפרש דהאי מקודשת לכתחילה נמי הוא ועוד מבואר
יותר דהאי מקודשת לכתחילה הוא במ"ש התו' פ"ק דחולין דף ד' ע"ב וז"ל דכל מה שנהנה אח"כ מן האשה
לכתחילה הוא כו' אלא שקשה שא"א לפרש כן דבנדרים פרק השותפין והביאו התו' פ"ק דחולין דף ד' ע"ב בד"ה
חמצן של עוברי עבירה מותרין מיד מפני שהן מחליפין כתב שם ועיין שם ברש"י ותו' דאף דמי חליפין כאסרו ביד
המחליף מדרבנן והביאו ראיה מנדרים דרצה שם הש"ס להוכיח מהא דתנן קידש בדמיהן מקודשת ש"מ דחילופי
איסורי הנאה מותרין ודחי דלמא לכתחילה הוא דלא הא דיעבד עביד ש"מ דהאי קידש בדמיהן מקודשת דוקא
בדיעבד אבל לכתחילה אסור לקדש בהן [הג"ה כ"כ תו' ע"ש אלא שרש"ל הרחיב דבריהם כדי שיהיה
מבוארים לכך הבאתי דברי רש"ל וז"ל חכמת שלמה שם לכתחילה אסור להנות מן החליפין אבל גבי קידושין
שכבר קידש ונהנה מש"ה שריא ליה ואע"פ שהיה ראוי שלא יהנה ממנה אחר הקידושין דכל מה שנהנה אח"כ הוי
כמו לכתחילה מ"מ משום פריה ורבי' התירו לו מאחר שכבר קידש א"נ מאחר שאין כאן אלא דמים שהוא דבר
שאינו ניכר לא החמירו בו בפרט מאחר שכבר קידש ודוק עכ"ל ע"כ הג"ה] וי"ל מ"מ מייתי שפיר כאן ראיה
דמודה אשה מתקדשת ש"מ שהיא מותרת להנו' מהדמים לכתחילה דאל"כ למה היא מתקדשת כיון שאסורה להנות
ממנה אלא ודאי דוקא המחליף אסרו אבל לא אחרים שבאו דמי החליפין בידו וכ"פ שם התו' ע"ש והנה נ"ל
דמביא כאן דאם כבר קיבל הבינל בית מהגזבר שמותר להנות ממנו שהוא נחשב לענין זה כאחר כיון שהוא לא
נוה להחליפן וכן נ"ל בשפחה דלעיל דהתיר ר"ת מטעם שהגבירתה נחשבת כאחר ולא שייך לקנסו כיון שלא
ניותה על השפחה וק"ל ע"כ מצאתי ולעד"נ דאין צורך לכל זה אלא שרבינו שמשון בעל תשובה ור"ת בפסק
דשפחה ס"ל דאף לכתחיל' שרי מאחר דאין תופס דמיו וס"ל דמ"ש חמצן של עוברי עבירה לאחר הפסח מותר דר"ל
אפי' בעצמו מותר כיון דאינו תופס דמיו לא קנסוהו אלא שאסור לו למכור ואף אם כבר מכרו אסור לו לקבל דמיו
מיהו אם כבר קיבל מותר להנות מהם וכבר כתב שם רש"י גופא סי"א כן ודח"ה דעת זו והתו' כתבו עליו שם דמהא
לא איריא כי יש לדחות דקויו וכתבו אלא שיש להביא ראי' לדבריו מהא דנדרים פ' השותפין כו' דאמר דלמא
לכתחילה הוא דלא כו' והא דהתירו להנות מהאשה שנתקדשה תרצו דמשו' פרי' ורבי' הקילו א"נ כו' ע"ש אבל
לר"ש משנן ולר"ת לא מסתבר להו הנך שינויא דחוקא אלא ס"ל דמשם ראי' דאף לכתחילה מותר והא דקאמר שם
דלמא לכתחילה הוא דלא כו' זה דיחויא בעלמא הוא דבאמת משמע משם דאף לכתחילה שרי כמ"ש התוספות
שם דכל מה שהבעל נהנה אח"כ מאשתו לכתחילה הוא אלא שהש"ס אמר שם דלמא איכא לחלק ודו"ק : ואע"ג
דתנן בפ"ד דעכו"ם השוכר את הפועל כו' קשה מה מקשה דלמא התם לכתחיל' קאמר וגם בנידון זה אסור לו לקבל
מעות לכתחילה ויסוב קושי' זו נתשייב ג"כ מתוך מ"ש התוספות שם בסוף אותו הדיבור שעסקנו בו וגם בתו' ר"פ
השוכר את הפועל כי שם הוכיחו מן הסוגיא דש"ס אהא דתנן שכרו אסור ר"ל אסור אפילו לאחרים להנות ממנו
ומ"ה מקשה שם בש"ס ר"פ השוכר את הפועל ממנו אהא דתנן מכרן וקידש בדמיה מקודשת דכיון שהמעות
אסורין אפילו לאחרים אמאי האשה מתקדש' כיון שגם היא אסורה להנות בו ומתרץ שם הש"ס שאני יי"נ שהוא
חמור וקנסו לאסור אפילו שכרו אכ"ע וכן הוא דברי הספר ודו"ק : קנס הוא שקנסוהו חכמים ביי"נ וע"ז נמחק
וע"ז : ומיהו שרי ליה לישראל להשכיר תנורו לעכו"ם בפסח ע"מ שיאפה מלה בו ואם יאפה בו חמץ אין זקוק
לו כדתנן שכרו כו' ז"ל ב"י סי' ת"ן ומשמע לי דלפום פשטא דמתני' אין משם ראי' דהתם ה"ק אם שכר הפועל לעשו'
עמו מלאכה ועשה עמו אותה מלאכה אע"פ שאומר לו' העבר לי חביות של יי"נ שכרו מותר לפי שאין פרעון שכרו
על העברת אותה חביות אלא על אותה מלאכה ששכרו לעשות וכ"ל דהר"ר שמשון בן אברהם מפרש דה"ק אם שכרו
לעשות עמו מלאכה אחרת אע"פי שאח"כ לא עשה אותה מלאכה אלא שאמר לו שיעבור חביות של יי"נ ממקום
למקום שכרו מותר עכ"ל ואיני יודע מה הפרש מלא הב"י בין לשון המשנה דהתם ובין לשון ר' שמשון שאם נפרש
המשנה דמיירי בעשה עמו אותו מלאכה ה"נ נפרש בדברי ר' שמשון דמיירי באפה בו העכו"ם מלה ושוב אפה בו
חמץ אלא האי והא סתמא קאמר ומיירי דלא עשה אותה מלאכה וק"ל : ומצאתי מי שכתב על הב"י ותימא על
הב"י איך יעלה על דעת ר' שמשון שאם יאמר לו בפי' העביר לי חביות של יי"נ שיקבל עליו שכרו דמ"ל ששכירתו

היה

על פסק זה דכיסוי: רוקח כמ"ש לעיל ועיינתי ברוקח ומצאתי כן בהדיא ריש סי' רל"ד וז"ל כיסוי הקדירה יגעיל בכלי ראשון ואם אפה עלי' בצק צריכה ליבון עכ"ל: כי לפעמים נשפך מן המולייתא רותחת עלי' על הדף צ"ע למה ליה הך טעמא דנשפך תיפוק ליה שהמולייתא מלד עצמה היא חמה גם ברוקח סי' ת"ז שכתב זה הדין לא כתב זה: בפרק קמא דחולין דף כ"ה ע"ב: שצריך להכשירה ולהגעילה כו' וז"ל רש"ל וכ"פ הטור וכן עיקר: קודם שיגעילו הכלי וראבי' כתב מה תקנה יש בדבר זה מ"מ נאסרו המים אחר שהגעילו בהן מקצת כלים אלא בע"כ בעוד שרותחים לפלוט לא בלעי וא"כ אפילו לא הכשירו כמי ע"כ והרא"ש דחה דבריו בטוב טעם ודעת ע"ש: והאי סכיני דפסחא דף רל"ב ע"ב: ודוקא גבי חמץ כו' עיין בר"ן בארוך: כשהרהינו אצלו דף רל"ב ע"ב: וא"ל קני מעכשיו דתניא בתוספתא ישראל שלוה בכר כו' תימא מה ענין זה לזה גם האי דינא דישראל שלוה ככר מחבירו לפני פסח לא מתוספתא היא כי אין דין זה בתוספתא והטור ריש סי' ת"ן כתב כן בשם רש"י וכן מוכח מדברי הספר מיניה וביה מדהוצרך להביא ראיה מפרק בתרא דעכו"ם מדבי ר' ינאי זופי פירא כו' ואי בתוספתא מיתניא בך ה"ל כיודא ועוד לקרא לכן נראה דכוונת הספר הוא שמציין הש"ס דף ל"א ע"ב דאמרי' שם ז"ל ל"ק הא דאמר מעכשיו הא דלא אמר מעכשיו ומנא תימרא דשני לן בין היכי דאמ' מעכשיו דתניא עכו"ם שהרהין פת פורני אצל ישראל אינו עובר עליו ואם א"ל קני מעכשיו אם לא אפרע עובר הנה הספר תפס סוגית הש"ס בקיצור וכתב שכשהרהינו אצלו וגם א"ל קני מעכשיו כדתניא בתוספתא ורימז להביא ברייתא שמייתי הש"ס לראיה דמוכח מינה דמיירי באמר מעכשיו ואח"כ כתב דין בפני עצמו ישראל שלוה ככר כו' וכן מתחלת הגהות מיימוניות וק"ל ולא בא הספר לחדש מידי אלא שכתב פסק הסוגיא בקוצור כמו שדרכו בכמה מקומות או שכתב זה כדי לסמוך לו דין ישראל שלוה ככר מחבירו שיש לו קצת סעד וראי' ממנו וע"ל בש"ג דף רל"ד ודו"ק: ועוד נלע"ד יותר דאפשר דיש חסרון בדברי הספר וכצ"ל כשהרהינו אצלו וא"ל קני מעכשיו ובקבע לו זמן קודם הפסח כדתניא בתוספתא והסמ"ד וזהו דעת ר' אפרים שהביאוהו הרא"ש ולעיל הר"ן שכ"כ והביא ראיה מתוספתא ע"ש: דף רנ"ט עמוד א' דהכא ליכא למקנסיה ר"ל דוקא בשבת יש לקנסו משום דהוא כשכירו מש"כ הכא דהמלאכה נעשית לגלחים אלא שקנה הוא חוק שלהם ודו"ק: ועיין בהג"ה מיימונית פ"א דחמץ ומזה שכתב עוד ייסוב דלא דמי לטול אתה בשבת כו': חמוצן של עוברי עבירה מותר לאחר הפסח מיד מפני שהן מחליפין ע"ש פ"ק דחולין דף ד' ריש ע"ב דפרש"י ז"ל מותר מיד אע"ג דלא שהה כדי לאפות דודאי עבר עליו הפסח אפ"ה מותר לכשרים לאכול מחמצן מיד מפני שהן מחליפין בשל עכו"ם דכיון דמצוי לאכול היתרא דחמץ דעכו"ם דעבר עליו הפסח מותר לא אכיל דידיה דחמץ של לישראל שעבר עליו הפסח אסור ואע"ג דהשת' נמי הוא אסור לגביה דהא מתהני מחמץ שעבר עליו הפסח דאי לא דיהיב ליה לעכו"ם לא יהיב ליה דידיה אפ"ה כל מאי דמצי למיעבד בהיתירא פורתא עביד ולדידן מיהא שרי דהאין איסור חמץ תופס את דמיו כו' עכ"ל והנה ק"ק מה ראיה מייתי הספר משם לכלון דידן דגלמי שקנה חוק הגלחים כו' דמתירין לו לקבל מאי שפסיד בימי פסח הא כאן אסור להמחלוף כי אם לאחריני גם א"ל שכתבו לאשמעינן דמותר לקבל מגויס מחמצן שעבר עליו הפסח מדסרינן לחמץ שביד עוברי עבירה מפני שהן מחליפין אע"ג דלא שהה כדי לאפות אחר פסח דלזה לא הוצרך ראיה שמשנה שלימה היא בפירקן דלעיל ריש דף רל"ג חמץ של נכרי שעבר עליו הפסח מותר בהנאה וכתב הרי"ף והרא"ש דלא דוקא הנאה אלא אפילו באכילה מותר וגם דוחק לומר שהספר לא כתבו לראי' והא דכתב כמ"י גרסי' כו' הא כמ"ר לשגם עוד גרסי' שם שיש להקל באיסור חמץ וכן מוכח קצת שסרי הג"ה מיימונית לא כתבו גם להאי והפ"ק דחולין כו' מ"מ להספר לא משמע הכי לכן נראה דשפיר מייתי ראיה מיניה דכמו שראינו מפס שהתירו חכמים לא"ול מחמץ שנמצא ביד עוברי עבירה אע"פ שהוא חליפי איסור חמץ שעבר עליו הפסח ש"מ שלא החמירו כו' מדינא אלא בפסח עצמו ולאחר הפסח משום קנסא כר"ש ולגבי אחריני דלא שייך לקנסינהו התירו ה"נ האי שקנה חק לגלחים דליכא טעם דלקנסיה דהוא לא עבידמידי מותר ודו"ק: דתנן מכרה וקדשה בדמיהן מקודשת מצאתי מי שכתב דה"ה לכתחילה אלא מ"מ ליסנא דמקודשת אשמעינן דמקידשת וכוב אין תופסין בה קידושין אחרים וק"ל כך היה כ"ל לפרש כדי שלא תקשה מאי דמתיר כאן להגות לכתחילה ומהמעות אם כבר קבלם וכן משמע בטור ס"ס תמ"ג וז' למעשה וקנה שפחה עכו"ם ירקות בחמץ אחר ו' שעות

וכ"כ הטור בעצמו בהדיא לעיל מיניה אדברי ראבי"ה כן ע"ש וכן יתבאר בסמוך בדברי ס' התרומה כדעת הטור
שקודם זמן איסורו אין אנו חוששין משום שהוא נ"ט בר נ"ט דהתירא : דכלי זכוכית שיע ולא בלע כדאמרינן
גבי לב בתרומות הדשן דחה דברי ראבי' וז"ל נראה דלא סמכינן עלי' דהתם בפ' כ"ל מפרש בשם ר"ת דההוא שטיא
שאני לב דשיע דהוי' בעלמא היא ואינו נשאר במסקנא כן וכן המנהג באלו הארצות עכ"ל והב"י ס"ס תנ"א פסק
כראבי' ע"ש : ומשמר מה שבתוכו ר"ל מה שנותנין לתוכו אין נפסד ונשתמר כמו שאמ' באגדה דחכמה מפוארה
בכלי מכוער שהשיב לה לבת קיסר אביך במה רמי חמרא במאני דפחרא כו' : דברים שנשתמש בהן ע"י חמין
כל"ל והוא שם: שהרי המים נאסרו מחמת פליטת איסור עיין בחידושי מזרחי על הסמ"ג דף רכ"ו ע"א מ"ש ע"ז: שאין
נותן טעם לשבח אלא לפגם ומותר ז"ל רש"ל בביאוריו על הסמ"ג מ"ש מותר ר"ל מותר להגעיל לכתחילה אבל לא
המים דקי"ל נותן טעם לפגם לכתחילה אסור והא דקאמר אין המים נאסרין ה"פ שאין נאסרים המים איסור ממש
שיכולין לאסור כלי הנגעל ומש"ה מותר להגעיל אף לכתחילה אבל המים לעולם אסורים דלא שרינן טעם פגם
לכתחילה גבי מים שהוחמו בכלי עכו"ם אף דסתם כלי עכו"ם אינן בני יומן מ"מ לא שרינן נותן טעם לפגם לכתחיל'
כ"ש הכא דהוי לכתחילה ממש אלא כדפרי' עכ"ל ועיין בחידושי מזרחי דף רכ"ו ע"ב באורך : וכתב הרא"ש הא
דלא גזרינן להגעיל כלי שאינו בן יומו אטו בן יומו כמו דאסרינן לבשל בכלי שאינו בן יומא אטו בן יומא דהתם
ראוי לגזור שאם יבשל בן יומו התבשיל אסור מן התורה וגם בישול תבשיל שעושין בני הבית בקל יטעו אם נתיר
לכתחילה לבשל בכלי שאינו בן יומו כך יבשל בכלי בן יומו אבל הכא אם יחזור ויפלוט מעט מן הנפלוט דבר מועט
הוא ונ"ט בר נ"ט הוא וגם להכשיר כלי אין רגיל לטעות עכ"ל : שהרי יש כאן ג' נ"ט של היתר ז"ל חידושי מזרחי
הא ג' דבתרי נ"ט סגי שהרי דגים שעלו בקערה מותר לאכלן בכותח אע"ג דלית בהו אלא תרי נ"ט דהיתירא מ"מ
קושטא דמלתא קאמר דבדון דידן ג' נ"ט יש בו כו' עש"ב דף רכ"ו סוף ע"ב : וברוקח סי' רל"ה ועיין בב"י ס"ס
תנ"א דף שי"א ע"א מ"ש בשם שבילי לקט שאז לא יקשה מידי למה אמר שהוא ג' נותני טעם : רנ"א עמוד ד'
וכן עץ פרור מגעילו ברותחין אפילו הבית יד ר"ל אע"ג דהבית יד שלא בלע הרבה ממהר לפלוט יותר וק"ל : וכן
המחבת ר"ל גם במחבת מגעילין הבית יד וק"ל : מחבת אע"ג דמטגנין בה סגי כל"ל וכן הוא במ"י ובהגהות
מיימונית וברא"ש ובטור סי' תנ"א: שלא חלקו חכמים בין יורה ליורה ר"ל בדיני הגעלה דכל ימי השנה כשמגעילין
מטריפות לא חלקו בין יורה ליורה אע"ג דיש יורה שמטגנין בו חלב אפ"ה אמרו סתמא דיורה דינו בהגעלה
כדאיתא במס' עכו"ם והביאו לעיל הרי"ף דף רל"ג ע"א : ושוב היה מצוה ללבן הטלאי ולהדביקו. אינו יודע
ליבון זה למה אם היה הטלאי חדש או א"צ לכלום ואף אם היה ישן דהיינו שלקח חתיכה ברזל מכלי אחר ודבקו
כאן מ"מ להוי סגי בהגעלה ולמה צריך ליבון ואפשר משום דהאומנין הצורפים יש להם כמה טלאים בערבוביא ואין
ידוע מאיזהו כלים הם ואפשר שהוא מכלי שהיה צריך ליבון כגון טלאי של מחבת שס"ל לר' יואל בעל המעשה הזה
דהמחבת צריכה ליבון כמ"ש הרא"ש והטור לכך הצריך ללבן הטלאי ומצאתי מי שכתב שציוה ללבנו כדי להדביקו
יפה דאל"כ אסור להגעילו אח"כ משום החריץ ובמהרי"ל דף ה' ע"ב משמע כפשוטו וכתב דיגעילו או ילבנו ע"ש :
ואח"כ שטף אותן וכ"כ הטור סי' תנ"ב בשם רש"י שמיד אחר הגעלה דעוד מים רותחין עליהן צריך לשוטפן במים
קרים שלא יחזרו ויבלעו מהרותחין שעליהן ואע"ג שדחה אח"כ טעם זה מ"מ כתב דנהגו כך : כלי מתכות
ואבנים שנשתמש בהן בכלי שני נותן עליהם מים רותחין כו' ר"ל כשם שתשמישן היה ע"י עירוי כך הכשירן ע"י
עירוי דס"ל דהולכין אחר רוב תשמישין אבל אנו קי"ל דבעי הכשר בכלי ראשון דחיישינן לפעמים משימין הקערה
ע"ג מחבת כשהיא עומדת ע"ג האש וכמ"ש הטור בסי' תנ"א בשם ראבי"ה ומ"ש הספר בשם אבי"ה ואנו רגילין
למהר ולהוציאן כ"כ הטור בשמו סי' תנ"ב וז"ל כתב ראבי' מי יודע לשער שיעור הפליטה אולי ישהם בתוכה
והוזרין ובולעין לכך ירא שמים הרוצה להגעיל כלים הרבה ישהם מעט לעת לתשמישן דכיון דטעמם פגום אין
אוסרן כו' ע"ש : וכיסוי קדירה של מתכות צריך ליבון רוקח והס"ד כן הוא במ"י ואינו מדברי רבינו אבי
העזרי : וז"ל רש"ל הא דכתב כיסוי צריך ליבון והטור כתב דסגי בהגעלה וטעמא דמסתבר הוא שההבל לא
עדיף מבישול גמור כגון קדירה שעומדת על האש דגסי בהגעלה ואולי בזמנו היה דרך לאפות עליו בצק וכן
משמע בהג"ה מיימוני עכ"ל וכ"כ הב"י בסי' תנ"א ע"ש ותמוה דעתם שכיוונו אל האמת שהרי במרדכי ישן חתום

על

חמץ אלא כל שהוא עכ"ל רש"ל אמנם הרב המגיד בפ"ד דהל' חמץ ומצה פי' דטעם הרמב"ם הוא דסובר דהוזר
וניעור ולא כמ"ש רש"ל שפי' מפני שהוא בעין אכן גם הטור דסובר דלא אמרינן חוזר וניעור הביא לדברי הרמב"ם
בסי' תמ"ב ש"מ דגם הטור סובר דטעם הרמב"ם הוא משום דיש כאן חמץ בעין ולא משום חוזר וניער אמנם הב"י
בסי' תמ"ב דף ס"א סוף ע"ג כתב אדברי הטור שתמה אדברי רב נטרונאי כו' וכתב הב"י דלא הי' לו לתמוה דהא
גם דעת הרמב"ם בפ"ד דאמרינן חוזר וניער ובדקתי בכל הפ' הנ"ל ולא מצאתי שום רמז מזה אלא הסיא דטריק"א
כו' וצ"ל אליבא דהא דמביא הטור לקמן לדברי הרמב"ם היינו ללמוד ממנו אם לא הי' ס' נגד החמץ דאפ"ה מותר
לקיימן ודו"ק אמנם יותר נראה כדעת רש"ל שהטור סובר דהכוונת הרמב"ם הוא משום דהחמץ הוא בעין
דאלת"ה בודאי הי' קשה אטור מה שמתמה ארב נטרונאי שסובר חוזר וניעור כיון שהרמב"ם שהו' הפוסק המפורס'
סובר כמותו ודו"ק : ומיהו מעשה זה משמע דהי' בתוך ימי פסח כמו שהתחיל ואמר על שק קמח שנפל לטיט
בפסח א"כ ק' למה התיר לשהותו עד לאחר פסח מ"ש מחטה שנמצאת בתרנגולת בפסח דאסור לשהות י"ל בחטה
דיש ודאי חמץ לפניגו מה שנתחמצה מהחטה בבישול לתוך התרגגולת לכך החמירו אפילו במשהו משא"כ הכא
דכבר השליכו החמץ ומכח חומרא דלמא נפרך קלת ובא לתוך הקמח מחמרינן דלא לאכלו בתוך הפסח אבל
להשהותו לא מחמרינן בספק וכיוצא בזה כתב הטור בסי' תמ"ב בשם רב נטרונאי במעשה שבא לפניו שנמצאו חיטין
בתוך יין והשיב דלשרותו ודאי אסור אבל לבערו אם ידוע שנכסתו מן החיטין חמץ לתוך היין צריכין לבערו ואם
לא לא ואז א"ש דאין אינו צריכין לדחוק ולומר דסובר חוזר וניעור דלא כהלכתא דהא אנו קי"ל דאין הוזר וניעור
ולאו דוקא לח בלח דהא כתב מהרא"י בתה"ד סי' קי"ד בשם סמ"ג והביאו ב"י בריש סי' תנ"ז דהתערובות קמח
בקמח קודם פסח בטל ואינו חוזר וניער בתוך פסח ודו"ק : מיהו ק' ממעשה שכתב הספר א"ז בסמוך ביודי
א' שטחן לצורך הפסח כו' דמשמע מיגה דקודם הפסח הוי ואפ"ה לא התירו אלא משום דאין מחמיץ ולא התירו
משום דנתערב קמח בקמח קודם הפסח ונתבטל ולפי מ"ש רש"ל דריקוד לאו היינו ניפול א"ש דשם לא הצריכוה
ניפול אלא לרקד ולקח קלת מה שנתלחלח ונמאס משום מאוס והידור מצוה ולא דקדקו שלא נשאר כלום מדבר
הנתלחלח ונדבק יחד שלא נתערב יפה בתוך הקמח וזהו דוקא הוצרכו להתיר מטעם דצואת התרנגולים אינו
מחמיץ וק"ל : והשיב הסק עם הקמח כנ"ל והורו חכמי מגענצא לרקד הקמח דאין מחמיץ ז"ל רש"ל פי' בצק הנדבק
ירקד לחוץ וכן בטור אבל לא בעי ניפול וק"ל עכ"ל ונלע"ד דהא דמרקד זה לחוץ זהו דוקא משום מיאוסתא ולא
משום חימוץ דהא כתב דאינו מחמיץ : אלימא למנחות הקריבוהו לא לפחתך כך הביא הרא"ש בפירקין נוסח הס"פ
מעשה אירע בפסח כו' זה המעשה הוא ברוקח סי' רנ"ב : בפת חמה ותביות פתוחה דהא אסור כנ"ל : שאנו
אופין חלה עם הפת בפחות מק"א כן הגיה רש"ל ור"ל דשיעור ביסול חלה הוא בק"א ולפעמים אנו אופין אותה
בפחות משיעור זה ולע"ד דא"צ להגיה כלום ורומז למה שתכן במס' חלה והביאה הטור י"ד ריש סי' שכ"ח שיעור
חלה לבע"ה א' מכ"ד בעיסה ולנחתום א' ממ"ח וא"כ הבע"ה שאופה אופה פת בפחות מכ"ד עם החלה שהרי בפת
אינו אלא כ"ג חלקים ובחלה חלק א' ואם הי' ריחא מלתא בפת ודאי הי' אסור דהא כאן הוא בפחות מכ"ד וחלה
אינה יכולה להיות בטל בפחות מק"א כדפי' ככל אח"כ מצאתי כן בהדיא ברוקח סי' רנ"ב שכתב וז"ל אבל ריח
מצה לא מיכנו לא מן התורה ולא מד"ס וחלת תרומה נאפת עם כ"ד לבעל הבית עכ"ל : והיו נוהגין לכהן א' מכל
מין ומין הוא כמו ועוד ר"ל חדא דהי' נאפת חמץ אלל מצה ועוד דהי' נותנין לכהן א' מכל מין ומין והשאר הי' אוכל
הזר וא"כ הי' נאפה חולין אצל קדשים וזה ודאי אסור כדאי' בפ' ג"ה דיליף מוה"ע בשלה שיעור ששים משום
דאל"ה הי' האיל לנזיר אסור לאכול לזר ודו"ק : מנין שאפייתן ב"ב כנ"ל : יכול אף ב' לחם כן ת"ל ושמת
אותם שהיה לו לומר ושמתם מה ת"ל ושמת אותם אותם אתה נותן שנים שנים ואין אתה נותן ב' הלחם שנים שנים
אלא א' א' ומדלא פריך ואימא כו' כנ"ל : כתב בה"ג לא אסרינן כו' וכן הוא לעיל ברי"ף דף רל"ח ע"ב :
אמנם בבה"ג לא נמצא דבר זה וגם במ"י תיבת כתב בה"ג אינו : וספיקא דאורייתא לחומרא ז"ל רש"ל ואע"פי
שאיסור משהו בפסח לכ"ע מדרבנן משום חומרא דפסח החמירו כמו שהחמירו בודאי דאורייתא עכ"ל :
דברים שמשתמשין ע"י צונן דף רל"ג עמוד א' : וטוב שלא להגעילו עם שאר כלים וכתב הב"י סוף סי' תנ"א
דלפי מ"ש הטור לקמן שאין לחוש במי שמגעיל קודם שש אם יבלע הכלי ממי הגעלה אין צריך לדקדק בכך עכ"ל

כי פירושו דקאי אחומר האיסור. אבל לפע"ד נראה כמ"ש וא"ש טפי וגם א"ל להגיה הספרים דכן הוא. ג"כ במ"ז
ודו"ק : דשאני הכא דהתירא בלע כו' כתב ב"י בסי' תנ"א וכבר כתבתי בסי' זה דטענה זו דהתירא בלע לא
מהניא לדעת רוב הפוסקים עכ"ל גם לעיל בריש דף זה סובר כן דאף בחמץ דהתירא בלע משערינן בכולו דהיינו
במה שכתב אבל פומן מהותך קודם פסח אסור לטגן בשביל המחבת שהיתה בלועה מחמץ וכמו שכתבתי שם :
וכן הסכימו רבינו אבי העזרי כו' נ"ע דהא לעיל ס"ס תק"ן כתב בשם ראבי' דאמרינן חוזר וניעור וכאן אמר
דהר"ר יצחק מוינא התיר בחבית של שכר כו' משום דאינו חוזר וניעור וכתב עלה דכן הסכים אבי העזרי וצ"ל
דאבי העזרי לא הסכים מטעם זה אלא מטעם שכתב אח"כ דנ"ט לפגם הוא ובהדיא כתב ראבי' בסוף עמוד זה
דרבותיו פסקו נט"ל בפסח מותר ועי"ל דראבי' הסכים על סברא זו שכתב דבמקום שבלע היתרא לא
משערינן בכולו ולא אגוף הדין : ראיה דאמר רב קדירות בפסח ישברו ע"ל בר"ן דף ל"ג סוף ע"א שדחה זה :
כדאמרינן בפ' דם חטאת דף כ"ז דכלי שני אינו מבשל מ"מ בולע : ואסרו המים לשאוב בפסח שחמץ במשהו ז"ל
ב"י בסי' תס"ז משמע דבירדו לבור בתוך ימי פסח מיירי דאי קודם פסח חמץ מתבטל בס' ושוב אינו חוזר וניעור
לדעת כמה גדולים כמו שנתבאר וצ"ל שהיורה שנגעילה היה בת יומא שאל"כ ה"ל נט"ל ועוד לדברי המתירין אותו
אף בפסח עכ"ל ומ"ש דמיירי דירדו לבור בתוך ימי פסח ליסנא דאסרו כו' בפס"ח לא משמע הכי דמדקאמר
בפסח ש"מ דהגעילה היתה קודם הפסח ועוד דהא אסור להגעיל תוך הפסח ומסתמא מיד לאחר הגעלה שפכו
המים המחומצין קודם שנכנסה פסח ע"כ נלע"ד דס"ל לבעל מעשה הזה דאמרינן חוזר וניעור בפסח והעד הנאמן
ע"ז מדכתב וכ"פ רבינו אבי העזרי וכבר כתב הספר לעיל סוף סי' תק"ן בשם ראבי' דסובר דאמרינן חוזר וניעור
ואין להקשות א"כ הטור שסובר דלא אמרי' חוזר וניעור כמו שפסק בסי' תמ"ז א"כ למה מבי' זה המעשה בסי' תס"ז
די"ל דהטור מביא לדון ממנו באם אין ס' כנגדו אי כשנפל תוך הפסח ודו"ק. לדברי רבותינו שפסקו נט"ל מותר
בפסח התרומות הדשן סי' קכ"ח מוכח מזה דמאן דאוסר נט"ל אוסר אף אם אינו אלא משהו דאיכא תרתי
לטיבותא דלכאורה מוכח דחיטין שנפלו לבור משהו הוא נגד מי הבור ואפ"ה אמר דדוקא לדברי המתירין נט"ל
שרי משמע אבל לא לדברי האוסרין : ותו דאיני מחמיץ בעוד שהחטה מוטלת בגונן כדאמרי' כו' והטור סי' תס"ז
כתב וצ"ל דהנדון אינו דומה לראיה דההיא דוקא בעיסה אבל חטה בודאי מחמצת במים צוננין כההיא ארבא
דטבע' בחיסתא והב"י כתב וצ"ל דאין מכאן ראיה דא"ל דהא דחיטין מחמיצין ע"י מים צוננין היינו אחר שיצאו
מתוך המים אבל בעודן בתוך המים צוננין לעולם אינם מחמיצין עכ"ל : דנא עמוד ג' פירש אפילו חיטין
דפרירין כן פירשה הש"ס עצמה דברי רב דף מ' ע"א : אבל רבינו אליעזר ממיץ פסק כצ"ל : קי"ל כרבא
דאמר מלוה ללחות כצ"ל ודברי רבא המה נזכרים בש"ס דף מ' ע"א : כי ההוא ארבא דטבעא בחיסתא והר"ן
לעיל דף רל"ט ע"א כתב דההוא ארבא דטבעא קלא חיטין מבוקעת היו בהן : היו מקלת חיטין מבוקעין כן הוגה
בכל הספרים ואע"ג דהרי"ף פסק לעיל כמר עוקבא דאמר לא נתבקעו ממש וצ"ל דס"ל דטבע המים כך הוא
דמחמיצין אע"ג דלא נתבקעו לפינו ממש משא"כ במי רגלים שאין מטבען להחמיץ אם לא נתבקעו ממש וזהו
שמסיק הספר וכתב ז"ל אע"ג דבפ"ק דבכורות קאמר אמי רגלים כו' ש"מ דקרי למי רגלים מים ומסיק ומ"מ אין
לאסור אא"כ יראה בקוע והיינו משום דאין מחזיקין ריעותא במי רגלים דדומה קצת למי פירות אא"כ יראה
ריעותא דבקיעו לפינו וכמ"ש לכתחילה דקרוב הדבר ודאי דמי רגלים אין מחמיצין וכמ"ש הספר אח"כ במעשה
דהושיבו שק קמח בלואות תרנגולים דאינו מחמיץ : גבי מי רגלים קאמר ומיא כו' כצ"ל : ואמר שיש לנהל
הקמח כדי שישאר הליחלות למעלה כו' והרא"ש שכתב שקולא גדולה הוא לעשות כך בתוך פסח שחמץ במשהו
שמא יעביר עם הקמח כל שהוא דרך הנפה וראיתי מורי' הלכה למעשה שיאחז בידו כל מקום המלוכלך בשק עד
שיריק כל הקמח שבשק כו' וז"ל רש"ל והנראה דתרווייהו בעי וכ"פ מהר"י סג"ל : כדתנן כפל מוצטבו כו' משנה
הוא פ' כ"ל דף ע"ה ע"ב : ולא ישאר למעלה כלום וחמץ בפסח במשהו אע"ג דהוי קודם הפסח כדלקמן מ"מ
תוך הפסח חוזר וניעור לענין לאוסרו באכילה כן סבר בעל תשובה זו וכן דעת ראב"יה לעיל ורש"ל כתב דאינו
משום חוזר וניעור אלא דהוי כמו חמץ בעין ואוסר במשהו וכן מוכח מדברי הרמב"ם שכתב דבר שנתערבו בו
חמץ ואינו מאכל אדם כגון הטריא"ק וכיוצא בו אע"פי שמותר לקיימו אסור לאכלו עד לאחר הפסח אע"פ שאין בו

חמץ

דף רל"ג ע"א: בעין כ"ש בשעה שנתערב כנ"ל: ואלו דברים שג' אוסרים כו' כנ"ל והס"ד: רנ"א ע"ב שהתורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דופיו לעולם כנ"ל: אם הגעילן ולא ליבנן באור אם אח"כ נשתמש בהן חמין בבישול כנ"ל וכתב רש"ל הא מדאמר בבי"שול לאו דוקא בבישול במים קאמר כעין קדירה דהי' משמע מכאן דמיירי מכלים שתשמישן שמבשלין בהם דהא אפילו קדירות מתכות שתשמישן ע"י האור יכולין להגעיל בחמין העומד על האש לכ"ע וא"כ ליבון אלא ר"ל ספודין ואסכלא"ת והדומה להן שתשמישין ע"י האור בלא מים אלו צריכין ליבון כמ"ש הטור וא"כ בבי"שול לאו דוקא הגהה ומיהו אין צורך בכל זה אלא הא דהאמר בבישול לרבותי' נקטו וכ"ש אם אח"כ נשתמש בו ע"י שלא בישול מים דנאסר וק"ל ע"כ הגהה אלא בודאי הוא כלי שמשתמש בו בתבשיל בלי מים ודוק גם אפשר לתי' דמיירי במחבת שמטגנין בו וסובר כר' יואל הלוי שמצריך לי' ליבון כדאי' בטור והשתא לא קשה מידי אכן מסקנת הטור שדי לו בהגעלה ע"ש עכ"ל: ק"ל כר"ת ורשב"ס מחלוקתם הוא בפ' כירה דף מ"ב ועיין בתוספות דפירקן דף מ' ע"ב ולעיל בר"ן דף קי"ז: על תרנגול למלגה אסור מפני שמבשלה בדמה: אבל לערות רותחין כו' וע"ל בר"ן דף קי"ז ע"ב דכתב דאינו משום חומרא אלא אפילו אם תאמר דעירוי ככלי ראשון אין מגעילין בעירוי דברים שנשתמשו בו בתוך כלי ראשון דכלל גדול אמרו כבולעו כך פולטו כו': אין להם תקנה אלא בהגעלה ולא סגי להו בעירוי דעירוי ככלי שני לכך לא היה מתיר ר"ש שום כלי שטף בעגעלה ע"י עירוי אלא אותם שהן פשוטים כ"ה במ"י: כל הכלים שנשתמש דף רל"ד ע"ב: נראה דלא אתי לאפוקי כו' על בר"ן באורך ובאשר"י: אסור להשתמש בה הס"ד ותיבת נוכן נמחק: הכי אגני דמחוזא כנ"ל והוא לעיל שם ע"כ דברי ר' שמרי' שאמר משום ריב"א הלוי מדברי ר' שמריה שאמר משום ריב"א שמעינן שאין הגעלה מועלת כו' כן הוא במ"י ולפי ספרים שלנו נלע"ד להגיה כך ע"כ מדברי ר' שמריה כו': וע"ש שאין הגעלה מועלת לבית שאור זה נשמע מי דקונין עריבות מיוחדת לפסח ש"מ בהדיא דאם הם אסורין דאין מועיל להן הגעלה מדהוצרכו לקנות עריבות חדשות ולא התירו להגעיל אותן שלשו בהן ואף שכתב שאין להתיר להן כיון שנהג"ו כו' דמשמע דאינן מן הדין היינו משום דנוהגין חומרא באותן שאינן בית שאור ממש לפירושו אבל אותן שהן ממש בית שאור צריכין למימר דמדינא ס"ל דלא מועיל להן הגעלה וק"ל: ורבינו שמרי' הישיש הורה כו' נוסחת מ"י כך הוא ומורי הישיש רבינו שמרי' נורה לדק הורה דאין הגעלה מועלה לבית שאור כו' והראה לנו הלכה למעשה שהיה לנו אגן א' כו' כמו שהוא ברוקח סי' ר"כ אות באות ע"ש: וכ"ש בכלי מזופף ז"ל רש"ל וז"ל רוקח כלי מזופף שקיבל חמץ די לו בעירוי ג' ימים כדאמרינן בירושלמי ואם אינן מזופפין מגעילין וכן הוא בהגהה מיימוני בפ"ה והמנהג דכל כלים שנשתמש בצונן סגי בעירוי חוץ מכלי חרס כ"ל עכ"ל והא דאמר וכ"ש בכלי מזופף מצאתי מי שכתב אע"ג שמכח הזפת בלעא טפי כדאיתא בפ' בתרא דעכו"ם גבי יי"נ מ"מ ר"ל כשמסירין הזפת מ"מ אין הלשון משמע כן ואפשר לומר דוודאי מזופף בולע יותר מכשאינו מזופף אלא שכשהוא מזופף א"א להגעילו משום דאז יתפסד הזפת לכך הקילו להכשירו בעירוי אבל כשאינו מזופף אע"ג דלא בלע כ"כ הצריכו לכתחילה הגעלה ודו"ק: דמותר בהגעלה להשתמש כו' הטור ס"ס תנ"א השיג על ר' יואל וכתב וז"ל ומיהו בפ' בתרא דעכו"ם הוכיח דעירוי לא עדיף מהגעלה וכתב ב"י דלק"מ דהא לא יליף ר' יואל עירוי מהגעלה אדרבה להגעלה יליף מעירוי ועירוי פשיטא לי' דמהני כדמפורש בירושלמי עכ"ל: ומשני זה תשמישו בחמין לעיל דף רל"ד ע"ב: ולא גרע יין מחמץ בפסח צונן אפילו מכניסו לקיוס כו' כיון שהש"ס במס' עכו"ם ובפסחים לא חילק בין יי"נ לחמץ אלא שזה נשתמש בו חמין כו' הא אם גם חמץ היה בצונן היה הכשרן ודינן שוה וזה"ש ולא גרע יין כו' ר"ל אע"ג דבמאי דקוניא הכ"ל הש"ס משוי חילק ביניהן דלענין חמץ לא סגי להו בהגעלה ולעניין יי"נ סגי בעירוי וה"ה בהגעלה נתלא דתיקון דאיסור יין גרע מתיקונו דחמץ היינו מטעם דמשני זה תשמישו בחמין כו' אבל כששניהן צוננין לא גרע תיקונו של יין מתיקון דחמץ וכשם שמצינו דמועיל עירוי לכלי חרס דיין כך מועיל לכלי חרס דחמץ: ומסיק אפילו מכניסו לקיוס ר"ל אפי' הכלי חרס של חמץ הכניסו בו בתוך שנה תמלן לקיוס אפ"ה מועיל להן הגעלה כההיא גרבא דכותחא דמייתי דקאי אחמץ גם בריש דברי ר' יואל התחיל אמר קלירות של חרס שנותנין בהם שכר כל השנה אפילו מכניסו לקיוס כו' ש"מ דאחמץ קאמר מכניסו לקיוס ובספר מהר"י ללאנז ז"ל ובס"א מצאתי מוגה וז"ל ולא גרע חמץ צונן בפסח מיין אפי' כו' והיינו משום דק"ל לא גרע

כי

התרומה פסק כר"ת דחמץ בפסח בס' מ"מ לא רצה ג"כ לעשות מעשה כן וכמ"ש לעיל דכתב עצמו לא רצה לעשות
מעשה להקל וכ"כ ר"ת למטה בסמוך דמלא בתשו' ר"י בש' ר"ת דחמץ שנתבטל קודם פסח אין חוזר וניער בפסח
לאסו' במשהו וק"ל: נמר גמלים ונמר רחלים כו' משנה היא בפ"ט דכלאים ור"ל שעירב יחד נמר גמלים ונמר רחלי'
ואם נמר הגמלים הוא הרוב שאז נמר הרחלים בטל אגלם אז מותר לערב עמהם פשתן אח"כ ואינו
חוזר וניער לאסור במשהו: דף רנ"ח עמוד א' בשביל המחבת שהתיכו בתוכו השומן ר"ל שהקדירה של חמץ
במה היתה בת יומא בשעה שהיתך בתוכה ולא נתבטל החמץ דבעינן שיהא בהיתר ס' כנגד כל הכלי דבכולי'
משערינן וה"ה לדבר המתבשל בתוך הכלי שיהא בום כנגד כל הכלי עיין בב"י סי' תמ"ז: וכן מזליג שקורין הו"יט
בל"עז שמהפכין בו אותה הקדירה טרוי"ש וכן בקדירה ורמזיי"ש יש לאסור כ"ז בש"א אינו גם במ"י אינו גם
בסמ"ג אינו וז"ל הרוקח סי' רל"ב המזליג שלוקחין בו בשר צריך להגעיל עכ"ל ומצאתי מי שכתב ונרא' דהוא
דוגמת ען הפרור שמגיסין והופכין בו תבשיל שבקדירה כן מזליג זה עשוי להפך בקדירה טרוי"ש וורמזיי"ש וקאמר
דיש להסור אותו מזליג בפסח ולפי פי' זה אין כאן מקומו ואפש' לייש' דה"ק גם אותו שומן מהותך יש לאסור מטע'
שמגיסין ומהפכין בתוך השומן בשעה שמהתכין אותו באותו מזליג שמהפכין בקדירה טרוי"ש וורמזיי"ש והן תבשל
של מיני דייסא וקמחין שהוא חמץ גמור ונמצא גם המזליג בלע מהן חמץ גמור ולפעמים ביומו מגיסין עמו בשומן
שמהתכין ונתחמץ ממנו לכך יש לאסור השומן וק"ל וכ"כ בב"י בסי' תמ"ז גבי מרקחת דצריך שיהי' להם כף מיוחד
לנער בו המרקחת שא"ן דרכם לנער בו חמץ כו' ע"ש: אבל סמוך לפסח ב' חדשים כו' כ"כ סמ"ג והגהות מיימון
פ"א ובת' הדשן סי' קי"ז כתב בשם סמ"ק דלוקא נתן בתוך שלשים יום אסור: וגם בימי פסח נותנת טעם תוך
היין ע"כ מספר התרומה כן הוא במ"י וכאן שייך דברי ראבי' הכתובים לעיל בעמוד שלפני זה: ואסרו ר"ת ור"י
כל המצות כנ"ל: והתיר כל המצות ע"י קליפה ר"ל שקלף כל המצות שהיתה מונחת החטה א"כ ה"ק דהתיר כל
המצות ע"י קליפה שקלף מצה זו שהיתה בו החטה כלומר שלא אסר אלא כדי קליפה מקום החטה של מצה בלחוד
וק"ל: כיש כמה ספיקות בדבר ר"ל וכ"ת ניחש דלמא היתה החטה במים ושהוא במים שפיר מוליך הטעם בכל
מקום עו"א דלא חיישינן להא דס"ס הוא וק"ל: ואסרוהו לאותו מצה ז"ל רש"ל וכן אנו נוהגין ואם נמצא בעיסה כל
העיסה אסורה וכ"כ מהר"ש מוינא וכן נהג אחריו מהר"יל עכ"ל: אפילו מלח שסכת ישראל בבליו של עכו"ם
דאז כשבלע אסורו בלע משא"כ בחמץ שבשעת בליעה בלע היתירא: ויש לחלק דהתם בי"נ דרבנן ר"ל דהתם
מיירי בסתם יינם ולא בידוע שנתנסך ואז אינו אלא מדרבנן אע"ג דגם כאן מדרבנן דהא חמץ בפסח דמשהו אינו
אלא מדרבנן מ"מ אותו משהו שיש כאן הוא חמץ גמור ומצד עצמו הוא אסור מן התורה וק"ל: וז"ל רש"ל וכן אנו
נוהגין שלא למכרו אלא לשורפו ועוד דחמץ חמירי משום דעובר בבל יראה ובל ימצא ולא בדילי אינשי מיני' כו'
וק"ל עכ"ל: ועוד ראי' מקנקן של עכ"ום שמותר לתת לתוכו שכר פי' אפילו לשתות ישראל אותו שכר משום
דטעם היין היוצא ממנו פגום השכר וה"ה מים אבל יין אסור לתת לתוכו בלי עירוי או ניגוב כמבואר בי"ד ס"ס
קל"ז ע"ש: והר"ר מרדכי הקשה כו' כנ"ל: דשביב החטה היא חמץ ממש כן הגיה רש"ל: הלכה כרש"בג חבית
בחבית ז"ל רש"ל פי' שרש"בג אסר לשם שימכור לעכו"ם חוץ מדמי יי"נ שבו אם נתערב חבית יי"נ בחבית כשרים
ופסק סתם דאין הלכה כרש"בג ביי"נ ממש אלא חבית שנתערב בשאר חביתים אבל יי"נ ממש שנתערב ביין אוסר
הכל והוא בטור י"ד סי' קל"ד ומביא ראי' דה"ה כאן בחטה דמעט חמץ שנתחמץ ממנו נתערב בתרנגול' והוא כמו
משהו של יי"נ גמור שנתערב ונבלל בחבית גדול של היתר שאסור משא"כ בקנקן של עכ"ום שהוא דומה לחבית
בחבית דהא קודם שנותנין בו שכר מדיחין הכלי שלא ישאר בו לחלוח יין כמ"ש הרש"בא והב"י הביא בטי"ד ס"ס
קל"ז וטעם היין היוצא לתוך השכר הוא נט"ל אע"ג דהכלי עצמו שם איסור עליו מ"מ הוא עומד בפ"ע ואינו נבלל
בתוך ההיתר וזהו ג"כ טעם היתר שאנו רוחצין מכלי חמץ בפסח וק"ל: והטור ס"ס ת"ן כתב דכלי חמץ אסור
בהגאה אמנם מהר"מחי בש"ע שלו פסק להתיר ע"ש: וטפת עכבת יי"נ כן הגיה רש"ל והוא שם פ' בתרא דעכ"ום
ובטור י"ד סי' קל"ב: אם נמצא גרגר חטה אצל תרנגולת בקערה כו' ז"ל רש"ל ורא"בן אוסר תרנגולת שמלגו
בפסח ונמצא חטה בכלי אחר מליגתה במים דשמא הי' במים לפני הרתיחה ונתחמצו המים ותרנגולת בלעו מהם.
וגם הכלי שהרתיחו בו המים והכלי ששפכו בו המים מתומלים מחיבור מהר"א הג"ה עכ"ל: קדירות בפסח ישבר'

דף

בתוס' אהילות פ' י"א וקאי אכלב שאכל בשר המת ומת הכלב או בשר המת שבו מטמא מש"ל כשהיה אי דטומאה בלועה בב"ח אינו מטמא ותני שם כמה ישהה בשר המת במעיו של כלב קודם שימות הכלב ושוב לא יטמא מפני שיהא חשוב כמעוכל ואמר בכלב ג' ימים ובדגים ובעופות כדי שתפול לאור ותשרוף וע"ז מקשה למה תיאסר התרנגולת מהחטה שנמצאת בתוכה הלא בודאי היתה מעוכלת כי שיעור קטן הוא כדי שתפול לאור ותשרוף וז"ל הסמ"ג חלק ל"ת סי' ע"א ואותן חיטין שנמצאו במעי תרנגולת בפסח ראוי להחמיר ולאסור אם נתבשלו או נגלו עמהם דלא הוי עיכול ול"ד להביא דאהילות גבי בשר המת כמה ישהה במעיו ויהיה עיכול כו' ששם מדבר בבשר המת שנבלע ולא נכנס שלם בגוף עכ"ל : אבל ראבי' פוסק כמו האלפסי ובה"ג וכתב דנמצא כו' כצ"ל וכן הוא מוגה בהרבה ספרים וכן הגיה רש"ל וכן הוא במ"י והשאר נמחק : וראבי' חולק על ספר תרומה כו' עד דאין חמץ בטל קודם איסורו זה אין שייך כאן אלא לעמוד שאחר זה אחר דברי ספר התרומה שהאריך וכתב דחמץ בטל קודם איסורו וחלק עליו ראבי' וסובר דאין חמץ בטל קודם איסורו וכן הוא מוגה בכל הספרים וכן הגיה רש"ל וכתב רש"ל דראבי' סובר כרב נטרונאי שאוסר היין שנעשה מצימוקין ונמצא בו ג' חיטין קודם הפסח ואוסר בשתי' והטור הביאו סי' תנ"ב ותמה עליו והיינו שסבר כר"י ור"ת וס"ה וכל השותים מימיהם דלא אמרינן חוזר וניעור וראייתם ישרה מאמר גמלים ורחלים שטרפן כו' עכ"ל : מטבילו כלי לכשיטמא יטהר ר"ל וכי מהני כשטובלין כלי קודם שנטמא שיהיה טהור אח"כ כשיטמא מכח טבילה זו : אין לשהות אח"כ נמצאת בי"ט אחרון של פסח ז"ל הב"י בסי' תס"ז ואע"פ שכתב קודם לכן שכשהיה מוצא ר"ת חטה בתרנגולת מבושלת בפסח היה מתיר להשהותה ר"נ לטעמיה אזיל שסובר דחמץ בס' אלא שלא רצה לעשות מעשה להתיר בפסח עצמו ומ"מ היה מתיר להשהותה עד אחר הפסח אבל לדידן דחמץ במשהו אסור להשהותה אח"כ נמצאת בי"ט האחרון וא"ת מ"ש יום אחרון משום דהוי דרבנן בשאר ימי פסח נמי איסור משהו לא הוי אלא דרבנן וי"ל דבשאר ימי פסח עיקור איסורין הוי דבר תורה ומשום הכי מחמרינן בה טפי עכ"ל : אם נלמוד איסור מטומאה מותר הטהור ז"ל רש"ל נראה בעיני אף שלפ"ז מותר אף הטמא מ"מ מאוס הוא ואסור משום בל תשקצו וק"ל עכ"ל : כגון חטה הנמצאת בגלי או על בשר מלוח או על מכה רותחת כן הוא בטור סי' תס"ז בדברי ר"א ממיץ אלא שהספר לא חש להאריך וכתב הרבותא שאפילו בגלי שמהפכין תמיד התיר : וכן בספר רוקח אוסר הגלי בהגהה כו' עד אבל אם נמצא חטה בבשר מלוח אין אוסר אלא כדי קליפה עיין ברא"ש ובטור סי' תס"ז שכתבו בשם רוקח דאסור כל התרנגולת הן בגלי והן במליח וכן הוא בהדיא ברוקח לא שהרא"ש חילק כן בין גלויי' למליח ונראה דהאי אבל אם נמצא חטה על בשר מלוח הם דברי ספר המצות שסובר כן ולא ברוקח אמנם בדקתי בכל הסמ"ג ולא מצאתי מבואר בו דבר זה אלא מהא שכתב דף ל' ע"ג דחטין שנמצאו במעי תרנגולת ראוי להחמיר בין בבישול בין בגלויי' ואח"כ בסוף עמוד זה מביא דברי ר"א ממיץ שמתיר במליחה וגלייה ע"י קליפה ולא חלק עליו משמע שבענין א' סובר כמותו דהיינו במליחה ובגלויי' סמך על מ"ש לעיל דראוי להחמיר בגלויי' וכ"כ רש"ל בביאוריו על הסמ"ג ועש"ב שהקשה ע"ז ותירץ אמנם כ"ז דוחק הוא ואפשר לומר דמ"ש הספר אבל בספר המצות כתב כו' אינו ר"ל סמ"ג אלא סמ"ק וכ"כ הב"י בסי' תס"ז שבהגהות מיימון בפ"א כתב בשם סמ"ק כדברי הרא"ש שיש חילוק בין גלוי' למליחה : וכתב הכל הקדמונים השוו לאיסור ז"ל רש"ל וכן אנו נוהגין לאסור הכל במשהו בין בישול בין גלויה בין מליחה כ"ל עכ"ל וכ"פ בשו"ת שלו סי' ע"ט ויהיב טעמא לדבר מאחר דבכל השנה אנו נוהגין כמהרא"י לשער בס' במליחה א"כ בפסח משערינן במשהו וכ"כ מ' יוסף מקראקא בשו"ת שלו סי' מ"ד דאלו הגאונים דמתירין בקליפה משום שסברי דמליחה בשאר ימות השנה אינו בס' דסברי מליחה אינו מפעפע אבל אנן דס"ל בשאר ימות השנה דמליחה מפעפע בס' א"כ ממילא בפסח אסור במשהו עש"ב וטעמם ונימוקם עמם ודלא כמו שפסק מוהר"ס איסרלז בש"ע שלו לקולא : אינו בטל לעולם עיין בטור סי' תמ"ז : שאינו חשוב ככרות של נחתום ר"ל שהוא ככרות של נחתום שעושין למכור ועושין קטנים ואינו חשוב משא"כ בע"הב העושה לעצמו שאז עושה ככרות חשובים וק"ל : ועד שנתערבו בשיעור שהחמירו חכמים ונתנו לה' כו' פי' קודם שנתערבו בזה השיעור דהיינו בחמץ יותר בס' רק כשיש משהו חמץ וחומרא זו דומה לתרומה כו' : כתב בספר התרומה דאם נמצאת חטה כו' כל דברי ספר התרומה הם בסמ"ג דף למ"ד סוף ע"א וע"ב : דלא מתסר חמץ במשהו אלא בזמנו והא דכתב הספר לעיל דספר

התרומה

ידיו לכך נראה כתירוצא בתרא של הב"י עי"ל דשם הטריפות היו נזדמנו לו ודו"ק : איכא דאמרי דף רל"ב
ע"ב : או להנות מהן שלא כדרך הנאתן ז"ל רש"ל ראיתי בס' א' שהגיה אפי' בדרך הנאתן וכ"ל שהגיה שלא
כדין וה"ק בין אכילה ובין הנאה שרי דוקא שלא כדרך הנאה וק"ל עכ"ל · ואיני יודע מי הכריחו לזה דהא בהדיא
משמע בש"ס דף כ"ד ע"ב זה דנאה חמירה מאכילה מפני שהאכילה שנכנסת לגוף מזקת היא לו וז"ל הש"ס א"ר
אבהו א"ר יוחנן כל האיסורין שבתורה אין לוקין עליהן אלא דרך אכילתן למעוטי שאם אכל חלב חי שפטור א"ד
כל איסורין שבתורה אין לוקין עליהן אלא דרך הנאתן למעוטי שאם הניח חלב של שור הנסקל ע"ג מכתו שהוא
פטור וכ"ש אוכל חלב חי שהוא פטור עכ"ל הש"ס אך בכלאי הכרם ובבשר בחלב פליג אביי ואמר כו' כצ"ל וכן
הוא במ"י ובדפוס קטן: דכל הנשרפין אפרן מותר ז"ל רש"ל אפילו דבר שאסור בהנאה שרי ופי' שאין זה דרך
הנאה כ"ש מה שאינו אסור בהנאה כגון שרץ ודו"ק והא דנקט פטור כו' ז"ל רש"ל ובתו' פ"ג דשבועות דף כ"ג
בד"ה אהתירא כו' כתבו דאסור מדרבנן שלא כדרך הנאתו ומ"מ נראה דאף לדברי תוספ' אפשר בחולה לא גזרו
רבנן ודו"ק עכ"ל: דפטיר אבל אסור ותו דמשו' סיפא נקט לה לאשמעינן דדרך הנאתו חייב ומיהו אדם כו' כצ"ל וכן
הוא מוגה בהרבה ספרים וכן הוא במ"י : וה"נ אמרינן בפ' מי שאחזו חוזר אדלעיל וק"ל : ונייבשינהו בטולא
כצ"ל : או תלתא במיא הס"ד ואח"כ מתחיל הדיבור פרט לאוכל חלב חי והשאר נמחק וכן הוא במ"י והאי פרט
לאוכל חלב חי כו' הוא נמי כן בתו' דף כ"ד אכל חלב חי הס"ד: ורבא אמר אסור דף רל"ב ע"ב : וראי' מהדם
במחובר כו' עיין לקמן ריש דף ס"כ ותמצא שאין שום מחלוקות בזה גם בש"ס אין שום מחלוקות וחפשתי בכל מסכת
סוכה ולא מצאתי במקום אחר שום רמז מזה וצ"ע · קול ומראה וריח ש"ס דף כ"ו ע"א : תנור שהסיקוהו כו'
לעיל דף רל"ב ע"א · בעלים שהיו קודם זריעת כלאים וקודם שהוסיפו מאתיים כן פרש"י פ' האשה שנפלו כגון
שגדלו כבר הזמורות ואח"כ זרע שם חטה ושעורה והפירות גדילים אח"כ ומה שגדל אז הוא באיסור שאז הוא כלאי'
וכשהוסיף הפרי מאתיים על מה שהיה מתחילה גדל בהתר אז נאסר הכל אף אותו שגדל כבר בהיתר כי נתבטל
במאתיים דאיסור שהוא שיעור של ערלה וכלאים ומיירי שהזמורה לא הוסיפו מאתיים באיסור לכך היא עדיין
בהיתרא וק"ל : שהוסיפו מאתיים הס"ד · לאו למימרא דבאכילה אסור כצ"ל והוא לעיל דף רל"ג ע"א · ואי'
נמי בירושלמי כצ"ל · נותן ישראל חמצו כו' גם הרא"ש בפירקין היבא כל זה : עד שאתה לוקח במנה בא וקח
במאתיים כן הוא ג"כ ברא"ש ובטור ור"ל שאומר לו מה איכפת לך ליקח במנה או במאתיים הריים לך לחם תחת
המעות ואם אצטרך לו אבא ואקח ממך ובמ"י הגירסא עד שאתה לוקח במאתיים בא וקח ממני במנה ור"ל שאני
אתן לך בזול מה שאתה לוקח במקום אחר במאתים אתן לך במנה · קנס הוא שקנסו חכמים בחמרא ויין נסך
כצ"ל וכן הוא במ"י ור"ל חמרים העושים מלאכה בפירות שביעית ע"ש דף ס"ב : רנ"ז עמוד ד' וראיה מפ'
בתרא דעכו"ם אומר אדם לחמריו ולפועליו כצ"ל · ואפילו אומר לאו ואכלו נראה דמותר כתב רש"ל וכ"כ
עיקור אף שהטור סי' ת"ן אוסר ע"ש · או נתן וניסא ביד והא דאמר ואני פורע תני ואני מחשב ש"ם שם : אינו
עובר בולא כלום רל"ג ע"א · פר"י אין לוקה כו' תו' דף כ"ח ריש ע"ב · מיהו לפני זמנו ר"ל מו' שעות עד
הלילה · איסורא דאורייתא יש בו ע"ל בפ"ק דף רל"א ע"א בספר המאור באורך · ר"ת היה רוצה לפסוק כו' בתו'
ריש דף ל' ולעיל בר"ן דף רל"ג ע"א ע"ש · אך היה מתיר להשהות עד אחר פסח וכן הוא בסמ"ג ג"כ · ז"ל הגאון
ר"א מזרחי בחידושיו על הסמ"ג כ"ל שאין הגירסא הזאת נכונה משו' דמהכא משמע שאילו הי' איסור חמץ במשהו לא
היה מתיר לשהותה ואין הדבר כן דהא לדידיה אפילו היה איסורו במשהו לא היה עובר עליו בבל יראה כדלקמן
ולכך הוצרך לפרש אלו עוברין מעל השלחן ולא משום בל יראה כדפרש"י אבל בתו' חולין פ' ג"ה כתוב וז"ל כשהיה
מוצאין חיטין בתוך תרנגולת רותחת בפסח היה מצריך להשהות כלומר שלא היה מתיר באכילה והיא גירסא
נכונה לכן ראוי לכתוב מצריך במקו' מתיר עכ"ל ורש"ל כתב אבל מ"מ כ"ל שאין למחוק כי כלשון זה הוא ג"כ במרדכי
והיא לאפוקי משאר גאונים כמו שנהגו עכשיו ומחמירין לשורפו בח"ה ואם במועד כופין עליה כלי וכך הוא פי' לא
היה מתיר באכילה כמו אחרים אבל להשהות לא היה דעתו שוה עם גאונים אחרים ולא אסרה רק מתירה כו' ·
והאידנא אין נוהגין להשהותה כלל אלא לשורפה בח"ה אף שראיתי במרדכי ארוך שמותר למכור אותה לעכו"ם
מאחר שמוכר אותה חוץ מדמי חטה שבה מ"מ אין אנו נוהגין כן אלא לשרוף כל מה שאסור מחמת חמץ עכ"ל: דתנן

במס'

כאן שפירושו אחד ומזה הביא ראיה כמ"ש· וכדי שלא נטעה לומר שתרתי קתני שם במשנה ע"ד שפי' שם הרמב"ם
שפי' שנתמנו שנתכוון וא"כ אם נאמר שהלכה כר"י כמ"ש הרמב"ם לא יהיה לו ראיה כלל משם אלא אדרבה יהיה
מוכח להתיר לכך שינה הספר או ר' יחיאל עצמו לשון המשנה ונקט גם בסיפא דרישא לשון שנתמנו לאשמעינן
שפי' נזדמן ודייק מיניה דוקא נזדמן כו' או אפשר שהם גרסו גם בסיפא דרישא שנתמנו וכן מוכרח ע"פ פירושם
כי מאחר שפירש שניהם נזדמנו למה ישנה התנא בלשונו שוב מצאתי בהדיא כדברי שהמ"מ פ"ח דהילכת מ"א
הביא לשון המשנה וגרס בתרווייהו שנתמנו בסיפא ובסיפא דסיפא ע"ש ומ"ש וראי' מהא דאמרינן בתוספתא
דשביעית פ"ז נ"ל דט"ס הוא וכצ"ל וראי' מהא דתנינן במשנה דשביעית פ"ז והיא היא שכתבתי לעיל ומובאת
בשמעתין דף כ"ג ע"א· וא"כ מצאתי שהב"י בסי' קי"ז העתיק כן דברי המרדכי ע"ש והיותר נראה שאין
למחוק הספרים ולהגיה בהן קצת וה"ג וראיה דאמרינן בתוספתא דשביעית פ"ה ובפ"ז דשביעית תנינן לידי חיות
כו' וה"פ כי שם בתוספתא פ"ה דשביעית לעיל דף ס"ד ע"ד גם הב"י הביאה תניא ז"ל לא יהא מביא כלבים
ותולדת השנאים וחתולים וקופות למכרן לעכו"ם ולשכור עליהן כו' והנה מוצא התוספתא מוכח בהדיא דאסור
לסחור בדבר טמא ומיירי שמצא מכל אדם אפילו לייד וה"ט דאסור מפני שמכוון מלאכתו לכך כדמשמע לשון
לא יהא מביא גם מסיפא נלמוד כן מדלא התיר אלא מוריים וגבינה כו' שאוסורין מדרבנן הא דברים שאיסורין
מדאורייתא אסור ואחר שהביא סתמא דתוספתא המפורש שם בהדיא לאיסור חזר להביא ראיה מדיוקא דמשנה
דשביעית פ"ז ע"ד שכתבתי לעיל ולא הביא המשנה בראשונה משום דניחא ליה למנקט מתוספתא דתניא בה
בהדיא שפי מדיוקא דמשנה גם משום דיש מקום לבעל דין לחלוק ולפרש ע"ד שפירש הרמב"ם ולומר דהלכה כר'
יודא ע"ד שכתבתי לעיל אלא שנשאר לפנינו מקום עיון שא"כ יסתרו פי' המשניות של הרמב"ם שכתבתי מה
שכתב בפסקיו בפ"ח מהלכות מ"א שכתב שם בסופו ז"ל הצייד שנזדמנו לו חיה ועוף ודגים טמאים או שנינוזדו לו
טמאים וטהורים *מותר למכרן אבל לא יכוון מלאכתו לכך הרי שפסק שאפילו צייד שנותן מס למלך לא יכוון
מלאכתו לכך ושם בפי' המשנה פסק כר' יודא דמתיר אף במכוון ע"פ פי'
שפי' נתמנה נתכוון מיהו אין לתמוה כ"כ דבכמה מקומות סתרו פי' המשניות
שלו וספרו אהדדי גם י"ל הא דכתב הרמב"ם אבל לא יכוון לכך קאי אסוף
דבריו שכתב שם או שנינוזדו לו טמאין וטהורין דבכה"ג ס"ל דאם כיון
מלאכתו לשניה' אסור ושם במשנה איירי בכיון מלאכתו לטמאי' לחוד דמותר
באם א"א לו לעסוק בטהורים מותר לכוון ולעסוק אף בטמאים בשביל חיוב
המס שצריך ליתן למלך אבל אם יש לפניו לעסוק בטהורים לחוד אינו מותר
אא"כ נזדמנו עמהן טמאים והב"י בי"ד סי' קי"ז עשה צריכות בדברי הרמב"ם
למה נקט תרתי ועל"ד שכתבתי אין צריכות לצריכותא דילי' כי אין דיניהם שוה אלא שקשה דא"כ לא ה"ל למכתוב
צייד שנזדמנה לו כו' כיון דאפילו לכתחילה מותר לכוין מלאכתו לטמאים בעת שאין לו להתעסק בטהורים שוב
ראיתי כתב שם במ"מ ז"ל וחכמים אוסרין וקי"ל כחכמים דבכל ענין לוקח לכתחילה עכ"ל וקשה דזה הוא ב' הפכים
בנושא א' : ומ"ש ואף בי"נ ר"ל סתם יינם דאלו יינם ממש הלא אסור בהנאה בכל ענין אפילו נזדמנו אלא
בסתם יינם איירי מ"ה א"ש דכתב וא"ף בי"נ ור"ל דאעפ"י דאינו אסור אלא מדרבנן ושאר איסורי דרבנן מותר
לסחור בהן כמ"ש לעיל בשם התוספתא וכ"פ הרמב"ם שם פ"ח מהמ"א וגם הטור בסי' קי"ז : והתם פריך
עלה והאיכא חמור כו' עיין בתוספות דפירקן דף ך"ג ע"א בד"ה אמר קרא יהיו כו' הביאו לזה הירושלמי ע"ש
ובב"י סי' קי"ז : מיס ראשונים האכילו בשר חזיר ז"ל רש"י פי' שהי' חנוני ישראל מוכר בשר שחוטה לישראל
ונבלה ומאכיל' וכשהעכו"ם בא בחנותו מאכילו נבילה ובא יודי א' ולא נטל ידיו וסבר זה שהעכו"ם הוא והאכילו
בשר חזיר עכ"ל : וז"ל ב"י בסוף סי' קי"ז ודברי ר' יחיאל עיקור וכן דעת הפוסקים והיא דהאכילו את החזיר
אין ראי' דא"ל ישראל רשע הוי ועוד דאיתא במדרש דיעה מהומה הי' ובפרהסיא הי' מהזיקין עצמן לעכו"ם עכ"ל
ותימ' לי על הב"י שכתב דישרא' רשע הוי ע"כ זה אינו דהא חזינן דמדקדק הי' במעשיו שלהעכו"ם הי' נותן טריפו'
ולישראל הי' נותן כשר ולא הכשילו אלא לישראל זה נתן בשר חזיר משום שהי' סבר שהוא עכו"ם מאחר שלא נטל

הגה"ה

*אא"כ מצאתי דהאי מותר ט"ס דבדפוס קטן של מיימוני כן הוא ובדפוס גדול הנוסח אסור למכרן והיא גי' נכונה :

צריך שריפה אפילו לרש"י דס"ל שלא בשעת ביעורו דהיינו קודם ז' ואז בעי שריפה ה"מ בשש דוקא אבל קודם שש לא כמ"ש הרא"ש והספר לעיל בדף זה ע"א ודלא כטור סי' תמ"ה : שמא יקדים קודם הערב שמש ואז אסור מפני שיתחממו המים או שמא יאחר ויחלל שבת לכך יבא מים באור י"ג : סליק פרק אור לארבעה עשר

כל שעה · ותניא ליידי חיות ועופות כו' ט"ס הוא וזהו"ל תנן ליידי כו' כי משנה היא בפ"ז דשביעית והביאה הש"ס בפירקן דף כ"ג ע"א ועליה קאי הספר וכתב פסק ר' יחיאל כו' : פסק ר' יחיאל דאסור לעשות סחורה בדבר האסור באכילה ובדבר טמא וראי' מהא דאמרינן בתוספת' דשביעית פ"ז כו' בכאן יש ג' תמיהות א' מ"ש וראיה מתוספתא דשביעית פ"ז כי יגעתי בכל פרקי תוספתא דשביעית ודבר זה אלא משנה שלימה היא פ"ז דשביעית כמ"ש לעיל הב' למה לו לר' יחיאל להוציא הדין מדיוקא דמשנה הלא משנה קרובה היא דאסור לסחור בדבר האסו' וטמא והיא רישא' דמשנה הנ"ל שנוי' שם בפ"ז דשביעי' וז"ל אין עושין סחורה לא בפירות שביעי' ולא בבכורות ולא בתרומה ולא בנבילות ולא בטריפות ולא בשקצים ולא ברמשים כו' וממשנה זו למדו כל הפוסקים דאסור לסחור כמו הרמב"ם בפ"ח מהלכות מאכלות אסורות והטור י"ד ריש סי' קי"ז והביאו משנה זו בהדיא ע"ש ה"ג והיא תימה גדולה על מ"ש הספר בשם ראבי' שהתיר לעשות מהם סחורה איך מלאו לבו לפלוג על משנה שלימה זו שהבאתי ולא אשתמיט שום תנא לפלוג עליה · לכן נראה דזה פשוט אליבא דכ"ע דאסור לסחור בדבר האסור להכול ובדבר טמא דהא משנה שלימה היא מיהו צריכין שנדע דיש חילוק בין בעל בית הרוצה ליקח ולמכור ובין סוחר שדרכו וניכר בכך וכן הוא משנה בהדיא סיפא דמשנה דליידי חיות ועופות ודגים הנ"ל וז"ל ר' יהודה אומר אף מי שנתמנה לו לפי דרכו לוקח ומוכר וחכמים אוסרים ופי' ר' שמשון שם בפי' המשניות שלו מי שנתמנה שאינו צייד דת"ק נקט דוקא צייד וחכמים אוסרים למי שאינו צייד ומפרש טעמא בירושלמי א"ר יוסי תמן אין מלכות אונסת הכא מלכות אונסת כלומר לוקח מס מן הציידין עכ"ל ור"ל דצייד הניכר מלאכתו בכך לוקח המלך ממנו מס ממלאכת ציידות שלו ואם לא יתיר לו למכור גם דברים הטמאים היה לו הפסד כי יהיה לו הוצאות המס ולא ריוח הציידות מש"כ בעל בית שאינו ניכר ואינו נותן מס והנה ר' יחיאל בא לומר שבע"ה פשיטא שאסור לסחור כרישא דמשנה הנ"ל אלא אפילו צייד דהתירו לו דוקא בנזדמנו לו התירו ולא שיתכוון מלאכת סחורתו לכך וזה הוצרך לדייק וללמוד מהסיפא דקתני צייד חי' כו' שנזדמנו כו' אבל ראבי' דמתיר יש לו שטה אחרת בפי' סיפא דסיפא דמשנה היא והוא כמו שפירשה הרמב"ם גם בפי' המשנה שלו וז"ל מי שנתמנה לו כו' הוא שיתכוון לצוד עוף טמא או חיה טמא' בכוונה או בלא כוונ' שנזדמנה לו כגון שעברו עליו או שיעבר הוא על קן מקיניהן והלכה כר' יודא עכ"ל הנה לפנינו שהרמב"ם פי' מי שנתמנה לו דר"ל אפילו נתכוון לצוד טמאין אפ"ה מותר לר' יודא ופסק כמותו וס"ל אליבא דר' יודא דצייד בכל אופן מותר כיון דהמלך נוטל ממנו מס ובע"הב דוקא אסור כרישא דמתני' וזהו טעמו של ראבי' דפסק דמותר לסחור ומיירי כה"ג בסוחרים ידועים כההיא מעשה דמייתי מאכסנאי כו' דדרך המלך ליטול מס ופכירות ממי שהוא באכסנאות שלו והא דהוצרך ראבי' להביא ראי' מההוא מעשה דפ' כל בשר ולא הוכיח התרתו מההיא משנה גופא משום דא"ל מנ"ל לפסוק כר' יודא הא ניחא טפי לפסוק כחכמים שיחיד ורבים הלכה כרבים אלא שמההוא מעשה הוכיח דהלכה כר' יודא ור' יחיאל שהביא ראיה מדיוקא דסיפא דרישא ס"ל כשיטת פי' ר"ש כמ"ש ובאמת שגם לפי שיטת פי' הרמב"ם היה יכול להביא ראיה לפסק שלו מסיפא דסיפא דתניא מי שנתמנה לו לפי דרכו שחכמים אוסרים שפי' הרמב"ם אף בצייד אסרו כיון שכיוון מלאכתו בכך אלא משום דא"ל דילמא הלכה כר' יודא כמ"ש הרמב"ם לכך מסתבר ליה להביא מדיוקא דרישא ולפרש סיפא דסיפא דפליגי כפירש ר"ש דקאי אבעל בית אבל במי שמכוון מלאכתו לדבר איסור וטמא בין צייד בין בעל בית אליבא דכ"ע אסור דבהא ל"פ · לכן נמי נראה ע"פ מ"ש מה שהוא בגירסת הספרים שבידינו בנוסח משנה שמייתי ז"ל לידי חיות ועופות שנתמנה היא היא הנוסחא האמיתות ולא כמו שמצאתי מוגה בספרים מדוייקים שהגיהו ג"פ שנזדמנו במקום שנתמנו ואני אומר כי גירסא שלנו מכוונת וזה כי אף ששם במשנה נשנו לשון שנזדמנו הלא בסיפא דסיפא נשנו לשון שנתמנה וכן הוא בכל הספרים תלמוד בבלי וירושלמי וכל הפרשנים שנקטו בגרסתם שנתמנו והוא מוכרח ע"פ פי' הרמב"ם שפי' שנתמנו שנתכוון לכך כמ"ש אלא שר"ש ור' עובדי' פי' שנתמנו ונזדמנו חד ענינא וכן הוא דעת ר' יחיאל בפסקו

באן

ומ"ש לשם מורנו פי' רש"ל בחכמות שלמה פי' שיש תועלת בערלתו ומצאתי מי שכתב אדברי הספר שאמר והא
דמברכין אחר המילה להכניסו כו' וז"ל תימה א"כ ברכת על המיל' איך מברך בתחילה ניחוש שמא תתקלקל המילה
ויהיה ברכה לבטלה ונראה דבשלמא על המילה שהברכה קאי על החיתוך כיון שחתך לא הוי ברכה לבטלה אבל
להכניסו שהברכה קאי על הכניסה בברית והוא לא עשה כן ע"כ מצאתי : ואין צורך בכל זה דנוסחא איכא
במ"י כמו שהבאתי לעיל ומתרץ בעצמו הקושיא זו דהיינו כמו שכתבתי דאין אבי הבן מוהל ואין המילה בידו
כו' ור"ל בשלמא המוהל שמברך משום דיכול לומר קים לי בגוואי דמומחה אני ואמול כהוגן אבל האב שאין
המילה בידו ולא יוכל לומר קים לי במוהל שימול כהוגן וא"כ איך יברך וק"ל : יבדוק בתוך המועד דף ר"ל ע"ב :
דהל"ל תוך זמן הביעור כו' וע"ל בר"ן שיישבו ע"ש לעיל בריף שם : ומה שהוא יניחנו בצנעה כדי שלא יהא
צריך בדיקה אחריו ירושלמי כיצד הוא עושה כופה עליו כלי כפה ולא מצא אני אומר נטלתו לא כפה עליו ולא
מצא צריך בדיקה : ומה שמשייר כו' כתב רבינו יעבץ מכאן אומרים הבודק ליל י"ד תיכף לבדיקתו שורפו ולא
משהי עד למחר בשעת בדיקתו מדקתני מה שמשייר ולא קתני מה שמצא בבדיקתו ועוד כיון שהטעם כדי שלא
תבא החולדה ותיטול בפניו א"כ להצניע אסור דלהצניעו עד למחר לא מצינו בש"ס ע"כ מצאתי במ"י גם רש"ל
העתיק.זה י"ד שחל כו' שם : יש מוכיחין מכאן דסעודה כו' עיין בפ' כ"כ דף קע"ה ע"ב ובהג"ה מרדכי דף
ק"פ ע"ב ובטור סי' רל"א וכב"י שם הביא לכל הדיעות וכתב הב"י דהתו' והמרדכי והרא"ש סברי דאין זמנה אלא
מן המנחה ולמעלה ע"ש : ואוכן ג' שביעית יחלק לג' סעודות כצ"ל : והשיב דאסור משום דאיתקיש לפסח
לבאורה משמע דבמצה שהוא עתיד לצאת בה י"ח איירי דאלו שאר מצה שאדם אוכל בפסח לא אתקיש בפסח אך
ממה שכתב לקמן בסמוך בעמוד שאח"ז וז"ל ובא מעשה לפני מורי הר"ר יחיאל כו' ע"ד אמגס ג' מצות של מצוה
יש לאפות בליל פסח במ"ש ומדכתב אמג"ס כו' משמע ודאי דעד השתא אפילו כשאינן של מצוה איירי וכ"כ הב"י
סי' תנ"ח.ואפשר לומר דהטעם הוא מפני שאם ישברו או שיאבדו המצות ש! מצוה צריך ליקח לצאת ידי חובת
המצות שאינם של מצוה לכך צריך לזהר בהן ג"כ שיהיה כתיקון המצות של מצוה : ומ"מ נראה כמכין משבת
לי"ט ר"ל שהרואה בליל מ"ש מצה אפויה אתי למימר שנאפית בשבת ויאמרו כמו שמשחיטת הפסח דוחה שבת
ה"נ המצות דדמיא לפסח והיינו מ"ש מפני מראית עין הוא מפני החשש הזה שלא יאמרו שנאפית בשבת כ"כ הב"י :
ואפו אותה במ"ש בזמנה ותאכלו בזמנה כיון לזה שכתוב הטור סי' תנ"ח וז"ל וכ"כ רב מתתי' ע"פ שחל להיות
בשבת דק"ל מבערין הכל מלפני שבת ומשיירין מזון ב' סעודות ולמה אין מבערין הכל ויאפו מצה ויאכלו בשבת
כדי להדר המצוה שלאחר שמילא כריסו ממצה אינו מברך עליה הלכך אל תאפו מצה אלא במ"ש כו' עכ"ל ועז"א
ותאכלו בזמנה כלומר לא מבעיא שלא לאפות מצה ביום ו' ולאכול חמץ בנתיים אלא לא יאכל בשבת מצה שצריך
שיאכלה בזמנה ולא לפני כן כדי להדר המצוה שלאחר שמילא כריסו איך יברך בשם החסיד מ' יעקב ואני אומר
שלא תאמר כיון שע"כ צריך לדחות דהא לא יכול לאפות ע"פ אחר חצות דזמנה אחר חצות דאתקש מצה לפסח
וכיון שע"כ צריך לדחות ולאפות במ"ש ה"ה שיכול להקדים ולאפות יום ו' ע"כ כתב ותאכלו בזמנה כלומר שטוב
יותר לאפות במ"ש שזמנה לאכול מצה ממה שמקדים לאפות ביום ו' שאין זמן אכילת מצה ע"כ מצאתי : ויותר
נראה לומר שכוונתו בזה להא דכתב הטור בשם רב האי ז"ל ואנו אין לנו אלא מנהג אבותינו לאפות בע"ש ולא
לטרוח בי"ט ולאחר אכילת מצה וכ"כ הב"י בש"ר ירוחם שאם יאפה במ"ש איכא למיחש שמא יפשע ויאחר באפיית
מצה עד שיאכל אפיקומן אחר חצות כו' ועז"א ואפו במ"ש בזמנה ותאכלו בזמנה ר"ל אפו במ"ש ותהיו זריזים
בדבר ותראו שתאכלו בזמנה דהיינו שלא תפשעו ותאחרו האפיה עד שיאכל אפיקומן אחר חצות וק"ל ופי' זה
נראה עיקר : פסח שהוא משבת שעבר ר"ל פסח התחיל מיום שבת שעבר ונמצא מקלקלים כו' ר"ל שיאכל חמץ
ביום אחרון דפסח : רנ"ז עמוד ג' ומהא דתניא בתוספתא כו' כצ"ל : ונ"ל דמשבשתא היא כצ"ל :
מדמסיים בה תרומה טמאה וטהורה מבערה בע"ש בתוספ' שבספרים שלנו לקמן סוף דף רס"ה כתוב בה מבערין
לפני שבת שלא בתוספתא של הרב היה כתב בה מבערה במ"ש וע"כ אומר שהיא משובשת כי איך יתכן לומר שיבער
במ"ש שהוא ליל פסח שלא היא משובשת והמ"ש שכתוב אכל תרומה צ"ל כתוב אכל האפיה והע"ש שכתוב אכל האפיה
צ"ל כתוב אכל תרומה כנלע"ד ודו"ק : שלא יחליף בשאר השנים דק"ל כר' יודא כו' אבל בלא חשש חילוף לא היה

בדק ביום י"ג אלא שכיבד לבד כך הי"ל צריך לבדוק בלילה ומדאמר צריך לחזו"ר משמע דבדק ביום · וכן
בט"ו רס"ס תל"ג שהביא לדברי ר"אבן שהביא הספר כתב בזה"ל כתב רמב"ן אותן בני אדם שמכבדין הדירה
בי"ג ומכוונין לבדוק החמץ ולבער כו' : ולכך הצריך הספר לעיל לטעמא דאין חילק בין בדיקה לבדיקה כן
נלע"ד אמנם בתרומות הדשן סי' קל"ג לא משמע הכי וז"ל שאלה אותן ב"א המכבדין הדירה קודם ליל י"ד ובאור
י"ד מניחין ג' או ד' פתיתין במקלת חדרים וכשבודקין ומוצאין אלו הפתיתין מפסיקין שוב לבדוק ס"ד או לאו
תשובה מלתה דפשיטא דלא שפיר עבדי דבמרדכי פ"ק דפסחים כתב בהדי' דאם כבדו הבית קודם לכן אפ"ה
צריך לחזור ולבדוק אלמא דבכיבוד לחוד לא סגי ואע"ג דמסיק התם משום שלא להלוק בין בדיקה לבדיקה וא"ל
דהיכא דעביד בדיקה כ"ש בא"ור י"ד דיבכך אחר הכיבוד מ"מ כתב נמי התם טעם אחר דכיבוד לחוד לא סגי
משום דלמא לא משתכח בגומא עכ"ל משמע דאם ביטל פעם א' די ז"ל רש"ל בביאוריו על הסמ"ג אבל לכתחילה
אין לסמוך על ביטול הלילה לחוד וש"ס דקאמר שאין לבטלה ביום היינו לסמוך על ביטול היום ולא לבטלה בלילה
מ"מ משמע בהדי' דסגיא בדיעבד בביטול לילה דא"לכ אכתי איכא למיחוש שמא פשע כו' עכ"ל : דלמא פשע
דף רכ"ט ע"א : וכן שמעתי שיש נוהגין כו' מלתא באנפי נפשה היא ושייך להא דלעיל דף רכ"ט ע"א : ואז
אינו ברשותו וכן הוא בטור ס"ס תל"ד : ואין יכול לבטלו שכבר נאסר בהנאה רש"ל מחק זה : והלכתא על
ביעור חמץ דף רכ"ט ע"ב : ויש לתמוה דכיון דלבער כצ"ל : אמאי לא אמרינן מידי דמשתמע טפי להבא
והאו' וכן הר"ן בשם הראב"ד כתבו דה"ק דהלכתא דאף על ביעור חמץ יכול לומר ועיין בא"שרי ולעיל בר"ן
באורך : כדי שלא לערב האותיות ובזוהר כתב עוד טעם אחר וז"ל בפ' תרומה מ"ט המוציא ולא מוציא דהא
כתיב בורא השמים ולא כתיב הבורא עושה ארץ ולא כתי' העושה מ"ט הכי המוציא את כל מילי דאינון מרזא
דעלמ' עילא' סתירה אסתתר ה' מתמן לאתחזא' דהא מעלמ' גניזה וסתירה איהו וכל מילי' דאינון מעלמ' דאיתגלי'
יתיר כתיב בה' דכתי' המוציא במספר צבאם הקורא למי הים כו' לא מעלמא תתאה כו' ור"ל כי בספירות מלכות
זן הש"י את העולם כענין ש:אמר ארץ אשר לא במסכנ' תאכל בה לחם ולא תחסר כל בה וזהו מן הארץ ובעל באר
מים חיים כתב ז"ל וטעם במוציא בלא ה"א יש בברכה ט"ל אותיות כנגד יו"ד הא' ואו' שעולה בחשבון ט"ל ולכן
נפסקה ההלכה לומר בהא' לרמוז על הה"א האחרונה שבשם ויכוין להוריד שפע האותיות יהו' אל הה"א אחרונה
וזהו הס:ד מור ד הט"ל וכו' : ור"י אומר כל מצוה כו' הוא מלתא באנפי נפשא ובא לתת טעם על מה שחילקו
במטבע ברכות יש מהן שתיקנו בעל ויש מהן שתיקנו בלמ"ד ועיין בא"שר"י שהביא לדברי ר"ת ועיין לעיל בר"ן
באורך שנתן טוב טעם לכל ברכה וברכה : יש שהוי במצותן ר"ל שהם עליו כל היום וז"ל הרא"ש יש שיהוי
במצותן והלשון מורה על כך להיות עטוף בציצית ולישב בסוכה לאכול ולטייל כל היום : ולפ"ז א"ש לשמוע
קול שופר ולקרוא הלל ר"ל אבל לפיר"ת ק' הוא דמאחר שאין שיהוי במצותן הי' לו לברך בעל : ולפי' ריב"א
א"ש דלא סגי דלאו איהו שומע וכן בקריאת הלל אע"ג דשומע כעונה מ"מ מצוה שיענה הוא בעצמו ראשי פרקים
ועיין ברא"ש שיישב לר"ת שופר והלל למה מברכין בהו בלמ"ד : כדאמרינן פ' הלולב הגזול כצ"ל : וק' לר"י
מלהדליק נר חנוכה שמעתי דיש ליישב דלא קשה מידי מלהדליק דהתם טעמא אחרינא יש בדבר דהדין הוא בנר
חנוכה אם היתה דלוקה ועומדת צריך לכבותה ולחזור ולהדליקה לשם מצות נר חנוכה דקי"ל הדלקה עושה מצוה
הלכך אם היינו מברכין אק"בו על הדלקת נר חנוכה הוה משמע דהמצוה חלה על הדלוקה רק שיעשה הנחה לשם
חנוכה לכך מברכין להדליק דמשמע שפיר דמחוייבין אנו בתחילה להדליקה לשם מצות חנוכה ודו"ק : והרא"ש
כתב אע"ג דיכול לעשות ע"י שליח מ"מ אורחא דמלתא הוא שכ"א מדליק לעצמו מפני חביבות הנס וכן נר של
שבת : מ"ש תפילין של יד להניח ושל ראש על מצות והרא"ש כתב דלא רצו חכמים לתקן על מצוה א' שני ברכות
זו אחר זו שוות : עובר לעשייתן הם : ומברכין ואח"כ טובלין וכ"כ לעיל הרי"ף דף ר"ל ע"א : ה"ה נמי בטבילות
נשים טובלות כו' ז"ל רש"ל ומסקנת הרא"ש כשפושטת מלבושיה ועומדת בחלוקה תברך ותפשוט חלוקה
ותטבול : דחיישינן שמא תתקלקל המילה והויא ברכה לבטלה משום דאין אבי הבן מוהל ואין המילה בידו
לעשות מ"ה חיישינן להכי ועוד שאינו אלא שבח בעלמא שאנו מברכין להקב"ה שציונו על המילה לשם ברית
אברהם ולא לשם מורנא ולא לשם הר גריזים ועוד אומר ר"ת דבל היכא דאחר מברך כו' כן היא הגרסא במ"י :

ומ"ש

פשיטא ליה שאם עבר ובדקם ביום בלא אור הנר דבידעבד הוי בדיקה דהא הש"ס שלנו מכשר אכסדרה שאורה רב לבדוק ביום אפילו לכתחילה בלא אור הנר לא מבעיא ליה כשבודק ביום אי מחויב לכתחילה לבדוק לאור הנר או לא ומסיק דלא לחלוק בין ביעור לביעור עכ"ל וצריך לבודקו לאור הנר אם שכח ועבר דלא בדק בלילה יבדוק ביום לאור הנר : וצריך לבדוק בלילה כו' כצ"ל וכן הוא במ"י ומלתא באנפי נפשה היא ואינו מדברי הירושלמי ובא להשמיענו אפילו אדם בטל דלא חיישינן ביה דלמא יפשע ולא יבדוק למחר אפ"ה צריך לבדוק בלילה כדי שלא לחלק בין בדיקה לבדיקה מאחר דאדם אחר מחויב לבדוק כמ"ש רב נחמן בשעה שבני אדם מצויין בבתיהם וכ"כ רבינו ירוחם בחלק אחד נתיב חמישי ע"ש ה"נ בא להשמיענו פסק הלכה דצריך לבדוק בלילה דוקא לאור הנר ולא בעי למעוטי דלא ימתין עד יום י"ד דזהו פשיטא דאסור כמא ישכח ולא יבדוק אלא בא למעוטי דלא יקדים לבדוק ביום י"ג לאור הנר : ועי' בר"ן דף רכ"ז ע"ב שכתב שאיכא מ"ד שאם בא להקדים ולבדוק ביום י"ג לאור הנר שרשאי ועי"ש שסתר דבריו וזהו שכתב הספר אח"כ וגם אם כבדו כו' הכל הוא המשך דין זה ואומר דצריך דוקא לבדוק בלילה וגם אם כבר עשה כן שכיבד וטאטא את הבית היטב אפ"ה צריך לחזור ולבדוק מן הטעם שלא לחלק בין בדיקה לבדיקה ר"ל שאם היה יוצא בכך אז היינו מחלקים בין בדיקה לבדיקה דלפעמים הי' חייב לבדוק בליל י"ד כגון שלא בדק ביום י"ג ולפעמים הי' פטור : מיהו בש"ס שלנו יש אכסדרה כו' עד הנה היא המשך סברת הירושלמי דלא לחלוק בין בדיקה לבדיקה בשום אופן ואחר שהפסיק הענין קאי אדלעיל ואומר דמיהו בש"ס שלנו משמע במקום שאורה מרובה א"צ לבודקה ביום לאור הנר אבל רבינו ירוחם בספר אדם וחוה חלק ראשון מנתיב ה' כתב דיש חילוק בין אכסדרה לשאר מקומו' שאורן מרובה דבי' אחר אע"ג שיש בו אור הרב' צריך לבודקו לאור הנר וכתב חילק זה כי היכי דל' תקשי ש"ס שלנו והירושלמי אהדדי ועיין בב"י סי' תל"ג מ"ש אדברי ר"י ונל"ע"ד דלא דק כי הוא ראה דברי רבינו ירוחם בנתיב ה' דף ל"ט סוף ע"ג וז"ל ויבדוק לאור הנר ואפילו ביום ואפילו בבית שיש בה אורה זולתי אכסדרה שאורה גדול שאם שכח ולא בדקה בלילה יכול לבדוק בו ביום בלא נר עכ"ל אבל בדף ל"ח ע"ג כתב בהדיא מקו' מוצי' הדין וז"ל ול' יבדוק לאור החמה ואכסדרה דגדול אורה בודק לאור היום זה פשוט בפסחים ומיירי ששכח ולא בדק בלילה שלא יבדוק למחר לאור היום אלא לאור הנר זולתי אכסדרה שאורה רב שאם שכח ולא בדק בלילה בודק לאור היום והכי אי' בירושלמי שאפילו ביום צריך נר אפילו בבי' שיש בה אורה אם שכח ולא בדק זולתי באכסדרה כמו שכתבתי עכ"ל : ואי מסתפי צריך למיהדר ולברך והר"אש כתב דוקא בין תחילת ברכה לבדיקה הוי הפסק וחוזר אבל אח"כ אין חוזר כו' : ובספר פרדס יש כשמבער כצ"ל : מברך על ביעור חמץ אמנם רוב הגאונים כתבו לברך מתחילה לבדוק ואף אם לא ימצא אגודה : דאמרינן פרק דם הנדה דף כו' : ומה שמסיק הלמא הכי אורחא דמילתא דלא למיבדוק שפיר בלא כיבוד ק' הא אדרבא מדאמרינן שם עד שיאמר בדקתי את המבוי או עד שעת הכיבוד ש"מ דתרתי קאמר ויש בדיקה בלא כיבוד ונראה דהכי דייק דכיון מה שמטהרין הטהרות שנעשו קודם הכיבוד זהו משום דבנות ישראל בודקת אז מבואותיהן ע"כ קשה למה תני התנא תרתי עד שיאמר בדקתי או שעת הכיבוד ה"ל למתני בקיצור מטמא למפרע עד שיבדק המבוי אלא ש"מ הכי אורחא דמלתא דלא מבדק שפיר בלא כיבוד ולהכי תליא בכיבוד דלא שמעינן דגם הכיבוד מעסק הבדיקה א"ל שיאמר בפירושו בדקתי יפה יפה דאז סגי בלא כיבוד ולכן צריך לכתחילה בביעור חמץ ג"כ לכבד הבתים א"נ הא דקאמר עד שיאמר בדקתי את המבוי ג"כ ע"י כיבוד מיירי והא דקאמר או עד שעת הכיבוד הוא כמ"ש ראשונה דלאורך טהרות שעשינו עד שעת כיבוד א"צ לומר כלו' ולאורך טהרות שנעשו אחר שעת הכיבוד צ"ל בפירוש בדקתי ור"ל בדיקה באופן המועיל והיינו על ידי כיבוד וק"ל ועיין בר"ש נידה דף ג' : רנ"ז עמוד ב' בודקת מבואותיהן בשעת כיבודיהן כו' כצ"ל : ובכיבוד לחוד לא סגי דדלמא משתכח בגומא נ"ע לעיל דקאמר דאם כבדו וטאטא צריך לחזור ולבדוק שלא לחלק בין בדיקה לבדיקה ל"ל טעם זה תיפק ליה דצריך לחזור ולבדוק משום דלמא אשתכח בגומא ונלע"ד דלעיל ה"ק וצריך לבדוק בלילה לאור הנר אבל לא יבדוק ביום שפניו וגם אם עשה בדיקה הב' כתיקונה שלא חיסר שום דבר שגם כיבד וטאטא אפ"ה צריך לחזור ולבדוק וזהו שדייק בדבריו דצריך לחזור ולבדוק דאלו הי' מיירי שלא

הג"ה בסמ"ק עכ"ל: דאמרינן בש"ס דף י"ב ע"ב ע"ש בתו' ובאשר"י פ' כל שעה: אין נפקותא בפסק זה כולי האי ר"ל אם ההלכה היא כרבנן דסברי השבתתו בכל דבר או אם ההלכה כר' יהודה דסבר אין ביעור חמץ אלא שריפה דהא אף לר"י בשעה ו' שהוא זמן ביעור לכל עולם דאין אדם תשהה חמצו עד אחר חצות אף לדידיה ג"כ השבתתו בכל דבר אף כי לפעמים הוא נפקותא כגון אם מצא חמץ לאחר ו' מ"מ אין נפקותא כולי האי דלרוב אין נפקותא דהא אין אדם כו': ואף לפרש"י דפי' בששי בשעה ה' מודה כו' כנ"ל ' וכ"כ ג"כ הרא"ש בפ' כ"ש אליב' דרש"י וכתב הב"י סימן תמ"ה ונראה שדקדק כן ממ"ש רש"י שלא בשעת ביעורו בתחילת שש וכל שש דאכתי מדאורייתא שרי ומדלא כתב שלא בשעת ביעורו קודם ז' משמע דל"ק אלא בשעה ששית דוקא אבל קודם לכן מותר בהנאה ואפילו מדרבנן השבתתו בכל דבר והטור כתב שאין נראה כן מדברי רש"י שהרי כתב בפ' כ"ש דלר' יודא אפילו יוצא בשיירא הוא דוקא בשריפה עכ"ל ואפשר לומר דיוצא בשיירא אע"פי שהוא מחויב לבער נחשב כשלא בשעת ביעורו מאחר שלכל עולם אין עדיין זמן ביעור ועכ"פ נחשב בשעה ששית מאחר שהוא מחויב לבער וק"ל: כדי לקיים ביעור כדפי' ר"ת דפי' שלא בשעת ביעורו בתחילת ז' ופליאה הוא דמפני דשריפה דביעור כן הוא בס"א וכן הגיה רש"ל ור"ל שודאי צריך לבער החמץ בתחילת ו' כדתנן אוכלין כל ד' ותולין כל ה' ושורפין בתחילת ו' אלא שהשהה פרוסה אחת לתחילת ז' דאז הוא שלא בשעת ביעורו ומצוותו בשריפה כדפי' ר"ת כדי לקיים מצות שריפת החמץ כהוגן וכתיקונה אמנם במרדכי ישן הגי' כמו שהיא לפנינו אלא במקום מפני שריפ"ה דביעור גורס מפני ברכ"ה דביעור וכן הוא בקלון מורש קע"ד ענף ד' וז"ל ועל אשר תמהת ברכה בשעת שריפה מאי עבידתיה אקדים לך תחילה תוספות שטה פ"ק דפסחים א"ר יודא הבודק צריך שיברך נמצא בתשובת רש"י שיש ב"א שמברכין בשעת בדיקה על בדיקו' חמץ ובשע' שריפה על ביעור חמץ וטעות הוא בידם דהא ביעור הוי בדיקה הרי לך דעת שיש לברך בשעת ביעור ואם הר"ר שמואל מפלייזא הוא מאותו הדיעה או גם הרי"בא עצמו אינו מן התימא עכ"ל מהרי"ק ועש"ב וז"ל הרא"ש בפירקן ומה שאין מברכין על הביעור בשעה שהוא מוצא חמץ מן הבית והוא מצוה מן התורה כדכתיב ביום הראשון תשביתו אומר אני דהוצאות חמץ קודם זמן איסורו לא נפיק מתשביתו כו' ע"ש ועפ"י הדברים האלה נ"ל דר' שמואל השהה פרוסה אחת מלשורפה עד תחלת שעה ז' משום דהוא הי' מברך על ביעור חמץ ולא רצה לברך שלא בשעת ביעורו והי' סובר כרש"י דשש נקרא שלא בשעת ביעורו ומ"ה שרף כל שאר חתיכות ולא ה"מ לבערם בכל דבר ומתחלת ז' ואילך נקרא שעת ביעודו ע"כ השהה פרוסה א' שלא הי' מבערה עד אותו הזמן דאז הי' שפיר מברך עלי' על ביעור מאחר דהוא שעת ביעורו אף מן התורה וכן הוא במהר"יק וע"ז תמה דמפני ברכה דביעור דאינו אלא מדרבנן הי' סומך כו' וע"ש במהרי"ק באורך: חמצו של עכו"ם סוף דף רכ"ח: עם תבואות יין כשר כנ"ל: צריך שיבטל דף רכ"ט עמוד א': ויש נוהגין לבטל ממחרת בתחילת' וז"ל הרא"ש ומ"ש בתשובת רש"י בתחילת שעה ו' ר"ל סוף ה' קודם שיתחיל איסוריה בספר ר"של הביאו הג"ה וז"ל וראבי' קיבל מר"י הלוי דצ"ל ליבטל ולהוי הפקר כעפרא דארעא וה"ג ורש"י לא הזכירו הפקר וכן נהג ר' יואל הלוי ע"כ הגהה' ואמר ראבי' דשניהם כא' טובים עיין בבי' ס"י תל"ד באורך מה שביעור ע"ז: וכ"כ בספר המצות בשם ריצב"א כנ"ל גם הרא"ש הביאו: לפי שרגילין לחזור ולקנות חמץ למחרת וגם מי שאינו קונה חוזר וזוכה בלחם שביטל כן הוא שם בסמ"ג וכן באשרי': העושה ביתו אוצר דף רכ"ט ע"א: וכתב ראבי' דאפילו הוא ביתו של עכו"ם כו' ז"ל הטור סי' תל"ו ונ"ל שא"צ לבדוק כיון שהעכו"ם נכנס בביתו אף אם נשאר לישראל חמץ ודאי מתייאש ממנו ואין לך הפקר גדול מזה וכתב הב"י עליו ואין זה טענה מפני שטעמו של ראבי"ה הוא כיון שנכנס למ' ד יום חל עליו מצות חכמי' שציוו לבער ולא סגי בביטול וא"כ אע"פי שאין לך הפקר גדולה מזה כל שאינו מבער לא קיים מצות חכמי' דמאחר שנכנסו ל' יום חל עליו חובת הביעור ומה שחילק ראבי' בין נכנס לבית אחר או לא נכנס נראה שהוא משו' דא"עג דל' יום קודם הפסח חל עליו חובת הביעור אין חובת הביעור חל עליו אלא לענין שזקיק לבער אבל לא לענין שזקוק לבער בית זה הלכך כל שהוא נכנס לבית אחר ה"ה מקיים מצות ביעור ודיו ואם אינו נכנס בבית אחר צריך לבער בית זה כדי לצאת י"ח ביעור שחלה עליו עכ"ל: הכין צריכא ליה מפני שאורן מרובה כנ"ל וכן הוא בירושלמי ובמ"י: מה שיהא צריך לבדקו מתחילה ביום לאור הנר ר"ל אם עבר ולא בדקו בלילה שצריך שיבדוק ביום וזה

פשיטא

נצריך ג"כ בחלב ביעור מאחר דכרת הוא ואיכא בכל א' נד א' למעליותא דהיינו בחמץ לא בדילי ובחלב כרת ע"כ
אמר דבחמץ איכא כרת ולא בדילי ואפשר עוד לומ' דהוצריך לתרווייהו דאי משום כרת לבד הו' קשה א"כ נצריך
גם לחלב בדיקה ואי משום דלא בדילי לחוד א"כ קשה בכויר דלא בדיל מיניה דהא קודם נזירתו הי' שותה ממנו
ולמה לא יצטרך לבער מביתו יין אלא הוא משום דשם ליכא כרת ואינו צריך בדיקה וביעור אלא בחמץ שהוא
כרת ולא בדילי מיניה וק"ל : אמנם התוספות דלא הזכירו כר' כתבו תירץ אחר על נזיר וז"ל ונזיר נמי איסורו
שרי לאחריני עכ"ל ור"ל והנזיר נמי שא"צ לבער היין מביתו היינו משום שאיסורו הרי לאחריני דבני ביתו שותין
ממנו לכך ה"א לבערו מביתו וז"ל הר"ן לעיל דף רך"ז ע"א ה"ט דחשו בחמץ טפי מבשאר איסירון משום דחמץ לא
בדילי אינשי מיניה כולי שתא וחמיר איסורו טפי דאית ביה כרת ואפשר עוד שמפני טעם זה החמירה בותורה
לעבור עליו בבל יראה עכ"ל : כמו שאמרו חכמי' צריך לבדוק לאור הנר כל"ל וכן הוא במ"י וראייתו דצריך לבדוק
גם ביום לאור הנר היא מהא דאמרינן לקמן דף ר"ל ע"א דאין בודקין לאור החמה ומקשה בירושלמי וכי יש חמה
בלילה ומשני בשלא בדק בלילה שאז בודק ביום לא יבדוק לאור החמה אלא לאור הנר : הכל נאמנין על ביעור
חמץ פ"ם דף ד' סוף ע"א : ופר"י דהע"פי כו' כ"כ התוס' דף ד' ע"ב בד"ה הימנוהו רבנן ולעיל בר"ן דף רכ"ח
ע"א : ומליחת בשר נ"ע דהא מליחת בשר הינו מדאורייתא אלא מדרבנן כמו שכתבו הפוסקים וכדאי' בהדי'
בחולין פ"ק דף ט"ו ובשבת פרק מפנין דף קכ"ט גם התוספ' והר"ן לא הזכירו מליחת בשר גם באגודה אינו אכן
בסמ"ג איתא ואפשר דה"ק אע"ג דנאמנים אף בדאורייתא כגון ניקור גיד וחלב ומליחה ר"ל גם במליחת
בשר שהוא דרבנן הן נאמנו' ואמר כן כדי שלא תאמר שמה דוקא בדבר שהוא מן התורה שחמיר להו נאמנות
ולכך מביא דאף בדבר שהוא מדרבנן נאמנות ודוק מיהו יש ליישבו דגם מליחה לפעמים שהוא דאורייתא כגון מניח
דבר על החתיכה שלא הודח ממנו או שנגרר בחתיכה או שפירש ממקומו ונתעורר לאות ונבלע במקום אחר
דאסור לאכלו חי ומבושל והניח עליו וכמ"ש בי"ד סי' ס"ז ע"ש : לר"שי ז"ל ומיימוני כו' בתוספות דף ד'
ע"ב בד"ה מדאורייתא כו' ולעיל בר"ן דף רכ"ז ע"א ע"ש : דודאי גמר בלבו להפקיע האיסור וע"ל בר"ן
באורך וז"ל הג"ה מיי' פ"ב דהלכות חמץ ואע"ג דאמרינן כו' זהו מדרבנן בריב"ל דפליג אדר' יוחנן בס"פ אין בין
המודר ואמר דבר תורה אפילו בא' הוי הפקר ומ"ט דאמרי בפני ג' כדי שיהא א' זוכה וב' מעידין והא מלתא לא
שייכא הכא בחמץ עכ"ל : ואר"ת דביטול מועיל כו' ז"ל רש"ל פי' אבל עיקור מצוה היא בשריפה דתשביתו הוא
ביעור שלא כדרך הנאתו והיינו שריפה כר"ע אלא שבדיעבד מהני אף הביטול וק"ל עכ"ל : ר"ל דהא כתיב
אך ביום הראשון תשביתו ואמר ר"ע בפ"ם דף ה' שפירושו העברה וכמ"ש התוספות כאן בד"ה מדאוריית' בבטול
בעלמא סגי ע"ש א"כ הרי לך מדאורייתא צריך לשרוף החמץ הלא הא דאמר מדאורייתא בביטול בעלמא סגי
ר"ל דאם בטלו שאז הוא הפקר ואינו שלו אז א"צ לשורפו משום דאמרה התורה שלך א"א רואה אבל אתה רואה
של אחרים וזה אינו שלו אלא שמה שאמרו תורה תשביתו דהיינו בחמץ שלא הפקיר וה"ז מאחר שהוא שלו אין לו
תקנה אלא לשורפו ודו"ק והשמר זה הכלל בידך : לא לפתוח אינש דף רכ"ז ע"ב : מכאן נראה כ"ש דאסור
לאכול כו' כן הוא באגודה וכן הוא בטור סי' תל"א כלשון רש"י ז"ל לכן יש לזהר כל אדם שלא יתחיל בשום מלאכה
ולא יאכל עד שיבדוק ואפילו אם יש לו עת קבוע ללמוד לא ילמוד עד שיבדוק והספר שלא כתב בלשון כ"ש הוא
משום דיש גם סברא להיפך להחמיר יותר בלימוד מבאכילה דבלימוד איכא למיחוש דילמא משכא לי' שמעתת'
שאין לה גבול ותכלה משא"כ באכילה וק"ל : כופה עליו כלי דף רכ"ח ע"ב : ואם נשאר ממנו פירורין
ביום שבת כו"ל : וגם נאמר בשם ר"י שהחטה כו' בכתבי מהרא"י ז"ל סי' קס"ד כתב וז"ל ואין נראה דאחטה גופא
קאי דיהא שורפה אבל התרנגולת א"צ לשרוף דהא פחות מכזית א"צ ביעור כדאי' פרק אלו עוברין ור"י מייתי ראי'
משם דאין ביעור אלא שריפה עכ"ל : ואילו אחר איסורו דהיינו כו' כל"ל נעל"ד : דהיינו מו' שעות ולמעלה
הוי בשריפה והא דתנן ושורפין בתחילת שש לאו דוקא שורפין אלא ומבערין בכל דבר ולא בא אלא לאשמעינן
דהביעור יהיה בתחילת שש ונקט שורפין דאורחא דמלתא כן הוא וק"ל ואח"כ מצאתי בביאורי מהרא"ש על הסמ"ג
דף רל"ד ע"ד שכתב בו"הל השבתתו בכל דבר כו' והא דתנן שורפין בתחילת שש פר"י מדרבנן קאמר אבל
מדאורייתא לא בעי שריפה אלא השבתתו בכל דבר עד שעת ז' שהוא אסור ומדאורייתא אז בעי שריפה דאורייתא

הג"ה

דאסור הוא מפני שמא יצא חוץ לתחום א״כ ש״מ דאף ברוכב יש איסור תחומין י״ל דה״ק גזירה שמא ירד מן הסוס ויצא ברגליו מחוץ לתחום אבל בעל הקבלה זו ר״ל דההולך בקרון י״ב מיל עבר על תחומין ולא משום גזירה את עבר ממש אדאורייתא : תיפוק ליה דמשתמש במחובר ובב״ח תימה גדולה ונפלאה היא בעיני דהא האיסור של משתמש במחובר הוא משום שאמרו חכמים אין עולין באילן וכן איסור להשתמש על ב״ח הוא מפני שאמרו חכמים אין רוכבין ע״ג בהמה כמו שפרש״י ז״ל פ׳ מי שהחשיך וכן פי׳ ר״ן ג״כ וז״ל הא קמשתמש מר בבע״ח ותנן לא רוכבין על גבי בהמה וה״ה לכל תשמיש וכן פירשו רש״י ורבינו יונתן סוף מס׳ עירובין אסור משתמש במחובר דאסור מפני שאמרו חכמי׳ אין עולין באילן וה״ה לכל תשמיש ולכך הוצרך הש״ס לפרש טעמא דאיכא גופייהו מאי דאין עולין באילן ולא רוכבין ע״ג בהמה וצ״ע ומורי מהר״ש השיב לי בתשובה באורך ע״ז וגם מ׳ ליב מפראג השיב לי ע״ז : וי״ל לא הוי כ״א אסורא דרבנן ר״ל ומאחר דלא הוי חיישינן שמא יבא לידי איסור דאורייתא היה שרי במקום מצוה כגון לעלות באילן וליקח שופר כמו שהזכיר לעיל וע״כ היה שרי דהא הטעם שאמרינן דמבטלין מצוה דאורייתא בשב ואל תעשה במקום איסורא דרבנן היינו את מקום שניחוש שאם יבוא לעשות איסורא דרבנן יבא ג״כ לעשות במעשה איסורא דאורייתא לכך דחינן שב ואל תעשה דאורייתא אבל במקום שאין שם אלא איסורא דרבנן ולא משום גזירה דאורייתא כגון איסור מוקצה של משתמש באילן או בבע״ח שאיסור מוקצה שאמרו חכמים היינו משום גזירה שיעשה מלאכה דאורייתא את שהם החמירו מדעתם שאדם ינוח מכל מה שהקצה דעתו ממנו והלכך בודאי לא היה נדחה שב ואל תעשה דאורייתא מפני איסורא דרבנן לכך הוצרך הש״ס לומר הטעם דגם הכי חיישינן שמא יבא לעשות איסורא דאורייתא ודו״ק : שהרי סמיכה אינו את שבות ר״ל לסמוך על הראש הקרבן היינו את שבות שמשתמש בבע״ח : וא״ת ומ״ט אוסרים ר״ל והלא ע״כ צריכין אנו לדחוק ולומר שמיכה היינו את שבות ר״ל שבות דאורייתא וקרי לה שבות משום דאין בה לא מיתה ולא מלקות את איסורא בעלמא דאם היה מדרבנן היה ק׳ והלא אין שבות במקדש ודו״ק : והכי מתירין לה כו׳ מביא ראיות דמצינו הרבה שבותים דאע״פי שהם צורך המקדש לא מתירין להו : שפל עינים היה ר״ל תמיד העינים עיניו מראות ברע : גגין הבולטין כו׳ שייך לסי׳ תפ״ה ועיין שם בתו׳ ר״פ כל גגין דף פ״ח ע״א ד״ה במחיצות שאינן ניכרות כו׳ : ואמרי׳ עלה רב קתני דומיא דחצר ופסקו הרא״ש והטור סי׳ שע״ז הלכתא כרב : ואמרינן עלה רב קתני כו׳ והא דהוצרך להביא ראיה מלקמן ולא הביא ראיה מר״פ כל גגות במקום שהוא גוף הדין של רב אפשר לומר דמר״פ כל גגות לא היה ראיה דאם הגג בולט חוץ למחיצת הבית דחשיב כמי מחיצת שאינן ניכרות דשמא אין חשיב מחיצות הניכרות את כשהבתים מחוברים אהדדי כמו שפירש״י שם בריש דבריו לכך הוצרך להביא ראיה מלקמן דאמר דומיא דחצר ובחצר בכל ענין המחיצות ניכרות דאין שם שום גג שיהיה בולט : ולפ״ז אסור להוציא כו׳ ר״ל לפי תירץ זה אמרינן דלא חשיב הנחת פירות בידו כשמונחין במקום פטור כיון שלא נתן החפץ לידו ממקום אחר לפ״ז אסור לרוק מר״הי לר״הר אפילו ראשו בר״הר אע״פי שהרוק נח בפיו אין חשובה הנחה כיון דלא בא ממקום אחר לתוך פיו כמו בשתי׳ כן הוא באשר״י : את שאין שליבותיו פורחות זו על זו קרי כו׳ לפי שמלבד א׳ דבוקים הן ואין אוויר ביניהם ופרחים יש אויר ביניהם ומכל הצדדין כן משמע בתוס׳ :

הדרן עלך מסכת עירובין ונתחיל בעז״ה מסכת פסחים

אור : לי״ד בודקין כו׳ פירש״י כצ״ל : וקשה דהא בבטול בעלמא סגי ר״ל וכיון דצריך ביטול כדאיתא בש״ס הבודק צריך שיבטל אמאי הצריכו חכמים בדיקה כלל וכן הוא בתוספות וע״ל בר״ן שיישב הכל באורך בטוב טעם ודעת : ופר״י הואיל והחמירה תורה כו׳ ועוד פר״י משום דאיכא כרת ולא בדילי כו׳ אלו השני תירוצים הם בתוספות את שתירץ הראשון שכתב הספר היא תירץ אחרון בתוספות והאחרון הוא ראשון ור״ל בתירוץ א׳ דמאחר דחזינן דהתורה החמירה בזה לעבור בבל יראה כו׳ לכך גזרו חכמים בו לבערו מן הבית יותר משאר איסורים ובתירץ השני ר״ל דאף אם לא החמירה התורה בו מ״מ הי׳ החכמים מצריכין לבערו יותר משאר איסורים משום שלא בדילי אינשי מיניה ומ״ש הספר משום דאיכא כרת ולא בדילי לא הוצרך להטעם דכרת ועוד דגם חלב כרת הוא וא״צ לבערו אלא תלוי הכל במה דלא בדילי מיניה וכן התוספות לא כתבו כרת אלא דלא בדילי מיניה לחוד והפשר לומר דכוונת הספר הוא משום דאי לאו דקמן הי׳ כרת אז הי׳ קשה למה לא

צריך

מתחיל הדיבור בפ"ע ומסמן במשנה ובזמן שהן מועטין בגרורות לכל א' פעם אחת כו': סליק פרק הלון

ביצד משתתפין: אם יש שם תפיסת יד כו' רש"י כו' דהבע"ה והדר שם כולם מותרים דכל החלר הוא של בעל הבית מאחר שיש לו תפיסת יד בכל מקום הרי החלר דידיה של בע"ה והדרים שם כאלו דרים עמו בבית דהם אורחים שלו ומותרים ג"כ לטלטל ואע"ג דאמרינן בש"ס דאין רבים נעשים אורחים לגבי יחיד שאני הכי דהא חזינן דהם נתארחו אצלו דהא כל א' שכר ממנו בית שיש עדיין תפיסת ידו בו וכן לריכין אנו לפרש בטור וריב"א ס"ל דמהניא התפים: דאינו אוסר הדר בבית התבן על הבעל הבית אבל הדר בבית התבן הוא אסור: והוי השתא דומיא דסיפא המניח את ביתו כו' ר"ל דקתני המניח את ביתו והלך לשבות בעיר אחרת א' נכרי וא' ישראל ה"ז אוסר דברי ר"מ ר' יהודה אומר אינו אוסר והנה ר"ל ס"ל דאף אותה דירה הריקנית אוסרת על ישראל ופשיטא דהישראל אוסר על אותה הדירה לאורח המתארח בה שאל יולא ממנה ור"י קאמר דאינו אוסר דירה על ישראל שמותר לישראל להוציא מביתו למבוי אבל מ"מ אסור הדירה הזו לכל וע"כ כן הוא דהא בודאי לא יהיה מיקל ר' יודא באתי ביומי' יותר מר' מאיר בלא אתי ביומי' ור"מ ס"ל בלא אתי ביומי' דישרא' אוסר על הדירה למתאכסן בה והיא אינה אוסרת עליו כדאמר בפ' הדר דף ס"ב אגירו של עכו"ם כו' ואם יש שם ישראל אחר אוסר דע"כ פירושו דהישרא' אוסר על ביתו של עכו"ם אבל עכו"ם לא אסר על ביתו של ישרא' דאם היה ג"ב עכו"ם אוסר על ביתו של ישראל א"כ מאי פריך מדתנן הדר עם העכו"ם בחלר ה"ז אוסר שא ס"מ דס"ל דאין העכו"ם אוסר בלא אתי ביומי' ומוקי התם מתניתן דהכא דקתני ה"ז אוסר דגם בית העכו"ם אוסר על הישרא' דמיירי בדאתי ביומיה שהלך למקום קרוב ויבא בו ביום א"כ ר' יודא דאמר אינו אוסר בודאי אמר דאין הדירה אוסרת על הישרא' אבל הישרא' ודאי אוסר על הדירה דודאי לא יקיל ר"י יותר בדאתי ביומי' מר"מ בלא אתי ביומיה כנ"ל ודו"ק היטב וע"ש בש"ס והא דהוצרך הספר לדייק דר"מ ס"ל בדלא אתי דאין העכו"ם אוסר על הישרא' נראה דלכך הוצרך דאם היה ר"מ סובר אף בלא אתי ביומיה דגם העכו"ם היה אוסר על ישרא' א"כ ע"כ לא הייגו יכולין לומר דר"י סבר באתי כר"מ בלא אתי דהא אמר אינו אוסר וזה מיירי באתי ביומיה כדמוקי לה התם בש"ס ור"מ סבר אף בלא אתי דאוסר ודו"ק: אך תימא איך נאמר דס"ל לר"י ג"כ באתי ביומיה דבית העכו"ם אינו אוסר על הישראל אבל הישרא' אוסר על בית העכו"ם המתאכסן שם והלא בהדיא מוכח בש"ס שאין הישראל אוסר על האורח כלל כמ"ש בפ' הדר וי"ל לומר דפשיטא דבמקום דמותר לישרא' באותו מקום אינו אוסר לאורח כלל אבל בית העכו"ם שאוסר לישראל להוציא ממנו כמו שמפרש הא"כ א"כ גם המתאכסן שם אסור ובזה מתורץ קושיות בעל תרומות הדשן שהבאתי למעלה ר"פ הדר דהספר מיירי שם באתי ביומיה ובזה לב"ע אמרינן דאוסר על האורח דגם לישרא' אסור לאוליא מבית עכו"ם או לבית עכו"ם ולא אמרינן דנחשב כדיר של בהמה שא לענין שהישרא' מותר להוציא מביתו למבוי ודו"ק היטב:

סליק פרק ביצד משתתפין: הגהות ממסכת עירובין

דאיתי בו' שייך לשם וכ"ל שמרוחק ה' או ו' אמות מקנה שמכאן או מקנה שמכאן והוא כמ"ש בפנים כיון שהקורה מונחת מלד א' על הלחי כו': ומלאתי מי שפירש דה"ק דלעיל סוף סי' תע"ח כתב דא"ל ליגע אפילו אם מרוחק יותר מג' ואפשר דפליג הג"ה זו אלמעלה: דשב ועל תעשה שאכיר"ל דוחין מלוה דאורייתא מכח שבות דרבנן בשב ואל תעשה: וכ"ת במדבר כו' ר"ל והשאלה היתה בהולכי מדברות: אע"ג דאמרינן כל אשר אמרת כו' וקשה לי והלא בפ"ק דשבת דף י"ח מוקי ברייתא זו כב"ש וכ"ל דבעל השאלה זו ס"ל דהא דתניא אין מפליגין בספינה פחות מג' ימים כו' אתי' כב"ש כמ"ש הרא"ש בשם הרשב"ם דס"ל הכי בפ"ק דשבת וכ"כ הרא"ש משמו פ' שהוליאוהו ולכך אמר שפיר אין רוכבין כו' משום שביתת בהמה דמלוון עליה לב"ע וכיון ששכרה קנה ולא דמי לספינה כו' דמתיר ב"ש לכנס בה בע"ש אע"ג דס"ל כל אשר אמרתי אליכם תשמרו לרבות שביתות כלים ודו"ק: שבתחילה רלה להתיר כו' מפרק מי שהוליאוהו ר"ל דמייתי בסמוך כרב שפסק שם כר"ג כו': יש לומר מהדר לאסכותי איסורא אפילו תוך התחום ר"ל דלגאת מחוץ לתחום של י"ב מילין הוא מלתא דלא שכיחא אבל מתחילה השיב שמא ילך מחוץ לתחום של אלפיים אמה שהוא מילתא דשכיחא וק"ל: וכתב יש לחלק בין הולך ברגליו להולך בקרון ר"ל דבקרון ליכא איסור תחומין והא דש"ס השיב מתחילה דטעם דרכיבה

יש שם ב׳ ישראלים ר״ל דהיכא דאיכא ב׳ ישראלים אוסר דירת העכו״ם עליהם וצריך לשכור רשות ממנו כדאי׳ בש״ס דף ס״ב דירת עכו״ם לא שמי׳ דירה אלא חכמים גזרו שמא ילמוד הישראל ממעשיו לכך החמירו עליו דיהא צריך לשכור רשות מהעכו״ם כדי שיכבד עליו ויצא ממנו וב׳ ישראלים דשכיחי דדיירי אצל העכו״ם גזרו חד דלא שכיח דדייר אצל עכו״ם לא גזרו בי׳ רבנן לכך אמר דאם אותם הב׳ ישראלים הדרים בחצר אוסרים זה על זה שאז לא יוכל שום א׳ מהם להשתמש במבוי דהא אסרו אהדדי שלא עירבו וגם לא תקנו המבוי בלחי וקורה דגלו אדעתייהו דאינם חפצים בשום שבת כלל בעירוב אלא רוצים להשתמש כך דרך החלון או דרך הכותל להעכו״ם כיון דישראלים אוסרים זע״ז דאז לא יוכל שום אחד מהן להשתמש במבוי אלא מוכרחי׳ הם להתחבר לעכו״ם ולהשתמש דרך חלון ביתו וגם הם בחצר ב׳ ישראלים דאז שכיחים דדיירי דאיכא למיחוש שמא ילמוד ממעשיו אבל אם נאסור לו לטלטל אף דרך חלון ביום השבת לא ידור כאן אצלו ויעקור דירתו מכאן לכך אסור להשתמש דרך חלון לעכו״ם אף תשמיש ע״י דחק אע״כ אותו שהוא אצל בית העכו״ם שוכר ממנו דנחמיר עלי׳ שלא ידור שם אבל אם חסר א׳ זד מכל אלה כגון שעירבו הישראלים יחד דאז לרוב לא ישתמש דרך חלון העכו״ם לא ישתמש מביתו לבית חבירו לכך אינו צריך לשכור ממנו אף אם ירצה לפעמים להשתמש דרך החלון דתשמיש זה אינו תשמיש שיאסור העכו״ם עליו תבא זה וכן אם היה ישראל א׳ פשיטא דמותר אפילו להוציא כדרכו לביתו של עכו״ם כדפרישית לעיל דבחד דלא שכיח דדייר עם העכו״ם לא גזרו ביה וכן אם לא יהיה ביתו של עכו״ם פתוח לחצר של ישראל דאז אף אם ידור כאן לא ילך לביתו כל ימי השבוע שנגזור בו שמא ילמוד ממעשיו היה שרי בלא שכירות :

סליק פרק הדר

חלון שאני שיתוף מבואות דרבנן וא״ת מ״ש שפחה מבנו ובתו הקטנים דאין מזכה על ידם וא״ר״ת שלר׳ יוחנן דאמר בפ״ק דב״מ גבי מציאה לא גדול גדול ממש אלא גדול הסמוך על שלחן אביו הוא קטן ה״ה כאן אבל שפחה בשכר טרחא אוכלת ולשמואל דאמר התם קטן קטן ממש ומפרש טעמא התם בשעה שהיא מוצאה מריצה אצל אביו נ״ל דמה״ט לכל דבר ידו כידי אביו תו׳ פרק האומר התקבל : הוא דחיים לאביה ר״ל דבנו הסמוך על שולחן אביו נותן מציאתו לאביו דירא מפני איבה שישנא אותם אביו ולא יתן לו לאכול וה״ה בתו נערה אע״פי שאינה סמוכה על שולחנו נותנת מציאתה לאבי׳ משום איבה דלמא מסר לה למנוול ולמוכה שחין עיין בתו׳ דף ע״ט ע״ב בד״ה ומזכה להם ע״י בנו וכו׳ : עמוד ד׳ נתמעט האוכל כו׳ זה״ל רבינו יונתן דף רט״ו ע״ב נתמעט האוכל מע״ש השני ושיעורו הראשון המפורש לקמן במשנה אם רוצה הוא לזכות להם משלו ע״י בנו ובתו הגדול׳ מוסיף עד שיהא בו שיעור ואין צריך להודיע להם אף אם יערב עליהם משלהם שהרי כלם נתרצו בו בתחילה ובין שיהיה ממין הראשון ובין שיהיה ממין אחר כיון שנשאר קצת מראשון אין נראה כמו שמערב בתחילה וא״צ לשאול דעתן בזה וכ״ש אם יערב להם משלו ואם היה כלה לגמרי צריך להודיעם אם יתרצו ממין אחר אם יערבו משלהם אבל אם יערב עליהם משלו א״צ להודיעם אבל באותו המין עצמו א״צ להודיעם אפילו יערב עליהם משלהם נתוספו עליהם דיורים מוסיף עליהם משלו ככרות לחשבון הנוספים ומשים אותם בסל א׳ עם הראשונים וא״צ להודיעם לדיורים הנוספים ואם משל הנוספים רוצה לערב צריך להודיעם אם יתרצו בעירובם אבל אם רוצה לערב משלו על הראשונים ועל הנוספים תבא עליו ברכה עכ״ל : וכן נ״כ דעת הספר התחיל ואמר נתמעט האוכל כו׳ מוסיף ומזכה וא״צ להודיע אף אם יערב עליהם משלהם ואפילו מערב ממין אחר ואפילו בשכלה לגמרי יכול לערב שלא מדעתם בין משלו בין משלהם ובתנאי שיערב ממין הראשון אבל אם היה ממין אחר אם משלהם צריך להודיע ואם משלו א״צ להודיעם נתוספו עליהם דיורים מוסיף ומזכה אם משלו מערב דכשמערב משלו מוסיף ומזכה כמו שירצה וא״צ להודיעם וצריך להודיעם אם משלהם מערב כנ״ל דעת הספר וכן פי׳ רבינו יונתן דברי הרי״ף כמו שפי׳ דברי הספר וכן הוא הסכמת הפוסקים : מיהו כר״י קי״ל שם במשנה דף פ״א ע״ב א״ר יודא בד״א בע״ת אבל בעירו׳ חצירות מערבין לדעתו ושלא לדעתו כו׳ הלכך א״צ להודיע אפילו אם מערב משלהם ולפיכך צריך לאוקמי הך מתני׳ בחצר של ב׳ מבואות כמ״ש הרי״ף וע״ש בש״ס : וכדפרישית לעיל בפ׳ הדר דהלכה כר׳ יודא וכן פי׳ דהלכה כדברי המיקל בעירובין : כמה שיעורו אערובי חצרות קאי אבל בעירובי תחומין תנן בהדיא בפ׳ כיצד משתתפין דאפילו כשהן מרובין צריך מזון ב׳ סעודות לכל א׳ וא׳ וא״כ

מתחיל

יכול לשכור ממנו בע"ש דפשיטא דלכתחילה ראוי שלא ימתין עד למחר וישכור ממנו. בע"ש מ"מ אם לא שכר ממנו
יכול לשכור בשב' מאחר דלא דמי למקח וממכר ואמר דמשמע ממ"ש יפה עשיתם דהלשון מורה דאין בו שום קצת
איסור אפי' לכתחילה דאם הי' אסור לשכור בשבת כשהעכו"ם הי' אצלם בע"ש אז. בוודאי אף כי שמותר לשכור
כשהעכו"ם לא הי' אצלו בע"ש מ"מ אין נקרא יפה וק"ל : דף רך"ז ע"א כיון דליכא כו' האוסרים זה על זה
ר"ל לאפוקי האב עם בניו או הרב לתלמידו דאינם אוסרים אף כשהם בשני בתים וכ"פ ב"י ריש סי' שפ"ה ע"ש :
ובשמוליא מביתו לרשות חבירו שאין שלו פירוש דהיינו לבית חבירו אבל אם מוליא לחצר, שיש לו שם חלק נראה
כחוזר ומחזיק בו : דהא תשמישתיה לחוד ר"ל כ"א משתמש בשלו משא"כ בחצר שמשותף לכלם : שיכור אל
יתפלל כו' אע"ג כו' כתבו הגהות מיימונית בפ"ד מהלכות תפלה פירשו התוספו' דהשתא אין אנו נזהרין משום חד
דכל הני שמעתתא שאמר כל שאין דעתו מיושבת עליו אל יתפלל ובשאר מילי דתפילה המוזכרים שם כי
בלא"ה אין אנו מכוונים כ"כ בתפילה מיהו בשיכור שתפילתו תועבה צריך ליזהר עכ"ל וכ"ל דדעת הספר ג"כ כן
הוא ואמר אע"ג דאין אנו נזהרין עתה בכל מילי השייכים לתפילה המוזכרים בשמעתתא והייא משום דבלא"ה אין
אנו מכוונים כ"כ בתפלה אפ"ה בזה צריכין לזהר ששיכור אל יתפלל ואם התפלל תפילתו תועבה שצריך לחזור
ולהתפלל כמ"ש התוספות והרא"ש אבן אין להשוות ברכה לתפילה ר"ל אף כי בתפילה אנו נזהרין בזה גם עתה
שלא להתפלל בשכרות ואם התפלל תפלתו תועבה וצריך לחזור ולהתפלל א"כ תאמר ה"ה בברכות כן עז"א דאין
להשוותם יחד דהתפלה חמור מברכות וק"ל ובתוספות וברא"ש איתא בלשון אחר וז"ל וצ"ע אם יש להשוות ברכות
לתפלה לענין שיכור דפ"כ לאו לכל מילי דמי שהרי שתוי אל יתפלל כו' : שיכור מאי שיברך כו' ק"ק למה הוצרך
הספר לומר מקודם דגבי תפילה אמרינן שתוי אל יתפלל להוכיח שיש חילוק בין תפילה לברכות והלא משיכור
עצמו מוכח כן דקאמר התם שיכור מהו שיתפלל והשיב דמותר וי"ל דהספר מוכח כן מכח כ"ש דבתפילה אפילו
שתוי אל יתפלל ובברכות אפילו שיכור יכול לברך : מהו שיקרא ק"ש עיין בב"י בטור א"ח ס"י צ"ט מ"ש ע"ד :
דהא ע"כ יכולין הי' לערב וכיון שהי' מועיל באותו עירוב מגלן שלא עירבו ע"ש בתוספות : אסו לדברי
המתירין כו' ר"ל אף אותם שהתירו לדבר לעכו"ם שיבא הספר דרך רה"ר לא הוכירו בדבריהם אלא להביא
הספר אבל להביא אוכלין לא התירו וטעמא מאי והלא גם התם הוא מצוה אלא מפני שיכול לאכול שם ולילך לשם
לכך לא מתירין שיבא העכו"ם המאכל אליהם א"כ ה"ה בספר נמי יכול לילך לשם לכן ודאי אסור לומר לעכו"ם
להביא ספר או אוכלין דרך רה"ר : שרי משום עת לעשות ר"ל אעפ"י שדברים שבכתב א"א רשאי לאומרם
בע"פ מ"מ כדי שלא יבטל קריאת ההפטורה עת לעשות לה' וכו' : עמוד ב' ואפילו די"ב מילין כ"כ האשר"י
ס"ף פ"ק דש"ס דידן סבר דלרבנן דר"ע ליכא שום תחום שבת דאורייתא ואפילו י"ב מילין ע"ש : וגם רשות
חבירו לחבירו ר"ל כגון ראובן ושמעון בטלו רשותן ללוי יכול לוי לחזור ולבטל לראובן או לשמעון רשותו ורשות
חבירו שבטל לו דל"ת דוקא כששניהם דרים בחצר יכולין לבטל ולחזור ולבטל דאז אין שוב מבטל לו אלא רשות עצמו
ורשו' שביטל לו שהוא של מבטל אבל כשיש ג' לא קמ"ל זה כ"לובש"א מלאתי וגם רשות חבירו לחבירו זר"ל דמבטלין
וחוזרין ומבטלין אפילו מחצר לחצר וע"ל בפי' ר' יונתן דף ר"י ע"ב : דהי בעכו"ם הוא אין מבטלין רשות אלא
שוכרין ממנו עיין באשר"י דפרקין שהשיג ע"ז דוזהמחשב קולא וגם שהדין דשוכרין גם מישראל אם אינו רוצה
לבטל : עכו"ם בבית סאתיים אוסר ר"ל אותה בקעה שהוא פתוח לה : ואע"ג דהאלפס לא הביאו אולי
לא הוצרך להביאו ר"ל דפשיטא דהלכתא כן והקשה בעל תרומות הדשן בפסקי' וכתבי' סי' רל"ט אהדדי דבפ"ק
דף רכ"ה ע"א דקדק מהר"ם מדהשמיט רב אלפס מלתא דליכא מאן דפליג עליה ש"מ דס"ל דלא הלכתא היא
וכאן כתב איפכא אפס נראה קצת לייסב דהיא דפ' הדר נוכל לומר שהי' בדעת האלפסי שלא הוצרך לאתויי
משום דליכא מאן דפליג עלי' הואיל ולא חזינא דהאלפס דאיית' מהאי דינא אבל ההוא דנ"ה דפ"ק חזינא מניה
דאלפס דאייתי שאר מילי דנ"ה מאי דפסיק בי' ש"ס בלא פלוגתא והשמיט הך ש"מ דסבר דלאו הלכתא היא
ע"כל : נשאל לרבינו מאיר על מבוי שנשתתפו כו' ר"ל אבל לא עירבו כל חצר לעצמה שהעירב מונח בו ר"ל
עירב של שיתוף מובאות : עמוד ג' ונשאל לרבינו מאיר על חלון כו' למעלה מי' ר"ל אבל אם הי' למטה
מי' דאז ניחא תשמישתי' דרך תוכו פשיטא דאסור בלא שכירות דגזרינן שמא ידור כאן וילמוד ממעשיו : אם

כל צרכיו עליו כהוגן כמו כמתלקט י' מתוך ה' מ"מ ניחא תשמישתיה גם עליו וצריך לכל הפחות להבליעו או לקדרו : כיון דלכלי"ו ר"ל לכל י' טפחים גובה מתלקט בשיפוע ד' אמות וק"ל : דאינו מתלקט י' מתוך ד' וד' מתוך י' ר"ל י' טפחים גובה מתוך ד' אמות בשיפוע שהוא מגילא ד' אמות בשיפוע כשיפוע מתוך י' טפחי' גובה וק"ל: לא שהוא מתלקט כ' ול' גובה מתוך ד' אמות בשיפוע ממילא הוא זקוף מאוד ולא ניחא תשמישתיה עליה כלל ולכך א"צ אפילו להבליע או לקדרו אלא אמדו והולך לו : והיכא דחוט המשקולות יורד כנגדו פי' שהוא כ"כ זקוף שאם יורד חוט המשקולות מראשו עד למטה דאם תנעוץ קנה למט' בזקיפה עד נגד ראש ההר אז לא יהיו רחוקים מהדדי ד"א כדמפרש בש"ס ממילא חוט המשקולו' יורד כנגדו כמעט בשו' שאין המדרון מעכב מלירד כנגדו הילכך הואיל והוא זקוף כ"כ א"צ אפילו לזה שיהי' אומדן אלא מודדו מדידה יפה כדאי' בש"ס והאי מדידה יפה לא הוי פירש כמדידה יפה המוזכרת בהר המתלקט י' מתוך ה' דהתם פירושו שמודדו יפה בכל מקו' כאלו הי' קרקע חלקה ושוה והכא פירושו לקולא שאין מודד את היפה שבו דהיינו הקרקע המישור שהיא מלמעלה ומלמטה כל עוביו כו' א"כ הם ד' דינים מתלקט י' מתוך ה' צריך למודדו יפה בכ"מ הרי א' מתלקט י' מתוך ד' מבליע או מקדרו הרי ב' אינו מתלקט י' מתוך ד' אומדו והולך לו הרי ג' והיכא דחוט המשקולות יורד כנגדו מודדו במקום היפה שבו הרי ד' ובגיא יש ג' דינים א' מודדו יפה בכל מקום כשמתלקט י' מתוך י' ב' מבליע או מקדרו כשמתלקט י' מתוך ד' וה"ה כ' ולמ"ד מתוך ד' ג' מודדו במקום היפה ומדלג השיפוע כשחוט המשקולות יורד כנגדו : אלא כל המתלקט י' מתוך ד' דבין ניחא תשמישתיה בין לא ניחא ר"ל כשמתלקט י' מתוך ד' בין ניחא תשמישתיה שאינו מתלקט אלא י' ובין לא ניחא תשמישתיה שמתלקט כ' ולמ"ד יהיה איך שיהיה שמדרון מתוך ד"א הוא גובה יו"ד או דינם שוה שיהיה מבליע או מקדרו אבל כשלא היה מתלקט י' גובה מתוך ד' אלא מתוך ה' היה צריך לאומדו בכל מקום וק"ל : ובגיא ליכא אותו דין דאומדנא פי' דאומדו והולך לו ודייק כן מדמקשה בש"ס אהא דתניא הגיע לגיא מבליעו או מקדרו וכמה עומקו של גיא ומשיב עד אלפים אמה שאז מבליעו ומפרש אח"כ כגון שאין חוט המשקולות יורד כנגדו כדפרישית לעיל שאין התפשטות שיפועו גם למטה בשרשו ד' אמות ועומקו הוא אלפיים וזה"ש שמתלקט אלפיים גובה מתוך ד' שהשיפוע אינו ד' והוא עמוק אלפיים אמה והאי מתוך ד' אין פירושו כמו מתוך ד' שהזכיר לעיל דלעיל פירושו כשהולך דהא על השיפוע מוליא י' גובה והכא פירושו שהתוספת על הזקיפה אינו ד' ודו"ק ודייק שפיר דהתם ודאי כשתלך על השיפוע ד"א אז בודאי יהיה בגובה יותר מד' וזהו קל להבין · דהא תום' השיפוע בשורשו שמתפשט מבראשו אינו ד"א ואפ"ה צריך להבליעו ולא כאמר דיהא אומדו והולך לו כמו שאמרינן בהר וכותל וגדר כשנלקט מתוך ד' : וכן לעיל פסק כר' אושעיא כו' ר"ל אע"ג דליסנא קמא סתמא דש"ס קאמר לה כמ"ש לעיל : סליק כיצד מעברין

הדר פי' אוסר לאורח להוצי' מבי' עכו"ם לחצר כת' בעל תרומו' הדשן סי' ע"ז וז"ל פסק תמוה הוא זה דבהדי' מוכח בש"ס דאין בע"ה אוסר על האורח כלל אפי' מתארח בבי' אחר דתנן בטל להן רשות שלבן מותר לו ולהן ומפרש בש"ס משום דהוי כאורח גבייהו ואעפ"י דהתם אינו מתארח בבית' לא מפני שביטל רשותו חשוב כאורח ומותר הוא עצמו בשלהם ואינהו לא אסרי עליה משום דהוי כאורח לגבייהו כ"ש אורח ממש דלא ה"ל כח דירה מעולם בחצר שאין בעל הבית אוסר עליו עכ"ל וה"אריך שם הרבה בקושיא זו ע"ש והב"י סי' שפ"ב הוסיף וחיזק עוד קושיא וכתב דהדברים אלו שפרש"י אר"מ פי' כן אמאי דגרסי' הת' דף ס"ב גופא חצירו של עכו"ם ה"ה כדיר של בהמה ומותר להוציא מן הבית כו' ואם יש שם ישראל אחר אוסר דברי ר' מאיר אהא פירש"י כן אבל אנן ק"ל כר"א בן יעקב וכיון דלא ק"ל כר"מ ממילא לא ק"ל באותן הדברים אלא תלמיד טועה כתבו או אפשר שכתבו דרך פירוש אר"מ ולא דרך פסק עכ"ל: עיין במה שאכתוב לקמן ר"פ כיצד משתתפין ודוק היטב : דשוכר כמערב לקולא ולא לחומרא ר"ל כיון דיש לשכירות קולא של ביטול ולא חומרות שלו א"כ ש"מ דהקילו בו שפי' מבביטול א"כ שפיר מוכח דכ"ש הוא שכירות וק"ל : ונראה דשוכרין מן העכו"ם אפילו בשבת כו' הלשון של ונרא' קצת מגומגם דהא בהדיא אמר כן לקמן יפה עשיתם ששכרתם ואפשר לומר דמלקמן אין הוכחה כשהיה יכול לשכור העכו"ם ע"ש כגון שהי' העכו"ם אצלו ולא שכר שיכול לשכור שבת דהא במעשה דלקמן לא הי' העכו"ם אצל' מע"ש כמו שאמר שם אתא עכו"ם מרא דהאי פונדק בשבתא לכן אמר ונראה ששוכרין מהעכו"ם בשבת אף אם הי'

יכול

לי בט' באב שחל להיות בא' בשבת שהוא מתחיל מבע"י והתם ע"כ דחייב דקאמר דומיא דהלי ערב שבת דחייב להשלים קאמר ע"כ, לשונו וזהו נגד דעת הספר וצ"ל דס"ל להספר דגם מ"ש בט"ב כו' שהוא מתחיל מבע"י דג"כ פירושו שיכול להתחיל מבע"י וסברת תוספות שנ"ז דקאמרי התם ע"כ חייב קאמר אפשר דהוכחה הוא ממה שאמר ר"י לחכמים אי אתם מודים לי בט' באב כו' שמתחיל מבע"י וקשה מנ"ל לר"י הא דמודו הם בזה הא לפי סברתו מוצאי שבת והתחלתו שוים הם אלא ודאי כך הי' שמקודם לכן פעם אחת שמע מהם עצמם שאמרו כן בט"ב שחל להיות בא' בשבת שמתחיל מבע"י ואח"כ מאחר שהם אמרו בעצמם אז ודאי אמרו מחוייב להתחיל מבע"י דהי' לפי האמת דסבירא להו דאין זה נחשב למעונה מאחר שהכל כל היום ממילא מחוייב להתחיל מבע"י מאחר שלמחר ת"ב ואין לדייק כן מדר"י דס"ל חייב מכח הסברא שכתבתי עתה דאם הי' מחוייב להמתין עד הלילה זה אינו דבשלמא התם גם ר' יוסי הי' יודע שזה הוא מעונה אלא שס"ל דלא אכפת לן בהאמת דס"ל הוא רשות אבל במ"ש שאינו מעונה בודאי מה שאמרו חכמי' מתחיל מבע"י פירושו שמחויב להתחיל ור"י מדמה ע"ש למ"ש א"כ ש"מ דס"ל בע"ש דמחויב להשלים זהו דעת תוספות שנ"ז ודעת הספר הוא כך דכשאמרו רבנן מקודם לר"י ט"ב שחל להיות בא' בשבת מתחיל מבע"י בודאי דעתם הי' דמחויב להתחיל אך ר"י דהשוה מ"ש והכנסת שבת הבין דרצו לומר רשות ותוספות שנ"ז סברי דאין סברא לומר דלא הלא הי' מבין דברי ר"י חכמים ובזה קמפלגי תו' שנ"ז והספר ודו"ק:

סליק בכל מערבין:

פרק מי שהוציאוהו

כתב רבינו מאיר כו' כל זה הוא באסר"י בריש פרק זה: עמוד ב' אף אם הוליכן כו" דבשביל ישראל כו' ר"ל שהעכו"ם הביאן על השוק בשבילו או בשביל אחר ולא בשביל ישראל זה ומן השוק הוא מוליך לביתו ובשבילו כך מוכח ממה שאמר בסמוך מטעם שהיה יכול לאוכלן פה ואלו מחוץ לתחום לא הי' מותר לילך שם אלא ודאי כדפרישית שרק מן השוק לביתו הי' בשבילו ולא יותר: וכן הורה רבינו יודא מפרי"ש כו' הא דלא מתיר ר"י לבשלן גם בביתו של ישראל מטעם שהי' יכול לילך שם לשוק ולאכלן שם במקומו שהובאו לשם לכל מי שיקנה אותם שהוא מקו' התירה כמו המים שהובאו שהם מותרים לישראל מטעם זה מ"מ כיון דמים עצמן הביאו דרך רה"ר פליג ריב"א אר"ת ואר' אליהו ואוסר אותם לשתות אעפ"י שיכול לילך ה"נ יש להחמיר גבי אילים כיון שהובאו גם הם דרך רה"ר בשביל ישראל משא"כ בעודם בשוק שעדיין אינם הובא בשביל ישראל עיין לעיל בפ' כ"כ דף קע"ה ע"ג: והא אמר ר' הונא לעיל כו' ודוחק לומר דפליגי תוספות: מיהו כ"ל דאפשר דאפטרופא כו' ר"ל אע"פי שהקטן בעצמו יכול לגבות את העירוב וא"כ ה"א דאפטרופא שלו לא יכול לקנות בעדו אפ"ה נראה דיכול כו': דומיא דישן שסובר ר' יוחנן בן נורי דקנה שביתה אע"ג דלא אמר מידי: עמוד ג' רשב"ם פי' שמרבעים כו' לפרשב"ם אם הולך כנגד מזרח אין נותנים לו כ"א רביע של ד' אמות דהוא רביע של עולם אבל אם הולך כנגד אחד מהזויות כגון מערבית דרומית מערבית צפונית וכן כלם שם נותנים לו אלכסון לפרש"י בכל ענין וק"ל:

סליק מי שהוציאוהו

כיצד מעברין: מדפליג רבא בין האילן העומד בעיבורו של עיר פרש"י כל בית שישנו בתוך ע' אמה ושירים לעיר קרי עיבורה של עיר בפ' כיצד מעברין: מתלקטין יו"ד מתוך ה' פי' הבא ללקוט כא' הוא מגביה והולך ואינו מוציא י' טפחים גובה אלא בהילוך ה' אמות בשיפועו אז יש בזקיפה י' טפחים גובה אבל קודם שהלך ה' אמות בשיפועו אין מוצא י' טפחים גובה ממילא הוא משופע מאוד וכמעט שהולך בשוה עליו ולכך צריך למודדם מדידה יפה כאלו היה קרקע שוה ומישור: לליסנא קמא דרבא ש"ס דף כ"ח ע"ב: והיכא דמתלקטי' מתוך ד' ואז אין ההר משופע כ"כ אלא הוא זקוף לכך אין צריך למדדו יפה שאז יהיה לו טורח אלא מבליעו ר"ל אם היא רחבים מלמעלה חמשים אמה באורך החבל שמודדין בו אף על פי שבמדרונם הילוך יותר מאלף אמה אין אומרים תעלה מדת מדרונו למדת התחום שלא יעמוד זה על שפתו מכאן וזה על שפתו מכאן ויבליע מדרונם בחבל א' וכשאין יכול להבליע ר"ל כשרחבים מלמעלה יותר מנ' אמות אז מקדר פי' נוקב ר"ל רואין כאלו היה נוקבין אותו והיינו מודדין דרך הנקב שהיה ממועט מדת מדרונו כן עושין עתה ממעטין מדת מדרונו ומפרש בש"ס שמודדין אותו בחבל של ד' אמות והתחתון מניח את החבל כנגד לבו והעליון כנגד רגליו ונתמעט מדרונו של כל ד' אמות חצי קומת האדם: והא מיקרי ליהא תמיסתיה ר"ל אע"פי שאין יכול לעשות

כל

ג' לא אמרינן לבוד אבל הטור סי' ש"ג פירוש שלא כדברי הר"מ שכתב הניח ב' קורות זו בלד זו ואין נוגעות זו בזו
ואין שום אחת מהן יכולה לקבל חצי הלבנה אם הם קרובות זו לזו שבין שתיהן יכולות לקבל חצי לבנה שהוא טפח
ומחצה א"צ לעשות אחרת כו' הרי הטור פי' שמ"ש אם מקבלות אריח שר"ל באויר שבין שניהם : היינו טעמא משום
היכר וכשהקורות הקצרים הם מרוחקים מהדדי אינו היכר : סליק : פרק עושין פסים ופרק בכל מערבין

עמוד ג' ורחבה שריא אפילו בת י' כורין פי' אליבא דד"ה ז"ל האשר"י מדאמרי ליה
חכמים לר' יהודה אי אתה מודה בדיר וסהר ומוקצה שאפי' בת י' כורין מותר משמע דליכא מאן
דפליג ומוקצה היינו רחבה א"כ רחבה עדיף מקרפף הלכך אין ללמוד רחבה וחצר מקרפף שורעים יבטלו דירתם
ואח"כ כתב דמשמע ג"כ דרחבה אינה עדיפא מקרפף ע"ש והניח ג"כ בצ"ע : ורגילות הוא לעשות פתח ר"ל פתח
הבית ומש"ה הוי מוקף לדירה ודוק : מותר לטלטל ממנו לבית ר"ל אם הבית והקרפיף הם של איש א' : אבל אם הוא
יכול לנתקו ביד מותר לכ"ע אפילו לר' אליעזר אבל לת"ק מותר אפילו ע"י סכין כדמשמע בסמוך : וא"כ תיבה
כו' אסור לשבור אותה בשבת עיין לעיל בפ' הבונה דף קע"ד ע"ג דשם כתב הספר בשם ר"א ממיץ דאם נאבד
המפתח של תיבה דיכול לשבור אותה לכתחילה בשבת וע"ש מ"ש : עמוד ד' ופירוש טעמא דכדי שיעשו בדי
שלא יהנה ממלאכת י"ט ולכך מותר לערב בכדי שיעשו דמ"מ לא יהנה ממלאכת י"ט אי יו' ראשון קודם השני חול
ואי השני קודם יום ראשון חול כמו דאמרינן בביצה שנולד בזה דמותר בזה : דע"כ לא מפליג כו' אלא משום קנס
ר"ל דר"י אינו פליג אר"מ אלא במה שמתיר לאכול בו ביום והוא סובר דאסור לאכול בשבת אלא בלילה כדאי' פ'
מרובה והרי"ף הביא פ' כירה דף קי"ג ע"ב ע"ש אבל בלילה מתיר גם ר' יהודה אפילו בלא המתנת בכדי שיעש וא"כ
ש"מ דאין הטעם משום שלא יהנה ממלאכת שבת אמנם רש"י ז"ל סובר דר' יהודה אינו מתיר בלילה אלא בהמתנת
בכדי שיעשה ועיין בר"ן דף קי"ד ע"ב ושם תמצא ולפ"ז נצרך לומר דמ"ש ר"י דלא פליג עלי' משום הנאות שבת הוא
מופת ממה שאמרי' התם כי קדוש הוא לכם מה קודש הוא אסור באכילה אף מעשה שב' אסור באכילה יכול אפי' בשוגג
ת"ל מחלליה' מות יומת במזיד אמרתי לך ולא בשוגג ומסתמא לא פליג ר"י אר"ש זה אלא טעמו הוא משום
קנס : א"כ יאמר לעכו"ם ביום הראשון לך והביא ביום שני ר"ל שיאמר לעכו"ם שילך ויבא ביום הראשון
כדי שיהיו לו לאכול ביום השני וק"ל : דאיירי שהמצודות היו פרושות מעי"ט ור"ל ונילד מאליו וכן
בביצה הוא דבר הבא מאליו ולא הביאום שום נכרי דניגזור בי' שמא יאמר לו לך והבא : דליכא למיחוש כו' כיון
שהעכו"ם הביא' בשבילו ר"ל בשביל עצמו : מיהו מספקא לי' לר"י לפי סברתו כו' ר"ל דלפרש"י אין צריך להמתין
אלא שיעור הליכה לבד דהא פירש הוא הטעם משום שלא יהנה ממלאכה הנעשית בשבת והבא' מחוץ לתחום
אינה מלאכה אלא איסורא דרבנן כ"כ התו' : דף רכו ע"א אירע בימי רשב"ם שאירע חופה בי' טבת מצאתי בספר
קיצור מרדכי די"ג ע"ד שכתב בעל הגה"ה אחד וז"ל אע"פ שכ"כ בספרי' חופה שאירע בי' בטבת נראה שהוא טעות
דהיאך יכול לעשות שמחת נישואין ביום צום והאידנא רצו ונהגו וקבלו עליהם ד' צומות וזעקתם וכבר הדין
פשוט ודוקא אירוסין בלא סעודה הוא דשרי בכל הד' צומות אבל נישואין אף בלא סעודה אסור כמ"ש הטור
סי' תקנ"א ואני אומר דלא טעו' הוא דכן נמצא גם בתו' ולא קשה מידי דאף האידנא דרצו לא קבלו עליהם שיהא
נוהג בהם כל החומרות אלא קבלו עליהם לענין להתענות לבד : ולכך הג' צומות מותרין בתשמיש המטה ורחיצה
וסיכה ונעילת הסנדל ועיין לקמן בר"ן סוף פ"ק דר"ה ד' ש"י ע"ב מ"ש בשם הרמב"ם ז"ל : כדי שלא יכנס לשב' כשהו'
מעונה יש לתמוה קצת איך התפלל עננו דאין סברא לומ' דבשביל זה הי' מבטל תפלת עננו שתיקנו חז"ל לאומרו
ביום התענית וגם א"ל דטעים ופלט דא"כ מאי אהני לי' והלא הי מעונה כמקודם או מאי רבותא כן דאמר דעש'
כן בתענית שחל להיות מע"ש והלא בכל תענית דעלמא שרי למעבד הכי וא"ל דלא בא להשמיעינו אלא שבע"ש
מוכרחין לטעום כדי שלא יכנס כו' אפ"ה לא יתורץ מנלן דר"י לא הי' טועם משום שלא יכנס שמא גם בכל התעני
שהתענה עשה כן מאחר שהוא היתר גמור ואפשר לומר דהתפלל מקודם מנחה וא"כ טעם בין מנחה למערי'
אעפ"י שהי' עוד היום גדול : כלומר יכול הוא להשלים מצאתי כתב בספר חכמת שלמה סוף פרק זה שכתב
בשם תוספות שאנץ וז"ל ומורי א"ל בשם הר"ר ידידי' דאפילו ר' יוסי לא פליג אלא דיכול להשלים מיהו גם רב
יוסי מודה אם אינו רוצה להשלים הרשות בידו ור' יהודה אמר אסור להשלים ואין נ"ל מדקאמר ר"י אי אתה מוד"

לי'

פליג עליה רב לכך פסקינן הלכתא כרבא ודו"ק זה נ"ל אמנם מצאתי בשם מהר"ם איסרלן ז"ל ותניא התם כותי' דאביי ואין מכאן ראי' כו' ר"ל דה"א מדתניא התם כותי' גבי לידה א"כ מה דפסקינן התם הלכתא כותי' ביע"ל קג"ם ודאי לאו היינו לידה דלא צריך לפסוק כותי' משום דבלאו הכי ידעינן דהלכתא כותי' מדתני' כותי' התם לכן אמר אין מכאן ראי' כו' עד דהא רב הונא כו' ר"ל התם נמי גבי לאי איתא לי' לר"ה כותי' והוא בתרא א"כ ניחא נמי דלא צריך לפסוק כותי' וא"כ מה תהא לענ"ד של יע"ל ובודאי נ"ל שהלמד היא א' משני אלו ע"כ: מבוי עקום פי' כמין ד' שהמבוי הולך בעקמימות ומפולש מעבר לעבר ופירש"י דס"ל לרב דצריך לעשות נ"ה בעקמימותו ולאי מכאן ולאי מכאן או נ"ה מכאן ול"פ מכאן ולאי בעקמימותו כזה: דאפילו יש בעקמימותו יותר מי' ר"ל ואנן תנן הרחב מעשר אמות ימעט: שמפולש בראשו קצה לד ימין של ד' מקום העקמומית הוא נקרא ראש ואמר כאלו היה מפולש במקום העקמומית ובס"א שמפולש ביושר והוא כן באשר"י: וי"ל בנכנסי כותלי מבוי לחצר כזה:

ואע"ג דהיום נפרצ' לחצר ובה"ג אשר"י כתב דמיירי בנפרצה מב' עי' א"כ נפרצה בשבת ולא אמרינן הואיל והותרה הותרה אלא דוקא בכותל שבין ב' חצירות דחד תשמישא הוי אבל מבוי וחצר לא: כגון שהכותל שקוע מלפניו כזה: ואודו הפנימי ר"ל רחבו של לזי מה מלדו שהוא לצד פנים לצד המבוי אותו הרוחב מונח נגד עובי הכותל והשער בולט לחוץ: דבוק בעובי הכותל של מבוי כזה: פי' מצד מצידו של קנה כזה: כדאמר ר' חסדא נ"ה כו' כ"ל, כפי פירש רי"ף ודו"ק: פתחי שמאי עיין פ"ק דעירובין דף י"א ושם פירש"י פתחו שמאי פתחי שוממין: שדילג מילת' דר"ל ר"ל שאמר צריכא היכר ציר: ודחק עצמו ר"ל מהר"ם דוחק עצמו כדי לקיים דברי הרי"ף לפרש הסוגיא ועיין באשר"י ובש"ג באורך דף קנ"א ע"א: ואמר צריכא הכיר ציר פלוגתא רבוותא היא דגם הרמ"בם השמיט זה וממילא סבירא להו דאינה צריכא הכיר ציר ושאר פוסקים ס"ל צריך הכיר ציר: מדמייתי ראי' מכיפה ר"ל בכיפה נמי לא נגע העליון על הלדדין משום דצריך להיות רחוב ד' ופחות מכאן לא הוי פתח וכשהוא רוחב ד' בגובה עשרה הוי פתח וחייב במזוזה ואפילו שלמעלה מעשרה הוא צר ולא היה רוחב עשרה מ"מ כשר א"כ הוי כאלו העליון לא נגע בתחתון משום שהוא צר ודו"ק: בש"ס דף י"א ע"ב וא"ל דשאני גם בכיפה אם הוא גבוה י' ברוחב ד' אין חייב במזוזה אלא כשהעגול הציר שהוא למעלה אינו גובה ג' ע"כ ז"א דא"כ קשה למה פליגי בית ברגלי' ג' וגבוהי' ואינו רחוב ד' ובחוקק י' להשלים כו' כדמוקי התם פלוגתייהו לפלוג בגבוה עשרה ברחוב ד' רק שהעיגול הוא גדול ור"מ סובר חוקקים להשלים ואז הוא כאלו התקרה הי' נוגע במחילות ורבנן סברי לא אמרינן חוקקים להשלים ואז יהי' שפיר פלוגתייהו דומיא דהודאה שהיא בגובה י' ברחב ד' רק שאין העיגול גבוה אלא ש"מ דאף אם הוא למעלה מג' הכל מודים דא"צ ליגע ודו"ק: עמוד ב' ומבוי שאין רחוב ד' טפחי' כו' ומחלון שע"ג כו' ולשפוך מים בתוכו אפרש לקמן בפ' כ"מ וקשה מ"ש מחלון לתוכו ולמה יהא הילוק ביניהם ועוד קשה הלא אינו מפרש לקמן הספר כו' ונראה שצ"ל מפרש לקמן כו' והטעם דמחלון מותר היינו אף אם יצאו מתוך למבוי לא יצאו מכחו אבל כשנשפך בתוכה יצאו מכחו לר"ה וק"ל: אלמא דין חצר יש לו והחצר מותר כשעושה פס משהו מכאן ופס משהו מכאן כדאי' בש"ס דף י"ב ע"א ע"ש: יש מדקדקין אצל החומה בעובי האצבע כתב בעל תרומות הדשן סי' ע"ד הא דכתיב מהר"ם דבעינן כעובי אצבע מוכח דלא קאי אלא אמבוי שתקנוהו רק בלחי דהתם בעי שיעור לעובי הלחי משום דהא תנן לחיים רוחבן ועוביין כל שהוא מפרש בש"ס כמה כ"ש תנירב חייא אפילו כחוט הסרבל הא פחות מחוט הסרבל לא מהני וכן משמע לשון מהר"ם דכתב דסיד מחוי בעובי אצבע חוק טפי מחוט הסרבל משמע דדוקא אענין לחי קאי ולא אצורת הפתח ואע"ג דבתחיל' התשובה הזכיר ג"כ נ"ה אפשר שהשואל ודאי שאל ותמה ג"כ על נ"ה אבל מהר"ם שהשיב מעובי האצבע לא קאי אלא אתורת לחי ותדע דלא קאי אלא אמבוי שהכשירו בלחי לו בקורה ולא אצורת הפתח דהא מסיים בה שבקורה ע"ג יש בה לקבל אריח וקורה ובנ"ה פסק המרדכי בהדיא דנ"ה שגי בקנה עליון בכל דהו שא ע"כ קאי אתורת לחי וקורה ולא אנ"ה ע"כ וע"ש באורך: דהא מסיק עליה בש"ס דף י"ד ע"א: ב' קורות המתאימות נראה לר"מ כו' ס"ל להר"ם הא דאמרינן בש"ס וכן ב' קורות המתאימות לא בזו לקבל אריח ולא בזו כדי לקבל אריח אם מקבלת אריח לרחבו טפח ומחצה א"צ להביא קורה אחרת דה"פ כמ"ש הרב המגיד פי"ז מהלכו' עירובין דאם יש בין שתיהן רוחב טפח ומחצה ר"ל ששניה' יחד הם רחבים טפח ומחצה אע"פ שאין בכל קורה לבדה כשיעור אפ"ה אין צריך להביא קורה אחרת ואמר מהר"ם דצריכין שיהיו נוגעות זו בזו אבל אם אינם נוגעות אע"פ שאין ביניהם

אולא הותר יפה הקשית על זו ממה שכתב אח"כ דאף ברה"ר הואיל ויכול להביאו ע"י מחילות בני אדם שרי אמיר' לעכ"וס כו' ואח"כ אף אם היה רה"ר גמור שרי מהאי טעמא דא"ל דטילטול מת לא נקרא מלוה דא"כ אפילו בכרמלי' נמי אסור כמו שכתב ראבי"ה דאף בדרבנן לא שרי רק דוקא לדבר מלוה זהו תורף שאילתך ויפה הקשית בזה אבל ע"פ האמת נראה דלא קשה כלל כי לדעתי המרדכי קיצר דברי ראבי' וראבי' האריך בתשובתו וכתב הרבה טעמי' בדרך מו"מ לדון בדברי ר' יואל ולכן בתחילה מצא לו סיוע מדברי רש"י גבי עור של רביס כו' ואח"כ העמיק בפילפולו לומר דאף אם היה ר"ה יש לצדד להתיר מטעם שכתב לבסוף רק שבתחיל' לא הוצרך לירד לחלוק הוא וכן דרך המשיבין לבאר כל חלקי הדין הנופלים בתשובה וזהו כ"ל ע"פ האמת אך באשר ידעתי כי תירוץ זה לא יכנוס לאזני מעלתך כי אני בזה כמרחיק עדיו לכן אומר דאף בדברי מרדכי לא קשה מידי חדא דגבי מת א"א לעשות ע"י ישראל אפילו ע"י מחילות בני אדם דהרי המת מוקצה מצד עצמו ואסור לטלטל כ"א ע"י ככר או תינוק מי יאמר לך דס"ל לראבי' דשרי בר"ה ע"י ככר או תינוק דלמא ס"ל כר"א שכתב הטור א"ח סי' שי"א בשמו דאסור וכ"כ הר"ן בפ' המצניע ואף אם נאמר דשרי ע"י ככר ותינוק מ"מ אפשר דזהו לא מקרי אפשר לעשות ע"י ישראל מאחר שצריך תיקון אחר מלבד מחילות ב"א וא"כ עיקור הקושי' ליתא ותו דאף אם נאמר דאפשר לעשותו ע"י ישראל מ"מ לא קשה מידי דבלאו קושייתך קשה מ"ק ראבי"ה בדבריו והיכא דאיכא למימר דאתי לאחלופי דר"ה אסור אמירה לעכ"וס אפילו באיסור דרבנן כו' הרי אמר תחילה דאף בר"ה עצמו שרי מאחר דיכול להביאו ע"י מחילה של בני אדם כו' ודע כי קושי' זו הקשה הרב הגדול המחבר ספר ב"י בא"ח סי' ש"ו והניח הדבר בצ"ע ול"נ דה"פ והיכא דא"ל דאתי לחלופי בר"ה כו' ר"ל דאתי לאחלופי שאר איסורים באיסור רה"ר והיינו דאיכא התם רואים הרבה ואיכא אוושא דמלתא ואתי למימר דכמו דשרי אמירה בר"הר ה"ה דשרי בשאר איסורי' ואתי להתיר אמירה גם בשאר איסורים לכך אסור דבכה"ג אפילו אמירה בדרבנן ואפילו במקום מלוה בדאיכא למיחש דלמא אתי לחלופי בשאר אמירות חיישינן ואסור כנ"ל פי' דברי ראבי"ה וכן קבעתי בחידושי א"ח שלי הנקראי' דרכי משה הידועים למעלתך ומעתה גם שאלתך מיושבת דבמעשה דר' יואל הי' למיחוש משום דאתי לאחלופי ולכן לא הוי שרי כלל אי הוי ר"ה ולכן הוצרך לטעמא דהוי כרמלית דאז ליכא למיחש לאחלופי דוודאי הכל יודעים דבכרמלי' דרבנן ע"כ: כדאמ' גבי ינוקא כו' דשם מוכח דבקצת יש להקל ובקצת יש להחמיר מצאתי: גבי ינוקא ר"ל כמו בר"ל שם אביי דיהא אסור אמירה לעכ"וס אף בטלטול בעלמא אף שהי' לדבר מלוה ונשאר גם זה הדין גם לפי האמ' במקום דאיכא למיחוש דילמא אתי לאחלופי: בס"א מ"כ כדאמרינן גבי ינוקא דאישתפיך חמימי ועיין בתשו' הר"א מלונדריש בדף קפ"ב ע"ב שהביא ודקדוק הר"מ הנ"ל דהחמין ששבתו בתוך הבית שאסור להוציאן אפי' לחצר והתי' ר"ב לומר לעכ"וס להביאן מתוך הבית דוקא דרך גא"ק אבל לא דרך כרמלית וכ"ש דרך ר"ה וראבי"ה ס"ל ג"כ כוותיה אבל לא מטעמיה דר"א מלונדריש אסור משום דהוי תרי אסורי כדלעיל אבל ראבי' אסר להוציאו דרך כרמלית גזירה שמא יוצא מתוך הבית ששבת שם דרך ר"ה דאז ל"ל דשרי משום דאפשר לישרא' להביאן ע"י מחילת בני אדם שהרי אין מחילת ב"א מועלת לטלטל מבית חבירו לביתו בלי עירוב כדאיתא בב"י משום ס' התרומה בא"ח סי' שס"ב וזהו מה שנקט ראבי' בסמוך והיכא דא"ל דאתי לחלופי בר"ה ר"ל בענין זה להוציאו מבית ששבת דרך כרמלית דדוקא דרך גגות שרי כנ"ל אבל מהר"ס איסרלן פי' כו' סליק מסכת שבת:

מסכת עירובין

מבוי דף רכ"ה ע"א: או פסקי דארזי ע"ל דף קנ"א ריש ע"ב פירושו כר' יוחנן: אוקי ר"ל רב הונא אוקי דברי רב אמי ורב אסי בהכי בש"ס דף ו' ע"א: דהוא תלמיד לגבי' דרב דבספר ראבי"ה היה חסר במילפיה דרב הונא אמר רב אלא שהיה כתב אמר רב הונא לחוד אס"רי: ואין מכאן ראי' כתבו תו' דף ה' ע"ב וז"ל פחות מד"א נידון משום לחי וסמכינן עלי' ואע"ג דלאו לשם לחי הוקבע משום דק"ל כאביי בלחי העומד מאליו ואפילו לר"ת דפסיק כרבא מ"מ הכא איירי אליבי' דרב הונא ואביי מרב הונא דייק לה לקמן בפרקין עכ"ל ר"ל נכנס לומר מאחר דאביי דייק כן מדברי רב הונא ורבא פליג עלי' הלכתא כרבא דהוא בתראה אבל אם לא היה רבא פליג על ר' הונא היינו פוסקין הלכתא כר"ה והיינו אומרים אלו היה יודע רבא שום דבר מרב הונא לא הוי פליג עליה ועז"א ואין מכאן ראיה ר"ל אין להביא ראי' דהלכתא בלחי העומד מאליו דהוי לחי מאחר דס"ל לרב הונא כן דז"א דהא ר"ה ודאי כאביי ס"ל ר"ל שזה ודאי דרב הונא כאביי ס"ל כמ"ש התו' דלקמן דייק לה אביי מר"ה ואפ"ה

פליג

דאישתפיך תמיהי ר"ל מההוא מעשה של ינוקי דאישתפיך תמיהי כו' נשמע דשרי לומר לעכו"ם ומ"ש אבל הסמ"ג בעצמו אוסר לעשות כן וזה"ש אמנם כו' ועיין באלפס דף קכ"ז כי שם ביאר דעת בה"גמ : כתב ראבי' אם הי חולה כו' נ"ל דראבי' פליג אלמעלה וס"ל דאסור לשחוט לחולה בשבת אלא נותנים לו נבילה וכ"כ הרא"ש בפ' יום הכיפורים בשם הרא"בד ע"ש ואפשר לומר דלא פליג אלא ס"ל דטעם שאין לו נבילה הוא משום דשמא החולה ירחה שהוא דבר איסור ויהיה קץ בעיניו ויפרוש ממנו כמ"ש הרא"ש שם וזה הטעם לא שייך בנסך כי אין יוכל להתבונן בין אם הוא נתנסך או לא דשמא לא היתה כוונת העכ"וס להתנסך כשנגעו : אדמיקר לי' בלע ר"ל כיון שאינו בולע אלא מכח דמקודש דמקרר תחתון לעליון בלע אינו אוסר אלא כדי קליפה : עמוד ב' אמרינן בהקומץ רבה דחלים לי' ר"ל שם דף כ"א משמע דמותר לי' לחלוט שלא יצא הדם מדאמר דם שבישל כו' : ומותר לכל הפחות בעוף לאפוקי גבי בהמה פלוגתא במנחות דף כ"א אם הדם מותר כשהוא מבושל וגבי עוף הכל מודים : וה"ה דאסור לומר לחבירו עכ"וס כו' לפום רהיטא נ"ל דמעיקרא הוכיח דשבות שאומר לעכ"וס לשכור פועלים חמור כשבות שאומר לעכ"וס לכבות הדליקה וכמו שאסור התם לומר לעכו"ם כן בשכירות פועלים אסור לומר לעכ"וס שישכור אותם ונשמע דבנדון דידן אסור אפילו לא הביאו העכ"וס הוילון דרך רה"ר ועתה רוצה להוכיח דמכח הליכות רשות להוד ג"כ הי' אסור ודו"ק : ובס"א מצאתי כתוב בלשון הזה וה"ה דאסור לומר לחבירו כו' דאע"ג שהסבאו דרך ר"ה הוא ג"כ איסור דאוריי' ס"ד זה הבאה אינה חשובה מלאכה כ"כ והלכך שרי לומר לעכ"וס להביאו לכן הוצרך לדייק דל"ש ואסור : ה"ג נימא אם יש מחיצות מביא לפיכך כיון שאפילו מביא א"כ מותר לומר וכיון שמותר לומר מותר להחשיך ומדפריך שיהא מותר משום מיגו דאלו הי' מחיצות אלמא ס"ל דהיכא דליכא מיגו לא שרי להחשיך או לא לומר לעכ"וס להביא דאע"ג דהבאה לא חשיבה מלאכה כ"כ והלכך בפירות תלושין להביאם דרך ר"ה ג"כ ליכא מגו דס"ל לבעל תשובה זו דלא אמרינן האי מיגו אלא באיסור דרבנן כגון פירות תלושין להביאן דרך כרמלית דהא שרי מטעם האי מיגו כדקאמר המקשה אבל פירות תלושין להביאם דרך רה"ר דאיכא איסור דאורייתא לא שרינן מטעם האי מיגו והלכך אסור ואין להקשות אמאי לא משני הש"ס דמיירי להביאן דרך רה"ר דאז ליכא מיגו ואסור ואמאי הוצרך לאוקמי בפירות מחוברין די"ל דמשמע לי' לש"ס דמיירי אף דרך כרמלית : וקשי' לן אדפריך לי' כו' בקושי' זו רוצה להוכיח דדוקא דרך גגות וחצירות וקרפיפות שרי אבל דרך כרמלית אסור דאי הוי שרי אפילו דרך כרמלית א"כ לא היתה מתורצת קושי' זו לפריך ותיזול דהא השתא ליכא לשנויי דלמא כר' מאיר אתי דאסור דרך גח"ק דמ"מ מ"ש דשרי הכא דרך כרמלית אלא לא שרי הכי אלא דרך גח"ק וכר"ש אבל דרך כרמלית לא שרי ומיהו ק"ל דלמא לעול' מותר לומר לעכ"וס להביא דרך כרמלית והא דדייק דאסור היינו היכא דשבת בבית דאסור משום דהוי ב' איסורים כדמסיק בסמוך דמה"ט לר' מאיר אסור אבל היכא שלא שבת בבית לעולם אימא לך דדרך כרמלית מותר לומר לעכ"וס ושמא בעל התשובה לא אסור ג"כ אלא כדרך זה ששבת בבית ומביאו דרך כרמלית דאסור מלאתי : עמוד ג' והעמידו דבריהם ובטלו מילה עד למחר ואף אם טרחו כו' כל הפילפול שפילפול על שיטת הדר הי' בשביל שרצה להוכיח דאין מתירין אפי' בשביל טרחא ה"ה כאן במעשה הזה שאין מתירין אפילו שהי' בשביל אורחים כנ"ל לפום רהיטא ודו"ק : ואם תקע בחוזקה כמו המעשה הזה שכת' לעיל שתקע' העכ"וס במסמרים כמשפט הראשון : עמוד ד' ואין לעושה דבר כו' ר"ל מי שעושה דבר שהוא מותר מכל הדין אלא שאין ראוי להקל לעמי הארץ והנה כשעושה הדבר וראו עמי הארץ שעשה אסור להחזיק שהוא מותר אע"פי שילעיגו עליו וק"ל : דף קפג ע"א ונראה דה"ה לצורך ברכת המוציא ר"ל שאין לו פת שלם : ועוד מביא ראי' מפרק הדר מההוא ינוקא כו' ס"ל לר' אליעזר כה"ג שהביאו הספר בעמוד שלפני זה שפי' דאמירה לעכ"וס נקרא שבות דלית בי' מעשה אף באיסור דאורייתא כשהוא במקום מצוה : וכלל זה אומר ראב"יה ס"ל לראבי' כהר"יף שפי' בההוא מעשה של ינוקא ס"פ ר"א דמילה דאין מותר שבות במקום מצוה אלא באיסור דרבנן אך בזה מוסיף ראבי' אהר"יף שסובר דבמקום שיש למצוה תקנה ע"י ישראל מותר ודייק לי' כן מדקאמר בההוא מעשה דהא מר לא אמר לי' זיל אתיה שהוא איסור דאורייתא למה לא מחלק בדידיה וכך הל"ל דהא מר לא א"ל זיל אייתא דרך רה"ר אלא א"ל זיל אייתי דרך חצר אלא ש"מ דאמירה לעכ"וס בר"הר מותר ואינו אסור לומר לו אלא כגון להחום חמין כמ"ש שם דהא מר כו' : מצאתי תשובה א' וז"ל דקדקת משום דמשמע אבל אי לא הוי דין כרמלית לר"ה שלנו

מפריך כמו דהבא פריכא דאוזן נשך כן פי׳ מ׳ איזק שטיין בביאוריו על הסמ״ג : כל מבחר בקליפות כן הוא בסמ״ג ר״ל לאחר שהפריך אותו לקליפות קטנות בוחר השום מהקליפות ולכך חייב משום בורר : והשתא אי שומים וחרדל שוים דלא כהני עיין בש״ס דף ק״ס ע״א דהרבה אמוראי פליגי בדין זה ועז״א דאם שומים וחרדל דין א׳ להם או לא יהי׳ הירושלמי כא׳ מהאמוראים דאם אין שום וחרדל שווין בדינים או היינו אומרי׳ דודאי הירושלמי פליג אמר זוטרא דס״ל אף בשום מותר וס״ל כשאר אמוראי דלא איירי משום אלא מחרדל אבל כששום וחרדל דינים שוה או בע״כ פליג על כולם ולייטב אר״י כו׳ ר״ל לייטב דלא פליג הירושלמי אש״ס דידן אר״י כו׳ כמ״ש בפנו׳ סי׳ תל״ג וא״ר״י דש״ס דידן כו׳ ודו״ק : ועל כן מסלק את הטבלא ומנערה קאי אמאי דאמרינן ס״פ נוטל נוטל את הטבלא כולה ומנערה ועז״א וע״כ כו׳ : הכא אע״פ שמתכוין להניחם בשעה שאוכל מניח בכוונה על השלחן העצמות והקליפין : עמוד ב׳ ולא יש בספרים ר״ת ול״א יש בספרים כשמואל דאמר ספק מוכן דכמו שהכא אמרינן לקולא כן הדין בספק מוכן : ויכול להיות בטבח אומן שאסור לשקול מאחר שבקי בזה אבל אדם אחר מותר שאין משקלו משקל וגם יש לפרש דאף אדם אחר אסור כמו האומן : וגם לומר לו מלא לי כלי זה ר״ל כלי שהוא בלי מדה לא יאמר לו אפילו בסתם ולא לי כלי זה : ועוד מפרש ר״ת דע שההגה״ה הכתובה מע״ל בעמוד ג׳ המתחלת ואע״ג דככרות נמי לא יליל יותר כו׳ שאין זה הג״ה אלא הי׳ חסר בגוף הס׳ בסי׳ תמ״ז במ״ש להקר שאינה מעורבת שייך זה ואע״ג דככרות נמי לא יליל כו׳ עד כל מה שרוצה יליל והסופרים טעו שראו זה שהי׳ כתוב בצד הספר וסברו שהוא הג״ה בפני עצמו וסדרו ההגהות בפני עצמו ולא שתו אל לבם כי זה אינו הגה״ה אלא הי׳ חסר מגוף הספר וכן טעו במ״ש ג״כ מעבר לדף ונראין הדברים כמו כן כו׳ תגר הבאים ליקח כו׳ שזה ג״כ הוא מגוף שחסר בו ג״כ בסי׳ תמ״ז בין מ״ש הכי מוכח שמעתי׳ לתיבת ליקח כו׳ והמשכיל יבין : דליכא למיחוש כ״כ ואיסור דאורייתא ר״ל כמו ובדליקה שיש לגזור אי שרית לי׳ אתי לכבויי : עמוד ג׳ ור״ת כתב כו׳ תוך העמוד סי׳ תמ״ד : מותר לומר לעכו״ם שייך לפנים סי׳ תמ״ח יותר מה שהעגל רוצה לינק פר׳ רוצה להניק וקל להבין וקאי אלמעלה וא״כ מתחיל מלתא באנפי נפשאי בתשובת הגאונים ושאלת כו׳ ר״ל אותה שאלה היא מתשובת הגאונים כן מלאתי בתשובת מהר״ס : וצריך עיון כו׳ ר״ל שע״כ התם אסרינן לחלוב הבשר מטעם עבודה ול״ע למה יהא נקרא עבודה והלא אמרינן הכא דאין זה נקרא עבודה : ומ״מ צריך לקנות ר״ל כשאומ׳ בשבת לעכו״ם חלוב הבהמה וטול החלב לעצמך אסור לישרא׳ להנות ממנה אם לא כשיקנה אותה מהעכו״ם:

הגהות אחרונות

עס״פ מטילין כו׳ שייך לסי׳ רמ״ג על מ״ש אפילו בב״ה ומשום השמעות קול : ר״א איעגר בשיד ר״ל משך ועיכב גירסה בשמעתתי׳ בע״ש ובא לביתיה ומלא שם שהי׳ ישנים ולא רצה להקיש על הפתח וישן על הקרקע והרי״ף הביא כל זה בסוף מסכת עירובין : ה״ג משמע דלאחר אסור ופירש לאדם שלא קיבל עליו השבת ומשמע כו׳ דקאמר היינו משום דאמרי׳ בשבת דף ל״ה ע״ב א״ר יוסי ב״ח שמעתי שאם בא להדליק אחר ו׳ תקיעות שמדליק שהרי נתנו חכמים שיעור לחזן הכנסת להוליך שופרו לביתו אמרו לו א״כ נתת דבריך לשיעורין פירוש דפעמים שיהי׳ ביתו קרוב ופעמים רחוק אלא מקום צנוע יש לו לחזן הכנסת במקום שתוקע שם שם מניח שופרו ודייק דאם איתא דיחיד שלא קיבל עליו השבת אינו נגרר אחר רבים שקבלו עליהם השבת מה דייק ר׳ יוסי ב״ח דמותר להדליק אחר ו׳ תקיעו׳ דלמא לעיל מיד שתוקע הו׳ תקיעו׳ הוי קבלות שבת לכל העולם מסתמא אע״פי שלא קבלו בפי׳ והלכך אסור אחר ו׳ תקיעת והא דקשרי לחזן להוליך שופרו לביתו היינו משו׳ דלדידיה לא הוי הו׳ תקיעו׳ קבלת שבת שהרי ע״כ יצטרך להוליכו אחר הו׳ תקיעו׳ מש״כ לכ״ע דאפשר להו להדליק ולעשות כל צרכן קודם התקיעות והלכך לגבייהו הוי קבלות שבת אלא ודאי הכי דייק ר׳ יוסי דאם איתא דלגבי כ״ע הוי התקיעות קבלות שבת נהי דלגבי החזן לא הוי קבלת שבת מ״מ ע״כ נגרר אחר רבים והיה ג״כ אסור אלא ודאי לא הוי קבלות שבת אפילו לכ״ע שנתנו חכמים שיעור לכ״ע כדי שיוליך החזן שופרו לביתו ובהאי סברא דהיחיד נגרר אחר הרבים ליכא מאן דפליג עליה דר׳ יוסי דע״כ ל״פ עליה אלא בהולכת השופר דאמרו לו דאסור להוליך השופר אבל בסברא זו ל״פ כנפי׳ מוה״רם איסרלז ז״ל מצאתי ועיין מ״ש לעיל בפנים : דף קפא ע״א ואין מדליקין הנרות משנה הוא בש״ס דף ל״ד וכתב הרש״י והר״ן דספיקא דאורייתא הוא מזו ואין צ״ל זו קתני ע״ש וע״ז א דגם הדלקות נרות הוא שבות כו׳ וק״ל : וידעת פי שלו׳ ש״ס דף ל״ד : ומהשוא ינוקי

דאישתפיך

בפנים סי' תיז : דשייך התם איסור דאורייתא ר"ל אם הי' מחתה מ"מ צריך ליזהר ולהחמיר וכו' כמו שהוא בפנים ס"י ת"ט שצריך ליזהר ולהחמיר אפילו בבאו מחוץ לתחום לאסור בכדי שיעשו אעפ"י שלא יכול להיות שם שיבא הישראל לידי איסור דאורייתא : עמוד ד' והא דאמר כו' בפנים והא דאמר בפ' מי שהחשיך כו' ורמב"ם אוסר פי' אפילו מה שהתיר ר"י דהיינו קיטולת דבשדה ולא שרי אלא אריסות דשדה : ולע"ד נראה שר"ל שר"מ אוסר אפילו לשתת אבנים שהם לצורך מחובר וכ"פ בשמו בטור בסי' רמ"ד ע"ש בב"י ות"ש שם ע"כ מצאתי :

פרק יט על היולדת כו' בש"ס דף קכ"ח ע"ב ומחללין עלי' השבת : אלא בגדולי ישראל פי' ב"י בסי' שכ"ז דר"ל גדולים היפך קטנים וישראל לאפוקי עכו"ם ע"ש : וי"מ דתקלה דאכילת איסור כו' לשון תוספ' פ"ק דשבת דף י"ב ר' נתן אמר קרא והטה הכא ובמכות גבי יהודא בן טבאי שהרג עד זומם ובהאשה רבה גבי הא שנקרע ס"ת בחמתן לא פריך ומה בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה כו' אר"ת דלא פריך בשום מקום אלא גבי אכילת איסור שגנאי הוא לצדיק' ביותר כו' : כלה אלמנה כו' שייך לפני' סי' ת"ך: וכאביי עבדינן כו' אלפסי קנ"ב ע"ב בין שאמרה צריכ' אני כו' ולאפוקי מגירסת האשרי והר"ן שגורסין בין שאמרה צריכה אני בין שלא אמרה צריכה אני מחללין דמשמע הא אמרה בפירוש דאינה צריכה אין מחללין ותימא הלא הרא"ש והר"ן לא כתבו בו שום נוסחא בין שלא שאמרה צריכה כו' אלא לפי מאי דמתני אביי לחומרא וכן ע"כ צ"א לגרוס ג"כ כדברי הרי"ף דאל"כ לא יהא חילק בין לישנא דאביי ללישנא דמר זוטרא דז"ל הרי"ף א"ר יהודא אמר שמואל חיה כל זמן שהקבר פתוח בין אמרה צריכה אני ובין אמרה איני צריכה מחללין עלי' את השבת נסתם הקבר אמרה אני צריכה אין מחללין לא אמרה איני צריכה מחללין עלי' מר זוטרא מתני הכא ורב אשי מתני אר"י א"ש היה כל זמן שהקבר פתוח בין שאמרה צריכה אני ובין שאמרה איני צריכה מחללין עלי' נסתם קבר אמרה צריכה אני מחללין עלי' אמרה איני צריכה אין מחללין עלי' ומסיק דהלכתא כמר זוטרא לקולא והשתא לפי גרסא זו הא אין חילק בין לישנא דאביי ללישנא דמר זוטרא דכל זמן שהקבר פתוח שניהם שוין דאפילו אמרה א"צ מחללין ובזמן שנסתם הקבר אמרה איני צריכה אין מחללין ובסתם מחללין · דדוחק לומר דדייק מאביי מדנקט אמרה צריכה איני מחללין דמשמע הא סתמא אין מחללין : אדרבה מסוף דבריו יש דקדק איפכא אמרה איני צריכה אין מחללין הא סתמא מחללין דלעולם דוקיא דסיפא עיקור ובפרט מנא להגמרא דפליגי לישנ' הדדי עד שאמר אביי מתני' לחומרא ומר זוטרא לקולא אלא ע"כ צ"ל שגי' הר"ן והרא"ש היא אמיתית וכן צ"א לגרום בהרי"ף וכן מצאתי מוגה בספר של מהר"י בצלאל ז"ל והא דכתב במרדכי הגי' בין שאמרה אינה צריכה זהו כלישנא דמר זוטרא דמתני לקולא וכן היא כמי גירסת הרא"ש והר"ן ולא בא אלא לאפוקי מגירסת ספרי' קדמוני' שהי' הגירסא בע"א ודוק : ותדע שהמרדכי שכתב גירסא זו לא קאי אלישנא דמר זוטרא שהרי הלכה כמותו ולמה לו למהדר ולפרש גירס' לפי לישנא דאביי דלא קיי"ל כוותיה ועוד שמסיק וכן כתב ר"י להלכה למעשה הלא לא קיי"ל כוותיה ודו"ק מצאתי : ובפרק בתרא דיומא א"ר ינאי כו' דף פ"ג ועיין שם באותו פרק באלפסי דף שכ"ד ע"ב ובאשר"י כי יש נוסחאות המתחלפות כמו שכתב הספר א"כ : וגם יש ספרים שכתבו כו' עד סבר אי לא אכל מייתא ר"ל א"כ ש"מ דצריך שיהא נראה לו שימות : נ"ל דהכי גרסינן שהיכן מצינו שכנ' לנשיכת כלב כו' ר"ל אין לך אד' שיאמר שיש סכנת מיתה בנשיכת כלב שוטה או במתאוה ואפ"ה אמרינן ביומא דף פ"ד בכלב שוטה דנכית ליה מיית וכן במתאוה אמר בפרק אעפ"י שיש בו סכנה שנראה בעיני בני אדם שאין בזה סכנה ה"ה בכל מילי כמי אף בשהחולה אומר שאינו מסוכן למות אפשר שהוא מסוכן ואינו מבין : ולישנא דמיית ר"ל שאמר שם סבר אי לא אכיל מיית אין לדייק מזה דצריך להיות דוקא מסוכן במיתה דע"כ לא דק בלישנא ולאו דוקא דאל"ה אלא ר"ל שבודאי ימות א"כ למה אמר שם דהוא ספק נפשות והלא הוא ודאי סכנת נפשות אלא ע"כ לאו דוקא הוא : ואם מיתה דוקא א"כ כל בני אדם בקיאים ר"ל א"כ למה אמר הלב יודע והלא כשהוא מסוכן כ"כ א"כ כל בני אדם רואין הסכנה: כההיא דרב אשי ומר זוטרא פ' אע"פי דף קס"ח: דף קפ"א ע"א: כגון שאין בה קסמים דקים שייך לפנים סי' תכ"ז את"ש נעירא נותן אדם מים ללולין כו' : סליק : פרק תולין ופ' נוטל ופ' הביות ·

פר"ח כו' בהלכה ר"ל באלפס הביא לפיר"ת כולו ע"ש דף קמ"ב ע"ב : דלמא אתי לשווי' גומות בש"ס פרק תולין דף קמ"ח : כד מפריך דרישא פי' שמפרים השומים בידו ומתחלקין לכמה ראשים קטנים ולשון

שלימה לכך א״צ לעשות דף אחד שהוא שלש וגבוה י׳ שא ברוב המקומות לא הי׳ נותנים העכו״ם רשות ליהודים לעשו׳ בית הכסא בתוך החפירה ר״ל אותה החפירה שמדבר ממנה מהר״ש היינו בחפירה שהוא סביב לעיר גלויה לכל כעין בקעה כמ״ש בפ׳ הזורק דחפירה מקפת את העיר ולכך לא היו העכו״ם נותנים רשות ולא היו הישראלי׳ רשאין לעשות כן בקנה קנה בפחות מג׳ אלא כך היו יכולין לעשות בדף א׳ שלש שזה לא הי׳ העכו״ם מוחים כי אז לא נראית הגוהא שהיא נופלת בצד הפנימי של דף ומבחוץ אין נראה כלל לכך אומר מהר״ש שיעשו דף א׳ שלש אבל לענין הדין דבר פשוט הוא דקנה קנה פחות מג׳ מחילה מעלייתא הוא: סליק: פרק הבונה פ״ג ופ״טז עייל שופתא כו׳ עיין לעיל סי׳ שע״ט המר כב מטה של גילא ר״ל המחבר מטה גללניתא שרגילים לפורקו:

עמוד ב׳ ומפסיק בזבחים אפילו בעור כו׳ הוצרך הספר לומר ומסיק משום דקשה לפי׳ רא״ש שפי׳ דהאי דנידה איירי בבגדי עור ואם לא שייך כיסכוס למה קאמר נידה מערמת וטובלת או הולך לקבל רבו שהם מצוה הא אפילו בלא מצוה נמי שרי ולכך מסיק בעור שיכשוך אין כיסכוס לא ולכך שרי דוקא במקום מצוה דלא גזרינן שכשוך אטו כיסכוס: שלשה מחיצות כו׳ ולא ר״ל אינו מפולש היינו שאינו מעורב כלומר לעולם תוקמא כרבנן דר״ה ודקשיא לך כל אוכלין ומשקין כמי לינ״ל היינו משום שאינו מעורב להכי אוכלין ומשקין אסור וקאמר דז״א דלישנא דאינו מפולש משמע שאינו מפולש בלי שום תיקון אבל גם אינו מתוקן בכל תיקוני והיינו שיש לו לחי א׳ והסר לחי א׳ לאפוקי לרבנן לא הי׳ חסר כלום כיון דאית לי׳ לחי א׳ ולא״ה ל׳ למיקרי מבוי שאינו מפולש רק מבוי שהוא בהכשרו: דהא ק״ל כרבנן דאמרי תיקון מבוי בלחי א׳ ואם איתא דהלכתא כרבנן דבן בתירה א״כ ה״ל לחי א׳ וניל״ל בי אפילו אוכלין ומשקין אלא ודאי הלכתא כבן בתירה דמני״ל ספר למבוי מפולש דהיינו שאין לו לחי כלל ז או שפיר אין מצילין אוכלין ומשקין כיון דאין לו לחי כלל ומהכא משמע דשפיר גרסינן לעיל בפנים דף ע״ה מסקינין דמצילין כתבי קודש מפני הדליקה אפילו למבוי המפולש: כגון שהחביות בכרמלית כו׳ וחיישינן שמא יעביר ד׳ אמות בר״ה תוספ׳: י״ל יאכל סוכגנין ואיסקריטין ר״ל דוגמת מצה עשירה שהוא דבר שחייב לברך עליו המוציא וברכת המזון ואינה נקראת מצה כדינה לצאת בה לילה ראשונה שהוא חייב לאכול מצה: מכאן ואילך רשות שאין צריך לאכול בסוכה וא״כ ע״כ אינו אוכל דבר שמברך עליו והיאך אמרת בפני׳ דבשבת וי״ט דלא סגי דלא אכיל דבר שמברך עליו והכא ליכא לשנויי שאוכל אסקריטין וסופגנין שהרי הם אין צריכן סוכה ומשני די״ל דיכול לאכול פחות מכביצה חוץ לסוכה כלע״ד דהכי פירושו ובזה יאכל כמה פעמים ביום עד שישבע ויהי׳ חייב לברך ברכת המזון אבל מ״מ מהסוכה פטור כיון שאוכל אכילת ארעי מדגן שלא הגיע זמנו לעשו׳ מצה אתי: אבל רא״ש פי׳ כו׳ שייך ג״כ לסימן שנז׳ אמ״ש ויש מביאין ראי׳ מפ״ק דפסחים כו׳: לפניו משום מבעיר ר״ל אם מטה השמן לפניו אז יהי׳ מבעיר ואם יטה השמן לאחוריו אז מחייב משום מכבה: שמואל בר אבא אמר קמי׳ דר׳ יוסי בכבה פי׳ דוקא כשכבה אז מנער את הטבלא אבל כשדולק אסור: עמוד ג׳ באותן של בית אביך עיין בש״ס סוף דף קכ״א וריש קכ״ב א״ר חנינ׳ בפטומות של בית ר׳ מותר לטלטלן בשבת א״ל ר׳ זירא כו׳ א״ל באותן של בית אביך ופי׳ הספר דר״ל באותן של בית אביך שהי׳ ניטלין בב׳ ידים דהא אפילו אביי דמחמיר טפי לקמן פ׳ כל הכלים דף קכ״ב ע״ב אפ״ה מתיר התם בב׳ ידים: והיינו דבעי א״כ בקרונות בניטלין בידו אחת או בב׳ בני אדם ר״ל לאחר שפשט לי׳ בסמוכות דמותר לטלטלן אפילו בניטלין בב׳ ידים מבעיא לי׳ אם מותר לטלטל אפי׳ו אם אינן ניטלין אלא בב׳ בני אדם והא דבעי מקרונות ולא בעי כן בפטומות הכל א׳ הוא: אבל רא״ש כתב כו׳ ס״ל כרש״י שפירש באותן של בית אביך ר״ל דניטלין בידו אחת וקרונות ופטומות אין דינם שוה שא קרונות קילי טפי מפטומות לכן בעי בקרונות בניטלין באדם א׳ כו׳ אך הל׳ שאמר לא אפשיטא קצת מגימגם דלפירשי׳ שפי׳ דמ״ש באותן של בית אביך ר״ל שהיו ניטלין ביד אחת א״כ ממילא כפשט דבניטלין בב׳ ידים אסור לטלטלן ואפשר לומר דה״ק לא איפשטא לדידן דאין אנו יודעין אם פי׳ באותן של בית אביך שהיו ניטלין ביד אחת או בב׳ ידים:

פרק יז כיון דמחילה נעשה להתיר ר״ל לפי סברתו שסובר דאסור לטלטל עד עיקור המחילה: ס״א היא נקרא׳ תכשיט ומותר לצאת בה כשהיא בצעיפי׳ או במפתחי חלוקה דבודאי בזה ליכא למיחוש דלמא שלפא ומחוויא דא״כ תגלה בשרה או יפיל צעיפה כמ״ש לעיל סי׳ שכ״א: כיון שלא עשה בו מעשה לצורך הכיסוי והיא דשברי כלים כיון שהי׳ כבר כלי אין צריך לעשות מעשה ופסק ר״י כו׳ ר״ל שפסק כר׳ יוחנן כמ״ש

לעיל

לא קאי אלא אגרגור ולא אפילפול : בר' עגלי תוך העמוד סי' שנ"ה : וי"ל ושלא שמעתתין כו' תוך העמוד פני"
סי' שנ"ט : כל שהוא נוגע באוכל פי' כל דבר שנוגע באוכל כלומר שהוא אוכל לאפוקי דבר שאינו אוכל : משום
ביעותתא והא דנקיט ביומי תשרי לאשמעינן שלא היו טובלין בנהרות ביומי ניסן משום שרבו נוטפין על הזוחלין
כ"א במקוה שבבתים ושם לא היו צריכין מפלים כי שם לא יראוה אנשים אך ביומי תשרי שהיו רשאים לטבול
בנהרות ד"או לא רבו הנוטפים על הזוחלין היו צריכין מפלים שלא יראוהו האנשים המצוים שם וק"ל : סליק

תנא הזורע כו' ובספ"ב דביצה כו' התיר ר"אבי"ה כו' שייך לפנים סי' שס"ז : ופסק הרר"י אבל ר"אה כתב
שייך לפנים סי' שס"ח : ומבילה קלופה כו' שייך לפנים סוף סי' שס"ט ושמעתי שדרך הוא לכתוב
איזהו תיבות על ביצה קלופה וטוב הוא לזכרון כשאוכלין אותו ושייך הוא קצת לתשובת דעוגה שתרוייהו אוכלין
אותו עם כתב שעל גביהן : ובפסק הרר"י דמפסיק כו' ר"ל מספק יש לאסור בכל ענין כמ"ש המרדכי לעיל ריש
סי' שע"ג פרש"י כי פטרינן עליו פו' עיין בגיטין דף ק' ע"ב ברש"י ובתו' : דשל חרס מהני ביה שאינה נקובה לאפוקי
של עץ אע"ג דאינה נקובה כנקובה דמי משום דמלהלא יותר מן החרס : דף ק"פ עמוד א' וי"ל ההוא
בגזוזטרה כו' הקבוע בארץ ר"ל שקרקע שאלל הים היא רה"ר ולכך חמור טפי : דהתם הואיל וקבוע חיישינן
כו' ר"ל אע"פ שהים עמוקי' אפ"ה גזרינן דאיכ' למיחוש שמא יעלה הים שרטון ר"ל שמספתו יפול לתוכו חול ואבני'
עד שלא יהא עמוק י' ואז אפילו אי מספת ארעא משחינן הוא בא מכרמלית כי אין המים עמוקים י' מה שאין לגזור
כן בספינה שלעולם אין מהלכת בפחות מי' אבל התם שנשאר קבוע הים שאין שום ספינה הולכת עליו שאין מויירי
שם מספינה לכן גזרינן שמא יעלה הים שרטון ולא יהיה עמוק י' ויהיה כרמלית אף מספת ארעא והר"ן כתב דשאני
התם בגזוזטרא שהו' בנין קבוע ויכול אדם לתקן בה כרצונו משא"כ בספינ' מאחר שאין יכול לתקן בו כמו בגזוזטר'
הקילו בו ע"כ והייתי רוצה לפרש דגם מ"ש כאן הואיל וקבוע בו הוא תירוצו של הר"ן ואמר דהתם חיישינן כו'
ומטרחינן ליה לעשות מחיצה גבוה י' הואיל שהוא בנין קבוע אבל אינו כן בתו' אלא הוא שם בהדיא כמו שכתבתי
דבספינה לא שייכא כלל הך גזירה והנהו תירוצים אזלו אליבא דמ"ד מלפת ארעא משחינן ומספת מיא הוא
כרמלית לכן נ"ל מחיצה עשרה כמ"ש בעל הגה"ה אח"כ בסמוך פרש"י שעושה מחיצה קטנה ברש"י שלפנינו אינו כן
אלא אדרבה נראה שהוא מפרש כפירוש התו' ובפי' רש"י שהיה לפני תוס' היה כתוב עושה מחיצות קטנות וס"ל
לתו' דרש"י מפרש כן משום דמקום ד' ר"ל המחיצות אינן צריכין י' להיות כ"א ד' טפחים ולכך כתבו הם דלעולם
צריכן להיות י' ומקום ד' אינו קאי אמחיצות כמו שסבר רש"י אלא קאי אחלל המחיצות שיהא ד' א"כ ברש"י
שלפנינו שכתב בו מקום ד' חלל ד' מוקף מחיצות הוי ממש כפי' התוספת : ורוחב ד' בין המחיצו'
ר"ל שמה שאמר עושה מקום ד' קאי ארוחב והמחיצות צריכין להיות גבוהין י' ע"ש בתוס' דף ק'
ע"ב בד"ה עושה מקום ד' : ותיימא מיא פי' נדלעים : ולפרת"ס כו' בתו' הקשו פ' הזורק דף
ק' ע"ב על הא דאמר כאו בכרמלית לא גזרי מהא דאמר בכילד משתתפין ל"ש אלא למלאות אבל לשפוך
אסור משום שהמים נדחו מכחו חוץ לד"א ואם הלכה כליסנא בתרא דשרי אפילו לשפוך אין מקום לקושיא
זו אבל מ"מ תירצו בתו' וז"ל וי"ל דגזוזטרא פעמים שהיא סמוכה למקום שר"הר מהלכת וגזרו כחו דכרמלית משום
כחו בר"הר אבל בספינות דהוי לעולם כחו בכרמלית לא גזרו עכ"ל ולכן קאמר המרדכי ולפר"ת נמי כלומר שהוא
לא תירץ הקושי' במה שהלכה כא"ד אלא תרצה משום דסמוכה לר"הר וא"כ לפ"ז בבית הכסא שג"כ סמוך לר"הר
נמי יש לאסור אפ"ה יש להתיר דהתם דאסור היינו משו' דמתכוון שילא לחוץ כו' הגה שרי מר"הי לר"ה היינו דוקא
מקום שאינו אלא איסור דרבנן דגו"הה לאו דרך הולאה ה"א כ"כ מהר"ם איסרלש ז"ל ומ"כ ע"ז וקשה על דבריו
שהרי כתב הר"ן סוף דף קל"ו ע"ב וז"ל איכא למידק לדידן דק"ל כר"ש דמלאכה שא"צ לגופא דפטור עלה אף
המוצא מת לרה"ר וקאמר דליתא לקושי' זו שלא התירו מפני כבוד הבריות אלא בדבר שעיקרו מד"ס כגון
כרמלית אבל לר"הר לא כו' וסוף דבריו דכל היכ' דאיכא גררא דאיסורא דאורייתא לא שרי רבנן אבל אני מצאתי
בספר אחר שמוגה במקום לר"הר לכרמלית וכן נכון : לעשות קנה קנה בפחות מ"ג בגובה י' ר"ל הוצרך לעשות
מפי הנקב ולמטה מהילה גבוה י' ואף שהמחילה אינה שלימה אלא יש אויר בין כל קנה לשלמטה הימנה פחות מ"ג:
ודבר פשוט הוא דקנה קנה פחות מג' מחילה הוא דמאחר שבין כל קנה פחות מ"ג כלבוד הוא וכאלו היתה מחי'
שלימה

אסור לכתחילה כל זה חידוש הוא דהא ר״מ ור״י תרוויהו סברי בחילה גרופה לכתחילה אסור אפילו במלאמץ ורע לו ודו״ק ״ וכן פסק בספר הרוקח ע״ש סי׳ ס״ו ותמה תרא״ה דהא דכתב הספר וכ״פ הרוקח דר״ל דמותר לספוך נותן לתוך המין כב״ה ולאפוקי מד״ב כאמון שפסק כר״ש בן מנסי׳ דאוסר והוא קאי ארישא אדברי ב״ה ע״ש בהשר״י: והתו׳ פירשו כו׳ קאי אפנים סי׳ ט״ב שכתב בשם ר״א ממין שפי׳ מדיחין אותו בחמין כו׳ קאי הכל אכלי ראשון אבל קשה הא תוספו׳ לא כתבו זה אלא לפי׳ ר״ת אבל רא״ש ס״ל כפי׳ רשב״ם ולדידיה מוקי לה שפיר אכלי ראשון וכמ״ש התו׳ שם לכך נ״ל שהספר מביא למה שכתבו התוס׳ לפרת״ס כאן לומר מה שכתבתי אבל בכלי שני שרי זהו לא כמ״ש התו׳ לפרת״ס דלדידיה מפורש מדיחין אותו בחמין כב״ש ואפ״ה אסור לשרות כב״ש וה״ה נמי אסור לעיל ליתן נותן בתוך חמין כר״ש בן מנסיא ״ ודו״ק: עמוד ד׳ ואע״ג דגבי הטמנה כו׳ ממיחס למיחס מותר והא דקאי לעיל בתיק״ו גבי מיחס שפנוהו זה מקשה בתו׳ דף ל״ח: קעט עמוד א׳ ועם חטיכה דקאמ׳ כו׳ ר״ל מ״ש האי קדירה חייתא כו׳ שרי לאנוחי מע״ש עם חטיכה: ופליג ר״כ בספר החכמה כו׳ שייך לסי׳ סי״ב ור״ל דפליג על ראבי׳ דפסק לעיל אם חוששין שמא יתקשו אבריו כו׳: ופרקינן כי אמרינן טלטול כו׳ אלפסי קי״ז ע״ב: קדייק בש״ס דוחין אין כו׳ וא״ת הכי פירושו דבשלמא לפי המסקנא דכל בעלי חיים נוקלה לא מוקי לה התם בחי משום דאפשר לטלטל ע״י דיחוי והברחה אבל לפי מאי דסלקא דעתן דהאי דכופין איירי דוקא דנולד בו ביום אבל שאר חי שרי ולכן לא מוקי לה בחי ר״ק בתרנגול מתה א״כ אמאי לא מוקי לה בו ביום ומשני כו׳ וא״ת הא אפי׳ לפי המסקנא קשה לוקי בו ביו׳ דלא שייך דיחוי והברחה וכ״ת שייך שפיר א״כ ג״כ לפי הס״ד לא קשה מידי די״ל דלפ״ז לא מיתוקמא בחי דאיכא הברחה ודיחוי מיהו י״ל לפי הס״ד לא שייך לתירץ הכי דא״כ למה מחלק בין בו ביום לאין בו ביום הא אפילו בו ביום יהא מותר דראוי לטלטל ע״י הברחה ודיחוי אלא ל״ס הכי ודו״ק:

סליק פרק בירה

פרק ד

עמוד ב׳ ושאל ר״ב כו׳ שבות דאית ביה מעשה נקרא כשישראל עושה בעצמו דבר שהוא משום שבות ושבות דלית ביה מעשה נקרא כשהישראל אומר לעכו״ם לעשות שום מלאכה: ואם ישאל השואל כו׳ ר״ל בלא זאת לא קשה למה לא התיר ע״י עכו״ם די״ל דמש״ה מותר אף ע״י ישראל משום דאי לא שרית ליה אתי לעשות הוא בעצמו אבל עתה דכתב דבכיבוי לא אמרינן הכי והמעשה היה משום דליקה כמ״ש לעיל בפנים סי׳ סי״ג א״כ קשה למה התירו ע״י ישראל: והר״ר שמואל הביא ראיה כו׳ שייך לפנים סי׳ סל״ב והר״ר אליעזר מבי״הם מפרש כו׳: עמוד ג׳ ונראה שר״י לא בא לחלק כו׳ ר״ל מ״ש התם ובלבד שלא יזכור לו סכום מקח הוא פי׳ את״ק דאמר דאם אפשר בלא הזכרת סכום מקח לא יזכיר אבל אם לא אפשר בלא קצילה בלא הזכרת סכום מקח יזכיר מאחר דחפצי שמים הם:

סליק

פרק ו

ג׳ דברים נאמרו באיסטמא לעיל סי׳ שמ״ה ועיין בתוס׳ דף כ״ז ע״ב: לא יעטנה מרדעת כו׳ פי׳ משום דחיישינן שמא יתפרנו בבגדו כיון דאינו יודע היכי כלאים אתי לזלזולי ביה אבל ודאי בלאים מותר דלא אתי לתפור בבגדו כ״כ הר״ן דף קכ״ד ע״ב ולקמן ספ״ק דבילה דף רפ״ה ע״ב ומתילא שמעינן דאין בו כלאים לעשות ממנו מרדעת וכשהוא רוכב עליו היינו הצעה: וקשה דבירושלמי אמר ר״ג כו׳ שייך לפני׳ סי׳ שמ״ט אר״ת דחילופיהן אבל בחיס לא גזרינן כו׳ ועיין בר״ן ר״פ במה אשה דף קכ״ג ע״ב: ובכל דבר שתתן לתוך פי׳ ול״ע כו׳ יש מקשין אהא דקאמר ול״ע אם צריך ליתן מערב הא ע״כ מיירי שיתנו מע״ש דהא קתני בהדיא ובלבד שלא תתן לכתחילה בשבת וי״ל דיש לפרש ובלבד שלא תתן לכתחילה בשבת לפה זה שתנא לרה״ר אבל לתנו לפי׳ בשבת שלא ע״מ לצאת בו מותר וכה״ג מצינו בפרק כילד מברכין החושש בגרונו לא יעיברנו בתחילה בשבת דפרש״י לכתחילה לא יתן השמן בפיו לשם עירעור כ״א יתנו לשם בליעה ואם בא לשהותו ישהנו ומצאתי בסמ״ג שכתב ז״ל ואחד שיש לו ריח הפה מותר לתת פלפול בפיו ולצאת לרה״ר אבל אינו צריך לתנו מע״ש כמו גרגר מלח פי׳ דטעמא ובלבד שלא יתן לכתחילה הוי משום שנראה כשנותן בשב׳ בפיו שרוצה להוליכו למקום אחר דרך רה״ר ומערים להוליאו בענין זה כמ״ש הסמ״ג וא״כ איכא למימר דגבי פילפול ליכא למיחוש להכי שהרי נותנו בפיו משום ריח הפה והריח מוכיח עליו שלא להערים נתנו לשם אבל גרגר מלח שנותן שם משום חולה השניים כדאיתא בש״ס ליכא הוכחה ועל כן אסור וכן כל כיוצא בזה וא״כ דעת המרדכי כדעת הסמ״ג והאי ובלבד דמתני׳

וי"ל דביום חנוכה שיש בו קרבן מוסף כגון שבת או ר"ח של חנוכה אותו היום דינו כשאר ימים שיש בהן קרבן מוסף
מאחר שיום הוא שנתחייב כו' וחוזר בכל התפילות אם לא הזכיר מעין המאורע של חנוכה · עוד נ"ל לומר יכולין
להחזיר אותו והינו נחשב לתפילת שוא כמ"ש התו' ס"פ תפילת השחר והאשר"י והסמ"ג שר"י ראה ר"ת שהיה חוזר
אף בדבר שאמרו חכמי' אין מחזירין ואפשר דטעמו הוא דפי' מ"ש אין מחזירין שר"ל אין מחויב לחזור אבל אם ירצה
לחזור הרשות בידו וע"ל בדף כ"א ע"ב כן בנידון זה בעל הניסים במוסף של שבת מאחר שהוא יום שנתחייב בד'
תפלות הריהוא כעל ניסים של שחרית שאם רוצה להחזיר הרשות בידו עוד נ"ל לומר דאזיל אליביה דנפשי' דאבי'
שכתב לעיל דף קע"א ריש ע"א דאם לא הזכיר של חנוכה בברכת המזון שהוא חוזר אע"ג דהזכרתו רשות מ"מ כיון
דנהג שווי' עליה חובה וחוזר א"כ מכ"ש בתפלה מאחר דשווי' עליה חובה דחוזר וקאמר הכא דה"ה במוסף של
חנוכה מאחר שהוא יום שנתחייב בד' תפילת והא דכתב אח"כ ור"ת אומר דאין מחזירין אפשר לומר דהגה"ה זו
ואבי' שוים בזה דבשחרית חוזר רק פליגי במוסף אם יהיו דינו כשחרית או לא ולאבי' לא מסתברא ליה לומר
כאן יום הוא שנתחייב כו' מאחר דגם בשחרית מדינו דש"ס אינו חוזר ודו"ק : משתשקע החמה דר' יהודה ורבי
נחמי משמתחלת כו' ר"ל קודם שהיא נכנסת לעובי הרקיע: אבל שקיעת החמה דהיינו מזמן שנכנסה לעובי הרקיע
עד שעברו עביו הוא ה' מילין וראיה מפרק מי שהיה טמא דאמר רבה כו' בעל הגה"ה זו משמן דברי רוקח שאמר
וראיה מפרק מי שהיה טמא ומפרש דבריו דאמר רבה כו' : ואותן ה' מילין הוי לילה גמורה מדאורייתא הגה"ה זו
פליגי אהגה"ה דר"פ : וכן פסק ראבי' דיחיד כו' בפנים סי' רפ"ו דיחיד קורא לבדו כו' : סליק

כירה שנראה דמתניתן לא איירי בתבשיל חי כו' וא"ת למה אמר דמתני' לא איירי בתבשיל חי מדאמר פ"ק
דשרי אדרבה נימא מכוס הכי מיירי מתני' בהייתא דהא מתני' נמי מתיר אפילו בשיל כמאכל
ב"ד כדמפרש ואזיל וי"ל דלכך אמר דמתני' לא איירי בהייתא דאלו איירי בהייתא הוי משמע הא בשיל כמב"ד
אסור וזה אינו כדמפרש ואזיל לכן ודאי איירי מתני' בבשיל כמב"ד דשרי וכ"ש קדירה חייתא כדאמר נ"כ בסמוך
ומיהו קשה זה לפי' זה מה מקשה נהא דאמרינן בפ"ק האי קדירה כו' הא לא קשה מידי לכך נראה לומר הא דקאמר
בפ"ק דקדירה חייתא ש"ד מיירי אפילו באינה גרופה וקטומה דשייך איתוי בגחלים מ"מ לא חיישינן להכי כיון
דודאי לצורך מחר הוא כדאמר בש"ס דף י"ח בפ"ק ומתני' דהכא אינה מתרת אלא בגרופה וקטומה למ"ד מתני'
להחזיר תנן דלא שייך איתוי כדפרש"י הכא במתני' ולכן דייק הכי שפיר ודו"ק : ואין חילוק בין השהה להטמנה
פי' בין השהה לצורך הליל' או הטמינה לצורך מחר דשרי או ר"ל ה"א בהטמנה דבגלה דעתי' שמקפיד אחימום לאסור
אפי' לצורך הלילה: עמוד ב' והא דאמר ר"ח ממעשה שעשו אנשי טבריא סמך לקדירה כו' לשון סמך וראיה :
רבינו משולם לא היה מברך פנים סי' רנ"ד : וספק חשיכה כו' דמתניתין ר"ל דקתני אין מדליקין היינו עם
שקיעת החמה פי' סמוך לשקיעת החמה · הלכתא כר' יודא לשון רי"ף ופלוגתא דר"מ ור"י הסנדלר בפר' מרובה
דף נ"א ובתו' פ"ג דף ל"ר ובחולין פ"ק דף ט"ו ופרק הניזקין דף נ"ו לכך ליסנא שכתוב בתו' פר' כירה דף ל"א ע"א
בד"ה שכח קדירה כו' פר"ח דהלכתא כמ"ד כו' עיין בש"ס דף י"ח ע"ב ולעיל סי' רנ"א · מוגף ר"ל סגורה · פסק
ר"ח ורש"י כ"ש כמב"ד כו' ואפילו מצטמק ויפה לו ובטור א"ח סי' רנ"ג משמע דפליג וס"ל דרש"י ס"ל דכשאינו
נתבשל כ"צ מותר דוקא במצטמק ורע לו אבל במצטמק ויפה לו אסור : עמוד ג' כל עמוד ג' שייך לפנים סי'
ש"ב : שכח קדירה ע"ג כירה שלא בישלה גם זה הוא מלשון מוהר"ס שפי' האבעיא כן וכן מוקי לה התו' בפירוש
קמא ע"ש ועוד מוקי לה א"כ בקדירה חייתא כו' וכמ"ש כאן עוד פר"י כו' : ואני פי' פירש אחר דמבעיא ליה
כו' ונ"ל לומר דהפסקן פושט כך דאמר ר"ח כשהלך ר"י לציפורי כו' והנה ר"ח בא להשמיענו במעשה זה פסק הלכה
ממילא מוכרחין אנו לומר דאוחן חמין לא הוחמו כל צרכן דאם הוחמו כל צרכן מה חידש אתי לאשמעינן פשיטא
דשרי דבזה ליכא מאן דפליג במצטמק ורע לו דמיתר אלא ודאי לא היו הוחמו כל צרכן ואז בא לאשמעינן חידוש
דמותר דהא ר"מ אוסר התם כדאי' שם והאמר מאי לאו לאותו שבת ר"ל התיר להם לאותו שבת בדיעבד וא"כ מאי
חידוש אתי לאשמעינן אלא ודאי לא הוחמו כ"צ היה ואפ"ה שרי ש"מ דסבר ר' יודא הכי ומשיב לא לשבת הבאה
ר"ל חמין שלא הוחמו כ"צ לכ"ע אסור ואלו החמין הוחמו כ"צ היה ואין להקשות מאי חידש אתי לאשמעינן כי
זה אתי לאשמעינן דמצטמק ורע לו שריא לכתחילה לעשו' ודברי ר"ח כך הם דחמין שהוחמו כל צרכן התיר ר"י
לכתחילה לשבת הבאה ותבשיל המצטמק אסור

שאסור לומ׳ לו לא ועשה מלאכתיך רק יאמר לו סתם לא מביתי ולא יאמ׳ לו ועשה מלאכתיך ועי״ז קאמר ש״מ דאם היה עושה מלאכה בביתו שיאמר לו לא ויגרשו מביתו ס״א לא מביתך ועשה כו׳ וכן הוא לשון הגהו׳ מיימוני שקאי אעכו״ם שאין מוציאין אותו מביתו לעשות צרכו וקאי אמעשה דשמואל נתאכסן בבית עכו״ם כו׳ אבל בטור סי׳ רע״ג ובסמ״ג ד״ך ע״ב משמע דאישראל קאי ועיין בב״י ובביאורי סמ״ג: עמוד ג׳ דהא אפי׳ מעשה שרי בכבוי גחלת של מתכת וקשה מאי ראיה הוא זה דש״ה דאפילו אם יעשה ישראל בעצמו אינו אלא איסור דרבנן כדאי׳ פרק כירה דף מ״ב ע״ב וי״ל דה״ק מאחר דשרי׳ התם באיסור דרבנן אפילו מעשה בשביל צער ממילא ה״ה כשהעכו״ם עושה אין ישראל עובר אלא באיסורא דרבנן לכך מותר בשביל צער: ואם ת״ל שיש לחלק כו׳ פנים סי׳ רמ״ז ושייך תכף אחר סי׳ רמ״ו: אין מוכרין כו׳ פנים סי׳ רמ״ט: מצאתי שמוהר״ם ז״ל אמר כו׳ הג״ה זו שייך לפ׳ במה מדליקין סי׳ רס״ג: אין מפליגין כו׳ פנים סי׳ רנ״ז: ויש בני אדם שמזקקים סעודה כו׳ הוא דעת ר״ן סוף דף ק״ד: כדי להלוך את כולה נמי לא מהניא כגון שהיא עומדת קרוב לסוף התחום מביתו וק״ל: אבל לדבר מצוה כו׳ הוא תוך העמוד מבפנים סי׳ רנ״ח: ולא בא ר׳ עקיבא אלא לפרש כו׳ עיין בפנים סי׳ ר״נ: וכל מה שאסרנו מכירה ונתנה כו׳ עיין בפנים סי׳ רנ״ג: ה״ג ברוב ספרים וב״ה היינו כשלא ייחד לו מקום אבל בייחד לו מקום שרי ואפילו בייחוד לאוד קרוב הדבר כו׳ וה״פ דבייחד לעכו״ם מקום היאך שהמשכון מונח שרי ואפילו בייחוד לאוד ר״ל שלא יחד לו מקום רק ייחד לו המשכון לבד אפ״ה קרוב הדבר להתיר כדתנן כו׳ הבע״ה פטור אע״פי שנוטל העכו״ם החפץ מידו ובודאי לא יחד לו ידו אלא ש״מ דבייחד לו החפץ שהחפץ הוא ברשות העכו״ם הוא מותר כמ״ש לעיל דף זה ע״א: דאפילו שכירות לא קני בייחוד ר״ל ק״ו דלא קני בייחוד: ורבינו יואל הלוי וראבי״ה החזיקו דבריו כו׳ שייך לפנים סי׳ רנ״א על מה שכתב ר״ת דסחורה חשוב דבר מצוה ועי״ז קאמר שר״י וראבי״ה החזיקו דבריו והביאו ראיה מר״פ ואלו מגלחין דקאמר התם לשוט כ״ע ל״פ כו׳ ועיין לקמן באלפס דף שפ״ז ע״ב: עיין בב״י סוף סי׳ רמ״ח שהוכיח שכמה רברוותא דלא ס״ל כר״ת: כתב ראב״ן מה שנהגו כו׳ שייך לפנים סי׳ רפ״א והג״ה זו הביאה ריש דברי ראב״ן שקיצר הספר לעיל ולא הביאו רק סוף דבריו שהם דרך ישר וטוב כו׳: כב״ה נהגו דתנן כו׳ המשך הדברי׳ כך הם דבכל מאי דתנן שצריך להיות מבע״י ב״ה מתירין עם השמש רק משנה זו דאין צולין בשר כו׳ דהוא סתם משנה דמשמע דאתיא גם כב״ה זה מוקי רב אשי דמיירי בבשרא אגומרי ואסור משו׳ שמא יחתה אבל לא משום שהמלאכה נעשית בשבת ממילא היאך דאין שייך הגזירה של שמא יחתה שרי ודו״ק: הגה״ה ביאור הדבר ס דתנן כו׳ וב״ה כו׳ ר״ל דקשה הריב״ה מתירין עם השמש וצריך לתרץ כדמוקי לה רב אשי כו׳ ומשום חיתוי הסור אבל הכא משום שמא יחתה ליכא דכיון כו׳ ועיין דף י״ח ע״ב אע״ג דלא מכח האי קושיא מוקי לה הכי אלא מכח דלא תקשי ממתניתין אדידיה דהתיר שם דגדיא ולא שריק כו׳ מ״מ אי לאו דסמיך רב אשי אב״ה דמתירין עם השמש לא הוי מתיר שם כיון דמתניתין סתמא אין צולין כו׳ קתני אלא מכח האי קושיא דלא תקשי ב״ה אמתניתין צ״ל ע״כ דמתניתין מיירי בבשרא אגומרי ומ״ה מתיר רב אשי וק״ל כן נראה ולא כב״י שכתב בסי׳ רנ״ד אדברי הטור הללו שאינם נכונים ולפי מה שכתבתי נכונים וברורים המה: ומטעם זה ר״ל כשהוא שריק התירו כמאכל ב״ד ואף אם אין הגחלים קטומים ודו״ק:

סליק

במה מדליקין

והא דאמרינן בזבחים דף נפסל כו׳ והיינו מתחילת השקיעה שאמר שנפסל משום לינה וקשה למה יהא נפסל והלא אינו לילה עדיין ותירץ דהיינו מדרבנן: וק״ל אני מדרכי בפנים סי׳ רס״ו: כדאמר בירושלמי אסר עצמו בכללו עיין לקמן בר״ן דף רס״ז ע״ב: כליל שבת ויומו ר״ל כמו שאנו אומרים מעניינו של שבת בג׳ תפילות כן אומרים מעניינו של תענית בג׳ תפילות וכ״כ לקמן הרי״ף והר״ן דף רס״ח ע״א דלכן הביאו זה הירושלמי: הלא ימצא שקרן בתפילתו ר״ל כי בזמן רז״ל היו מתפללין עננו בערבית שלפני התענית: והגאונים פסקו שייך לסימן רפ״ד על מה שכתב ורבנן הוא דתיקון כו׳ ור״ש בן ר״כ כו׳ שייך לסי׳ רס״ה על פסק דרבינו יואל הלוי כו׳: קשה ע״א ונראה נמי אם לא הזכיר של חנוכה במוספין שמחזירין אותו תימא לי דהא אמרינן בש״ס ימים שאין בהן עכמן קרבן מוסף אם לא הזכיר אינו חוזר אפילו בשחרית א״כ למה יחזיר אם לא הזכיר במוסף דבשלמא אם היה חוזר בשאר תפילות אז היינו אומרים דגם במוסף יחזיר מאחר שהוא יום שנתחייב כו׳ אע״פ שאין המוסף בשבילו אבל עתה דאינו חוזר בשאר תפילת א״כ למה יחזור במוסף

מבפנים מהעומד מבחוץ או איפכא י״ל דאי הוי קתני העומד בפנים דחייב הייתי אומר שמא עיקרה דמלאכה היא
העקירה ודבר זה ידוע שעיקור החיוב הוא כשמוציא מרשות זה לרשות אחר והנה העשיר עושה העקירה שהיא
עיקור דמלאכה ברשות אחר לכן חייב אבל העני שעושה העקיר׳ אצלו ולא ברשות אחר׳ א״כ הייתי אומר מאחר
שהעקירה הוא עיקור הוצאה והוא עשה אותה אצלו ולא ברשות אחר ה״א דפטור לכן הוצרך למתני חיוב דעני ואי
הוי תני דעני ה״א שמא עיקרה דהוצאה היא ההנחה א״כ הייתי אומר דוקא העני חייב משום דעושה ההנחה שהיא
עיקור היציאה מחוץ לרשותו אבל העשיר שעושה ההנחה אצלו ה״א דפטור לכך הוצרך למתני תרווייהו ודו״ק :
ואפילו מיירי בעכו״ם ר״ל דלא שייך בו לפני עיור וזהו דקתני העני חייב סימנא בעלמא הוא אם היה ישראל היה
חייב מ״מ איכא איסורא כן הוא באשר״י מפסקי ר״ש אסקופא כו׳ עיין בטור ובב״י ס״ס שמ״ה שהאריך בזה אפילו
מה שיש מן הפתח ולחוץ וכ״ש מה שהוא לצד פנים אף שהפתח פתוח וע״ל בפרש״י והרז״ה : ואתי לטלטולי בכולא
והוא מלשון הש״ס דכל הדר דף ס״ז וז״ל הטור ס״ס שמ״ה ומותר להתיר להוציא ממנה לכרמלית שהוא דבר דלא
שכיח ממה שיגרמו לטלטל בכולו שהוא מידי דשכיח כו׳ הני תרתי כחדא יותר מבית הסאתיים ומתוכו לכרמלית
לא שכיח : וקלירו היינו חולים כו׳ נראה דק״ל השתא הכפל של קלירי ומריעי דבשלמא מתחילה היינו יכול לומר
דקלירי פירושו אותם שהם חולים ואמריעי פי׳ מתפללים על הבריאים שלא יבא עליהם רעה שיחלו אבל השתא
דמוכח מדקאמר כמאן כר׳ יוסי דקלירי פירושו על הבריאים שלא יחלו א״כ קשה מאי הוא פירושו של אמריעי לכך
אמר דאמריעי פירש רבנן ר״ל שלא יהיו תשושי כח מחמת עסקם בתורה עיין ברש״י ופרק הנודר מן המבושל :
מיהו יכול להיות דלאחר מנחה קטנה ר״ל שהגיע זמן של מנחה קטנה אז כשהגיע זמן של מנחה קטנה אסור לו א״כ
לטעום כלום כמו שאמר ריב״ל והא דלא ק״ל כוותיה היינו במה שס״ל דאסור לטעום אפילו פירות בזה לא ק״ל
כוותיה כ״כ התו׳ והרא״ש וע״ש : אסור להתחיל אפי׳ סעודה קטנה ר״ל אפילו אם התחיל צריך להפסיק וכ״כ התו׳
והרא״ש ומ״ש אסור להתחיל אפילו סעודה קטנה ר״ל אפילו אם התחיל צריך להפסיק וכ״כ התוס׳ והרא״ה
והרא״ש דכן ס״ל לריב״ל דאסור לטעום אפילו אם התחיל פוסק וכן הוא בהדיא בהגהות מיימוני פ״ו מהל׳ תפלה
בשם ס׳ התרומה ע״ש : ומעתה לדברי האלפס ר״ל שס״ל כרב אחא בר יעקב דאפילו סעודה קטנה סמוך למנחה
גדולה אסור ק׳ היאך כו׳ וא״ת מה מקשה והלא אכלינן סעודה שלישית אחר תפלת מנחה וי״ל דס״ל לבעל הגה״ה
זו דאסור לאכול לאחר מנחה רק קודם מנחה ועיין לקמן במרדכי דף רס״ג ע״ב : ורבינו שמואל בן ר״ב פסק כו׳
ר״ל כיון דאי לאו מדריב״ל הוי מוקמינן מתניתין בסמוך למ״ק כמ״ש המקשה לא סמוך למנחה קטנה נימא תהוי
תיובתא כו׳ הלכך אנן דלא ק״ל כריב״ל כלל מוקמינא המתניתא כפשוטה סמוך למנחה קטנה דאין מתחילין אפילו
סעודה קטנה דהיינו סתם סעודות שהם קטנות ואם התחילו אין מפסיקין הא במנחה גדולה אפילו סעודה גדולה
שרי ומ״ש ובסעודה גדולה אלמטה קאי וה״ק דמתניתין מיירי בכל סעודת סמוך למ״ק ובסעודה גדולה ורב אחא
דדייק בלישנא בתרא אפילו בסעודה קטנה ר״ל התירץ שמתירץ הש״ס בלישנא קמא שמיירי בסעודה גדולה ותירץ
שלרב אחא דמתירץ אפי׳ בסעודה קטנה הכל הולך אליבא דריב״ל ואנן לא ק״ל כוותיה וכן כתב בעל המאור דף
ק״ע וז״ל כיון דכולהו טעמא דפרשינן לה למתניתין בש״ס לאוקמוה לדריב״ל נינהו ולא כוותי׳ הלכך לא חיישינן
למאי דאמרינן עלה הכא בש״ס לאוקמוהו טעמא דריב״ל ומתניתין כפשוטה שמעינן לה דסמוך למנחה גדולה אידי
ואידי שרי דהא איכא שהות טובא וסמוך למ״ק לא יתחיל לא בסעודה גדולה ולא בסעודה קטנה אע״פ שמותר לו
לטעום מעט לכתחילה אבל לסעודה לא יכנוס ואם התחילו אין מפסיקין דלא ק״ל כריב״ל עכ״ל : עמוד ב׳
ושמעתי ממורי אבא הר״ש ברוך שייך לפנים סי׳ רכ״ח : והר״א פי׳ דאין להתענות כו׳ פנים סי׳ רכ״ט : ושוב ראיתי
בגפ״ב דביצה כו׳ פנים סי׳ ר״ל : וראבי״ כתב משום ר׳ קלונימוס כו׳ פנים סי׳ רל״א : אפילו להבחין בין בגדו כו׳
שייך לפנים סי׳ רל״ו דאמ׳ בש״ס על מתניתין דאין קורין לאור הנר דאפילו להבחין בין בגדו לבגדי אשתו אסור
וכתבו התו׳ דה״ה בין בגדו לבגדי חבירו אסור : בבשר וגבינה כו׳ שייך לפנים סי׳ רל״ח על הא דקא׳ דהא מייתי
עלה הש״ס מלתא דרשב״ג ב׳ אכסנאים אוכלין על שלחן א׳ זה בשר וזה גבינה כו׳ : וחכמי נרבונא כו׳ שייך לסימן
הנז׳ : אבל לב״ה כו׳ שייך לפנים סי׳ רמ״ג : ת״ר לא יסכור אדם כליו כו׳ שייך לפנים לסי׳ הנז׳ על המדורות כו׳ שייך
לפנים סי׳ ר״ן : שאין מטריחין לומר לעכו״ם לא מביתי ועשה צרכך פי׳ דאסור לגרום טירחא לעכו״ם דהיינו

להזכר קודש: וכן להוציאה ע"י דורך סל"ק בל"א ר"ל שמכה בעץ על שבר הברזא התחוב בחביות בתוך הנקב שיפול לתוכה ואח"כ נותן בה ברזא שלימה ואותו העץ שמכה בו על השבר נקרא בל"א דורך סל"ק שמכה בו מעבר לעבר: ור"מ לא ניהג ללאת בטלית קטן ר"ל תחת בגדיו לפי שאינו יכול לראות בשעה שינתקו ואמרינן היולא בטלית שאינו מלויילת כהלכתה בשבת חייב חטאת וק"ק למה אינו מזכיר ג"כ שיעבור על מ"ע של ליצית גדילים תעשה לך דבשבת לא יכול לעשות וגם לא יכול להסיר הבגד ולטלטלו בר"ה וא"כ נושא הבגד בלא ליצית וי"ל דבשבת אינו עובר על מלות ליצית מאחר שאין עתה יכול להטיל בו כן כתב הספר לעיל בה"ק דף נ"א ע"א : עמוד ד' ואפילו בי"כ ר"ל שהולכים יחף: גם מסקינן המנער טליתו מן העפר כו' וקשה דהא הספר כתב בעמוד שלפני זה דהמנער טליתו פירושו מן הטל ולא מן העפר ונראה דהספר לא ירד כאן לפירושו אם המנער טליתו פי' מן העפר או מן הטל דזה כבר הזכיר למעלה רק דבא לפרש דלכל הדיעות אנן לא קפדינן והלכך הזכיר דברי רש"י דלפר"ח פשוט הוא בש"ס דלא קפדינן דאמרינן התם דאביי הוי קאי קמיה דר' יוסף א"ל הב לי כומתאי הוי דאיכ' טלא עליה כו' א"ל נפיץ שדי אנן לא קפדינן מידי הרי שמעינן בהדיא דעל הטל לא קפדינן אנן אבל לפרש"י לא נשמע בהדי' דאין אנן קפדינן אניעור עפר דשמא נאמר דגם המעשה שקוד' לזה גו"ש התם עולא איקלע לפומבדיתא חזא רבנן דקמנפלא גלימייהו אמר קמחללי רבנן שבתא אמר להו ר' יודא כו' נפולא לי' באפי' אנן לא קפדינן ולא מידי שמא גם המעשה הזה היה בניעור הטל דומיא דמעשה שמביא אח"כ הש"ס מאביי כו' וא"ל דע"כ לפרש"י המעשה הראשון היה בניעור עפר דאל"כ איך נסמוך למאמר המנער טליתו כו' שפירושו לפי דעתו מניעור עפר זה אינו קושיא דע"כ גם לרש"י המנער טליתו מטל חייב כמו שנשמע מהמעשה של אביי שאמר ר' יוסף אנן לא קפדינן משמע אם היה קפיד היה חייב ולכך היה נסמך שפיר הלכך הואיל שלפי פרש"י אין פשוט כ"כ לכך הזכיר פרש"י בריש דבריו להורות שאפילו לפרש"י נשאר המסקנא דאנן לא קפדינן מידי דמאחר דמוכח דאנן לא קפדינן בטל ה"ה אין אנן קפדינן בעפר ושרי לנערו ובסוף דבריו כלל הספר הב' פירושים ואמר דלכולם לא קפדינן אנן ושרי ודו"ק : סליק פרק חביות

מי שהחשיך

ור"מ כתב בתשובתו כו' וא"ת הא לא מתיר בש"ס כ"א ע"י כיכר ותינוק דף קמ"ב גבי ארנקי ודסקיא מלאה מעות כו' והר"מ מתיר אף בלא כיכר ותינוק ואפשר לומר שהשק יותר חשוב מדסקיא ואע"ג דהספר כתב לעיל פרק כ"כ דמלילין מעות בארנקי אגב תפילין ומזוזות ולא אגב טבעת שמא השק יותר חשוב מארנקי ומטבעת דאיירי בשק שאינו מיוחד למעות ולא בטיל אגלס ודמי לתפילין ומזוזות: אבל להניח ביום השבת פי' להניח בע"ש ע"מ לטלטל בשבת מלאתי וכ"ל מגומגם ודו"ק וכ"ל דהספר ר"ל אם רולה להניח ביום השבת שום דבר בתוך המעות כדי לטלטל אותם כמ"ש לעיל בפרק כ"כ שמותר להליל מעות אגב תפילין או מזוזה וקאמר שאין מותר אלא כשמונח בע"ש אבל להניח בשבת כל מה שהוא אפילו תפילין אסור עיין בב"י סי' של"ד: והביא ראיה מר' אשי דנוטל שם דף קמ"ב שאמר דלא אמרינן כיכר ותינוק אלא למת בלבד ואע"ג דגם ממר זוטרא נשמע כן דאמר התם דדוקא בשוכח אם שכח כיכר או תינוק מע"ש על דסקיא של מעות מותר לטלטלה אבל במניחה אסור · וא"ל דלא היה נשמע דכל מה שמניח בשבת יהא אסור אף אם יהא מניח תפילין או מזוזה ז"א דיש להוכיח מדקסבר בשכח ששכח אבן בע"ש בין השמשות מותר מאחר שלא היה בדעתו שיהא מונח כל השבת אבל אם הניח מע"ש שהיתה כוונתו שיהיה מונחת כל השבת כמו שפרש"י אסור ש"מ דאם יניח בשבת עצמו אפילו תפילין ומזוזה יהיה אסור י"ל דאפילו הכי אין הוכחה ממר זוטרא דאף בדליקה או משו' יראת המושל שיהא אסור כי התם משמע דמיירי על מי שרולה להביא לביתו הדסקיא על לא דבר שאין שום דליקה ולא יראת מושל אבל ר' אשי אמר שתם לא אמרו כיכר ותינוק כו' ש"מ דבשום דוכתא לא מלינו התיר של כיכר ממילא בשבת עצמו אסור אפילו תפילין ומזוזה ודו"ק היטב ולעיל בפ' כ"כ מסיים הספר דשמא אפילו מר' אשי אינו ראיה לענין דליקה אלא לענין שאר דברים ובדליקה התירו: סליק: חדושי הגהות מרדכי

יציאות השבת

קע"ז עמוד א' או הנחה גרידתא עיין בר"ן דף נ"ז כי קלת חושבים העקירות לחוד וקלת ההנחות לחוד ועז"א שהן עקירות לדיעה א' ולאידך דיעה ההנחה וזה הפי' נראה עיקור כמו שהעלה הר"ן: משום דההולאה היא בו' או איפכא מה שלא היינו לומדים העומד

שאחרי הברכה יגלה ערות קטן כמו שכתב רבינו יונה במס' ברכות דף י"ט ע"ב יש שנוהגין בשעה שמוהלין את הקטן לכסותו בשעת ברכה כדי שלא יראו ערותו כו': מהר"ם הי' עומד בשעת קריאת התורה לעיל בהלכות קטנות דף ל"ד ע"ג דדוקא לחזן יש לעמוד אבל אדם אחר אינו מחויב לעמוד י"ל שהיה ר' מאיר עומד בשעה שהיה נקרא לעלות וקרא לעצמו והיינו כמו חזן כי ראוי לאדם שיקרא לעצמו רק הואיל"א מפני שלא לבייש את מי שאינו יודע לקרות תקנו שהחזן יקרא וא"כ העולה לס"ת אפילו לא יקרא בקול רם דינו כחזן ועכ"פ צריך לקרות בנחת אך הלשון שאמר היה עומד בשעת ק"ת ולא אמר בשעה שנקרא לתורה משמע שהיה עומד אף כשלא היה נקרא לתורה וכן משמע בב"י סי' קמ"א וצ"ל דר"מ היה עומד ולא אחר משום שמחמיר על עצמו היה: דן והביא ראיה מן הפסוק כו' ר"ל הביא ראיה שיש לעמוד בשעת מילה אבל מה שהיה עומד בשעת קריאת התורה לא הביא ראיה דלפי' הראשון שפי' דר"ל בשעה שהיה קורא בתורה שהיה כמו חזן לא הוצרך להביא ראיה ע"ז דהא תנן בהדיא הקורא את המגילה יושב ולא משא"כ בתורה רק הר"מ הוסיף ואמר דאף הואיל"א דאין הקרוי קורא דינו כמו הקורא ולפי' השני דר"ל שהיה עומד אף כשאחר הי' קורא לזה אין ראיה דמ"ש ובפתחו עמדו כל העם אותה העמידה שתיקה היא כמ"ש הספר לעיל דף ל"ד ע"ג והטור סי' קמ"ו אלא דהר"ם מחמיר על עצמו היה: סליק

תולין כמו אפיק בגלימי טפח פרש"י הגיח טליתו על ראשו כדרך שהוא מתעטף והרחיקה להלן מראשו טפח שזה ודאי שרי: שמותר לסנן דרך סודר והא דנקט דרך סודר והש"ס מתיר מים צלולין אפילו במשמרת משום רבותא דסחיטה נקט לה דלא חיישינן שמא יסחוט ודו"ק: עמוד ב' ומיהו היכא דידע ר"ל מעי"ט: גם יש לאסור לגנוב כו' כ"ל דקאי על מה שאמר רבא מותר לכבס המגעלים: ניטל עמוד ג' כדי לשאר שם כל השבת פי' שאלו הניח שם ע"מ לשאר שם כל השבת אז אסור לנער משום דהוי בסיס לדבר האסור: ודייקינן כו' ר"ל מ"ש בש"ס דף קמ"ג מעבירין מלפני השלחן פירורים מסייעא ליה לר' יוחנן הכי דייק מדקתני מתני' מעבירין מעל השלחן כו' מפני שהוא מאכל בהמה משמע דלא חזי לאד' ומותר לאבדן ביד: סליק

חביות וכן משמע בה"ג משום דה"ג לא קאי אדברי ר' חסדא אלא כתבו באנפי נפשיה לא כתב הספר אלא שמשמע מדבריו שר"ח איירי בי"ט שהרי אם נדחוק עצמינו נוכל לומר שרב חסדא מתיר אפי' בשבת אלא שה"ג לא פסיק כוותיה בהא: אר"י דמתוך הסוא דעירובין יש ללמוד כו' ואין זה סותר למה שהביא הספר לעיל ס"פ הבונה סי' שע"ט בשם הרא"ש דאם אבד מפתח של תיבה דיכול לשבור אותה לכתחילה די"ל דלא פליגי אהדדי ותרוייהו סברי דהתיבה עצמה יכול לשבור אותה דאין סתירה בכלים בפרט במקום שמקלקל הכלי עצמו כגון כאן ששובר התיבה שמותר לכתחילה ור"י שאוסר כאן היינו כשאין מקלקל הכלי עצמו רק שובר את הפותחת ובזה אפילו הרא"ש מודה דאסור ואין להקשות א"כ כשמותר לשבור התיבה עצמה למה נקרא הוא במקום אחד ועירובו במקום אחר די"ל דודאי רובא דרובא של בני אדם אין שוברים תיבותם ומקלקלים אותם בשביל לקיחת המאכל מתוכה לכך נקרא הוא במקום אחד ועירובו במקום אחר אבל בהפקעת הפותחת שזה הוא קילקול קטן ואפשר דיכול להפקיע בלא קילקול כלל לכן אם היה מותר היה נקרא הוא ועירובו במקים אחד ודו"ק: אמגס בתוספות פ' חבית דף קמ"ו ולקמן בהגהות דף קפ"א ע"א משמע דאפילו לשבור החבית עצמו אסור ע"ש ואז צריכן אנו לומר דרא"ש ור"י פליגי אהדדי וי"מ דאיירי שכשיש בתיבה אוכלין לאוכלין בשבת דמשום עונג שבת שהוא מצוה שרי כשאין לו מה לאכול ומ"מ קשה דמייתי ראי' שהוא במקו' א' ועירובו במקום אחר דמיירי באוכלין ואפ"ה אסור וכן בעירובין מקשה משובר אדם חביות לאכול גרוגרת ומשני כו' למה אינו מחלק ומתרץ באוכלין דמותר וי"ל דאינו מותר אלא כשאין לו מה לאכול בשבת אבל הוא במקום א' ועירובו כו' מדבר במי שיש לו לאכול אז אסור לשבור וכן מה שמקשה משובר כו' ביש לו לאכול רק רוצה בפירות אז אסור וק"ל: אם מציל בכלים הרבה מציל ג' סעודת ר"ל בכל כלי מציל כשיעור הזה כדאמרינן לעיל פ' כ"כ: גם מסקינן דאסור לשטוח בגדים כו' ק"ק דלעיל בדף זה ע"ב פסק הספר דאסור לנגב הבגדים הנרוין במים סמוך לאש בשבת משום מלבן דמשמע הא לנגבן שלא בסמוך לאש דשרי והכא אסור אפילו שלא סמוך לאש משום גזירה שיחשדוהו שכבסן היום וי"ל דהכא לא אמרינן משום גזירה שיאמרו שכבסן אלא לשוטחן כדרך שעושין הכובסין אבל אצל האש אפי' כה"ג אסור משו' ליבון והיינו הוא דלעיל כנ"ל מלאתי: ול"נ דהא איירי כשמתכוין לשון ול"כ מגומגם דמשמע דאתי לפלוגי אמאן

לישראל אחר אלא ר"ל שלא באו לישראל זה המחמיר שרוצה לשחותן אלא לישראל אחר ונקט שאינו מחמיר למלתא דפסיקא שאינו ישראל המחמיר הרוצה לשחותן או נקט אורחא דמלתא דאין רגילין להביא להמחמיר : א"נ לומר לו אלא תרבה והיינו משום כדפרש' טעמו לעיל דנכרי אדעתי' דנפשי' קעביד כלומר שהוא שוקל בעצמו שראוי לעשות כך מפני שישתכר בו עכשיו או לאחר זמן ה"נ אם ליקט עשבים ומאכיל לבהמת ישראל אמרינן אדעתיה קעביד וא"כ ע"כ אינו אסור אא"כ פירש הנכרי בהדיא שלדעת ישראל קעביד ובלאו הכי שרי ולכן מקשה בסמוך ואע"ג דתני נר הדלוק במסיבה אם רוב ישראל אסור אע"פ שלא אמר הנכרי שבשביל ישראל עושה אפ"ה אסור ואפי' במחצה ישראל ומחצה נכרים כדאי' בש"ס ומתורץ התם שאני לפי שגופו נהנה מן האיסור ובודאי הגוי מתכוין להנאות ישראל אבל לבהמתו שרי דאמרינן אדעתי' דנפשי' קעביד וכן גבי דליקה שסבור לקבל שכר עליה : ובלבד שלא יערום לעשות בשביל ישראל כו' פי' שאז אסור לישראל להאכיל בהמתו אחרי' הואיל ונעשית אבל אם העכו"ם לוקט עשבים בשביל ישראל ומאכיל לבהמתו של ישראל אפשר דמותר דומיא דעכו"ם המכבה דליקה של ישראל שאין אנו מחוייבין למחות בידו וק"ל : אבל אנן שסולחנות דידן גדולים אם לא הי' מביאין אותן עד לאחר קידש היה הפסק גדול בין קידש לסעודה כ"כ הספר לקמן פ' ערבי פסחים דף רס"א ע"ד וע"ש באורך: אבל ספק שמא הלילה אינו עולה כלל אלא צריך להמתין אמחרת השבת דהיינו ביום א' כדי שיעשו : סליק פרק כל כתבי

ר' אליעזר דמילה

קער עמוד א' בן ח' הרי הוא כאבן ואסור לטלטלו בכל השבתות כו' פי' שאסור לטלטל התינוק בכל השבתות משנולד עד שיהיה לו ט' חדשים •

והוי יודע שבפרק בנות כותים דף ל"ח איכא פלוגתא ר' יודא ס"ל דהיולדת לט' יולדת למקוטעים ר"ל שאפילו בתחילת ט' יכולה לילד ושמואל והברייתא ס"ל דהיולדת לט' אינה יולדת למקוטעי' אלא לבסוף ט' כולו והנה קשה מא"כ כמאן פוסק הספר אי ס"ל כשמואל דאינה יולדת למקוטעין ואז ממילא ברייתא דהכא שהביא הספר בן ח' הרי הוא כאבן ר"ל כל שנולד קודם ט' ולא עברו לו אלא ח' הרי הוא כאבן מאחר שאינו יכול לחיות כשיולדת למקוטעין ואף אם התינוק נולד לח' ותני הכל נקרא בן ח' ר"ל שלא עברו לו אלא ח' שלמים וקשה דאיך אמר הספר שאם יגיע לט' חדשים שכלו לו חדשיו שמותר לטלטל התינוק והלא אמר בש"ס דף קל"ה כל ששהה ל' יום באדם אינו נפל הא לא שהה נפל והספר ס"ל דאף אם לא שהה ל' יום רק שהה עד שיהיה לו ט' חדשי' שמותר לטלטלו וכן קשה להיפך דאם נולד התינוק מיד כשנכנס לחודש ח' וס"ל להספר דמשהה עד שיהיה לו ט' חדשים וא"כ ישהה הרבה יותר מל' יום ורשב"ג אמר שאם שהה ל' יום דיו ואין לומר דרשב"ג איירי בסתם וולדות ז"א דכבר הוכיחו התו' דרשב"ג איירי גם בוודאי בן ח' דס"ל כששהה ל' יום דיו ואיפסיקא הלכתא כוותי' ע"ש ואם נאמר דהספר פוסק כר"י דהתם דס"ל דיולדת למקוטעים ע"כ מ"ש הספר עד שיכלו לו חדשיו ר"ל עד שיכנס לחודש ט' שהוא זמן לידה ואז תינח כשהתינוק נולד מתחילת ח' אז יהי' למ"ד יו' עד שיכלו לו חדשיו דהיינו עד תחלת ט' אבל אם התינוק נולד בתוך ח' שגם ע"ז אמר הרי הוא כאבן מאחר שאינו עדיין זמן לידה וא"כ היאך קאמר שימתין עד שיכלה לו חדשיו דהיינו עד תחלת ט' ועדיין לא שהה ל' יו' וזהו נגד דעת רשב"ג וכ"ל דהספ' פסק כר"י דהיולדת לט' יולדת למקוטעין וכן פסק טור י"ד סי' שע"ד ומה שקשה והלא לא שהה ל' יום י"ל דמאחר שנכנס לחודש ט' אז הוא ספק ומקודם לכן ה"י ודאי נפל ועתה נעשה ספק כיון שכלו חדשיו וכשהוא ספק נפל מותר לטלטלו כמו שמשמע בהאי ברייתא ספק בן ז' ספק בן ח' שמותר לטלטלו ואינו אסור לטלטלו אלא בעוד שאנו סוברים שהוא וודאי נפל אבל אם נכנס בחודש ט' אף לא שהה עדיין מל' אינו אלא ספק נפל וספק נפל מותר לטלטל ולעולם הלכה כרשב"ג היא דכל שלא שהה ל' יו' הוא ספק נפל לענין יבום ודו"ק : ומת בעלה בהאי שבוע נ"ל דאין קפידה במה שנקט אלא בתולה שמת בעלה ואלא אלמנה והלך בעלה למקום רחוק דבכל גוונא בעי לאשכוחי ומ"מ נוכל לומר דנקט הכי משום דבבתולה חייב החתן לשמח עמה כל ז' לכל הפחות ודאי לא ילך למקום רחוק ולכן הוצרך לומר שמת באותה שבוע משא"כ באלמנה ועוד נוכל לומר כיון דאין בתולה מתעברת ע"פ הרוב מב"רא אף אם הלך בעלה למקו' רחוק הוי חיישינן שמא בסתם בא אלה לשכב עמה אע"פ דמלתא דלא שכיחא היא הא נמי מלתא דלא שכיחא היא למבר הבריון בביאה ראשונה כיון דרובה לא מעברין לכך הוצרך לומר שמת וע"כ אז יש לנו לתלותו בביאה ראשונה מצאתי :

שאחרי

אגודס דאבי' כתב כו' והאחי' די"ד שאל להיות בשבת אינה ראי' דלעולם יכול לחלק סעודה דשחרית לשתיים והא דחשיב לה לסעודה א' כמ"ש ומשיירין מזון ג' סעודות היינו משום שאוכל הכל בשחרית חשיב סעודה א' כ"כ התוספו': יכול לסמוך על השע"רו בל"א והוא מין מאכל שבא ליהור דכיון שאינו רגיל בחול לאכול מאכל המיותר הזה שקורין טורטו' בלא היכא היכרא אגו' סימן ת"ס: על מה שנהגו העולם כו' נ"ל דקאי על מה שאמר בש"ס א"ר יוסי יהא חלקי עם המתפללין עם דמדומי חמה: לא וביום השבת. קשה והלא פסוק של וביום השבת לא נאמר בתמיד של שחר אלא בקרבן מוסף ונראה דה"ק ובתמיד של שחר דבשבת לא נאמ' בבוקר ר"ל דכתיבה בה על עולת התמיד ונסכה ולא אמר על עולת התמיד של בוקר ש"מ דאינו צריך להיות בבוקר: לא וביום השבת ר"ל דבהנהו קרא שמזכיר שם התמיד של שחר לא הזכיר שם זמנו מתי יהיה לא אמר באותו הכתוב וביו' השבת יב א' כבשים כו' שהוא קרבן מוסף על עולת התמיד פי' מלבד עולת התמיד של בוקר שהביאו ביום השבת קודם קרבן מוסף וביאר המשך דברי הספר הס כך דאם היה כתיב על עולת התמיד של בוקר היה משמע דצריך לעמוד בבוקר או אם לא היה כתיב אלא בבוקר לא היה כתיב בריבא דקרא אלא קרבן מוסף בזה זמן שהיה מורה על ההסכמה אז בעל כרחינו היינו צריכן לומר דהתמיד היה קרב קודם לקרבן מוסף וביאר הכתב היה כך ובהסכמת השבת תביא קרבן מוסף מלבד מה שהבא בו התמיד אבל עתה שלא כתב בבוק' וגם לא כתב שום זמן שיהי' פירושו והסכמה שאז ע"כ יהי' קאי גם אתמיד שהי' קרב קוד' לו לא אמר וביו' השב' שלשון זה מורה איחור ש"מ דלא הי' קרב בבוקר ודו"ק היטב: וכן מוכח הסוגיא במעשה של יוסף בן סימאי כו' שנעשה לו נס דף קכ"א: ברא"ש דה"ה פרעוש כו' ר"ל באם היא על בשרו ועוקצו אע"פ שאין בו סכנה מותר לצוד אותה אבל להורגה אסור כן משמע בתו' פ"ח שרצים וכ"כ הטור סי' שי"ו כן מצאתי בשם מהרש"ל ז"ל שפי' כן דברי ר"ת ולא כמו שכתב ב"י שר"ת סובר דאפי' לו להורגה מותר וכן משמע ממה שכתב הספר אח"כ אבל משו' ר' יהודא גאון כו' דממנעי מלצוד כו' ש"מ דר"ת מיירי בצידה ועוד תדע דמוכרחין אנו לומר כן דהא הספר כתב לעיל דף ק"ע ע"ב ומסקנה פרעוש הקופצת ממקום למקום אסור להורגה ואלו היה ר"ת חולק הי' לו להביאו לעיל אלא ש"מ דר"ת לא מיירי כלל מהריגה אלא מצידה: עמוד ג' לפ"ז הפירוש עכו"ם שבישל בשר לעצמו כו' ר"ל היכ' דאין בו משום בישל עכו"ם כגון שהניח ישראל הקדירה מע"ש ואח"כ בשלה עכו"ם בשבת ואיתה בגחלים והבעיר האש ומהרר"א שטייאן בביאוריו על הסמ"ג דף ר"פ ע"ד כתב וז"ל ומיירי דישראל הבעיר האש בע"ש סמוך לחשיכה ובאותו האש בישל עכו"ם שאז אין בו משום בישל עכו"ם הואיל וישראל הבעיר האש וכתב מהרש"ל דלא דק דלא מהני הדלקת האש אלא גבי פת ולא גבי בישול שלקות וגדולה מזו אמרו בפ' אין מעמידין אר"י א"ש הניח ישראל בשר ע"ג גחלים ובא עכו"ם והפך בו מותר ה"ד אילימא דאי לא הוי הפיך ביה הוי בשיל פשיטא אלא לאו דאי לא הוי הפיך ביה לא הוי בשיל ואמאי בשולי עכו"ם ניהו ל"ל דאי לא הוי הפיך ביה הוי בשיל בב' שעות השתא קבשיל בחדא שעתא מ"ד קירובי בישולא מלתא היא קמ"ל ע"כ ואין לתרץ שבישל עבדו ושפחתו דאין בו בישולי עכו"ם א"כ לדעת הרשב"א וטור דס"ל דע"י עבדו ושפחתו נמי איכ' בשולי עכו"ם מאי"ל ומ"ה נמי אין לתרץ דאיירי בבישל בבית ישראל שאין בו משום בישולי עכו"ם דא"כ לר"ת שלא חילק בזה ואוסר מאי"ל ונראה בעיני העיקר דמיירי בבשר או דגים שכבשן הישראל ומלחן ודראויין לאכול היין דאז אין בו משום בישולי עכו"ם וביצים דקאמר היינו נמי שכבר היו צלוין והוא בא לעשות מהן תבשיל עכ"ל וקשה לי על מוהרש"ל לוקי דמיירי שהניח הישראל הקדירה על האש מע"ש והעכו"ם מחתה בו בשבת להוסיף בישולו כמו שפירש ומיירי דאי לא הוי הפיך בו הוי בשיל בתרתי כו' ומ"מ גם בר"ן משמע כענין שכתב מהרש"ל אבל לא מטעמי' וז"ל הר"ן דף קמ"ו ע"ב ומכאן אתה דן להדברי' התלושין שאפאן או צלאן או בשלו העכו"ם לצרכו בדברים שאין בהם משום בישולי עכו"ם שמותרים לישראל ואין בהם מוקצה והוא שראוי ומתחילתן לכוס כו': ובדייתא דליקט עשבי' ר"ל אע"פ שיכול אדם להעמיד בהמתו בשבי' ע"ג עשבי' כדלקמן: הא דנקט בהמה לרבותא ר"ל נקוט בהמתו לאשמעינן רבותא דלא גזרינן דלמא אתי לאפוסי בשביל ישראל שבהמה רגילה לשתות הרבה אפ"ה משקה אחריו ישראל אבל ישראל עצמו פשיטא דשותה אחריו דליכא למיחש כולי האי דלמא אתי לאפוסי דבדלית אחת מוסף הרבה לצורכו ולצורך ישראל כן הוא בתו': אם באו בשביל ישראל זה שאינו מחמיר כו' לא בא לאפוקי אם באו בשביל זה המחמיר שלא יהא מותר לישראל אחר המחמיר דבסמ"ג לא קאמר אלא אם באו בשביל ישראל זה מותר לישראל

קודש דמצילין למבוי המפולש אף שלשון זה שכתב הספר מכאן נראה שיכול אדם להשי' מזוזה וכו' זהו מעותק מספר התרומה וכן העתיקו הסמ"ג וכן הטור סי' של"ד והס' התרומה סובר דמצילין כתבי קודש לחצר שאינו מעורב אבל המבוי אינו מפולש לכך כתב לשון זה והספר העתיק לשון הספר התרומה להודיענו דיכול האדם להשי' מזוזה כו' וכמ"ש ספר התרומ' בחצר שאינה מעורב כן ס"ל להספר במבוי המפולש אף שלא חש לפרש עתה וסמך על מה שכתב למעלה דמצילין כתבי קודש אפילו למבוי המפולש ודו"ק או אפשר לומר דס"ל להספר כדשמעינן דבר אחר אגב כתבי הקודש לא יציל אף במקום שמצילין כתבי קודש לכ"ע אף לחכמים דפליגי אבן בתירה דס"ל דחצר שאינו מעורב אבל המבוי אינו מפולש: מצאתי תשובה א' וז"ל מה שהקשית למאי הוצרך לומר דבעינן דבר דמברכין עליו ב"ה כו' הלא נראה מקרא שלומדי' ממנו ג' סעודות כתב בעצמו לחם כמ"ש במרדכי דבהדיא פסוק דמפקינן מיני' ג' סעודות אכלוהו היום קאי דכתיב הוא הלחם וגו' זה ענין שאילתך והוספת לומר דבסמ"ג ואחלא הזכירו ענין ברכות המזון כלל כ"ל דל"ק מידי דהא בהאי קרא לא כתיב רק לחם ולא פת וכל הסעודה נקראת על שם לחם כמו עבד לחם רב ולכן אמר לחם במן כי זהו לחם שנתן להם ה' לאכול וידוע כי המן לא היה בצורות פת דוקא ומקרא מפורש הוא והמן כזרע גד וגו' שטו העם ולקטו או טחנו ברחיים או דכו במדוכה או בשלו בפרור וגו' וכבר דרשו רז"ל שהמן הי' משתנה להם לטעם הנאפים והנטחנים והמבושלים לכן הוצרך לומר דבעינן דבר שמברכין עליו ב"ה שהו פת עצמו ולא מיני תרגימא הנעשים מ"ה מיני' אע"ג דמיזן זייני ומפרש הטעם דמאחר דמצינו דגבי ברכת המזון שהלחם הנאמר שם הוא פת עצמו כידוע שאין מברכין ב"ה רק אפת ה"ה שנאמר שהלחם הנאמר אצל ג' סעודות הוא ג"כ רוצו על לחם ממש וראי' מפ' ג' שאכלו כו' כמו שמביא וא"ל מאי אולמא דהלחם הנאמר אצל ב"ה דמשמע פת דוקא מהלחם הנאמר אצל ג' סעודות דמ"ה שנאמר ואכלת ושבעת ועיקור השביעה היא בפת או מטעם אחר וע"כ אתה צ"ל כן שהרי איכא מ"ד יוצאין בסעודה ג' במיני תרגימא א"כ ש"מ דהלחם דאמר בקרא' לאו דוקא והוא מבואר משה אים אלו · ובס"א מ"כ וז"ל דבעינן מאי החייב עלה ב"ה נראה דרצה ליתן טעם למה הקפיד התורה דוקא אפת משום ב"ה כדי שנאכל ונשבע ונברך לכבוד שבת ונזכרהו בברכת המזון ג' פעמים וק"ל: ובברכת המזון לחם כתיב ר"ל וא"ל דכל סעודה שבעולם קרויה לחם אף אם אינה מפת וע"ז אמר דהלחם שהזכיר אצל ג' סעודות הוא כמו הלחם שהזכיר בפסוק ארץ אשר לא במסכנות כו' ש"מ דצריך לעשות ג' סעודות אמידי דחייב לברך עליו ב"הוק"ל: וראי' מפ"ג שאכלו כו' ולא סגי דלא אכיל וצ"ל דראי' זו מייתי דצריך בשבת לאכול בכל ג' סעודות מידי דבעינן עלה ברכת המזון וא"ת מנלן שמא ההיא פ"ג שאכלו לא איירי אלא בשתי סעודות ראשונות וי"ל דא"כ הי' קשה לפלוג בדידי' בשבת גופא בין ב' סעודות הראשונות לסעודה ג' ולמה מחלק בין שבת לר"ח אלא ש"מ דבכל ג' סעודות דשבת מוזר אבל א"ל דמובי' ראי' דב"ה שייך דוקא בפת דא"כ עיקור חסר מהספר דהא מסיים פי' מידי דמברך עליו ברכת המזון ולא הזכיר פת ועוד דזה פשיטא בכמה משניות דברכת המזון אינו שייך אלא אפת ואינו צריך ראי' לזה: עמוד ב' שבת וי"ט לא סגי דלא אכיל עיין מ"ש לעיל בפ' במה מדליקין ע"ז: כדאמרינן בערבי פסחים כו' ר"ל מדצריך ללמוד לכל סעודה אם יש לברך על היין ש"מ דלסעודה ג' שאין שום לימוד עלה לברך על היין שא"צ לברך. או ר"ל כמו שכתבה אח"כ הג"ה משום א"ח משום דאיתקיש יום ללילה: ומן העומר עשו שני לחמים פי' לכל הפחות ב' לחמים דהא אכלו ב' סעודות ממנו בוקר וערב אבל יכול להיות שחלקו לחם סעודה א' לב' ככרות וה"ט של הרמב"ם ואש"רי ומה"רש שלקחו לחם משנה גם לסעודה ג' וק"ל: קערות שחרית יש מביאין ראי' מכאן דהמפסיק כו' קשה למה לא מייתי ראי' מהמתני' דהתם דף קי"ז דקתני במנחה מצילין מזון סעודה א' כו' דמשמע דסעודה ג' זמנה במנחה וצ"ל דממתני' ליכא הוכחה דשמא דהא דקתני מנחה לאו משום דדינא הכא דדוקא לאכול במנחה לא מתני' ה"ק במנחה כשעדיין לא אכיל מציל סעודה אחת אבל לאחר מנחה שוב אינו מציל שממנחה ולמעלה אסור לאכול אותה אבל עד המנחה שרי לאכול אותה אימת שירצה אבל בברייתא זו קתני מדיחין לאכול בהן במנחה ולמה לא אמר סתם מדיחין לאכול בהן דהוי' משמע אימת שירצה אלא ש"מ דזמנה לכתחילה לאכול אותה במנחה ועוד מדקתני בברייתא בהדיא מן המנחה ולמעלה שוב אינו מדיח לא הוי' צ"ל מדיחין לאכול בהן במנחה אלא לאכול סתם דהא בהדיא אמר מן המנחה ולמעלה כו' דש"מ שאין זמנה מן המנחה ולמעלה אלא ש"מ דבא לאשמועי' דזמנה לכתחלה לאכול אותה במנחה ולא קוד' וכן צריך לפרש באש"רי ע"ש:

אמנם

שמונח ברוחב ומקפלין אותו שיהא רחבו קצר וארכו ארוך ואח"כ מניחין אותו כך לעולם וכורכת בו ראשה וע"ז את דאפילו לא היתה לה אלא אותו לעיף אחד אסורה לקפלו בשבת מאחר שהיתה יכולה לקפלו מע"ש אבל אם לא הי' לו אלא בגד א' אותו שלבש מותר לקפלו בשבת שלא הי' יכול לקפלו מע"ש מאחר שהי' לבוש בו וכשהי' לו עוד בגד אחר על אותו שלבש ג"כ אסור לקפל כי הי' יכול לקפל בע"ש אותו בגד אחר שיש לו ובקיפול הב' דהיינו שמקפלין אותו אחר שמסירין אותו מהראש זה דינו כמו בבגדים כי אם היתה לבושה בלעיף ומסירה אותו בשבת ואח"כ רוצה להניח אותו על ראשה בשבת יכולה לקפל אותו כשאין לה אלא לעיף זה או שמא קיפול זה אינו נקרא קפול אלא קיפול ראשון שעושה מתחילה כשהלעיף חדש נקר' קיפול וכן נ"ל מדכתב בסמוך דשל' כסדר קיפולו הראשון מותר לקפול: קעה ע"א: אבל אבל כו' שהוא קשר של קיימא שדעתו לשהותו כך ואינו כן בחגורה שצריך לו בכל עת וזמן: הורה ר"ת לנשים שהתינוקת שלכלכו בגדיהם כו' לעיל בברכות דף כ"ג ע"ג כתב הספר ויש מהגדזין בו בר יש לסמוך עליו בשעת הדחק וק"ק למה לא הביא הספר בכאן דברי המהגדזין וי"ל דלעיל מיירי בצואה כמ"ש בהדי' ובודאי בו הכיבוס גמור כיון שמלוכלך מאוד ובכאן מיירי שאין שם צואה אלא לכלוך בעלמא אפי' אותן המהגדזין מתירין לכתחילה:

סליק פרק ואלו קשרים

כל כתבי אבל כיבוי לא ואפילו לר' שמעון ר"ל מדלא מוקי הש"ס דילן כר' יהודא ש"מ דסבר דכיבוי אסור אפילו לר"ש: מסקינן דמצילין כתבי קודש כו' דברי הספר בפסק זה תמוהין קצת שגבי הצלת כתבי קודש פסק כבן בתירה דמצילין אותן אפילו למבוי המפולש וגבי אוכלין ומשקין פסק כחכמים דאין מצילין אלא לחצר המעורבת וגבי בגדים פסק כבן בתירה דמצילין אותו אפילו לחצר שאינה מעורבת ונ"ל דהספר סובר כדעת בעל המאור שכתב דף קמ"ג ע"ב וז"ל ונ"ל כיון דכ"ע בין לרבנן בין לב"ב קל הוא שהקילו חכמים בכתבי קודש יותר מהצלת אוכלין ומשקין שכל המחילות הצריכות לאוכלין ומשקין אינן צריכות להצלת כתבי קודש ורבנן דבעי ג' מחילות ולהי א' ס"ל כר"א דבעי בעלמא ב' לחיים כדאמר בש"ס דף קי"ז ע"ב ואנן לא ק"ל כר"א אלא בעלמא בלחי א' סגי לן הלכך ממילא ק"ל כבן בתירה דאמר בכתבי קודש דסגי אפילו בלא לחי הלכך הלכה כב"ב במבוי וכחכמים בחצר עכ"ל וכן הוא דעת הספר אבל במה שפסק בבגדים כב"ב קשה למה ואין נראה לומר דס"ל להספר דהאי ולשם דאית' התם במתני' ולשם הוא מוציא כו' קאי אחצר שאינו מעורב דמסיים ביה בן בתירה והאי ולשם אתיא נמי כרבנן דמודו הם בבגדים דמצילין אפילו לשאינו מעורב דא"כ הי' קשה למה כתב הספר דבכלי' אינו יכול להציל אלא למעורב והלא תני ולשם הוא מוצי' כלי תשמישו ונ"ל דמסתבר לי' להספר לפסוק בבגדים יותר לקולא מהסברא דאי' בש"ס דף ק"ך משום דקחזי ליה לכולא יומא דכולם ראוים לשבת לפשוט וללבוש בגד אחר בשעה שירצה משא"כ באוכלין וכלים ועוד מצאתי שכתב המגיד משנה בשם הרשב"א לפי שאוכלים וכלים מוציא בידו ואתי לכבויי אבל בגדים שלא התירו אלא דרך מלבוש ולא בהוצאה מדכיר ולא אתי לכבויי שהרי מרגיש שלא התירו לו להציל אלא דרך מלבוש: ומזון ג' סעודות לכ"א וא' בדרך שילך כו' לכאורה נראה שהספר פוסק כתרי אמוראים הנזכרי' בש"ס וזה היה דוחק לכן אציע לפניך הסוגי' ש"ס דף ד' מצילין סל מלא ככרות ואע"פ שיש בו מאה סעודות ופריך והא תני לה רישא ג' סעודות ותו לא אמר רב הונא ל"ק כאן בבא להציל כאן בבא לקפול כו' ר' אדא בר זבדא אמר רב אידי ואידי בבא לקפול ול"ק כאן לאותו חצר כאן לחצר אחרת ופסקו כל הפוסקים הלכתא כרב הונא וקשה על הספר היכי ערבינהו בהדדי שמתחילה חילק בין אותו חצר לחצר אחרת ואח"כ חילק בין להציל בין לקפול שכתב בכל דרך שילך ואם אינו הולך אלא בדרך אחד כו' ונ"ל לומר שגם רב הוא סובר שבאותו חצר הכל שרי כי אין שם סברא לאסור רק בחצ' אחרת יש חילק בין בא להציל ובין בא לקפל ורב פליג עלי' וסובר דבחצר אחרת אף להציל שרי וכן משמע בתו' שכתבו וז"ל אבל אין נראה לומר דלרב נמי להציל שרי כו' עד וכאן בבא להציל ע"ש והנה מבואר כאשר כתבו התוספות שהיה לו לרב לאוקמא מתניתין בחצר אחרת וכאן בבא לקפל כו' כן באמת מוקי לה רב הונא כן אבל באותו חצר ס"ל לרב הונא דמציל כל מה שירצה ופסק הספר כוותיה: למקום הראוי להציל תפילין לחצר אע"פ שאינה מעורבת נ"ע הא פסיק הספר לעיל בכתבי הקודש דמצילין אפילו למבוי המפולש א"כ למה קאמר דמצילין תפילין לחצר שאינה מעורבת לימא רבותא דמצילין אפילו כשהיה המבוי מפולש ונ"ל דהספר לא נחית עתה לפירושה שהרי כבר פסיק לעיל בכתבי

מד' אמות ליתא לי' דליפקו לברא' והו' ממש הסברא שכתב ר"ת בהג"ה לל"ק: דגזרו אטו ר"ה אע"ג שאין לנו ר"ה מ"מ אפשר להיות רה"ר במקומות רבים גדולים: עמוד ג' או קנה פחות מג' ר"ל שמעמיד דף או קנה פחות מג' מפי הנקב או מידי אחרינא מה שהו' מעמיד בתוך ג' לפי הנקב דמאחר שהוא תוך ג' הוי תורי רה"י: ובס"א מ"כ ה"ג וה"ל תורי רה"י והלוא' והא דקאמר פחו' מג' ובתוך ג' פירושו תוך ג' לפי הנקב שאז הוי הדף והקנה בלבוד לפי הנקב והוי תורי רה"י כמו הנקב עצמו ואם לא הי' תוך ג' לפי הנקב אז הי' תורי ר"ה או תורי כרמלית שאינן נידונין לא כרה"י ולא כר"ה כדאי' בשבת דף ז' ע"ב והיה הדין כך אם יש בהן ד' על ד' וגבוהין י' מהארץ רה"י ואם יש בהן ד' על ד' ואין גבוהין מהארץ י' הוי כרמלית ואם אין בהם ד' על ד' הוי מקום פטור ובלבד שיה' גבוהין מהארץ ג' שאם אין גבוהין ג' בטל אגל הקרקע אם הקרקע היא ר"ה גם זה ר"ה ואם היא כרמלית גם זה היא כן והכ' אי' בהדי' ברי"ף דף ל"ט ע"ב ובא"ח סי' שמ"ח אבל השתא כיון דהוי תוך ג' לפי הנקב נידון כמו הנקב וא"ל כיון שהנקב לצד חוץ לא יהא נידון בנקב עצמו כרה"י כמו שפיר"שי חורי ר"ה חורים שבכתלים כלפי ר"ה ש"ה שעוברין ג"כ כלפי פני' והתם מיירי שבפני' אינם נראות את התומי' והכא משמע בהדי' ברש"בא והביאו ב"י סי' שמ"ה ע"ש: ומשם נופלת למטה כאו בכרמלית לא גזרו רבנן כו' ולקמן בהגהו' דף ק"פ ע"ג מקשה ר"ת גופא ע"ז הא דפ' כילד משתתפין דאיית' המרדכי בתשובה של וושר' שטיין דאמרי' שם דבעיר גזרי כו' אך אותן ב"כ כלום אע"פ שהבאתי ראי' לאסור מ"מ אותן בתי כסאות כו' שהי' ג"כ נרא' לאסור מרא' שהבאתי מ"מ התירו רבינו יעקב מקינ"ון והאי תיבת אך היתר קאי: ע"כ ונלאתי: והוא דפליג עלי' ר"ל רב אשי דפליג אחייא בר רב פרק קמא דשבת דף ד':

סליק פרק הזורק

ח שרצים להתת בה אפר ונקלה בשבת ר"ל אם אסור משום רפואה אף את"ל דאינו אסור משום כתובת קעקע: וה"ה למי רגלים של תינק וצ"ל דהא רפואה דלעיל לא שכיח דא"לכ הוי דומה למי רגלים דחמור וק"ל: כדפי' לעיל בתו' בשבת היינו בתשוב' הר"ם שהביא מתו' לועסין מסטיכי ואין ר"ל שמדוקדק מהתו':

סליק פרק שמונה שרצים

ואלו קשרים עמוד ד': א"כ אסור לקשור ב' ראשי אבנט כו' פי' כמו במנעל דרבנן אע"ג שקשר זה לא נעשה כלל להתקיים הואיל ולבסוף נפשטו מנעלן כגון בלילי שבת קרוי של קיימא הואיל שמקיימן אותו זמן רב כגון שבוע אחת ואינו מתיר בו ביום א"כ קשר אבנט במכנסיים ג"כ לפעמים מונחים ביחד ואינן מתירין בב' וג' ימים או שקאי על אבנט ומכנסיים של ת"ח שאינן פושטים עד שבת הבא ואע"פי שצריך לפתוח המכנסיים בעת הצורך מ"מ קשורה היא באבנט והם עשויים כבתי שוקיים צרפת ורינוס שיש להם שנצין כעין כיסין אבל לפיר"שי שפי' וז"ל בדרבנן כשקושרין סביב רגליהם אין קושרין בדוחק שפעמים חולצו כשהוא קשור ונועלו כשהו' קשור ומיהו קשר של קיימא לא הוי כו' לפי פירושו אפשר דמותר לכתחילה א"כ הקשר עשוי להתקיים עולמות אף כשאין מתירו עד אחר זמן מרובה לכן הטוא דאבנט יהי' מותר והטוא דמנעל דרבנן אפשר שאין מתירין אותו עולמות עד שיבלה עכ"ל הגאון מהר"של בביאורי' על הסמ"ג: אבל עניבה מותר ובלבד שלא יעש' קשר למטה מהעניב' כו' וקשה דלעי' בה"ק ד"כ ע"ג כת' והקש' כו' עד כי אין נראה קשר של קיימא פחות מב' קשרים והכ' משמע דקשר ועניבה מקרי שפיר קשר וי"ל כי ספק הי' להם אם קשר א' ועניבה עליו מקרי קשר אם לא לכך אזלינן הכא והכ' לחומר' באיסור שבת אמרינן דמקרי קשר ואסור לעשותו בשבת ובציצית אמרינן דלא מקרי קשר וצריך לעשות המצוה כהלכת' דהיינו לעשות ב' קשרים זה ע"ג זה מצאתי ול"נ דלא קשה מידי דמן התור' אין נקר' קשר קשר א' ועניבה עליו לכך שינו יוצא בו י"ח בציצית אבל רבנן גזרו בו בשבת שלא לעשותו אמר' בפ' ואו קשרים דף קי"ג ע"א כתב רש"י בהדי' דלא יהא קשרו כו' הוא מדאורייתא' ע"ש: כתב רא"בי ש"מ דטליתות שלנו שהם כו' ר"ל ש"מ דמדקאמר שאם יש לו להחליף שאסור לטרוח בחנם מאחר שאפשר לו בלא הם ש"מ בטליתות של ב"ה אע"פי שהם לבנים ואינם צבועים אפ"ה אסור לקיפולי' מאחר שאין לו צורך היום בקיפולי' רק הוא צורך מחר וכן הצעיפים מאחר שהי' אפשר בלא קיפול שבת כי הי' אפשר לו לקפל מע"ש וזה קצת מגומגם למה לא חילק הספר שכל בבגדים וה"לל כשהי' לבוש בגד והי' לו עוד בגד אחר אסור לקפל בשבת מאחר שהי' יכול לקפל בגד הא' מע"ש ולמה הזכיר דין זה בצעיפים של נשים לכך נ"ל דהספר מיירי בקיפול הראשון דהיינו כשלוקחין צעיף חדש

בשבת ומה שתני במתני' אין יוצאין בכסא וסמוכו' היינו בסמוכות שלו שזה אינו הספסלים שא' כמו שפרש"י שעושין סמוכות של עור לשוקיו ודייק רש"י לא פי' סמוכות על הספסלי' ש"מ דס"ל דמותר לצאת בהם וה"ה במקלות :

סליק במה אשה

כלל גדול טרש"י פי' שם אוכל וכן כתב מהר"ס בס"ע ס"ס שכ"א : ובבפ"ק דבילה דקאמר אמתניתין אין נותנין עור לפני הדורסין כו' ר"ל לבסוף באותו סוגי' של אין נותני' עור לפני הדורסין אמר עלה דהאי מתניתן דיש עיבוד באוכלין דת"ר אין מולחין את החלבים כו' שם דף י"א ועוד אמר שם אמר שמואל מולח אדם כמה חתיכות בבת אחת דוקא רב אדא מעריס ומלא גרמא גרמא ש"מ דוקא ע"י הערמה מותר : ולפ"ז משמע דמילתי' דאביי פי' הא דאמר אביי ה"ק בורר ואוכל לאלתר ולבו ביום לא יברור ואם בירר חייב חטאת איירי הכל ביד דאי בקנון מאי בורר לאלתר הוא אפי' לאלתר פטור אבל אסור וכ"ש דלא איירי בנפה וכברה וק"ל: נשאל לר"מ כו' מיהו איסור' איכא כו' מכאן כ"ל דאסור לרשום על הספר שם הספר מבחוץ על הדפין דהא כשיפתח אותו בשב' ויסתור האותיו' מהדדי' יהי' דומה למחיק: וכן שמעתי שנמנע כ"כ בס' החסידי' אף שיש לדחוק קצת לומ' דשאני האותיות שנ"ס על העוגה שהיה מתחלה מחוברים משא"כ בדפי הספר שכל א' נפרד מחבירו מ"מ יש לזהר :

המוציא יין מניקה את בנה פי' שחולבת תחילה בידים שלאחר כן תינוק את בנה שמתחילה אפשר שאינו טוב להניק כשהדדין מלאין חלב והאיתי בקצת ספרים שהגיהו לא תניק את בנה אבל בתו' הוא כמו שהוא לפנינו : עמוד ב' על צידו השחור פי' על צד השיער : כמו שעושין בגוויל ר"ל שהם כותבין על צד החיצון כמו שאנו עושין בגוויל דהיינו שלוקח עור שלם ואינה מחלקה וכותב בצד שיער כמ"ש הספר לעיל כן אותן הי"מ אין חושבין זה לעור שלם שא' לחצי עור דהיינו שיהא נקרא דוכסוסטוס והקליפות שהסיר הם נקראו קלף ומאחר שזה נקרא דוכסוסטוס לפי דעתם כותב על צדו החצון אחר כותבי זה מצאתי בהג"ה מיימוני' פ"א מה' תפילין שכתב וז"ל וי"א שיש לו לו דין דוכסוסטוס לכתוב עליו במקום שיער דלא גרע מגוויל כו' עכ"ל משמע דגם מ"ש בכאן כמו שעושין בגוויל ר"ל שלא יהא יותר גרוע מגוויל ולא כמ"ש : והאי חתך העליון קרוי קלף וכותב במקום שהוא לצד בשר ואין להקשות מאחר שלא חתך העור מהדדי ועדיין היא שלימה שא' שהסיר הקליפו' למה יהא נחשב לקלף ולא לדוכסוסטוס וי"ל דודאי קלפים שלנו חותכין אותו החלק שהוא אצל הבשר דהיינו הדוכסוסטוס ומשליכין אותו והחלק הב' נשאר ואפ"ה יש שרצו לומר דגם הנשאר הוא דוכסוסטוס דהקליפה שהסיר הוא קלף ודחה הספר דבריהם ודו"ק :

סליק פרק המוציא יין

הזורק אע"פ שמוקפת מחיצה ר"ל שמחיצה פי' דפנותי' סמוכות זו לזו או הספר פי' כמו שפי' הרמב"ם פ"ג מהלכות עירובין ובפי' המשניות שמוקפת ר"ל מוקפת מחיצה ממש מר"הי לר"הי דרך מקום פטור דלמעלה מעשר הוא מקום פטור גבי כרמלית כמו גבי ר"ה ושרי אפילו ר"ה בכתיים תימא דבהדיא אמר בפ"ס דף ל"ז דאינו שרי למעלה מ"י מרה"י לרה"י דרך ר"ה שא' בזורק אבל הולכה ודאי אסירא וכן אי' בהדיא דף צ"ב אמר ר' אליעזר המוציא משוי למעלה מי' טפחים חייב ודוחק גדול לומר דגם בכאן מיירי בזורק דזה אינו דהא בא לומר דמטלטלין מזו לזו וזהו ע"י הולכה וי"ל כשמטלטל מספינה לספינה דומה לזורק מרה"י לרה"י דרך ר"ה דטעמא מאי פטור התם בזורק הוא משו' דהחפץ שזורק הי' הולך כולו במקו' פטור משא"כ במוציא משאוי למעלה מי' דס"ה דרגליו עומדי' במקום החיוב ולכן חייב דידו כשמגביה למעלה בתר גופו שהוא למטה מי' גריר ובזורק שהחפץ כולו במקו' פטור פטור כן בנידון הזה בספינות שהן גבוהות י' כשהולך ודורס מדופן ספינה זו לדופן ספינה זו שרוצה לטלטל בה אז הוא כולו לעולם במקום פטור ולכן מותר לגמרי דהא כשאפילו רה"ר בכתיים יכול להשתדל חפץ מרה"י לרה"י כשהחפץ כולו למעלה מ"י ודו"ק ובעל ש"ג כתב דף קל"ה ע"ב דהספר פוסק כרב דימי דשרי בפר' כיצד משתתפין דף פ"ה ע"ב להחליף ברשויות דרבנן וע"ש באורך כדתנן פ' כ"מ דף פ"ח ע"א ל"ש שמחיצה תלוי' מתרת בגוזזטרא שהיא למעלה מן המים שא' למלאות כו' דס"ה שאינה מתכוין שיל' לחוץ ואין להקשות הרי לקמן בהג"ה דף ק"פ ע"א כתב הסברא להפך שהרי כתב אהאי דכיצד משתתפין דהתם גזוזטרא הוא דמתכוין שילא לחוץ כדי שלא יתלכלך בו דאין זה כלום דבהג"ה כתב לסברא ל"ק ובפני' הכא כתב לסברת ליטנא בתרא דבסברא זו פליגי כל פירשי' בהדיא ב"פ כיצד משתתפין וז"ל אפילו לשפוך שרי דמיהו לא איכפת לי' דליפקו לברא אבל חצר הפתות

עמור ד' גם לא תלא אשה במחט שאינה נקובה שקו' איס' פילגא וצ"ע דלקמן בהגהות דף ק"פ ע"ג כתב דאיס'
פילגא נקראת תכשיט ומותר לצאת בו אפילו בר"ה וכן ק' בסמ"ג וכתב ב"י בטור א"ח סי' ש"ג וז"ל צ"ל דה"פ מחט
שאינה נקובה שדרכה להיות סוגרת בה מפתחי חלוקה או הצעיף לא תלא בה כשהיא תחובה לה בבגדיה במקום
שאינה סוגר ולא מעמיד הצעיף שאם היא במקום הסוגר או מעמיד לכתחילה נמי שרי כו' ע"ש : או בצעיף ר"ל
שסוגרת במחט מפתח החלוק או תוחבת המחט בצעיף : נ"ל דהכי גרסינן בירושלמי מפרש בירושלמי כזמי האף אבל כזמי
האוזן כפרש"י דשרי ר"ל דבירושלמי מפרש דכזמי האוזן שרי כמו שפרש"י אבל א"ל דמביא הירושלמי להודיע
שמפרש כנזמי האף דהא בהדיא אית' בש"ס כן ולמה הוצרך להביא הירושלמי לא מביא הירושלמי שאית שם כמו
שפרש"י כאן דכזמי האוזן שרי דמתלמודא דידן אין הוכחה דשמא קאמר אף כזמי האף וכ"ש כזמי האוזן כמו שכתבו
התוס' שם דהיה משמע מש"ס דלקמן דהוי' אסור : כמו בני מלכים יוצאים בזוגין וכל ישראל בני מלכים הם לר"ש
בפ' במה אשה תנן ובני מלכים בזוגין וכל אדם לא שדברו חכמים בהוה אמרינן בש"ס דף ס"ז מאן תנא א"ר אושעי'
ר"ש היא דאמר כל ישראל ב"מ הם פרש"י הלכך לעני נמי חזי ולאו גנותי' דידי' דליתחזיא כיהורא ושליף או מגו
דאידם הוא שליף ומחוי רבא אמ' באריג שבכסותו ודברי הכל ולא שליף ומחוי א"כ ש"מ לר"ש מותר לכל אדם ואפי'
אין אריג בכסותו וכ"כ הב"י סי' ע"א א"כ חזינן דס"ל לר"ש לכל אדם אע"פ שיכול לשלפי ויש סברא שישולפו
כדפרש"י אפ"ה אמרינן מאחר שיש ג"כ סברא דלא ישלוף משום דכל ישראל ב"מ הם א"כ ה"ה ה"נ אע"פ שכזמי
האוזן אינם מהודקים כ"כ כמו אריג בכסותו אפ"ה נימא דמותר לכ"ע מאחר שגם כאן יש סברא דלא ישלוף והוא
כמו שפרש"י דכזמי האוזן טריחא ליה מילתא למישלוף ולמחוי מפני שאזניה מכוסות בקושריה לכך נאמר כדרך
שס"ל לר"ש אע"פ שיכול לשלוף מאחר שיש סברא נגדו דכל ישראל ב"מ לא חיישינן ה"ה ה"נ דיש סברא לכ"ע נימא
דלכ"ע לא חיישינן ודו"ק : כמו בני מלכים היוצאין בזוגין ר"ל כמו שקתני המתניתין בבני מלכים היוצאין ולא
חיישינן דלמא מפסיק בין לר' אושעי' דלא מוקי לה באריג בכסותו שלא אפי' בזוג שבצוארו לא חייש בין לרבא דמוקי
לה באריג שבכסותו לא חיישינן יהיה איך שיהיה יש ראיה דלא חיישינן דלמא מפסיק דהא הם תקועים כמו זוג
שבצוארו ושבכסותו ר"ל שאריג בכסותו ודו"ק : והכבלים הרי הם כמו מלבוש ר"ל הן כמלבוש האדם לאפוקי בירית
שאינו לא תשמיש לכלי ולא לאדם : ושרי כמו אגר ר"ל משום דאיירי באגר שאינו מעורב כדדייק בתוספו' בד"ה אין
ר"ל רב ענני בר' ששון כו' דף מ"ד : קע"ר ע"א וכן בכובלת ר"ל דמותר לדידן דלית לנו ר"ה לצאת בו אבל אין ר"ל
דאפילו בר"ה גמור מותר דהא חכמים פליגי אר' אליעזר דמתיר וס"ל דאסור ובוודאי הלכתא כוותייהו כמו
שמפורש בר"ף : דנראה כמעריס להוציאו וק' דאי משום ה"ט ליסתור לפרוף ע"ג אגוז דנראה כמעריס
להוציאו למקום אחר ולא לצורך מלבוש ועוד איך יהיב טעמא משום דנראה כמעריס דהא מספקא ליה לתלמודא
אפילו כי מעריס לכתחילה אי שרי אי לא ושלקא בתי"קו ואי טעם איסור פירוף ע"ג מטבע הוא משום דמחזי
כמעריס תפשוט מהכי דכי מעריס להדיא גבי אגוז דוודאי אסור שלא וודאי הטעם הוא כמו שפרש"י דעל המטבע
אסור לפרוף משום דלאו בר טלטול הוא אבל אבן שהתקין לכך ראוי לטלטל וכן ק' בסמ"ג שדבריו ג"כ כדברי
הספר יוי"ל דס"ל להספר דוודאי כשפורף עליו הוא דרך מלבוש והיה ראוי להיות מותר אף במטבע רק זה שאסור
הוא משום דאין דרך לפרוף על המטבע והרואה סובר דכוונתו להוציא ויסבור דכשם שבכאן אם כוונתו להוציא
מותר אז יתיר ג"כ במקום אחר להוציא אף כשאינו דרך מלבוש ואח"כ מבעי ליה אי שרי לכתחילה להעריס באגוז
ר"ל מאחר דליכא למיחוש משום הרואה דהא אגוז דרכו לפרוף עליה א"כ נאמר דמותר לעשות כן מאחר שהוא
דרך מלבוש אפילו אין כוונתיה להתלבש או לא אבל במטבע ודאי אסור משום גזרת הרואה כי להרואה יהיה פשוט
שאין דעתו ללבוש שלא להוציא ויסבור שכל הוצאה היא מותר ודו"ק : דהא קיימלן כשמואל ר"ל כאידך שמואל
דחיים לריבויית כוטפין על זוחלין לדתרוצי סוגי' פירוש לייסר פסיעותיו ועוד ראיתי להתיר מקלות מפרש"י
עיקור ראיה הוא מה שפרש"י בסמוכות כו' דאיידו דתלי ולא מנחי אארעא זימני דמשתלפי. עכ"ל הרי בהדי'
דבמקלות שהן דומי' הכפסלאות מותר שהרי מונחים אארעא ולא משתלפי מלאתי בש"א : הכפסלים לא הוצרך
התנא להזכיר כו' ר"ל דמדלא הזכיר התנא כלל מאותן הכפסלים ש"מ דמותר לצאת בהם והיתר לא הוצרך
להזכיר כלל שהרי אין יכול ללכת בלא כפסלים וה"ה מקלות שהן דומין לכפסלים שנסמן בהם ויוצאין בכל אלה

בשבת

בחמין בשר יבש שנמלח הרבה ועדיין לא הודח הדחה אחרונה שלאחר מליחה ועיין באשר"י שכתב דין זה אבשר חי אבל בשר יבש ומליח ישן אפשר דאסור דממהר להתבשל ואפילו נמלח מחדש יש לאסור כהי שאינו מתבשל מ"מ בולע דם כו' ע"ש : אלא לצורך דבר הניטל ואליבי' דר"י אסור לכפות הסל לפני האפרוחים משום שהוא דבר שאינו ניטל בשבת ואליבא דר"ש מותר דמותר להוסיף על מחילת ארעי : עמוד ד' דוקא משום חשש דליקה התירו כו' ולא כפרש"י כו' ר"ל שרש"י פי' שהן מפני בזיון דליקה ואן בזיון אחר מותר אינו כן אלא דוקא משו' דליקה מותר : מיהו לצורך גופו או לצורך מקומו מותר אבל הגאון מהרש"ל כתב בביאוריו על הסמ"ג וז"ל והא דמודה ר"ש במוקצה מחמת חסרון כיס היינו אפילו לצורך גופו או מקומו דבלאו צורך גופו או מקומו אפילו מוקצה מחמת איסור לא שרי ר"ש אלא דוקא בצורך גופו או מקומו כדמוכח לשם וכן פי' התוספות ואל תשגיח בדברי המרדכי שכתב אפי' במוקצה מחמת חסרון כיס שרי בצורך גופו ומקומו דזה אינו כדפי' והראי' שכל דבר שמלאכתו לאיסור אין מטלטלין אלא לצורך גופו או מקומו כדמוכח להדיא בפ' כל הכלים וכן סבר ר"ש דלא שרי ר"ש מוקצה אלא בצורך גופו ומקומו וממילא כשמודה במוקצה מחמת איסור או שאר מוקצה דמחובר או במוקצה דדחי' בידים דלא ס"ל כוותיה אסור אפילו בצורך גופו ומקומו ומ"ה נראה דנר קנדי"ל אפילו לא הודלק בשבת אסור לטלטל דהא מלאכתו לאיסור הוא ולא שייך למשרי משום צורך גופו או מקומו דלא שרינן הכי אלא גבי כלים כגון נר שמדליקין בו ודו"ק עכ"ל מהרש"ל:

סליק פרק כירה

במה טומנין דף קע"ג עמוד א' והא דתנן כו' ובאבק דרכים ר"ל שהוא ג"כ חם מדבר אחר והולך ומתקרר ואפ"ה אסרו להטמין בהן : וכן פירש"י ר"ל לאפוקי מפי' רא"ס לקמן בהגהות דף קע"ט ע"ב : כתב ראבי"ה אבל היכא דאיכא גחלים לוחשות כו' אין להקפות הלא אסור להניח קדירה ע"ג גחלים וכ"ש בתוך הגחלים דדוקא דרך הטמנה הוא דאסור פי' שמכסה למעלה או באיזהו ענין שנראה שעושה דרך הטמנה אבל דרך ארעי וגם לאכול בלילה שרי עיין מ"ש פ' כירה ודע שיש לחלק בין שהיה להטמנה עיין בתו' ר"פ במה טומנן : דשרי למברז חביתא כו' וקשה דהא איתא בהדיא בפ' חביות דף קמ"ו ב"מ מר"א מהו למברז כו' א"ל לפתחא קמכוון ואסור וי"ל דהכא מדבר לסתור שבודאי מכוון להוציא ולא לעשות פתחא ומבית שפיר ראיה דכה"ג שרי מדאמר ר' אשי לפתחא קמכוין ואסור ש"מ דא"ל היתה כוונתו אלא להוציא יין הוי שרי ה"נ שרי : דשבות דאית ביה מעשה הוא ר"ל לישראל לכן אסור לומר לעכו"ם ועיין לקמן בהגהות דף קע"ט ע"ב וגם תמלא דאמירה לעכו"ם נקרא שבות דלית ביה מעשה ומה שעושה ישראל בעצמו נקרא שבות דאית ביה מעשה ולא כמו שכתב הרי"ף ס"פ ר"א דמילה ע"ש : וגם פי' כי בקושי כו' ר"ל אע"פ שבכאן התיר בדבר שאין מתכוון בזה אסור משום דהוי דומה לפסוק רישיה כו' : וגלדי צואה שעל בשרו בשביל צערו מגרר אדם ושרי להסירה ולית ביה משום לא ילבש גבר שמלת אשה וה"ה ריבוי שער מותר להסיר בחול ואין בו משום לא ילבש גבר :

סליק פרק במה טומנין

במה בהמה עמוד ב' כ"ש אם החבל תלוי כו' ר"ל שאם הם יותר משתמרים משהיה כרוך כי אז יכול לאחוז בחבל למשכם ולשמרם : משום דעיילא ממילא ר"ל הקור עייל בה ממילא אף אם יש עליה מרדעת אם היא עומדת במקום אחר כדאמרי אינשי חמור אפי' בתקופות כו' לכן אין לה תענוג בהסרתו משום חום יתירה שעלי' משום דאף בלא הסרתו יתקרר לה : וה"ה תרנגול כו' ואפילו בחצר משום דזוג לתרנגול משאוי הוא אבל בבהמה אינו משאוי דבטל אגב אוכף כמו שכתבו התוספות דף ד"ד ע"ב בד"ה : ע"ב משום דמחזי כו' לצוד ליד להוליך הכלב בידו ר"ל שהסוס או החמור שרוכב עליו הוא כלאי' עם הכלב שמוליך בידו: היינו ב' תכיפות ר"ל אסור כמו ב' תכיפות ואין זה ב' תכיפות עצמו :

סליק פרק במה בהמה

במה אשה אסורין בהעלתן ובהצעתן צ"ע דבתוספות שם לא כתב בהצעתן וצ"ל דסברא זו פליג אתו': כי היא פחות מקשירת חבלים הוא מה שהביא לעיל בעמוד שלפני זה סי' של"ז : ומתני' דהכא עיין סוף פ"ק דביצה כי הוא סוגיות התוס' דהתם : אבל טבעת כו' ר"ל אבל בזה חולק ר"ת ארש"י דלרש"י איש היוצא בטבעת שיש עליו הותם פטור אבל אסור ולר"ת מותר אף לכתחילה והיינו מ"ש אבל טבעת כו' וע"ש ברש"י דף ס"ב וכתו' ואע"פ שיש בני אדם נוהגים היתר בדבר עיין במהרי"ל סי' פ"ד להתיר אפילו בשל ברזל :

שהוא חי לגמרי מותר אבל בגלי בבשרא הגומרי אסור לשהות בשר חי אא"כ נתבשל מעב"י כמב"ד ולדעת רש"י ו"זו' ושיטתם כל שהגיע למאכל ב"ד מקרי בשיל וש"ד אלא כשהתחיל להתבשל קצת ולא הגיע למב"ד אז צריך להיות גרוף או קטום וכן היא הסכמת הא"ז ומ"ש מותר להשהות הקדירה כו' היינו כשנתבשל כמאכל ב"ד : מותר להשהות קדירה ע"ג גחלים כו' וגם ישראל עצמו אפשר שמותר להסיר כו' וקשה הרי לעיל דף ק"ע ע"ד כתב ולא על גבי גחלים ממש ה"ה קדירה סמוך לגחלים אסור ועוד קשה שהרי לקמן פרק ב"ט דף קע"ג ע"א כתב מכאן פסק בסמ"ג דאסור להביא גחלים בוערות כו' ועוד קשה מ"ש ראביה שם אבל היכא דאיכא גחלים לוחשות כו' אין ישראל ליטול ובהג"ה הוסיף לומר דאפילו לעכו"ם אסור לומר לסלק וי"ל דלעיל דף ק"ע ע"ד איירי בבשר הגומרי דאסור מפני שהוא מכבה ומ"ש שם ה"ה קדירה סמוך לגחלים ר"ל דוקא סמוך לגחלים שאז בקל יכול לחתות בגחלים אבל בכאן מדבר שהקדירה ע"ג הגחלים שאין מכבה כמו בשר וגם אין סביביו גחלים ואין בקל יכול לחתות ובפ' ב"ט מיירי הכל בהטמנה שיש לחוש יותר שמא יחתה בגחלים ולקמן בהג"ה איירי שיש גחלים סביב לדפנות כ"כ שא"א להזיז הקדירה שלא יזיז הגחלים דומיא דכיסוי דקאי עלהו ונמלא מכבה ומבעיר ולכן אפילו לומר לעכו"ם אסור · והיכא שנתבשל כמב"ד מותר להטמינו נראה להטמינו לאו דוקא בתורת הטמנה דהא הרא"ש והר"ן כולהו מכבינים דאפילו נתבשל כ"ל אסור להטמינו בדבר המוסיף הבל ולא כרשב"ם דמתיר וכ"פ המרדכי בסמוך ר"פ ב"ט דבכל הקדירות איירי כו' ע"ש ועוד דבהאי פרק כירה לאו בהטמנה איירי רק מדין שהיה ועוד דהאי דין הסמוך דמותר להטמין פירות חיים כו' כתבוה התו' והרא"ש דמותר מטעם דקיי"לן כהנני' וחנניה משהין מיירי ולא בהטמנה עי"ל דהמרדכי כתב כאן דינים הללו ששניהם רשב"ם אמרם בדין הטמנה כמ"ש התו' והרא"ש ר"פ במו והיה כתב כן בדין הטמנה שהוא משוה דין הטמנה לדין שהייה בהיכא שנתבשל כמאכל ב"ד שמותר להטמינו בדבר המוסיף הבל כמ"ש התוספות במו ר"פ ומדבריו אנו נלמוד הדין בשהייה ודו"ק וע"ל בהג"ה ד' קפ"א ע"ד : וה"ה שמותר להטמין תפוחים ר"ל אע"פ שללות בשר חי בבשר הגומרי אסור אא"כ נתבשל כמאכל ב"ד : וה"ה לגבי יס חיים כו' סוף פ"ק תנן אין צולין בשר בצל וביצה אלא כדי שיצולו מבע"י כמאכל ב"ד ומוקי הספר משנה זו כשצולה לצורך הלילה אבל לצורך מחר מותר · אך הלשון שאמר הספר אבל לצורך הלילה נראה דאסור דמשמע כאלו היה הדבר ספק לו וזה מגומגם הוא דהא דתנן בהדיא אין צולין וכו' וצ"ל לייסב דה"ק שנראה לו דאסור דקתני ר"ל לצורך הלילה ולצורך מחר הוא מותר ודו"ק : אבל לצורך הלילה נראה דאסור וכ"כ התו' והרא"ש ר"פ ב"ט אבצל וביצה משום דאיגן ראויין לאכול חיין ב"כ וצ"ל דה"ה מים אבל פירות מותר אפי' לצורך הלילה כ"כ שם בהדי' וכן בטור ס"ס רנ"ז ע"ש וכן מתיר בסמוך ליתן פירות בתוך הכבל"ש וא"צ לחלק בין ככלו"ש דהתם אינו סמוך לאש דהכבלו"ש מפסיק : ומוקי לה כו' הא דאמר הספר ומוקי לה כר' יוסי כו' י"ל משום דלא תחלק בין פסח לשאר מקומות לכך מביא ומוקי כו' ר"ל דאם שאני פסח משאר מקומות לא היה צריך לאוקמי כר"י דהדרבא נימא שהוא ככ"ע דהכל מודים גבי פסח אלא ודאי ל"ש וגם רולה להביא ראיה מר"י דאין בישול אחר אפי' ומדברי ר"י לחודי' לא היה ראיה דשמא מלה שאני הואיל ובעינן טעם מלה כמ"ש ראביה בסמוך לכך אמר ומוקי לה כר"י ש"מ דהתלמודא מביא ראיה ממה שמלינו שיש בישול אחר אפי' כן יש בישול אחר צליה ממילא נשמע דטעמא דר"יהוא משום דיש בישול אחר אפיה וז"ש הספר אא"כ שמא דיש בישול אחר צליה ר"ל מה שאמר צלאו ואח"כ בשלו דהייב. וה"ה דיש בישול אחר אפיה זה נשמע מדברי ר"י ומה שמקשה אא"כ ראבי' ממסקנה דפ' כ"מ כבר כתבו התו' שם בפסחים דף מ"א ע"א בד"ה עולא אמר כו' דמסקנא דהתם אתיא כעולא ע"ש · מכלי יש ליזהר כו' פי' דבר הנכלה לא ישים בכלי ראשון שמבשל שם כתב הגהות מיימוני פי"ט דהלכת שבת וז"ל גם מכלי יש לזהר אדם כמו כן וגם מדבר מבושל כגון בשר ודגים לא יתן סמוך לאש שאין היד סולדת בו ואם עשה חוששין לו מחטאת דכשם שיש בישל אחר כלי כדפי' כן יש כלי אחר בישל דחד סברא היא כו' ע"כ מדברי הרא"ש : עמוד ג' הפשירין לא זהו בישולין זהו גי' רי"ף אבל רש"י גורס בענין אחר ע"ש : דליכ' למימר בהו דמאי משריק שריק כיון שהמה יחד בכלי א' גם הדם נימק במים שמולחים בהוכו : אבל האלפסי תפס שיטתו כל"ק ואינו כן ברי"ף שלנו : ומ"מ המחמיר תע"ב כו' קאי המלח שלהם ולא אמלינו ואי מ"מ ליסנא דתו' דהתם : להתיר בשר יבש וכ"ש בשר חי דאינו נמלח והא דלא כתב התם משום דדרכן היה בכך לשרות ולהדיח

בחמין

גם השיעור של התרנגולים אינו יותר משיעור ג"א מיל ואם הוא יותר אינו מתרץ כלום וצ"ל דמעיקר ס"ד דהספר דהכסיף העליון והשוה לתחתון הוא צאת הכוכבים והי' ס"ד דהג' חלקי מיל הם קו"ס צאת הכוכבים דאין אנו בקיאים מאימתי נקרא משקיעת החמה ולכך . קשה דהא גם עינינו רואות דמשיבית התרנגולים עד צאת הכוכבים הוא יותר מזה השיעור שהרי הוא בערך ה' מילין כמו שפירש ולכך תירץ דגם משקיעת החמה עד צ"ה הוא ה' מילין ומה שאומרים השמורים ג' חלקי מיל הוא להכסיף העליון והשוה להתחתון וזה עדיין אינו יציאת הכוכבים ודו"ק ועיין לקמן דף קע"א ע"א בהג"ה המתחלת כמה חזו תרנגולין : אמנם בה"ג משמע דבהדלקת כו' ומה שקתני אחר הדלקת נר כדי ללוות דג קטן לא קשה מידי ועיין בר"ן דף ק"ו ע"ב ודף ק"ז ע"א : עמוד ב' כאביי דשרי לכברויי כו' פירש"י לעשן אותם בגפרית ולאחר שהתפלל של שבת בע"ש עיין ברכות דף כ"ז ע"ב ושם מיירי שקיבל עליו בטעות כשנויא דש"ס ומ"ש וגם יש ללמוד כו' הוא מהש"ס זו ולא ממעשה דלעיל א"כ י"ל שקאי אמעשה דהכי והכי דייק דווקא כלם קבלו שבת ואף אותם שלא הדליקו דהא היה חושך ואפילו הכי הוי מתיר להם לעשות מלאכה ש"מ דקבלת שבת בטעות כו' אבל אותם שהדליקו הוי ועשו מעשה לכן לא הוי' מותרין בעשיית מלאכה וק"ל : וזה קצת דוחק שהרי מתחילה הוצרך להוכיח מכאן שהדלקת נר ה"ה כקבלת שבת משמע דס"א דאפילו קבלה לא הוי ואיך מסיק דחמיר טפי הדלקות נרות מאותן שהתפללו של שבת שהתיר להם אביי לכברויי שלי גם איך יש להוכיח מכאן דקבלות שבת בטעות לא הוי קבלה דלמא לא קבלו עליהן אותן שלא הדליקו שהרי לא הספיקו להתפלל מנחה עד שראו השמש שוב מצאתי שכתב ברוקח סי' מ"א על האי מעשה דיום מעונן הוי וכסבורין העם וכו' עד ואר"ל שאותן שקבלו השבת אסורין במלאכה ואותן שלא קבלו עליהן מותרין להדליק ומסקנא ברכות ב"פ ת"ה מי שהתפלל וקבל שבת בטעות מותר בעשיית מלאכה דאביי שרי לי' לר' דימי לכברויי שלא עכ"ל משמע מזה דהויא מסקנא דברכו' הוא דלא כפסק רבותינו שאסרו לאותן שהדליקו וקבלו עליהן השבת לעשות מלאכה וגם מסקינן דקבלה בטעות לא הויא קבלה ומותר ועד"ז צריך לפרש דעת המרדכי ודו"ק : וע"ל דף קפ"א בהג"ה שגם משמע קצת דר"ל דמכאן יש ללמוד וצ"ע : והביא ראי' מפ' במה מדליקין שנתנו חכמים שיעור כו' משמע אבל אדם אחר אסור וצ"ע דהא בהדיא בש"ס אמר דאפילו אדם אחר מותר לעשות מלאכה א"כ דקאמר א"ר יוסי בר חנינא שמעתי שאם בא להדליק אחר ו' תקיעות מדליק שהרי נתנו חכמים שיעור לחזן הכנסת כו' ואפשר לומר דהרי"בם מפרש דמ"ש שאם בא להדליק קאי דוקא אחזן הכנסת ולא על אדם אחר וה"ק שאם החזן רוצה להדליק ידליק מאחר שנתנו לו חכמים רשות כו' לכן אם רוצה להדליק באותו הזמן שיוכל להוליך שופרו ורוצה לעשות מלאכה אחרת במקומו' והשופר יניח במקום אשר הוא שם יכול לעשות כן דמ"ל מלאכה זו או זו מאחר שהתירו לו חכמים להוליך שופרו ה"ה מלאכה אחרת מותרת לו אבל לאדם אחר אסור ומסיים הספר ויש לדחות ר"ל דנוכל לפרש דמ"ש שאם רוצה להדליק כו' דקאי על כל אדם ור"ל מאחר שנתנו חכמים רשות לחזן וכו' ולכן אם שום אדם רוצה להדליק בשעה שהחזן מוליך שופרו מדליק : וי"מ דהרי"בם ה"ק שנתנו חכמים שיעור לחזן הכנסת ר"ל שהיה מותר לחזן הכנסת להוליך שופרו וכן לכל אדם לעשות מלאכה בשיעור הזה של הולכות שופר וה"ט שהציבור לא קבלו עליהם השבת עד תשלום השיעור הזה אבל אדם אחר שאין לו שיעור ידוע שיהי' הציבור ממתינים עליו אלא הציבור מקבלין עליהם השבת אסור היחיד לעשות מלאכה דבע"כ היחיד נגרר אחר הרוב ומה שמתיר לעשות מלאכה היינו תוך שיעור זה שעדיין לא מקבלין עליהם הרוב השבת דלא קבלו עליהם השבת עד כשנשלם השיעור של הלכות השופר ודו"ק זה הפירוש הוא אמת מ"ש ומיהו יש לדחות ר"ל דהא נדחו התם דברי ר' יוסי ב"ח כדאיתא התם דף ל"ה א"ל א"כ נתת דבריך לשיעורין כו' וממילא נתנו חכמים הראשונים שיעור כו' יכול להיות דאף היחיד יכול לעשות מלאכה כשלא קבל עליו השבת ודו"ק ועיין לקמן בהגה' דף קס"א ע"ד שכתב שם בהדי' משמע דא"כ אסור וי"ל כפי הפי' שכתבתי עתה דלאחר השלמת השיעור של חזן דהיינו כשקבלו הקהל עליהם השבת אסור לכ"ע : ובה"ג הקשה עוד קושיות על הרי"בם ותירצם ולא הבנתי רוב דבריו לכך לא הבאתים ע"ש דף ק"ב ע"א :

סליק פרק במה מדליקין

כירה כתב בספר א"ז כו' הוי יודע דלדעת הרי"ף והרמב"ם וסיעתם אסור להשהות ע"ג כירה שאינה גרופה וקטומה תבשיל שלא נתבשל כל צרכו או שנתבשל כ"צ אלא שהוא מצטמק ויפה לו ובקדירה שהוא

סוכה כו' ועו"כ היינו לא אכיל פת בלל דאי אכיל חייב לאכול בסוכה כבר הקשה זה הרא"ש פ"ג שאכלו ותירץ דה"ק
רשות הוא משום סוכה ולעולם חובה הוא משום שמחת י"ט והאריך עיין שם : .. ובחנוכה ובפורים עיין
בתשובות מהר"ש לוריא ז"ל סי' מ"ו ופס תמלא ישוב שאין כאן טעות סופר רק שיש חילק בין סעודות ערבית
ושחרית דפורים לסעודת פורים דחיוב בסעודת פורים לא שני דלא אכיל גם מלת חנוכה כ"ל לייסב דאזיל אליבי'
דראבי' שכתב אח"כ דגם בחנוכה יכול לחזור ואין להקשות למה אמר בר"ח אינו מחזיר נימא ג"כ אם שויה עליה
חובה בברכת המזון שיחזור וכ"ש הוא דהא ר"ח דאורייתא הוא די"ל דחנוכה יותר סברא הוא אם שוי' עליה
חובה דיחזור מאחר דכל עיקור קביעותו דחנוכה אינו אלא להלל ולהודות וא"כ אם שוויה עליה חובה קביל עליה
גם בברכת המזון קביעת חנוכה שהוא להלל ולהודות. ועיין בהגהות מיימוני פ"ב מהלכות ברכות : עמוד ד'
כתב בה"ג דיחיד אין חוזר כו' והא דכתב בסמוך דצריך לחזור אפשר שיש לחלק בין ליל דיום ראשון של ר"ח לליל
יום ב' דר"ח וי"מ דחוזר בשלא התחיל בברכה אחרת ואם התחיל בברכה אחרת אינו חוזר שבחילק זה פליגי ר"ת
ור"י אבל אני חפשתי ומלאתי בספר בה"ג סוף פרק תפילת השחר שכתב וז"ל דהיכא דטעה יחיד ולא אדכיר דר"ח
בין דצפרא בין במוסף ובין במנחה הדר מצלי כו' אבל היכא דצלי ערבית ולא אדכיר דר"ח אין צריך לחזור אותו
דא"ר ענן טעה ולא הזכיר של ר"ח בערבית אין מחזירין אותו לפי שאין מקדשין החודש בלילה וה"מ בר"ח אבל
טעה ולא אדכיר דשבתא או די"ט ולחולו של מועד בערבית מהדרינן לי' ואע"ג דקיי"לן תפילת ערבית רשות ה"מ
היכא דלא קבעו צלוי' דלא מטרחינן ליה אבל טרח וצלי ולא אדכיר דשבת ודי"ט וחש"מ קבלה ושוויה עליה חובה
והדר מצלי לבר מר"ח דלא הדר מצלי דאין מקדשין את החודש אלא ביום עכ"ל והמכוון מדבריו הוא דאם לא היה
זה הטעם דאין מקדשין היה חוזר אע"ג דערבית רשות הוא מאחר דצלי קיבל עליה חובה וחייב להחזיר ולזה הביא
ראביה ראיה שגם בברכת המזון דחנוכה אע"פ שהוא רשות מאחר שקיבל עלוי' שוויה חוב ועי"ש בה"ג יותר דף
ד' ע"א ועיין באשר"י ר"פ תפילת השחר שכתב בהדיא וז"ל ובה"ג כתב גבי אין מקדשין החודש בלילה. אע"ג
דתפילת ערבית רשות כיון דשוויה עליה חובה אי לאו טעמא דאין מקדשין בלילה היה צריך לחזור
ולהתפלל עכ"ל האשר"י בשם בה"ג : ולא הזכיר של ר"ח חוזר ר"ל היה חוזר אם לא היה הטעם שאין מקדשין
וכדפריבית : וכן ס"ן ר"ל אם טעה בשחרית וכן כתב בהדיא בה"ג סוף פ' תפלת השחר וז"ל וס"ן כי טעה בכל
התפילת מסדרינן לי' ומצלי לבר מן תפילת שחרית דלא מטרחינן לי' למיהדר חדא מפני טורח ציבור ועוד שהרי
תפילת מוספין לפניו עכ"ל: אבל א"א בלחש אפי' בערבית שלפניו ר"ל אע"ג דבערבית אינו חוזר התפילה בקול רם
כמו בשחרית : אבל בי"כ כו' צריך להזכיר של שבת ר"ל אפי' לדידן שאין אנו נוהגים כמנהגם לומר הפטורה במנחה
דכל שבת עיין ברש"י דפ"ד ע"א אפ"ה צריך להזכיר של שב' כיון שיש גם בשבת הפטרה בשחרי' דלאחר תפילה היא
ר"ל ולא מינו הזכרה תוך תפילה : אבל שבת ביוצר כיון שהשאלה היתה על יותר לכך כתב יוצר: מה"ט דיום הוא
שנתחייב כו' ר"ל במ"ש דמזכיר של שבת בנעילה מה"ט דיום הוא וכו' כן אמרינן נמי לענין הפטרה בי"ט : אומר
על התורה לאפוקי מר"ש שכתוב בסמוך שאין לאומרו ממילא לא היה מזכיר אף של י"כ : דיום הוא שנתחייב בב'
הפטרות ר"ל אף לדידן שאין אנו נוהגין להפטיר במנחה דשבתא מ"מ י"כ הוא שנתחייב בב' הפטרות: קעב ע"א
הגיא יחיד לא יתחיל פי' ראבי' בר"ח כו' לכאורה היה נראה דר"ל לאפוקי בי"ט שהוא חובה ואז מברך אפילו יחיד
אבל לקמן בהג"ה ס"פ כתב תניא יחיד לא יתחיל פי' רבינו חננאל וכו' נמצא שט"ס הוא זה שכתיב ר"ח במקום
רבינו חננאל וצריך למחוק ראבי' : והסיא חשיב כתיקון מנא בשבת ר"ל דעל זה הכתוב גמור אמר בגמ' דף ל"א
ע"ב דחשיב כתיקון מנא: אלמא חומר בקבלה ובספק והא דמשמע לעיל דמותר אחר תקיעת שופר צ"ל דאיירי
דתוקעין ואין מקבל עליו שבת בהדיא : דאע"ג דאמרי אמוראי דשיעור בה"ש ג' חלקי מיל ולא יותר ר"ל וא"כ
למה החמיר להם ביום המעונן שתדליקו נרות מיד כשהולכין התרנגולים לישב שזהו שיעור גדול קודם הלילה
ותירץ דבאמת שיעור בין השמשות יותר גדול מג' חלקי מיל רק מה שאמרו האמוראים ג' חלקי מיל היינו לפי
סברת ר' יודא שסובר דהכסיף העליון כו' הוא לילה אבל אנו לא ק"ל בהא כוותיה רק עד צאת הכוכבים יומא
הוא ועד זה השיעור הוא מהלך ה' מילין אך צ"ע מה מקשה הספר מעיקרא דמ"מ ג"כ קשה עם משעת ישיבת
התרנגולים עד הכסיף העליון והשוה לתחתון הוא יותר מג' חלקי מיל או לא דאם אינו יותר א"כ מה מקשה דהא

דמחוייב לראות דאל"כ הל"ל הרואה יומא קמא מברך ב' והרואה מכאן ואילך כו' דהי' נשמע דאינו מחוייב לראות רק כשיקרה שאחד רואה בלילה א' וא' רואה בשאר לילות זה מברך כך וזה מברך כך אא ש"מ דמחוייב לראות לז"א יומא קמא מברך כך מכאן ואילך כך ודו"ק: וכן אמר ר"י כו' ר"ל שגם ר"י אומר שאף מי שהדליק בביתו צריך לראות שיהיה במקום שיש נרות כדי שיראה אותם ויזכור הנס וזה"ש שנהגו ב"א כו' ר"ל אותם שמדליקין עליהם בביתם וכשיבואו לעיר שאין שם יהודים שלא יוכלו לראות הנרות מחוייבים הם להדליק בבית העכו"ם כדי שיראו הנרות: ודיחוי הוא ר"ל המצוה נדחת ונתבטל וא"א לעשותה עוד: ואע"ג דנדחת ראייתו של רבה בש"ס דף ד"א ע"ב: עמוד ג' היינו דקאמר ומהדרין ר"ל כי לפי הפי' שפירש דקאי אנר איש וביתו קשה למה נקראים מהדרין מן המהדרין בשלמא אם היה קאי על המהדרין נר לכל א' כו' הוי א"ש וק"ל לזה אמר היינו כו' ר"ל כי הם ג' עליות זו למעלה מזו אם לא ידליק בכל לילות רק נר א' הרי א' ואם יעשה כדברי ב"ש הרי ב' או יעשה כדברי ב"ה הרי ג' והנה סברא של א' מהם של ב"ש או של ב"ה יותר מעולה משל אחר ואם לא יעשה כשו' א' מהם אין נקרא מהדר וכשיעשה כסברא הגרועה שמהם נקרא מהדר וכשיעשה כמעולה שמהם נקרא מהדר מן המהדר ודו"ק: ואין להקשות בוודאי סברת ב"ה יותר מעולה זה אינו דהא איתא בהדיא בג"ש תרי סבי הוי חד עביד כב"ש וחד עביד כב"ה: אין לו להסיר' אפילו לשמואל ר"ל דס"ל דמתירין מבגד לבגד: הטילו תכלת מאפיליונ"י מדקא' מאפיליונ"י קדייק אע"ג דאמר הטילו ולא התירו אסר"י לעיל דף פ"א ע"א: ובירושלמי ר"פ הרואה גרסי' ר"ל דס"ל להירושלמי דגם בשבת ההדלקה עושה מ"ו כמו שאמ' בכאן בחנוכה לכך צריך לברך עיין לקמן דף קע"ב ע"ב: אע"ג דתדיר ושאינו תדיר כו' ר"ל למה הוצרך ר"י להגיד הטעם דקורין בתורה דר"ח קודם כדי שיפטיר בדשליק מיניה הא בלא"ה איכא טעמא משום דתדיר קודם כו' או ר"ל דקי"ל דה"ל להקדים הפטרה דר"ח קודם מאחר שתדיר ומתרץ כו' ואין להקשות אדרבה היא הנותנת דמשום שהיא תדיר קורין דר"ח קודם וא"כ של חנוכה הוא אחרון ולכך מפטירין של חנוכה וכמו שכתב המרדכי בפ' בני עיר דף סע"ט ע"א בענין ר"ח אדר שחל בשבת כו' לק"מ דהרי במרדכי בפרק בני העיר בעצמו כתב עם החילוק דשאני ר"ח דמפטירין ביהודע משום דכולל של ר"ח ג"כ כמו בשל שקלים כו' עד אבל ההפטורה שלא משתעי בשל ר"ח נדחת מפני של ר"ח דתדיר קודם כו' הרי לך ה"פטורה שהיא כמו ההפטורה דחנוכה שאינה מזכרת כלל משל ר"ח נדחה מפני ההפטרה דר"ח וא"כ מדינא היה לקרות בשל חנוכה תחלה ואח"כ בשל ר"ח ולהפטיר בשל ר"ח ויותר היה זה קדימה להפטיר לתדיר ממה שנדחית הפטרתו לגמרי ונקדמת לענין קריאת התורה לחוד ולכך הוצרך לטעמא דפרסומא ניסא והא דקא' במרדכי בפרק בני העיר לגבי הפטרת אדר דמטעם תדיר קודם מקדימין הקריאה בשל ר"ח ואח"כ בשל שקלים ומפטירין בשל שקלים היינו דוקא באותו הפטרה שמדברת ג"כ בשל ר"ח ואין ר"ח נדחה לגמרי וזה דבר פשוט שפירושו הכי: אבל לא בשבת וי"ט שא"א לו בלא אכילה כו' ר"ל שבר"ח כו' אי בעי לא אכיל פת דבר שיחייב בב"ה אלא יאכל פירות אבל בשבת וי"ט לא סגי דלא יאכל פת תימא לי דהא אמרינן בע"פ דף ק"ך ששת ימים תאכל מצות ויום השביעי שבת לה' אלהיך מה זה רשות אף ו' ימים רשות דאי בעי' לא אכיל מצה אלא פירות ולפי מה שאמר הכי לא סגי דלא אכיל פת ממילא היה מחוייב לאכול מצה ודאי לפי מ"ש תו' פ' היש"ן וכ"כ הרשב"א והב"י הביאו סי' קפ"ח דפי' הא דאמר דבי"ט חוזר דקאי דוקא בלילה ראשונה של פסח ושל סוכות דבהם מחוייב לאכול בזית מן התורה אבל בכל י"ט אינו חוזר לפי פירושם א"ש אבל לפי מ"ש הרא"ש פרק ג' שאכלו והר"ן בפרק הישן והמרדכי בפ"ב דבינה דמחוייב לאכול פת בי"ט כולו קשה · וי"ל דודאי מן התורה אין מחוייב לאכול פת בי"ט אא בב' לילות הנזכרים ומה שאמר כאן די"ט לא סגי דלא אכיל הוא מדרבנן שהם מחייבים לאכול פת בי"ט כמו בשבת דאמרו אין בין י"ט לשבת כו' ואדרבה בקצת דברים החמירו יותר בי"ט משבת כי היכי דלא ליתי לזלזולי ביה אחר כותבי זה מצאתי קושי' זו שהקשיתי לקמן בהגהות דף ק"פ ע"ב ותירץ שם בע"א דלעולם פת הוא חובה ומ"ש מה זה רשות ר"ל רשות הוא לאכול מצה דאי בעי אכיל סופגנין ואסקריטין שהוא ג"כ מיני פת שחייב לברך עליהם ברכת המזון אבל אין זה נקרא מצה שיהא יוצא בה לילה ראשונה ע"ש ומה שעוד קשה מפ"ב דסוכה דקאמר גבי מתניתין א"ר אליעזר י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה וטעמי' דר"א תשבו כעין תדורו מה דירה א' ביום וא' בלילה אף סוכה כן ורבנן דאמרו אין לדבר קצבה סברי כדירה מה דירה אי בעו אכיל אי בעי לא אכיל אף

סוכה

חמירא קדירה בגלי אלא לענין שיהא אסור ע"ג גחלים שהזכיר עתה אבל סמוך לא לכך אמר אפילו סמוך אסור
כשהוא חוץ לתנור : ור' ירמיה כו' ואפילו בתוך התנור ר"ל אפילו תוך התנור שמתיר ר"א דהיינו שמכוסה
ובשר שבקדירה בכה"ג מאחר שמכוסה כ"כ מותר א"כ אפשר לומר דמאחר שהתנור מכוסה ואפ"ה אסר ר"י בגלי
דהא פלוגתייהו בגלי הוא מכ"ש דאסור בקדירה דצריך יותר איתוי דמאחר דלא איכפת לי' לר' ירמיה במכוסה
אז קדירה יותר חמור ודו"ק וכן משמע לקמן בהג"ה דף קע"ח ע"ב : קעא ע"א אין משלחין איגרת כו' ס"ל
להספר דדוקא בשולח אגרת הוא דבעי קיצן אבל בכל הנך דחשיב במתניתין אע"ג דלא קצן מתירין ב"ה עם
השמש רק שנתנו לנכרי בקיבולת כמ"ש דף ק"ע ע"ג אע"ג דא"ל שתס עבד לי עורות אלו ולא קצן כמה יתן לו סבר
לי' להספר דסגי בכך והוי כמו קצן וכ"כ ההגהו' לקמן דף קע"ז ע"ג ע"ש אבל בשולח אגרת צריך לקצוץ בהדיא
ולפרוש כמה יתן לו והטעם הוא משום דאגרת מחזי בכתב שהם של ישראל לכן אם לא קצן בהדיא שאז אין
העכו"ם עביד אדעתי' דנפשי' לגמרי רק עביד גם אדעת ישראל ובכ"מ שיבוא יאמר שהולך בשליחו' של ישראל
ומכח זה יראו אחרים מה שיש בידו ויכירו שהוא של ישראל ויסברו שהיום נתן לו מה שאין לחוש כן בשאר מלאכו'
שאינה ניכרת שהם של ישראל כמו בשולח אגרת אבל אם קצן אז אף בשולח אגרת מותר וק"ל ואחרי כותבי זה
מצאתי שגם הסמ"ג כתב כדברי הספר דף י"ט ע"ג וכתב ע"ז הגאון מהרש"ל בביאור שלו וז"ל אין משלחין אגרת
כו' דהכי כתי טעמא משום דמחזי כשלוחו של ישרא' ודוקא מע"ש דמחזי כמו שאומ' לעכו"ם שילך למחר בשליחתו
ואמירה לעכו"ם שבות ואפילו אם אמר לו מע"ש עשה זאת בשבת אבל מופלג לפני שבת לא מחזי כאומר עשה
מלאכה בשבת וכן עורות לעבדן וכלים לכובס ב"ד וב"ה מותר עכ"ל האשר"י א"כ משמע שהאשרי מדמה אגרת
לעורות לעבדן וכתב טעם א' עליהן וכן דעת הספר נמי שהטעם משום דמחזי כשלוחו ולכך אין משלחין בע"ש
ובקצן מותר כו' וב"ד וב"ה מותר אפי' בלא קצן ומה שיש להקשות א"כ אמאי לא אמר הספר חד טעמא אתרווייהו
ואמאי אמ' בשולח אגרת לפי שיותר ניכר וכו' וי"ל דלא מספיק להספר הטעם בלבד משו' דמחזי כשלוחו ולכך אין
משלחין בע"ש דבשלמא עורות לעבדן הוי אב מלאכה ממש ונראה מ"ה אסרו בע"ש וב"ד וב"ה או בקצן שרי אבל
הבאת כתב אינה נראית כ"כ מלאכה וכ"ש עכשיו שאין לנו ר"ה גמורה א"כ אין בו איסור מלאכה דאורייתא והוי
ראוי להתיר אפילו בע"ש ובלא קצן לכן אמר הספר משום דמחזי יותר וכו' ואדרבה בזה יפה כחו יותר מעורות
לעבדן דאפילו רואין אותן איש אחר אינו יודע שהוא של ישראל וכן כלי לכובס אבל מ"מ עיקור הטעם דאסור
לשלוח אגרת מע"ש הוא משום דמחזי כשלוחו ולכן קצן מותר עכ"ל מוהר"של ז"ל והוא היפך ממה שכתבתי ודבריו
ז"ל הם עיקור : כיון דליכא איסור בעיניה ר"ל דבזמן שמתהנה אז האיסור מיקלי קלי ולא הוי בעין כדאי' דפ"ק
דביצה ומ"ש אע"ג שהעצים הם בעין היינו קודם שנהנה מהם ומשום הכי הוי דומיא דיין דהכא כיון דשבשעה
שמתהנה לא הוי בעין ומה שהי' בעין מקודם זה בע"ש אין קפידה דעדיין לא הגיע זמן איסורין : עמוד ב' אבל
בחי לגמרי לא דהא מבשל ר"ל מפני שיחתה ויהא מבשל אבל לא שאסור משום שהמלאכה נעשית בשבת דהא מתיר
קדירה חייתה בפ"ק ועוד שהרי ב"ה מתירין כל המלאכות עם השמש : בחייתא קמיירי וכתבו התו' ריש דף
ל"ו הא דפריך בפ"ק קידרא חייתא היינו דוקא בתנור שחומו רב דבלא איתוי יתבשל עד למחר אבל כירה דשליט
בה אוירא הסור דאיכא למיחוש שמא יחתה עכ"ל עוד כ"ל לומר דמאחר שזה מיירי כשאינו בתוך הכירה כמ"ש
משהין על גב כירה ולא בתוך הכירה לכך אפילו כשהוא חי אסור כמו שמשמע לעיל סוף דף ק"ע דכשהוא חוץ
לתנור אפילו חייתא אסור : סליק יציאות השבת

במה מדליקין

ומהר"ש תירץ דהתם מיירי כשלא נתן בו שמן אלא כשיעור וקשה כיון שלא נתן בו
לא כשיעור א"כ היאך הי' נותר וי"ל כגון דכבה מעצמו ואכן ק"ל דכבתה אין זקוק
לה : דאין קפידה להניחה למעלה מי' דליכא פירסם די"ל לאורה הוא צריך משא"כ כשהיא מונחת למטה דאיכא
פרסום דדבר העשוי לאורה אין מניחין כ"כ למטה אשר"י · ומ"מ צריך לראות' ר"ל אע"פ שהדליקו עליו בביתו
מ"מ מחוייב לראות כדי לזכור הנס ומביא ראי' מדאמר בסמוך הרואה כו' וקשה למה הוצרך להביא ראיה מבסמוך
והלא גם בכאן אמר הרואה מברך דש"מ דצריך לראות וי"ל דמכאן אין ראיה דשמא לעולם אין צריך לראות רק
כשרוצה לראות ורואה מברך אבל ממה שאמר בסמוך הרואה יומא קמא מברך ב' מכאן ואילך כו' מזה לשון משמע
דמחוייב

לטיבותא לא חיישינן שיגלה פי התנור ומותר בין לקדירה בין לגלי בכל ענין כי פליגי דברחא ולא שריק וה״ה
בבשר שבקדירה ולא שריק דאיכא תרתי לריעותא לכך אומר ר׳ ירמיה בבשר שבקדירה בבשיל ולא בשיל ובגלי
אפי׳ בחי ורב אשי מתיר בכל ענין כשהתנור מכוסה אף בלא שריקה אבל כשהתנור פתוח אז דינו כמו בשרא
אגומרא דהן בשר בשיל ולא בשיל שיש בקדירה והוא חוץ לתנור סמוך לאש או בשר גלי שבשפוד אף בתוך.
התנור רק שהוא מגולה אפילו הוא חי לגמרי אסור דגזרינן שמא יחתה מאחר שהוא נראה לעינים ואף במקום
שמותר אינו מותר אלא במנותא אבל בעוף שלם שעכ״פ צריך חיתוי כדי שיתבשל אסור אא״כ הוא כמב״ד הרי לך
הכלל העולה מדינים הללו ועז״א דר״א דשרי מיירי שגולה הבשר בתוך התנור מכוסה ר״ל שהבשר שהוא בתנור
הוא מכוסה שהוא בשר גלי בשפוד והתנור מכוסה או הוא בשר שבקדירה והקדירה עומד בתוך התנור אע״פ
שהתנור מגולה באיזהו ענין שיזדמן שהבשר נתעלם מהעין או בקדירה או בשפוד מותר בכל ענין בין חי בין בשיל
ולא בשיל כו׳ ומוכיח זה ואמר דהא לקמן מייתי לה כו׳ וקודם שאבאר הוכחה זו אודיעך דבש״ס אמרינן דאיכא
דאמרי דברחא ולא שריק פליגי ר״י ור״א וע״כ מדאמ׳ ולא שריק ולא אמר ולא מכוסה ש״מ דמיירי מתנור שמכוסה
אלא דלא ידעינן אם אמר זה הלשון בשביל ר״י להודיעך דאף כשמכוסה אוסר אבל ר׳ אשי מתיר אף כשאינו
מכוסה אף כשהבשר חוץ לקדירה או אמר זה בשביל ר״א להודיעך שמתיר משו׳ שהבשר הוא בתוך התנור שמכוסה.
ורוצה להוכיח דע״כ בשביל ר״א אמר זה דהא לקמן מייתי כו׳ ודע שבש״ס שלנו דף ד׳ אין הגי׳ כן אלא שלבעל
התרומה היתה גירסא אחרת שהיתה כתובה בזה הלשון בלא חבורה נמי דהא אמר ר׳ אשי אפילו ברחא שרי ואפילו
בשיל ולא בשיל פי׳ דמאחר שמתיר אפילו דברחא ק״ו שמותר בפסח שהיה של גדי וגם מתיר אפילו בבשיל ולא
בשיל וק״ו שמותר בחי לגמרי כמו הפסח שבשעה שהיה משלשלין אותו הי׳ חי לגמרי ואלו היה ר״א מתיר אפילו
בחוץ לתנור היה להש״ס לומר עוד אפילו שליש וכך הל״ל אפילו דברחא אפילו בבשיל ולא בשיל אפילו מחוץ
לתנור דבפסח תני שהיה משלשלין אותו בתוך התנור אלא ש״מ דגם ר״א מיירי בתוך התנור דומי׳ דפסח א״כ.
הכי דייק מדתלי המקשה קושי׳ זו במה שתני שבני חבורה זריזין הן דפריך טעמא דבני חבורה זריזין הן הא לאו
הכי לא בלא חבורה נמי כו׳ ואם הי׳ ר״א מתיר אפילו בחוץ לתנור ה״ל להקשות סתם למה אמר משלשלין בתוך
התנור והלא אפילו בחוץ לתנור מותר אלא ש״מ דר״א אינו מתיר אלא בתוך התנור לכך הוצרך להקשות טעמא
דבני חבורה כו׳ הא בלאו הכי נמי מותר וא״ל דגם עתה קשה למה אינו מקשה סתם אהא דאמר ומשלשלין את
הפסח שהוא דגדיא וחי לגמרי הא אפילו דברחא ובשיל ולא בשיל נמי שרי ולא הוצרך להקשות. מכח הטעם.
דבני חבורה כו׳ י״ל דזה לא הי׳ קשה דנוכל לומר דהתנא תני בדב״יו פסח משום שהוא דבר הבא לידינו והודיענו.
כילד נתנהג בו וה״ה בשאר בשר נמי מותר לכך מקשה מטעם שאמר דבני חבורה זריזים הם והלא בלאו הכי נמי
אבל אם ר״א הי׳ איירי אפילו בחוץ לתנור ה״ל להקשות למה תנן בתוך התנור אלא ש״מ דגם ר״א מיירי בתוך
התנור וא״כ ש״מ דס״ל להש״ס דהא״ד דאמר דברחא ולא שריק שמשמעותא אבל הוא מכוסה פליגי דמשום
דר״א קתני לה דאל״כ מהיכי תיתי לומר דר׳ אשי מיירי בתוך התנור הרי לך בהדיא דבגלי שפליגי בו ר״י ור״א
כמ״ש התו׳ נשמע דאף לר״א צריך להיות בתוך התנור המכוסה ממילא שנאמר בקדירה דבגי כשהוא בתוך התנור
אף כשהוא מגולה ומה שקשה לפ״ז דר״א מיירי בתוך התנור המכוסה א״כ מה מקשה בלא חבורה נמי דהא אמר.
ר״א כו׳ שמא לקמן מיירי בתנור שאינו מכוסה ע״ז כתבו ההגהות לקמן דף קע״ח ע״ב דסתם תנור מיירי במוגוף
וכן הוא בהגהות אשרי: ומשני פסח לא מנתח כו׳ הוצרך לפרש לפי גי׳ זו התירץ של מנתח משום דרב אשי דמתיר.
בגדיא ולא שריק לא יוכל לפרש האי מנתק וקשא ליה זיקא דהא הוא מתיר אפילו היכי דלא קשא ליה זיקא כמ״ש
התו׳ ד׳ י״א בד״ה התם בבשרא אגומרא והוצרך לפרש האי מנתחו ומתבשל מהרה: אף ע״פ שיש אש בתוך התנור
קאי על מ״ש הילכך מותר לתת שפוד של בשר בתוך התנור וכן הוא בהדיא בסמ״ג דף י״ד ע״א :
ואוקימנא בבשרא אגומרא והיינו חוץ לתנור והא דלא מוקי לה דמיירי אפילו בתוך התנור אלא שאינו מכוסה
דבא להשמיענו דאם גלה מבע״י כמב״ד שרי אפילו בשרא אגומרא ומעתה מפרש הספר דין כשהוא בשיל כמב״ד
ואמר דסמך לאש אסור לגלות ואפילו לשהות קדירה א״כ בשיל כמב״ד דשרי אפילו מחוץ לתנור סמוך לגחלים.
אבל על הגחלים עצמם אסור מפני שמבכה : וה״ה קדירה סמוך לגחלים כשאינו כמב״ד אסור ולא תימא דלא

בשעת נדרו איזהו יום ואח"כ גמר בדעתו להתענות יום פלוני אז יוכל ללוות תעניתו וק"ל וכן הוא בר"ן : דוקא היכא דאנים ובאנים אין חילק בין יום סתם ליום זה ועיין בהג"ה הנדפס בכאן בגליון שמקשה ע"ז מדאמר לוזיף מר ולפרע ושם לא היה אנים כלל : וגם מכאן דיקדק הרב ר' שמעון כו' פי' מלשון רש"י דיקדק כן דאמר לעיל דוקא בלחש שהחזן מסייעו בלחש להקוראים ה"ה בזמן שהחזן קורא אז אין לומר עמו בקול רם : וכן אם שתתה מקנקן יריקנו בתוך כוס ק"ק למה הוצרך לומר זה מ"ש מכוס לכוס או מקנקן לכוס. וי"ל דמתחילה ה"ק דאם מריקין לכוס אחר אע"פ שחוזרין ומריקין לכוס הראשון מותר וזהו שדייק בדבריו ואמר מותר לשתות אחריה ר"ל מכוס זה והוסיף עוד ואמר ואפילו אם לא היתה אלא הרקה אחת דהיינו שהריקה מקנקנה לכוס אפ"ה מותר לשתות מהכוס מאחר שהוא כלי אחר אך קצת מגומגם הלשון שאמר וכן אם שתתה מקנקן למה לא חלק הכל בכוס בין הריקה ב"פ לג"פ לכך נראה דבא להשמיעינו דאינו מותר לשתות שוב לאחר הריקה ג' מכלי שלה אלא דוקא כששתתה מהכוס שאז אין היצר כ"כ גדול מאחר שכ"ע רגילין לשתות מהכוס אבל בקנקן שאין רגילין לשתות בו ושתתה ממנו אשתו לבדה אז אסור לו לשתות מאותו הקנקן אפילו לאחר הריקה ג' דאו יצרו גדול עליה : אשתך כגפן כו' פי' כשפרי' של אשתך הוא כגפן זה דם נדה כמ"ש ודם ענבים אז תשב בירכתי הבית. ולא בשלחן בעלה : וי"מ פורי' מטה שהיא יושבת עליה יהא בירכתי ביתך וכתב הרא"ש זהו דוקא בימיהם שהיה לכל א' שלחן מיוחד בפ"ע כו' ע"ש : עמוד ג' וכולן ב"ה מתירין עם השמש כו' נ"ל היינו דוקא בקבלנות דהא מביא ראי' דשרי אעורות לעבדן וכלים לכובסן שב"ה מתירין עם השמש ולקמן כתב דהתם איירי דוקא בקבלנות אבל בשכירות אסור וכ"כ הר"ן ודבקבלנות איירי ע"ש : אגסא פתיחת ל' שררה : דיעבד הוא ואסור לכתחילה. ברוב ספרים נמחק מלת לכתחילה וכ"ל דיש ליישבו ע"ד שכתב הטור א"ח סי' ת"ן ישראל שהיה לו תנור ואפו בו עכו"ם חמץ בפסח אפילו מעות אסור לקבל בשכרו דה"ל משתכר באיסורי הנאה ואם קבל שכר המעות מותר ליהנות מהם עכ"ל ע"ז אמר דאף אם בדיעבד נעשה כך שהעכו"ם השתמש בתנורו של ישראל אסור לכתחילה לישראל לקבל שכר עבור זה ואם קבל אז מותר ליהנות מהם : מחובר בהא פליגי דהא רשב"א קאי את"ק וקאמר דבמחובר אפילו בבתיה' של עכו"ם אסור והיינו ע"כ נורך מחובר וק"ל : עמוד ד' אבל בספר התרומה מביא ראיה מפ' מי שהחשיך ק"ק והלא שניהם דבר א' אמרו דאסור א"כ מאי אבל הוא זה וי"ל דקאי אמה שאמר הר"ר יוסף דאסור לומר תעשה בשבת דמשמע דוקא כשאומר לו תעשה בשבת אבל בסתם ליתן לו מבעוד יום כדי שיעשה מלאכה בשבת מותר אבל בשה"ת אסור אפילו מבע"י ליתן לו : דה"מ שולח אגרת בשבת שאין גוף הישראל נהנה כו' וא"ת למה לא סתר דלא דמי אהדדי מטעם הנ"ל דאין מותר אלא מה שהוא ברשות העכו"ם אבל כשנעשה ברשות הישראל כגון הכא דהעכו"ם או השפחה עושים המלאכה בבית ישראל אז אפילו קנן אסור וי"ל דטעם איסור ברשות ישראל הוא משום דהרואה יאמר שכירי יום נינהו כמו שכתבו התו' דף י"ז ע"ב בד"ה אין נותנין כו' אבל הכא בשפחה שבביתו מידע ידיעי וברור לכל עולם שדרך לשכור אותם לשנה ולאו שכירי יום נינהו כמ"ש לקמן בהג"ה דף ק"פ סוף ע"ב לכך היה מותר אי לאו טעמא שהישראל נהנה מגוף האיסור ואחר כתבתי זה מצאתי לקמן בהגהו"ת דסתר כן כמו שהקשיתי דכאן אסור משום שהוא ברשות ישראל לקמן דף קע"ז ע"ב ע"ש : אמנם הר"ר י"ס כתב כו' קאי אמ"ש לפני זה או עושין האש בשביל הישראל נר"ל לחמם בו וכ"ה לקמן בהג"ה מרדכי דף קע"ז ע"ב ע"ש : מיירי שגולה הבשר מכוסה עיין בש"ס דף י"ח ע"ב ותמצא המסקנא כך דכ"ע סברי בבשר דבקדירה אם הוא חי לגמרי או בשל כמב"ד מותר ואם הוא בשיל ולא בשיל אסור ואין חילוק בין הוא דברתא או דג' וא' דבכל חיישינן כשהוא בשל ולא בשיל שיגלה פי התנור ויחתה דלבשר שהוא בקדירה לא קשיא ליה זיקא ובבשר גדי כשהוא של גדי דאז קשיא ליה זיקא וגם פי התנור טריק בזה סברי כ"ע דמותר בכל ענין דעתה לא חיישינן שיטריחו ויפתח פי התנור דקשיא ליה זיקא וכשהוא דברתא ולא טריק כ"ע סברי דאסור אם אינו כמב"ד אף אם הוא חי לגמרי דבגלי לא אסח דעתיה מיניה דראוי לאוכל' בלילה ואתי לחתויי כמ"ש התו' והרא"ש והר"ן וכשהוא דגדיא ולא טריק או דברתא וטריק בזה פליגי רב אשי סבר אף הכא מותר מאחר דאיכא חדא לטיבותא ממילא ה"ה בבשר שבקדירה בשפי התנור טריק סובר ג"כ דמותר דאיכא חדא לטיבותא. ור' ירמיה ס"ל דאם אינו אלא חדא לטיבותא אסור בגלי אפילו בחי לגמרי ובקדירה בבשיל ולא בשיל · להיכא דאמרי כ"ע סברי כשאיכ' חד

יציאות השבת

דף קע ע"א: אבל יש ובקעה כו' אין מטלטלין בהן יותר מד' אמות אבל מותר להוציא מים לבקעה פחות מד"א כו' ק"ק דאמר מתחילה יותר מד' אמות אבל
ד"א מותר ואח"כ אמר אבל מותר בפחות מד"א דכולה חדא כרמלית אבל ד' אסור אף דכולה חדא כרמלית
קשיא דיוק דסיפא לדיוק דריש' וי"ל דה"פ יותר מד"א אסור דהיינו הן ואלכסונן כמו שמוזכר לקמן במס' עירובין
אבל ד' מותר בלא אלכסונן ואח"כ אמר פחות מד"א פי' פחות מד' ואלכסונן מותר אבל ד' אסור והיינו הן
ואלכסונן דכל ד' בריבועו אלכסונה הוא ה"א וב' חומשין · והכי איתא בפ' מי שהוציאוהו וכן אי' בפ' הדר דף ע"ב
וכם כתבו התו' בשם ר"ת כן וע"ל בהג"ה מרדכי דף קע ז סוף סי' ת"ן אבל מעלי' לבית פי' וה"ה מגג לחצר
מה"ט כר"ש ודו"ק: כדמשמע בש"ס ר"ל דקאמר במנחה לא שכיח שכרו' כו' משמע דאין לו להפסיד תפילת מנחה
וע"ש בתו' דף ט' ע"ב: דבדאורייתא פי' ק"ש שהיא דאורייתא: בדרבנן פי' תפילה שהיא מדרבנן: ועוד
מדמסיק לקמן מאימתי התחלת דין כו' קשה מאי הוכחה הוא זה והלא נוכל לפרש זה שקאי על מה דקתני
במתניתין ואם התחילו אין מפסיקין כמו שפרש"י ז"ל וכ"כ התוספות וכן פי' הר"ן ז"ל וכ"ל דס"ל להספר דע"כ
קושיא זו אזלא אליבא דלישנא קמא דאל"כ היה קשה התם בש"ס כשמקשה מאימתי התחלת תספורות כו'
ומאימתי התחלת המרחץ כו' ומאימתי התחלת בורסקי כו' ומאימתי התחלת האכילה כו' למה לא כלל כל
המאימתיות יחד ומקשה מיד מאימתי התחלת דין כו' ועל מה ההפסקות משמשות ומפסיק בנתיים במילתא
אחריתי אלא הטעם הוא דכל הני מאמתי אזלא גם אליבא דר' אחא שמשני בתספורות דידן ובמרחץ להזיע
ובבורסקי לעיולי ובסעודה קטנה ומקשה לדידיה מאימתי התחלה כל אלו ואם הי' מקשה מיד מאימתי
התחלת דין אז הייתי סובר דגם זה מקשה אליבא דר' אחא וקאי אסיפא דקתני ואם התחילו כו' לכך הפסיק
התלמודא בנתיים להורות לנו שקושיא זו אזלא אליבא דלישנא קמא דכל הני מאימתי ארישא ומקשה
ואליבא דרב אחא אין קשה מאימתי התחלת דין מאחר דהוא מפרש הרישא בגמר דין וק"ל: כי ההיא דקדושה
ר"ל קדושת היום דאמרינן בפ' ע"פ דאם נמשך סעודתו בע"ש דא"צ להפסיק ועיין לקמן דף רמ"ז ע"א וע"ל בר"ן
דף ק' ע"א בד"ה ומיהו ה"מ כו': אבל סעודה קטנה אינה אסור להתחיל עד שיבא מנחה קטנה שהיא לסוף ט'
שעות ומחצה ובאגודה כתב ז"ל ורוב העולם אינן נזהרין אפילו בסעודה גדולה סמוך למנחה קטנה ואולי סומכין
אקריאת שמע לב"ה ולא חיישינן דלמא אתי למיפשע ובימיהם לא נהגו כן עכ"ל: ומיהו יש לזהר כו' ודאמרינן
בפ"ק דשבת כו' וה"מ בבתי כו' ומשום דלא משתמשי על גבן מוכיח דע"כ טעם איסור עיר שגגותיה גבוהין
מב"ה הואיל משום דלא ליסתמש במקום שהוא גבוה מב"ה: דא"ל רק שהאיסור הוא לעשות בנייני יותר מב"ה זה
אינו דהא התלמודא אמר בקשקופי ואברורי לית לן בה אלא ש"מ דהטעם הוא דלא לשתמש למעלה מב"ה לכך אף
בעליות ב"ה אסור להשתמש דהיינו תשמיש קבוע: וש"מ דמי כו' ר"ל דאף יאסור בתשמיש שאינו קבוע דנאמר
שנתקדשו כמו עליות ההיכל: וכתב האבי' כו' אבל בתפילה ובתלמוד שרי' כו' ר"ל כל היום: עמוד ב':
דס"ל כו' פי' דאמר וחצי' לה' וחצי' לכם: אסור להתענות וכ"ל דגם אליבא דר"י כשהוא עוסק בתורה
ובתפילה שרי עד חצות שהוא ו' שעות דהא ס"ל חצי לה' אך בחג פסח ובחג הסוכות שלרוב פעמים אין הימים
יותר ארוכים מהלילות אז אסור לעסוק בדברי השם עד ו' שעו' דהא ע"כ צריך להתפלל אחר אכילה תפילת מנחה
שישלים מה שיחסר מקודם לכך יאכל קודם ו' שעו': שוב ראיתי בפ"ב דביצה דסבירא לן כו' זה הלשון אינו מדברי
ספר אלא היא הג"ה אחת והיא לקמן בהגהות דף קע"ז ריש ע"א ור"ל דבעל הג"ה אומר שאח"ז ראיתי בפ"ב
דביצה דס"ל כר' יושע וגם ראבי' בעצמו פסק כן והוא לקמן במרדכי פ"ב דביצה ואין להקשות א"כ קשה דראבי"
ס"ל דמימרא זו של אסור להתענות עד ו' שעות הוא מהירושלמי ואלפסי הביאו דף ק"א ע"א וראבי' מדקדק
דהירושלמי סובר כן מדאמר סתם אסור להתענות דמשמע סתם תענית אבל בעוסק בתורה לא דאל"כ היה לו
לפרש אכן אכן דס"ל כתלמוד בבלי דפסק כר' יהושע לכך פסק ראב"יה כר"י ולכך לא כתב לעיל פסק ראב"יה
משום דאינו אלא מפרש הירושלמי: שלא אמר אתענה אותו היום ר"ל שנדר להתענות יום סתם ולא פירוש

בשעת

הסכמת אדמו"ר הגאון הגדול המפורסם
אב"ד ור"מ דק"ק אשכנזים יע"א

בר גם דאתי לקבלי איהו וגלותי' יאי בר אוריין ובר אבהן התורני הרבני המופלא מהור"ר שבתי שעפטל בהמנוח התורני והרבני הקצין המפורסם מהור"ר אברהם פרענקל מברעסלא נין ונכד מצד האם להגאון רבינו הקדוש מוהר"ר ישעי' סג"ל הורוויץ בעל של"ה גזע ישישי' עלה ועמו ספר מלאכת ביאור נחמד על ספר מרדכי מהגאון זקינו ז"ל שכבר הזכירו בספר של"ה וסיפר בשבחו ועין לא ראתה אותו ולא שנה בו אדם מעולם עד שבא ה"ה מוהר"ש הנה לתתו בית הדפוס פה קהלתינו יצ"ו ואחזיק לפלגא כמסת ידו שיעור הוצאות הדפוס לעת הזאת והא ודאי כל כי הני מילי מעליותא אין צריכין חזוק וסמיכה שכבר סמכו הגאון זצ"ל ברוח קדשו ויחזקם במסמרים בל ימוט · לא באתי אלא להעיד מבטן מי יצא הקרח הנורא הזה ולבי לחוקקי ישראל המתנדבים בעם יחזיקו ביד מוהר"ש הנ"ל לכוין מלאכתו במועד וימהר יחיש כלי חמדה למעשיהו · ויקנו לי' שוקא לקנות ממנו כל ספר בכסף מלא למען תחזקה ידיו לזכות הרבים · וצדקה תחשב לקונה אותו לדורותיו · יצו ה' אתו את הברכה באלפיו ורבבותיו · ותוקף גזירתי לאסור איסור על כל המדפיסים בל ידפיסו ספר הנ"ל שלא ברשות מוהר"ש הנ"ל וב"כ עד משך שש שנים מאחרי כלות הדפוס כי היכי דלא ליהול עליה שמתא דרבנן ומאן דציית יהי הודו כזית · ומי שידיו יכות · לחזק ידים רפות · הנה שכרו כפול ולו כסף תועפות · הכ"ד היו' יום א' ב' דחנוכה מתנה טובה לפ"ק:

הק' שאול החו' בק"ק אמשטרדם יע"א
בקהל אשכנזים יצ"ו

הסכמת הרב הגאון הגדול אב"ד ור"מ
דק"ק ספרדים יע"א

הן היום האיר אל פני האי גברא דאתא מהתם להכא להיות עוסק במלאכת שמים ולפי שכלו יהולל גבר חכם בר אבהן בר אוריין דטובה חכמה עם נחלה להיות ברא כרעא דאבוהי ה"ה התורני הרבני גזע ישישים המופלא ושותיק כמוהר"ר שבתי שעפטל בהמנוח התורני והרבני הקצין המפורסם כמוהר"ר אברהם פרענקל מברעסלא נין ונכד מצד האם להגאון רבינו הקדוש כמוה"ר ישעי' זלה"ה בעל של"ה דזירזי'ה נקט ואתא להכא להוציא לאורה הדא מרגניתא דלית לה טימי ביאור נחמד על ס' המרדכי דעבד מר זקינו זצ"ל רבה דעמי' ומדברנא דאומתי' כאשר כבר נזכר בס' של"ה ובס' ווי העמודים להרב בנו זלה"ה והואיל והזכירו סיפר בשבחו כי מן הביאור ההוא ישקו הרואי"ס הרואים בשוק כי"ס הלכות נוטפות מר עובר ובהיות דלא הלו בו ידים עדהנה כי לא זכה אותו אדם מעולם קם מוהר"ש הנ"ל לזכות את הרבים להוציאו לאורו וכל כי האי אין צריך סמיכה כי סמוכים הם לעד לעולם דשבחא ממילא קא אתי אלא בהיות שההוצאה עליו מרובה כי לעת כזאת אין ידו משגת אפילו לפלגא נהי ויאה לתומכו ולסעדו ולקנות ממנו ספרים כ"א לפי פיש"ת ידו וכדי שלא יבוא זרים וישחיתו נחלתו ראוי להסיר המכשלה ולגדור גדר לבל יפרצו פרץ לכן גזרתי בגזרת נח"ש שלא יוכל שום אדם אשר בשם ישראל יכונה לחזור ולהדפיס החיבור הנ"ל במשך שש שנים וכל השומע ינעם ועליו תבא ברכת טוב כ"ד המשרת בקודש

בק"ק ספרדים ה"י אשר פה אמשטרדם יע"א החותם
היום יום ב' י"א לחדש טבת התקי"ז ליצירה
יצחק חיים ן' דנא די בריטו

הסכמת מ"ו הרב הגאון הגדול
המפורסם אב"ד דק"ק קראטשין

ביצאתי מביתי לא היה החיבור ת"י וכתבתי מכאן להגאון הנ"ל וזה היא תשובתו בקיצור :

בנדון ששאל ממני הסכמה באמת הספר לא הי' למראה עיני אך אין מהצורך לראות כי המפורסמת א"צ ראי' באשר שא"ז היה רבן של בני הגולה והסכמה הוא רק בחרם שלא ידפיס שום אדם תוך זמן המוגבל לזה אני מסכים כפי שיושם באחר הסכמת כ"ד אהו' מחותני הדמ"ת ושוקד לטובתו :

הק' מנחם מענדל הכהן בק"ק קראטשין

הסכמת הרב הגאון הגדול החסיד
אב"ד דק"ק האג

הנה קרא אותי בכתב התורני והרבני מ' שעפטל נין ונכד להגאון רבן של בני הגולה אורן של ישראל מ' ישעי' הורוויץ זללה"ה בעל של"ה ומוהר"ש הנ"ל שאול שאלוני להחזיק בידו להיות סניף לדבר מצו' הבא בידו להוציא לאור אור הגנוז שחבר הגאון הנ"ל חיבור נחמד על המרדכי כמו שהזכיר בספר של"ה כמה פעמים ועדיין לא זכינו לאורו עד כי העיר ה' ויצא חטר מגזע ישעי' ונצר משרשיו יפרה ומאיר עיני חכמי' באור הנ"ל ואמרינן לפעלא טבא ייסר ואף שעדיין לא זכיתי לאספקלריא המאירה מס' הנ"ל אך המפורסמת א"צ ראי' ואוקי אחזקתיה ואין בודקין כו' ואם כי אין דרכי לעלות במעלה על המזבח הדפוס ולתת הסכמה ושאול בקבלת אל הבלים כאשר גלוי וידוע לכל באו שערי"ם אך לכבוד גאון האמיתי יצאתי מגדרי ולגדור גדר ולעמוד בפרץ שלא יהי' שלותי' עליה כיוזקין לזאת החזקתי קסת הספר בידי ואריס קולי כשופר ולהסכים עם מעלת כבוד גיסי הגאון המפורסם אב"ד ק"ק הספרדים באמשטרדם יע"א שהטיל גודא רבא על כל מי שישיג גבולו של מוהר"ש הנ"ל או ב"כ הוא בכלל ארור משיג גבול רעהו בו ארור בו נידוי בו שמתא ואדרבא מצוה לסייע למוהר"ש הנ"ל וכל המסייע יגן עליו זכות המחבר כ"ד המחבר לכבוד התורה ולומדיה היום יום ד' ג' אדר תקטו"ב לפ"ק:

הק' שאול הלוי חו' ק"ק האג יע"א

ספר

בגדי ישע

והוא פירוש על רב מרדכי

וחידושים על **הש״ס והרי״ף והר״ן והרמב״ם והטור** **וב״י** על סדר **מועד** חיברו הגאון הגדול רבן של בני הגולה כ״י ע״ה פ״ה מ״ו מ׳ **ישעי׳** הלוי זצ״ל הורווין בעל המחבר ספר **שני לוחות הברית** והוא חלק **א׳** מחיבורו הגדול שחיבר על **המרדכי** כאשר הביאו כמה פעמים בספרו **של״ה** ומה גם בנו הגאון המפורסם מוהר״ר שבתי **שעפטל** סג״ל זצ״ל הזכירו בהקדמתו לספר **ווי העמודים** והואיל והזכירו סיפר בשבח הספר הנ״ל ויען כי הוצאות הדפוס כי רבו בכן לא בא כעת לדפוס רק על **סדר מועד**

הובא לדפוס ע״י נין ונכד להגאון המחבר זללה״ה ה״ה

התורני מוהר״ר **שבתי שעפטל** בהתורני

והרבני המפורסם מוהר״ר

אברהם פרענקל

זצ״ל מברעסלא :

באמשטרדם

בדפוס החדש והמשובח אשר הוקם לפאר ולתפארת ע״י

בהר״ר ליב בן כהר״ר משה זוסמאן

ובבית האדון יאן יאנסון

לפרט **כי** הלבישני **בגדי ישע** לפ״ק